

PERSFOCUS

TIENDE JAARGANG NUMMER 1 - JANUARI 1994

KNIPSELKRANT VAN VERENIGING MARTIJN
OVER KINDEREN, VOLWASSENEN EN SEKSUALITEIT

IN DIT NUMMER:

Michael J.: "Whose bed?"	pag. 2
Wie heeft gelijk in Epe?	pag. 10
De strijd tegen misbruik...	pag. 19
...en kindermishandeling	pag. 23
Ontucht van de maand	pag. 24
Straatkinderen...	pag. 27
...en de lichtvaardige veroordeling van pedofilie	pag. 30
Kindermoord	pag. 32
Penisnijd!?	pag. 33
Homofobe scholen	pag. 35
Par. 175 in Duitsland...	pag. 36
...& the age of consent in England	pag. 37
De schone kunsten	pag. 39

PERSFOCUS, TIENDE JAARGANG, NUMMER 1, JANUARI 1994

Met knipsels uit:

Volkskrant	Vk
Telegraaf	Tel
NRC Handelsblad	NRC
Trouw	Tr
Het Parool	Par
Nieuwsblad van het Noorden	NvhN
Haagsche Courant	HC
Alkmaarse Courant	AC
Utrechts Nieuwsblad	UN
Brabants Dagblad	BD
De Gelderlander	Geld
Gooi en Eemlander	G+E
Brabants Dagblad	BD
Primeur	Prim
Groene Amsterdammer	GA
Veronica-gids	
Nieuwe Revu	N Revu
XL	
De Gazet	
Uit Duitsland:	
Tageszeitung	TAZ
Stern	
Magnus	
Uit België:	
Gazet van Antwerpen	GvA
La Dernière Heure	LDH
De Morgen	
Humo	
Uit Engeland:	
The Guardian	Gua
The Independent	Ind

Abonnementen op Persfocus kosten f 65,-- per jaar. Verzending als brief is f 15,-- duurder en komt op f 80,--.
Losse nummers f 8,--.

Giro 5459646 van Vereniging Martijn
Postbus 93.548
1090 EA Amsterdam

Michael Jackson: whose bed?

De wereld is geschokt door dossier SC026226, op 14 september jongstleden ingediend bij de burgerlijke rechtbank van de stad Los Angeles. Deze zaak is de droom van alle advocaten, en zou de moeder van alle showbiz-procesen kunnen worden. De beklagde van het dossier heet Michael Jackson.

Wie is Michael Jackson? Het lijkt een overbodige vraag, maar in het licht van deze zaak is het verbijsterend te zien dat uitgerekend het imago dat van de zanger een megaster maakte zich nu tegen hem keert.

Zelfs naar showbiz-normen is Michael Jackson een *verdo* eerste klas. We beperken ons tot de feiten - die zijn vreemder dan fictie. Jackson heeft (bewijsbaar door vergelijkingen met jeugdfoto's) zijn hele hoofd en wellicht zijn hele lichaam onderworpen aan plastische chirurgie, om door veranderingen aan neus, kaakbeenderen, kin, oren en huid een blanker, minder Afro-Amerikaans uitzicht te krijgen. Hij stond er ook op dat zijn jongere ik in de

schrijft hem als 'zeer alert als het op zakendoen aankomt, maar totaal onaangepast als hij over iets anders moet praten. Hij is net een wolvenkrabber opgetrokken uit eierschalen'.

Michael Jackson woont in *Neverland* (genoemd naar het mythische land van Peter Pan, waar kinderen nooit opgroeien), een eigen fantasieland van 27 hectare, een privé-Disneyland compleet met private zoo, een levensgrote rijdende stoomtrein,

een professionele theaterzaal, een zwembad en zestig man personeel die dag en nacht paraat staan om de minste griet van de popster in te willigen. De beveiliging is er zo strikt dat werknemers nooit zo-maar over het terrein mogen lopen - zelfs niet als Jackson er niet is -, en dat ze hun werkgever - contractueel - niet in de ogen mogen kijken of aanspreken zonder daartoe uitgenodigd te zijn. Het zegt veel over zijn status dat, als Michael gaat winkelen in Har-

rods of Disneyland, die zaken speciaal voor hem hun deuren openen op zon- en feestdagen en zelfs 's nachts.

In pure verkoopstermen staat Jackson nog steeds vermeld in het *Guinness Book of Records* als de *alltime* bestseller van 'Thriller' werden vijfenveertig miljoen exemplaren verkocht. En in totaal verkocht hij honderdvijftig miljoen singles, twintig keer zoveel als The Beatles.

Michael Jacksons leven was dat van een in zichzelf gekeerde kluisenaar, een kind-man die niemand kan vertrouwen, die weigert op te groeien, en zijn tijd het liefst doorbrengt in het gezelschap van andere kinderen. Hij stichtte een *'Wereldraad van Kinderen'*, en heeft meermaals persberichten verspreid waarin stond *'...Ik hou van alle kinderen, elk van jullie is mijn kind'*. Jackson voegde ook het woord bij de daad: hij gaf bergen geld aan liefdadigheidsdoelinstellingen, nodigde gehandicapte kinderen uit in zijn *Neverland*, en nam kinderen van werknemers en fans mee op toernee. In hoeverre dat allemaal sentimentele public relations is, weet je nooit bij popsterren. Maar voor de buitenwereld leek het er in ieder geval op dat Michael Jackson de perfecte popster was: een mischchien wat ongewone, maar hooftdanook eerrijke, gulle, barmhartige, godvruchtige zanger. De ideale kindervriend.

Dat was de droom. Toen kwam de nachtmerrie. Een verhaal over verloren onschuld en de tol van de roem.

'Vertrouw me'

In augustus 1993 beschreef een dertienjarig jongetje in detail tot welke handelingen zijn oudere 'vriend' hem maandenlang gedwongen had. Het politierapport over de zaak leest als het scenario van een B-film van dubieus allooi. Het maakt melding van het feit dat *'...de beklagde het slachtoffer misstuurde, orale sex met*

hem bedreef, diens zaad at, en diens schaamstreek en tepels betastte terwijl de beklagde zichzelf masturbeerde'. Het rapport maakt verder melding van *'sexuele aanranding, verleidings, mishandeling, psychologische chantage, emotionele fraude, en verwaarlozing'*. De beklagde is Michael Jackson.

De superster leerde het jongetje dat nu zijn ondergang dreigt te worden toevallig kennen: Jackson had autopenne in Los Angeles en beide een pechdienst; Jordie bleek het stiefzoonje van de eigenaar ervan. Diens vrouw, een ex-fotomodel, was eerst getrouwd met een tandarts uit Hollywood die ook filmscenario's schreef. Die tandarts is Jordies natuurlijke vader.

Jordie maakte meteen kennis met de (gedeeltelijk gerechtvaardigde) paranoia van de megaster: hij moest, net als alle werknemers van het bedrijf Jackson, een *'confidentiality agreement'* ondertekenen die stipuleerde dat alles wat gezegd, gedaan of gezien werd in het gezelschap van Michael geheim zou blijven. Algauw onstond een vriendschap tussen de popster en zijn jongefan. Niet alleen het kind werd overladen met cadeaus, maar ook de moeder kreeg allerlei peperdure geschenken, waaronder een aantal diamanten. Jordie en zijn moeder reisden ook overal naartoe met Jacksons privé-jet, en gingen net als een aantal andere jongetjes mee op toernee.

Van in het begin bleef Jordie bij Michael slapen. Een keer maakte zijn moeder bezwaar, maar toen een huilende Michael Jackson haar zei dat 'Dit niks te maken heeft met sex. Dit is een heiligverbond, het is voorzien in de Kosmos, we vormen een familie, vertrouw me!', bezweek ze. Vanaf dat moment sliepen Jordie en Michael drie maanden lang samen in de *Shirley Temple Room*, de grote slaapkamer die alleen via een geheime trap kan worden

bereikt. Gaandeweg vervreemde Jordie van zijn familie en zijn andere vriendjes. Jordies vader kreeg argwaan, en verbood Jordie elke omgang met Michael. Maar Jordies moeder, volgens de vader verblijnd door Jacksons levenswijze, negeerde dat bevel en deed of ze zich van geen kwaad bewust was.

Het kind verklaart nu dat de handtastelijkheden begonnen met omhelzingen, tongzoenen en Jackson die zijn schaamdelen tegen zijn lijf wreef. Vervolgens gingen ze samen in bad. En toen ging vertelde het kind ook over zijn geïkkaarde ervaringen met andere jongetjes, en drukte Jordie op het hart dat hij erover moest zwijgen of hij zou in de kindergevangenis belanden.

Toen Jordies vader het kind een week lang tijdens de vakantie toegewezen kreeg, vertelde Jordie hem wat Jackson hem had gezegd. De vader drong aan op een onderhoud met Jackson, maar dat wou die niet toestaan. Daarop ging de vader naar een psychiater, Dr. Mathis Abrams, en legde hem het als hypothetisch gepresenteerde geval voor van een jong kind dat door een popidool onder attenties en cadeaus wordt bedolven, en wiens moeder door datzelfde popidool wordt gesust met geld en geschenken. De psychiater oordeelde dat dit een ideale situa-

Vanaf hier lopen de versies uit-

tie was voor kindermisbruik, en beval onmiddellijke sociale controle en therapeutische hulp voor alle betrokkenen aan. Wat later vertelde Jordie zijn verhaal zelf tegen Dr. Abrams, en tegen een team van de sociale dienst van het politiekorps. Tegen die tijd waren zowel Jordie als Michael Jackson twee pionnen in een legaal steekspel van twee ouders om het hoederecht van hun kind.

Chantage

Vanzelfsprekend ging Michael Jackson in de tegenaanval, maar zijn verdediging was van bij het begin halfslachtig en getuigde van weinig tact. Toen Jordies moeder zich bij Jackson beklagde dat Jordies vader weigerde alimentatiegeld te betalen, stuurde Jackson zijn advocaat Bertram Fields erop af. Hij huurde ook de diensten in van Anthony Pellicano, een privédetective waarvan bekend is dat hij in dienst van filmsterren meestal optreedt als onder-het-tapit-veger van mogelijke schandaaltjes. Pellicano was onder andere in dienst van een maffiaaas die betrapte was op cocaïnehandel, en zorgde er toen middels bandopnames en videos voor dat de voornaamste getuige van de openbare aanklager in diskrediet werd gebracht.

Vanaf hier lopen de versies uit-

De 13-jarige Jordie, die beweert dat Michael Jackson seksuele handelingen met hem heeft verricht: van moeder mocht het.

Gehangen in afwachting van het vonnis

een. Pellicano beweert dat Jordies vader alleen op geld uit is, en probeert al maanden bewijzen van die afpersing op band te krijgen. Volgens Pellicano eiste Jordies vader twintig miljoen dollar van Jackson. Op een tape die Pellicano opnam is echter alleen sprake van een deal voor een filmscenario waarvoor de vader 350.000 dollar zou krijgen. Dat is in Hollywood op zich een gangbare camouflage voor het betalen van chantagegeld: de man krijgt geld voor een scenario dat nooit verfilmd zal worden. Alleen: Jordies vader had die introductie in die comedie niet nodig, want hij is al scenarist, en co-producent van Mel Brooks' nieuwe komedie 'Robin Hood'. De tape die Pellicano aan journalisten liet horen bevat ook een aantal duidelijk verknipte en onvolledige passages, en is bijgevolg onbetrouwbare.

Barry Rothman, de advocaat van Jordies vader, zond een fax naar Pellicano waarin hij de aangeboden 350.000 dollar formeel weigert. Pellicano zond meteen een 'cover your ass'-fax terug, waarin hij de aanklagers terug in de verdediging dwong door voor het eerst op papier te verklaren dat zijn cliënt Michael Jackson 'onder geen bedwing zal zwichten voor uw afpersingspoging'. Ook de stiefvader van Jordie nam een telefoongesprek met de vader stiekem op, in de hoop dat het de zaak van de moeder zou helpen. Maar ook dat bandje is duidelijk gecensureerd. Het bewijs hoogdreigt Jackson te ruïneren ('...Michael is door en door slecht en ik heb de bewijzen ervan. En als jullie me dwingen stop ik naar de rechtbank?'), maar dat is voor een vader die ervan overtuigd is dat zijn zoontje wordt misbruikt niet eens zo'n extreme uitspraak. De vader verklaart verder dat niet hij maar zijn ex-vrouw op geld uit is: 'Als Michael Jackson niet zo rijk en beroemd was, zou mijn ex-Jordie nooit met hem in contact hebben gebracht, integendeel: ze zou hem geen blik waardig hebben gekend.'

Nog vreemder is dat Pellicano, die door zijn hele carrière geheime bandopnamen als bewijs heeft opgevoerd, géén opname heeft gemaakt van een gesprek dat hij beweert met Jordie gehad te hebben en waarin het kind alle aantijgingen ontkend zou hebben.

Hoed op en oogjes toe

De Jackson-clan voerde ook de elfjarige Jeremy Brett op, die op televisie verklaarde dat hij ook bij Michael Jackson geslapen had, 'samen in een heel groot bed', maar dat er 'niets gebeurd' was. Tegelijk legt Pellicano verklaringen af van een aard die ik, als mijn raadsman was, alvast niet zou waarderen: 'Kijk 's, als we het hebben over zomaar een vijfdertigjarige pedofiel, dan is het duidelijk waarom die met kleine jongetjes slaapt. Maar als we het over Michael Jackson hebben, hebben al die feiten niks te betekenen. Je kan zeggen dat wat gebeurd is raar is, en ongepast en niet conform met de normen van 'normale' mensen. Maar dat het immoreel is? Nee. En misdadig? Nee! En trouwens: Michael zelf was in bed altijd aangekleed. De man gaat zelfs met zijn hoed op slappen!' Volgens de advocaten van Jackson beleeft de popster, die sinds zijn vijfde optreedt, nu de jeugd die hij nooit heeft gehad, en maken 'vriendjes die blijven slapen' gewoon deel uit van die jeugd. De aanpak van Pellicano is: grif toe te geven dat Jackson met veel jongetjes het bed heeft gedeeld, omdat ontkennen de argwaan alleen maar zouden vergroten, en wellicht ook omdat die feiten langzamerhand niet meer ontkend kunnen worden. Maar te-

Ben en waarin het kind alle aantijgingen ontkend zou hebben.

De 11-jarige Jeremy Brett werd bereid gevonden op televisie te verklaren dat hij met Michael Jackson geslapen had 'in een heel groot bed', maar 'er was niets gebeurd'.

kan zijn voor kindermishandeling'. en dat handlangers van Jackson langs alle kanten druk op hem uitoefenen om de zaak te vergeten. De vader beweert zelfs dat hij hard werd aangepakt door huurelingen van Pellicano.

Elk van die verklaringen werd door de tegenpartij categorisch ontkend. De laatste beschuldiging wijst Pellicano in zijn geheel eigen stijl van de hand met de woorden: 'Die vent is niet hard aangepakt door mijn mannetjes. Als ik hem hard had willen aanpakken, dan was hij hard aangepakt'. En dan was er het getuigenis van televisiejournaliste Diane Dimond, die ook beweerde dat Pellicano haar bedreigd had omdat ze te veel aan het licht bracht. De meest recente stunt van Pellicano was dat hij een elfjarig jongetje opvoerde dat op CNN verklaarde dat het op verschillende momenten het bed met Michael Jackson gedeeld had, maar dat er nooit iets onbetamelijks was gebeurd. Pellicano vertelde er niet bij dat het jongetje het zoontje van een van Jacksons werknemers was, en als zodanig niet meteen een strikt objectieve getuige.

Een Cadillac cadeau
Terwijl al dat verbaal geweld werd uitgewisseld, was Michael Jackson op toernee in het Vre Oosten. De echte moeilijkheden begonnen toen hij een aantal optredens afgeplaatste, officieel wegens uitdro-

gingsverschijnselen; wat Pepsi-concurrent Coca Cola meteen in-spireerde tot advertenties met de slogan: 'Uitgedroogd?... There's always Coke!'

Er werd gespeculeerd dat Jackson zijn geld naar Zwitserland had laten versassen, en dat hij nooit meer naar Amerika zou terugkeren. Er was het getuigenis van Eddie Raynoza, de danser uit de 'Thriller'-video, die beweerde dat Michael hem vanuit Zwitserland gebeld had om zijn beklag te maken over de manier waarop hij door de pers gekruisigd werd. Tegelijk beweert Reynoza in *Vanity Fair* dat hij niet overtuigd is van Jacksons onschuld: 'Die jongetjes heeft hij al zolang ik hem ken, al negen jaar. *Insiders* begrijpen niet hoe het zolang geduurd heeft voor dit uitlekte. De publieke opinie loopt wat dat betreft honderd jaar achter. Michael's werknemers hebben altijd gezweven omdat ze bang waren om ontslagen te worden. Hij hield hen stil met geschenken. Er waren dagen dat hij vijf Cadillac's tegelijk weggaaf'. Reynoza beweert ook dat Jacksons pillenverslaving pas het begin is van diens afgang, en voorspelt dat hij in een gesticht zal eindigen.

De verwijzing naar drugverslaving klopt in ieder geval: Jacksons advocaten hebben toegegeven dat de zanger verslaafd is aan pijnstillende middelen, en de officiële versie is dat hij die is begonnen nemen toen zijn haar en hoofd-huid in brand schooten tijdens de opnamen van een reclamefilmje.

De vlekken

Ondertussen moest beslist worden of deze zaak voor de burgerlijke of voor de correctionele rechtbank zou worden beslecht. In het eerste geval volstaat het dat de jury van de burgerlijke rechtbank oordeelt over de waarschijnlijkheid van de feiten. Dat vergemakkelijkt een veroordeling, maar die houdt hoogstens een forse geldboete in, géén gevangenisstraf. Moet de zaak voor een correctiemeet rechtbank komen, dan moet de jury de verdachte met eenparigheid van stemmen veroordelen. In een zaak als deze, waar weinig of geen harde bewijzen voorhanden zijn behalve getuigenissen van potentieel partijdige gejuigen, is eenparigheid van stemmen

onderzoek, voor een man in zijn positie wellicht de ultieme vernedering.

Jordie was niet het eerste 'beste vriendje' van Michael Jackson. Eerder al was hij onafschiedelijk van de toen twaalfjarige Emmanuel Lewis, die hij als was het een baby overal ronddroeg. Ooit checkte het duo in een hotel ook de toen elfjarige Jimmy Safechuck, wiens ouders hij een Rolls Royce cadeau deed.

Ondertussen heeft de politiere-jongetjes die bij Jackson hebben geslapen, en van ex-werknemers die verklaard hebben dat er weliswaar een aparte slaapaal toevoerde die bedden veelal onbeslapen bleken. Een meid vertelde de politie dat Jackson in het bubbelbad herhaaldelijk naakte jongetjes betastte, en dat ze ontslag had genomen omdat ze vreesde voor de toekomst van haar eigen op Neverland inwonende - zoontje.

Als Michael Jackson kinderen molesteerde, is het duidelijk dat hij ze niet op straat moest oppikken: ze werden hem overhandigd door veelal geveide, dankbare, geïmpressioneerde ouders. En dat doet vragen rijzen naar de verblindend en eventueel de geldilust van sommige ouders. In een land waar volgens de meest recente enquête veertig procent van de bevolking gelooft dat Elvis nog leeft, is dit wellicht slechts de zoveelste extreme vorm van idolatrie. Een andere vraag is natuurlijk of, gesteld dat de politie nog andere gemolesteerde kinderen kan opsporen, hun ouders zullen toestaan dat het trauma van hun kind in de openbaarheid wordt gebracht. Want de ervaring leert dat in de mallemolens van de Amerikaanse media zelfs het leven van de *slachtoffers* nog meer een hel kan worden dan het al was.

Voor het oog van de wereld

Inmiddels is deze zaak ontwaard tot een wereldwijd volksrecht, met de publieke opinie als openbaar aanklager. Michael Jackson staat al ruim zes maanden terecht in de spreuk zo tot de verbeelding dat enerzijds niemand de beschuldigingen wil geloven, maar ander-

zijds iedereen wel meent te weten hoe de vork precies in de steel zit. In dat licht is het een wrede ironie dat uitgerkend van iemand die zich jarenlang zo van de buitenwereld heeft afgeschermd, nu elke vezel van zijn lijf wordt onderworpen aan een publieke dissectie.

Michael Jackson moet ook lijdzzaam toezien dat de pers vergelijkingen maakt met 'andere beroemde pedofielen' zoals Fatty Arbuckle (wiens carrière in de jaren dertig aan een gelijkaardig schandaal ten onder ging), Charlie Chaplin (die met twee zestienjarige trouwde en mede daardoor Amerika moest verlaten), Jerry Lee Lewis (die veroordeeld werd toen hij een dertienjarig meisje trouwde) en Roman Polanski (die sinds hij betrap werd met een twaalfjarige niet meer in de Verenigde Staten mag).

Net zoals bij een politieke campagne is de mate waarin de concurrerende partijen de media kunnen manipuleren cruciaal. Wat dat betreft lijkt de rijkdom van Michael Jackson, het geld dat hem in het verleden de discretie van zijn werknemers garandeerde, nu averechts te werken. In Amerika, waar het toch al de bon ton is dat ooggetuigen, ook al zijn ze blind, van de schandaalpers veel geld krijgen voor een 'exclusief' verhaal, heeft de affaire-Jackson bij alle betrokkenen en woude betrokkenen de laagste instincten aangewakkerd. Brute hebzucht en de ongeremde zucht naar de hogere lees- en kijkcijfers drijven de getuigen.

Zo is er het echtpaar Lemarque, Franse koks die een jaar lang op Neverland werkten en nu beweren overbewijzen te beschikken van hoe Jackson minderjarigen, waaronder 'Home Alone'-kinderster Macauley Culkin, misbruikt zou hebben. Volgens hen was Neverland de perfecte biotoop voor een pedofoel: het ideale fantasieland waarin hij kinderen uit dysfunctionele families in een droomfeer kon verleiden. De Lemarques wilden hun getuigenis eerst kwijt aan de pers, in ruil voor een half miljoen dollar, om het pas dan gratis voor de rechtbank te vertellen.

Vijf gewezen bodyguards van Jackson hebben een proces tegen hem aangespannen: ze beweren dat ze zijn ontslagen omdat ze te

veel wisten, en hebben alvast vijftigduizend dollar ontvangen om op televisie hun verhaal te vertellen. Ook het Filippijnse echtpaar Quindoy, dat ooit manager was van Neverland, heeft Michael Jackson inmiddels een proces aangedaan wegens achterstallige betalingen, en beweert over een agenda te beschikken waarin de bezoeken van jongetjes aan Jackson genoederd staan, en de misbruiken die ermee gepaard gingen, 'soms onder de neus van de ouders'. Ook de Quindoy's zijn van plan aan het epos een goeie cent over te houden.

Plots is alles aan en om Michael Jackson verdacht. Sinds het schandaal uit z'n voegen barstte, worden zelfs zijn liefdesteksten nagevlooid op mogelijke verwijzingen naar pedofilie of al wat daar in de verste verpen op lijkt. Zo wordt de zin 'One day you must understand the truth of your lust' uit 'In the closet' plots in een heel ander licht gezien. En wat te denken van het nummer 'Pretty young thing'?

'Vuile homo'

In de Amerikaanse boulevardpers en de populaire talkshows is de grens tussen feiten en geruchten altijd al wat wazig, maar in dit geval krijgt elk gerucht de allure van een vaststaand feit omdat niemand het tegenspreekt of omdat als iemand dat al doet, men niet geloofd wordt: de belangen zijn te groot. Zo is er de suggestie dat deze zaak het werk is van andere platenfirma's, die het niet konden velen dat multimedialigant Sony Music miljarden aan Michael Jackson verdient, geld dat door de consument anders waarschijnlijk aan artiesten van hun firma was besteed. Die concurrenten zouden getuigen veel geld hebben betaald om Jackson in diskrediet te brengen en zo zijn carrière te schaden. De sterkte van dat gerucht is dat, aangezien het om miljarden gaat, iedereen ervan uitgaat dat, als het waar zou zijn, die concurrenten nog liever dood zouden vallen dan het toe te geven; bijgevolg wordt hun ontkenning van die 'laster' op sepsis onthaald.

Een andere roddel beweert dat Michael Aids heeft. Die veronderstelling is gebaseerd op het feit dat Michael eigenlijk nooit met vrouwen gesignaleerd werd (op

De media hebben de zaak-Jackson tot monsterachtige proporties uitgegroot. Uitgerend de man die zich decennialang zo goed als volledig afschermde moet nu machteloos toezien hoe elke vezel van zijn lijf voor het oog van de wereld wordt ontleed.

Michael zijn vader altijd gehaat heeft: zijn vader was de man die hem op vijfjarige leeftijd tijdens optredens wijsmaakte dat er mensen in de zaal waren die hem wilden doodschieten, en dat hij dus maar wild moest dansen om een bewegend doel te blijven. Voor Michael is zijn vader 'De Duivel'. En Latoyah heeft vroeger al beweerd dat Michael indertijd zelf door zijn vader seksueel is misbruikt.

Het gevolg is dat iedereen die zich in het verleden gretig met de kip met de gouden eieren Michael Jackson associeerde, nu om ter hardst wegreut in een kramptachtige poging zich van de voormalige Kindervriend te distantiëren. 'Disneyland', dat van Jacksons 'Moonwalker' een aparte toptractie maakte, schijnt zich hem plots niet meer te herinneren. 'Pepsi Cola' heeft in het verleden al last gehad met Madonna en Mike Tyson, die beiden hun product in een slecht daglicht stelden, en kon dit orgelpunt missen als kiespijn. Pepsi heeft al verklaard dat het na de 'Dangerous'-tournee geen verdere plannen met Jackson heeft. Het contract dat stipuleerde dat Jackson de titelsoon van de film 'Addams Family Values' zou maken, is afgesprongen. Sterker nog: in die film komt nu een scène voor waarin een kind dat een poster van Michael Jackson ziet als in doodsangst terugdeinst.

Nooit meer onschuldig
Een paar dagen geleden legde Michael Jackson zijn eerste verklaring af, zeer typerend tijdens een satelliet-uitzending (schijnbaar rechtstreeks vanuit Neverland. Jackson protesteerde tegen de 'onmenselijke' manier waarop hij het lichameijke onderzoek door de politie had moeten ondergaan, noemde de voorbije maanden 'een nachtmerrie', en smeekte de wereld: 'Behandel mij niet als een misdadiger, want ik ben onschuldig. Wacht op de waarheid voor u alle grote Amerikaanse networks leugendetectors in de aanslag... en die wezen erop dat Jackson niet de hele waarheid sprak.

De start van het proces is verschoven naar 21 maart. Fans zijn hoedanook een illusie armer: het is alsof iemand hen heeft verteld dat Sinterklaas niet bestaat. Veel mensen voelen zich geneigd hun steun aan Michael - de misbegrepen, geïsoleerde, uitgebuide kinderdier - te uiten, maar doen het niet uit angst zelf voor schut te staan mocht blijken dat hij de kinderen wel degelijk heeft misbruikt. Vrienden, collega's, hem welgezinde journalisten zijn bang zich te engageren, want gezichtsverlies is een te groot risico.

Elke dag leggen fans kransen en bloemen neer op Michael Jacksons ster op de Walk of Fame in Hollywood. Er zijn er ook die er demonstreren met slogans als 'Hong the media' en 'Michael is God'. Als Michael Jackson zijn onschuld kan bewijzen, bestaat de kans dat hij populairder wordt dan ooit tevoren: het onderdog-effect (een miljardair als underdog - het zijn rare tijden) zal hem tot held en martelaar maken. Maar tegelijk zal Jackson - ooit de spirituele erfgenaam van Walt Disney - zich nooit meer kunnen vertonen in het gezelschap van kinderen zonder dat mensen daar bijgedachten bij hebben. Want niet als Woody Allen moet Michael Jackson afrekenen met het waar-rook-is-is-vuur-principe: het is een feit dat bij dit soort schandalen het publiek na verloop van tijd zich alleen nog de commotie herinnert en niet de uiteindelijke uitspraak (in het geval van Woody Allen: zijn vrijspraak). En zelfs al heeft er in Neverland nooit een vuurje gebrand: de rook zal nooit meer helemaal optrekken.

Serge Simonart
Nr 2783

Is de vader van jongetje Jordy, die zegt dat hij seksueel werd misbruikt door Michael Jackson, een ordinaire afperser? Of is zijn moeder een geldwolf? Of heeft Wacko Jacko wel sex bedreven met het kereltje? Heeft Michael

Nachtmerrie in Neverland

trouwens echt een gevlekte penis? Zitten er soms jaloerse platenconcerns achter de hele affaire? Bestaat die agenda vol afspraken met knulleijes op Jacksons Neverland misschien toch? Aan de vooravond van het grootste showbiz-proces aller tijden: feiten, fictie, roddels en achterklap over de zaak Jordy vs Michael.

Door Serge Simonart

De wereld is geschokt door dossier SC026226, op 14 september jongstleden ingediend bij de rechtbank van de stad Los Angeles. Deze zaak is de natie droom van elke Amerikaanse advocaat en zou de moeder van alle showbiz-processen kunnen worden. De beklaagde van het bewuste dossier heet Michael Jackson. Zelfs naar showbiz-normen is Michael Jackson een *wereld* eerste klas. Jackson heeft zijn hele hoofd en wellicht zijn hele lichaam onderworpen aan plastische chirurgie om door veranderingen aan neus, kaakbeenderen, kin, oren en huid een minder Afro-Amerikaanse indruk te maken. En hij stond erop dat zijn jongere ik in de TV-documentaire *The Jacksons: An American Dream* (en in de bijbehorende Pepsi-commercial) gespeeld werd door een blank jongetje.

Er is het feit dat hij (bijna) nooit interviews geeft en zich ook bij uitreikingen van gouden platen hult in een mysterieus stilzwijgen of zich beperkt tot met kinderstemmetjes gemompelde platitudes. Een zakelijke kennis omschrijft hem als: "Zeer alert, als het op zaken doen aankomt, maar totaal onaangetast als hij over iets anders moet praten." Michael Jackson woont in Neverland (genoemd naar het mythische land van Peter Pan waar kinderen nooit opgroeien). Jackson is weliswaar niet geslachtloos zoals Peter Pan, maar is naar verluidt, op zijn vierendertigste nog steeds maagd. Tijdens het wereldwijd per satelliet uitgezonden TV-interview dat hij begin vorig jaar aan Oprah Winfrey gaf, weigerde hij de vraag of hij nog maagd was te beantwoorden, en zei hij slechts: *'I'm a gentleman'*.

Jacksons Neverland is een eigen fantasiepark van 27 hectare, een privé-Disneyland compleet met dierentuin, een levensgrote rijdende stoomtrein, een professionele theaterzaal, een zwembad en 60 man personeel dat dag en nacht parat staat. De security is er zo strikt dat werknemers nooit zomaar los over het terrein mogen lopen. Voorts gaat het verhaal dat ze hun werkgever -contractueel- niet in de ogen mogen kijken of aanspreken zonder daarvoor uitgenodigd te zijn. Michael Jackson schijnt tegen zijn drie huisdieren te praten: zijn chimpansee Bubbles,

zijn lama, en zijn boa-constrictor Muscles. Michael Jackson schijnt er ook van te houden om in kraamklinieken naar pasgeborenen baby's te kijken. De ouders moeten dan wel een papier te tekenen waarin ze beloven dat niet tegen de peps te vertellen. En de popster verpooft graag in een zuurstoftank.

Dit zijn de vaste roddels over Jackson die hij in het Winfrey-interview overigens bijna allemaal ontkennde. Er is ook Jacksons narcisme. In Neverland hangt een schilderij waarop de hoofden zijn afgebeeld van Albert Einstein, Isaac Newton, George Washington en... Michael Jackson. En insiders beweren dat Jacksons jeugdbesessie herleid moet worden tot het feit dat hij een kinderster was zonder echte jeugd en dat hij daarom steeds aan die tijd herinnerd wil worden. Dat verleden speelde zich af in het labiele gezin Jackson. Jochovagueren, met een fanatieke vader die alle kinderen de showbusiness in dreef. In pure verkoopiermen staat Jackson nog steeds vermeld in het Guinness Book of Records als de *all-time bestseller* van *Thriller* werden 45 miljoen exemplaren verkocht. En in totaal verkocht hij 150 miljoen singles. Kortom, Michael Jacksons leven lijkt op dat van een in zichzelf gekleerde kluisenaar: een kind-man die niemand kan vertrouwen, weigert op te groeien en zijn tijd het liefst doorbrengt in het gezelschap van andere kinderen. Hij stichtte een 'Wereldraad van Kinderen' en heeft meermaals persberichten verspreid waarin stond: 'Ik hou van alle kinderen, elk van jullie is mijn kind.' Voor de buitenwereld leek het er op dat Michael Jackson de perfecte popster was: een mischien wat ongewone, maar hoe dan ook eerlijke, gulle, barmhartige, cleane en godvruchtige zanger. En een ideale kindervriend.

NRA 12-19 Jan. 47

Dat was de droom. Nu volgt de nachtmertie. Een verhaal over verloren onschuld en de tol van de roem. In augustus 1993 beschreef een dertienjarig jongetje in detail tot welke handelingen Jackson hem maandenlang gedwongen had. Het politierapport maakt melding van het feit dat, "...de beklagde het slachtoffer masturbeerde, er orale sex mee bedreef, diens zaad at, en diens schaamstreek en tepels betastte terwijl de beklagde zichzelf masturbeerde." Het maakt verder melding van 'seksuele aanranding, verleiding, mishandeling, psychologische chantage, emotionele fraude, en verwaarlozing'.

De superster leerde het jongetje, dat nu zijn ondergang dreigt te worden, toevallig kennen. Jackson had autopech in Los Angeles en belde een sleepdienst: Jordy Chandler bleek het stiefzoonje van de eigenaar ervan. Diens vrouw, een ex-fotomodel, was eerst getrouwd met een tandarts uit Hollywood die ook filmscenario's schreef. Die tandarts is Jordy's natuurlijke vader. Jordy zou al meteen kennis gemaakt hebben met de paranoïa van de megaster: hij moest, net als alle werknemers van het bedrijf Jackson, een *confidentiality agreement* ondertekenen dat vastlegde dat alles wat gezegd, gedaan of gezien werd in het gezelschap van Michael geheim zou blijven. Er ontstond al snel een vriendschap tussen de popster en zijn jonge fan. Niet alleen het kind werd overladen met cadeaus, ook de moeder kreeg peperdure geschenken waaronder een aantal diamanten. Jordy en zijn moeder reisden ook overal naartoe met Jacksons privé-jet en gingen mee op tournee. Vanaf het begin bleef Jordy op Neerland slapen. Eén keer maakte zijn moeder bezwaar maar ze bezweek toen een huilende Michael Jackson haar zei dat, "dit niks te maken heeft met sex. Dit is een heilige bond, het is voorzien in de kosmos, we vormen een familie, vertrouw me." Vanaf dat moment zouden Jordy en Michael drie maanden lang samen hebben geslapen in de *Shirley Temple Room*, de grote slaapkamer die alleen via een geheime trap bereikt kan worden. Gaandeweg vervreemde Jordy van zijn familie en van andere kinderen. Jordy's vader kreeg argwaan en verbood hem verder elke omgang met Michael. Maar Jordy's moeder negeerde dat bevel. Het kind verklaart nu dat de handtastelijkheden begonnen met omhelzingen, tongzoenen en Jackson die zijn schaamdelen tegen zijn lichaam wreef. Vervolgens gingen ze samen in bad.

Toen Jordy's vader het kind een week lang tijdens de vakantie kreeg toegewezen, vertelde Jordy hem wat Jackson hem zou hebben afgedwongen. De vader drong aan op een onderhoud met Jackson maar die zou dat hebben geweigerd. De vader raakte ervan overtuigd dat zijn zoon en ex-vrouw door de Jackson-clan waren gebrain-

washed. De vader van Jordy ging naar een psychiater, dr Mathis Abrams, en legde hem het als hypothetisch gepresenteerde geval voor van een jong kind dat onder attenties en cadeaus wordt bedolven door een popidool. De psychiater oordeelde dat dit een ideale situatie was voor kinder-misbruik en beval onmiddellijke sociale controle en therapeutische hulp voor alle betrokkenen aan. Wat later vertelde Jordy zijn verhaal zelf tegen dr Abrams en tegen een team van de politie in Los Angeles. Tegen die tijd waren zowel Jordy als Michael Jackson twee pionnen in een legaal steekspel van twee ouders om het voogdijschap van hun kind.

Vanzelfsprekend ging Michael Jackson in de tegenaanval. Toen Jordy's moeder zich bij Jackson beklagde dat Jordy's vader weigerde alimentatie te betalen, stuurde Jackson zijn advocaat Bertram Fields erop af. Hij huurde ook de diensten in van Anthony Pellicano: een privé-detective die vaker diensten verrichtte voor beroemdheden. En vanaf dat moment is de verwarring compleet en lopen versies over het gebeurde en de motieven uiteen. Pellicano beweert dat Jordy's vader alleen op geld uit is. Volgens Pellicano eiste Jordy's vader 20 miljoen dollar schadevergoeding. Op een tape die Pellicano opnam, is echter alleen sprake van een deal voor een scenario waarvoor de vader 350.000 dollar zou krijgen. Dat is in Hollywood op zich een gangbare camouflaage om chantage-geld te innen: iemand krijgt geld voor een scenario dat nooit verfilmd zal worden. Alleen: Jordy's vader kon zich erop beroepen dat hij echt scenarist is en co-producent van Mel Brooks' nieuwe komedie *Robin Hood*. De tape die Pellicano aan journalisten liet horen, bevat ook een aantal duidelijk verknijpte en onvolledige passages.

Barry Rothman, de advocaat van Jordy's vader, zond een fax naar Pellicano waarin hij de aangeboden 350.000 dollar formeel weigert. Pellicano zond meteen een fax terug waarin hij de aanklagers terug in de verdediging dwong door voor het eerst op papier te verklaren dat zijn cliënt Michael Jackson 'onder geen bedwing zal zwichten voor de afpersingspoging van uw kant. Ook de stiefvader van Jordy nam stiekem een telefoongesprek met de vader op in de hoop dat het de zaak van de moeder zou helpen. Maar ook dat bandje is duidelijk gecensureerd. Het bewijst hoogstens dat de vader wel degelijk dreigt Jackson te ruïneren ("Michael is door en door slecht en ik heb de bewijzen ervan. En als jullie me dwingen, stap ik naar de rechtbank"). De vader verklaart verder dat niet hij maar zijn ex-vrouw geldgeil is: "Als Michael Jackson niet zo rijk en beroemd was, zou mijn ex Jordy nooit met hem in contact hebben gebracht."

Nog vreemder is dat Pellicano, die in zijn hele carrière geheime bandopnamen als bewijsvoering gebruikte, géén opname heeft gemaakt van een gesprek dat hij met Jordy gehad zegt te hebben waarin het kind alle aantijgingen ontkennde.

De Jackson-clan voerde ook de elfjarige Jeremy Brett op die op TV verklaarde dat hij ook bij Michael Jackson geslapen had, "samen in een heel groot bed," maar dat er "niets gebeurd" was. Tegelijkertijd legt Pellicano weinig gunstige verklaringen voor Jackson af. "Kijk 's, als we het hebben over zomaar een vijfendertigjarige pedofiel, dan is het duidelijk waarom die met kleine jongerjes slaapt. Maar als we het over Michael Jackson hebben, hebben al die feiten niks te betrekken. Je kan zeggen dat wat gebeurd is, raar is, en ongepast, en niet conform de normen van 'normale' mensen. Maar dat het immoreel is? Nee. En misdadig? Nee! En trouwens: Michael zelf was in bed altijd aangekleed."

Volgens de advocaten van Jackson leeft de popster, die sinds zijn vijfde optreedt, nu de jeugd die hij nooit gehad heeft en maken vriendjes die blijven slapen gewoon deel uit van die jeugd. De aanpak van Pellicano is grif toe te geven dat Jackson met veel jongerjes het bed heeft gedeeld, omdat ontkenningen de argwaan en het mysterie alleen maar zouden vergroten. Maar tegelijk bagatelliseert Pellicano die eventuele feiten en wijst hij erop dat de ouders altijd met die logeerpartijjes instemden. Pellicano gaat er in interviews ook prat op dat hij et. door te blijven hameren op afpersing, voortloopt in geslaagd is om, "Michael niet meer tot de kern van het probleem te maken. Door die afpersing is Michael niet meer de dader maar het slachtoffer."

Op 21 augustus '93 deed de politie huiszoeking in Neverland. Al vanaf dat moment ontspan zich een welles-nietes spelletje met wederzijdse insinuaties en beschuldigingen. Pellicano beweert dat Jordy's vader Michael Jackson ooit om een nieuw huis vroeg, en dat hij erop aandrong dat Michael en hij creatieve partners werden. Pellicano beweert ook dat Jordy's vader tijdens die ontmoeting Jackson omhelste alsof ze de beste vrienden waren. Pellicano: "Als ik geloofde dat iemand mijn zoonje gemolesteerd had en ik was zo close met de dader, dan stond ik nu terecht. Nee, de vader wil gewoon scoren: hij wil poen."

Terwijl al dat verbale geweld plaatsvond, was Michael Jackson op tournee in het Verre Oosten. De echte moeilijkheden begonnen toen hij een aantal optredens aflaste, officieel wegens uitdrogingsverschijnselen. Er werd gespeculeerd dat Jackson zijn geld naar Zwitserland had laten verkassen en dat hij nooit meer naar Amerika zou terugkeren. Er was de geruis van Eddie Ray-noza, de danser uit de *Thriller*-video, die beweert-

de dat Michael hem vanuit Zwitserland gebeld had om zijn beklag te doen over de manier waarop hij door de pers werd gekruisigd. Tegelijk beweert Reynoza in het blad *Vanity Fair* dat hij niet overtuigd is van Jacksons onschuld: "Die jongerjes heeft hij al zolang ik hem ken, al negen jaar. Insiders begrijpen niet dat het zolang geduurd heeft voor dit uitlekte. Michaels werknemers hebben altijd gezwegen omdat ze bang waren om ontslagen te worden. Hij hield hen stil met geschenken. Er waren dagen dat hij vijf Cadillacs weggaf." Reynoza beweert ook dat Jacksons verslaving pas het begin is van Jacksons afgang en voorspelt dat hij in een inrichting zal eindigen.

Ondertussen moest beslist worden of deze zaak voor de civiele of voor de strafrechtbank zou worden beslecht. In het eerste geval volstaat het dat de jury oordeelt over waarschijnlijkheid. Dat vergemakkelijkt een veroordeling, maar die resulteert hooguit in een forse geldboete, niet in gevangenisstraf. In het laatste geval moet de jury de verdachte unaniem veroordelen. In een zaak als deze, waar weinig of geen harde bewijzen anders dan partijde geruisen voorhanden zijn, is unanimiteit een onwaarschijnlijke uitkomst. De advocaten van Jackson probeerden alvast de zaak zes jaar te verdagen, "tot de gemoedert tot bedaren zijn gekomen." Maar dat verzoek werd al door de rechter afgewezen. Terecht volgens de vader. "Dat verzoek was wéér een afleidingsmanoeuvre. Kinderen vergeten dingen en de advocaten van Jackson rekenen erop dat Jordy binnen zes jaar al lang vergeten zal zijn hoe Jacksons penis eruit ziet en dat zou zijn getuigenis verzwakken."

Dat laatste is een onsmakelijk maar ook cruciaal element van het proces: Jordy heeft beweerd dat Jackson allerlei rare vlekken op zijn geslacht had. Het kind zou dat alleen kunnen weten als het Jackson naakt heeft gezien. Maar Jackson heeft vorig jaar openlijk toegegeven dat hij lijdt aan de ziekte vitiligo en pigment-problemen heeft, dus ligt het voor de hand dat hij die ook in zijn schaamstreek heeft. Bijgevolg is zelfs dat 'bewijs' in geen geval sluitend: het zou een pure gok kunnen zijn van de aanklagers.

Er is onlangs nog een ander scenario gesuggereerd. Dat gaat ervan uit dat Jordy de waarheid spreekt. Jackson zou zijn tournee dan niet hebben onderbroken uit vermoeidheid maar zes weken van het toneel zijn verdwenen omdat vier weken nodig zijn om plastische chirurgie te ondergaan die de vlekken op zijn geslacht zou verwijderen om zich

pas aan het politie-onderzoek te onderwerpen. Het lijkt inderdaad ver gezocht. Daarnaast bleken, toen de politie een inval deed bij Jacksons dermatoloog en plastische chirurg, zijn dossiers verdwenen. Hoe dan ook, de politie kon de verklaring over de gevleete penis niet negeren en Jackson, teruggekeerd in de VS, moest zich onderwerpen aan een genitaal onderzoek.

Jordy was niet het eerste vriendje van Michael Jackson. Eerder al was hij onafscheidelijk van de toen twaalfjarige Emmanuel Lewis die hij overall als een baby ronddroeg. Ooit checkte het duo in in een hotel als vader en zoon. En er was ook de toen elfjarige Jimmy Safechuck wiens ouders hij een Rolls Royce cadeau deed. Ondertussen heeft de politie een berg getuigenissen van andere jongerjes die bij Jackson sliepen. En van ex-werknemers die verklaard hebben dat er weliswaar een aparte slaapzaal voor de kinderen was, maar dat de bedden in die zaal 's ochtrends veelal onbeslapen bleken. Een dienstmeisje vertelde de politie dat Jackson in de jacuzzi herhaaldelijk naakte jongerjes betastte.

Als Michael Jackson al kinderen molesteerde, is het duidelijk dat hij ze niet op straat oppikte: ze werden hem overhandigd door veelal dankbare ouders. En dat doet vragen rijzen over de eventuele hebzucht van sommige ouders. En de vraag is natuurlijk of, gesteld dat de politie andere gemoesteerde kinderen kan opsporen, de ouders van die kinderen aangifte zullen doen vanwege hun eigen rol in die affaires.

De zaak Michael Jackson is ontaard in een wereldwijd tribunaal, met de publieke opinie als openbare aanklager. Michael Jackson staat al ruim zes maanden terecht in de ogen van de wereld: de zaak spreekt zo tot de verbeelding dat enerzijds niemand de beschuldigingen wil gelooven, maar anderzijds iedereen meent te weten hoe de vork in de steel zit.

Michael Jackson moet ook lijdzzaam toezien dat

Advocaat eist UN naaktfoto's 5/1 van Jackson op

Santa Monica/AP
De advocaat van de 13-jarige jongen door Michael Jackson heeft via de rechtbank de naaktfoto's opgeëist die de politie ontving van de popzanger heeft gemaakt.

Jackson werd vorige maand gefotografeerd omdat de jongen in het onderzoek een gedetailleerde beschrijving heeft gegeven van het geslacht en andere delen van het lichaam van de zanger. Advocaat Larry Feldman zei dat die beschrijving de foto's tot belangrijk bewijsmateriaal maakt.

Jackson heeft gezegd dat hij onschuldig is. Hij noemde het onderzoek vermederend. Zijn advocaat, Howard Weitzman, noemde het verzoek van Feldman schandelijk en zei dat foto's niets zullen bewijzen. Jackson legt op 18 januari een beëdigde verklaring af, waarna een dag later een hoorzitting volgt.

MICHAEL JACKSON WIL RECHTSZAAK AFKOPEN

TEL 10/1

MICHAEL JACKSON zou met een bedrag van twintig miljoen gulden de hele kindersex-affaire willen schikken. Hij is bereid dit te betalen aan de ouders van JORDY CHANDLER als deze willen afzien van een rechtszaak. Dit werd deze dagen in Amerika ont-huld.

De advocaten van de su-perster hopen dat, als dit be-drag wordt betaald, de civie-le zaak ook wordt ingetrok-son en bovendien dat Jack-son een gevangenisstraf bespaard zal blijven.

Waarheid

Jackson treedt op advies van zijn advocaten weer in

verdere plannen heeft met Jackson. De deal dat Jackson de titelsong van de film *Adams Family Values* zou maken, is ook afgesprongen. Sterker nog: in die film komt nu een scène voor waarin een kind, dat op een muur een poster van Michael Jackson ziet, als in doodsvangst terugdeinst.

Ruim een week geleden legde Michael Jackson zijn eerste verklaring af tijdens een satelliet-uit-zending, schijnbaar rechtstreeks vanuit Never-land. Jackson protesteerde tegen de "onmenselij-ke" manier waarop hij het lichamelijke onder-zoek door de politie had moeten ondergaan, noemde de voorbije maanden "een nachtmerrie" en smeekte de wereld: "Behandel mij niet als een misdadiger want ik ben onschuldig. Wacht op de waarheid voor u mij veroordeelt." Alle grote Amerikaanse networks hadden leugen-detectoren in de aanslag... en die wezen volgens hen uit dat Jackson niet de hele waarheid sprak.

De datum van het proces is verschoven naar 21 maart. Zelfs al blijken de aantij-gingen tegen Michael Jackson ongegrond, dan nog is uit het onderzoek gebleken dat hij de koning is van een hof waar de regels van de buitenwereld niet gelden; waar de koning niemand kan vertrouwen, ook al durft geen van zijn hovelingen hem iets te weigeren. Fans zijn hoe dan ook een illusie armer: het is alsof iemand hun heeft verteld dat Sinterklaas niet bestaat.

Veel mensen voelen zich geneigd hun streun voor hem -de misbegrepen, geïsoleerde, uitge-buute kinderster- te uiten maar doen het niet uit angst zelf voor schut te staan, mocht blijken dat hij de kinderen inderdaad heeft misbruikt.

Anonieme fans hebben dat probleem niet. Elke dag leggen ze kransen, bloemen bij Michael Jacksons ster op de *Walk of Fame* in Hollywood. Er zijn er ook die er demonstren met slogans als *Hang the media*. Als Michael Jackson zijn onschuld kan bewijzen, bestaat de kans dat hij populairder wordt dan ooit tevoren: het under-dog-effect zal hem tot held en martelaar maken. In ieder geval zal Jackson zich nooit meer kunnen vertonen in het gezelschap van kinderen zonder dat mensen daar bijgedachten bij hebben. Want hij moet afrekenen met het waar-rook-is-is-vuur-principe.

Het is een feit dat bij dit soort schandalen het publiek na verloop van tijd zich alleen nog de commotie herinnert en niet de uiteindelijke uit-spraak. En zelfs al heeft er in Neverland nooit een vuurtje gebrand: de rook zal er nooit meer hele-maal optrekken •

51

dat doet, hij niet geloofd wordt: de belangen zijn te groot. Zo is er de suggestie dat deze zaak het werk is van andere platenfirmas die het niet kon-den velen dat Sony Music miljarden aan Michael Jackson verdient.

Een andere roddel beweert dat Michael simpel-weg aids heeft: die veronderstelling is gebaseerd op het feit dat Michael eigenlijk nooit met vrou-wen gesigaleerd werd en op Michaels innige verhouding met een van zijn neven, een homo-seksueel die een tijdje geleden stierf. Je zou ver-wachten dat al die negatieve publiciteit rond Michael Jackson een stortvloed van verontwaar-digde reacties van zijn vrienden en collega's zou opwekken. Maar het blijft merkwaardig stil. Jacksons substituut-moeder Elizabeth Taylor heeft Michael tot twee keer toe publiekelijk gesteund, en Jacksons ex-manager Frank Dileo verklaarde dat hij, "Michael mijn eigen kinderen zou toevertrouwen." Maar van Jacksons huidige manager Sandy Gallin, van zijn agency CAA of van zijn beste vrienden David Geffen, Michael Milken, Steve Wynn en Diana Ross of van zijn familie tot nu toe geen woord.

Integendeel. De nagel aan Michaels doodskist is zijn eigen familie. Michaels logeslagen zus LaToyah beweert dat hun moeder Michael vroe-ger al beschreef als "die vuile homo" en dat haar moeder haar ooit twee vette cheques liet zien, uitgeschreven aan de ouders van jongetjes met wie Jackson had geslapen. LaToyah praat met elk persorgaan dat bereid is om daarvoor 25.000 dollar neer te tellen. Michaels vader Joe Jackson zakt nog dieper voor hogere bedragen: zijn vraag-prijs is 150.000 dollar en daarvoor valt hij zonder veel scrupules zijn zoon af. Maar ook zijn getuigenis is subjectief. Het is een publiek geheim dat Michael zijn vader altijd gehaat heeft; hij was de man die hem op vijfjarige leeftijd tij-dens optredens wijsmaakte dat er mensen in de zaal waren die hem wilden doodschieten en dat hij dus maar wild moest dansen om een bewe-gend doel te blijven. En LaToyah heeft vroeger al beweerd dat Michael indertijd zelf door zijn vader seksueel is misbruikt.

Het gevolg van al dat geroddel is dat iedereen die zich in het verleden greep met de kip met de gouden eieren Michael Jackson associeerde, nu hard wegreut in een krampachtige poging om zich van de voormalige kindervriend te distantië-ren. Disneyland, dat van Jacksons *Moonwalker* een aparte topattractie maakte en dat voor hem na de officiële openingsuren de poort openhield, schijnt zich hem plots niet meer te herinneren. Pepsi Cola heeft in het verleden al last gehad met Madonna en Mike Tyson, die beiden hun pro-duct in een slecht daglicht stelden, en konden deze affaire missen als kiespijn. Pepsi heeft al ver-klaard dat het na de *Dangerous*-tournee geen

de pers vergelijkingen maakt met andere beroemdheden die seksuele omgang hadden met minderjarigen, zoals Charlie Chaplin, Jerry Lee Lewis en Roman Polanski.

Net zoals bij een politieke campagne is media-manipulatie in een zaak als deze voor beide par-tijen een cruciale factor. Wat dat betreft lijkt de rijkdom van Michael Jackson -het geld dat hem in het verleden de discretie van zijn werknemers garandeerde- nu averechts te werken. In Amerika, waar het toch al gewoonte is dat ooggetuigen, ook al zijn ze blind, van de schandaalpers veel geld vangen voor hun 'exclusieve' verhaal, heeft de affaire Jackson bij alle betrokkenen de laagste instincten aangeboord. Hebzucht en mediageil-heid dicteren de verklaringen van getuigen.

Zo is er het echnipaar Lemarkue, Franse koks die een jaar lang op Neverland werkten en nu beweren over bewijzen te beschikken hoe Jack-son minderjarigen, waaronder *Home Alone*-kin-derster Macauley Culkin, misbruikt zou hebben. Volgens hen was Neverland de perfecte omge-ving voor een pedofiel: het ideale fantasieland waarin hij kinderen in een droomsteer kon ver-leiden. De Lemarkues willen hun getuigenis het liefst eerst kwijt aan de pers, in ruil voor 500.000 dollar, om het dan pas gratis voor de rechtbank te vertellen.

Vijf ex-bodyguards van Jackson hebben een pro-ces tegen hem aangespannen: ze beweren dat ze zijn ontslagen omdat ze teveel wisten en hebben alvast 50.000 dollar ontvangen om hun verhaal op TV te vertellen.

Het resultaat van al die verhalen waren kranten-koppen als *Sicko Jacko*, *Peter Pan or pervers?* en: *Jacko used me as a sex toy*. Anderzijds slaagde Pelli-cano erin een krant als de Los Angeles Times zo te bewerken dat die in haar berichtgeving veel meer de nadruk legde op de vermeende afpersing.

Plots is alles aan en rond Michael Jackson ver-dacht. Sinds het schandaal uit z'n voegen barstte, worden Jacksons songteksten gevlooid op moge-lijke verwijzingen naar pedofilie of wat daar in de verste verten op lijkt. Zo wordt de zin: *One day you must understand the truth of your lust* uit *In the closet* plots in een heel ander licht gezien. En wat te denken van het nummer *Pretty young thing?*

En om de ontredding compleet te maken, is er de roddel. In de Amerikaanse pers en de talk-shows is de grens tussen feiten en geruchten altijd wat wazig maar in dit geval krijgt elk gerucht de allure van een vaststaand feit omdat niemand het tegenspreekt. Of omdat, als iemand

UN Jongen beschrijft 1/1 seks met Jackson

Santa Monica/AP
De jongen die zegt dat hij seksueel is misbruikt door Michael Jackson heeft in een bij de rechtbank afgege-ven verklaring een gedetailleerde be-schrijving gegeven van zijn ver-meende intieme ontmoetingen met de zanger.

In de verklaring, ondertekend op 28 december, zegt de jongen dat hij regelmatig het bed met Jackson deelde en dat de zanger, "regelma-tig" seksueel contact met hem had. De jongen, die dinsdag 14 werd, zegt dat Jackson hem vanaf vorig jaar februari begon te overstepen met cadeaus en uitstapies en hem daarna begon te verleiden. Tijdens een reis naar Europa liep het vol-gens de jongen uit de hand toen hij en Jackson samen in bad gingen.

Jackson wil NRC schikking over contractbreuk

LOS ANGELES, 11 JAN. Michael Jacksons bedrijf MJJ Enterprises Inc, dat op 28 december werd aangeklaagd door concertpromo-ter Mama Concerts wegens frau-de en contractbreuk, is in onder-handeling over een schikking met Marcel Avram, eigenaar van Ma-ma Concerts.

Jackson onderbrak op 11 no-vember onverwacht zijn wereld-tournee en zegde de overgebleven concerten af vanwege zijn versla-ving aan pijnstillers. Ook de druk van de aanklacht van een 13-jari-ge jongen, die de Amerikaanse popster van ontucht beschuldigt, werd Jackson te groot.

Volgens Avram, die meer dan 20 miljoen dollar van MJJ Enter-prise heeft geëist, had Jackson hem op de hoogte moeten stellen van zijn verslaving, aangezien Jackson in het contract met Ma-ma Concerts had verklaard dat hij garant zou staan voor 'eerste klas optredens'. (APE)

in een korte speech: "De waar-heid zal mijn redding zijn." Hij vervolgde: "Ik lijk niet alleen onschuldig, ik ben het ook."

Jackson kreeg een groot ap-pelous voor zijn woorden. Hij zei: "Iedereen is onschuldig tot hij of zij is veroordeeld."

Voor twintig miljoen gulden!

Hij was bij het eerste optreden van Bar-bra Streisand in Las Vegas en hij verscheen plotseling in Los Angeles op de jaarlijkse bij-eenkoms van de National As-sociation for The Advance-ment of Black People. Hij nam onverwacht het woord en zei

Michael Jackson 'terug met groot kinderfeest

TEC 20/1 door PATRICK VAN WEERDENBURG

AMSTERDAM, donderdag

Nog iedere dag komen bij de openbare aanklager in het Amerikaanse Los Angeles nieuwe aanwijzingen binnen tegen Michael Jackson, de superster die op 21 maart in het beklagdenbankje zit wegens pedofilie en seksuele mishandeling. Zo heeft Jordy Chandler (14) — wiens vader \$ 20 miljoen schadevergoeding eist van de megaster — vorige week onder ede verklaard hoe Michael hem voor het eerst in zijn bed in de Shirley Temple Room kreeg, de enorme slaapkamer die alleen door middel van een geheime trap bereikbaar is. „Vlak voor het slapen gaan zette Michael de horror-film The Exorcist op,” vertelde Jordy. „Daar werd ik zo bang van dat Michael me uitnodigde bij hem in bed te kruipen.”

Waar of niet waar, Michael Jackson (35) die bijkans dagelijks de ene na de andere ranzige en dubieuze aantijging naar het hoofd krijgt geslingerd, lijkt de draad van zijn door elkaar gehusselde leven weer te hebben opgepakt. Hij kijkt niet langer lijdzaam toe hoe voormalig medewerkers, een aantal familieleden met zus LaToya voorop, en andere belanghebbende aasgieren hem zwart maken. Daarvan getuigt bovenstaande foto, die afgelopen weekende op zijn 27 hectare grootte zonoevergoten landgoed 'Neverland' in Californië werd geknipt. Daar gaf hij voor een honderdtal kinderen een enorm feest.

Zijn adviseurs raadden hem ten sterkste af om deze kinderparty te organiseren. „Een groot deel van de publieke opinie heeft hem al veroordeeld als een pedofiele maniak.

Zelfs als hij na het proces in maart onschuldig wordt verklaard — en daar gaan wij van uit,” vertelde Sandy Gallin, een van Jacksons managers, „zullen veel mensen onwillekeurig bijgedachten hebben als Michael met een kind op de arm of handje-in-hand rondloopt. Het lijkt of het hem allemaal niets meer kan schelen wat anderen zeggen of denken...”

Grootste plezier

De dolenthousiaste kinderen — allen afkomstig uit de arme wijken van Los Angeles — arriveerden in een vloot van bussen op het met ballonnen en slingers versierde landgoed in Los Olivos, nabij Los Angeles. De megaster verborg zijn lange, ontkroeste zwarte lokken onder een vilten hoed en droeg de hele dag een don-

kere zonnebril. Hij had het grootste plezier in het jonge bezoek. Stuk voor stuk werden de kinderen bij aankomst de hand geschud en tilde Jackson de allerkleinsten even op.

„Goed, Jackson heeft nu dan plezier, maar ik weet dat hij doodsbenuwd is voor de komende weken,” zegt Gallin. „Er is weliswaar tot dusverre geen spoorje bewijs gevonden dat Michael Jackson ook maar één kind een haar heeft gekrenkt, maar de wildste verhalen doen zich inmiddels de ronde. Ik vrees dat hij in de rechtszaal gekruisigd en vermoord gaat worden, puur door de lawine aan roddels en valse beschuldigingen die over hem heen is gekomen,” zei Gannis, die er aan toevoegde „absoluut zeker te zijn dat Jackson niets illegaals of immoreels op zijn geweten heeft.”

Liefde maakt misschien blind, maar volgens de kleine Rita Glynwed (10), een van de mini-bezoekers van het feest op het landgoed, is Jackson zo onschuldig als een pasgeboren baby: „Ik kan me niet voorstellen dat Michael iets zou doen wat niet mag. En zeker niet dat hij iemand opzettelijk zou kwetsen,” zegt ze een beetje boos. „Een vriendin van mij ging vorige maand met haar moeder naar Hollywood. Daar heb je de beroemde Walk of Fame. Ik heb gevraagd of ze een bloem op de ster van Michael Jackson wilde leggen. Dat hebben ze gedaan, en ze hebben er speciaal voor mij een foto van gemaakt. Toen ik de uitnodiging kreeg om op het feest van Michael te komen, dacht ik dat ik droomde. Ik heb er nachten niet van kunnen slapen. Ik heb een hand van hem gehad en hij zwaaide uitbundig naar me toen ik in de draaimolen zat. Dit is een dag om nooit, nooit meer te vergeten,” vertelt ze glunderend.

Niet alleen vierde Jackson feest op zijn ranch, compleet met dierentuin en kermis, ook ging hij vorige week enkele uren opgetogen op bezoek bij zijn hartsvriendin Elizabeth Taylor, de actrice die de superster tot dusverre door dik en dun heeft gesteund. Taylor is in het St. John's Hospital in het Californische Santa Monica opgenomen waar ze wordt behandeld voor een uit de kom-

geschoten heup. Deze blessure liep de diva op toen ze struikelde in de sneeuw bij haar woning in het Zwitserse Gstaad.

'Puin ruimen'

Tevens heeft Jackson zijn advocaten de opdracht gegeven met man en macht „puin te gaan ruimen”. Daar plukt de ster inmiddels de vruchten van, want vorige week werd Michael door een federale jury in Los Angeles van plagiaat vrijgesproken. Zijn hits 'Thriller', 'The Girl is Mine' en 'We are the World' heeft hij niet gestolen van zijn vroegere burens Reynaud Jones en Robert Smith. De songwriters Lionel Ritchie, Rod Temperton en producent Quincy Jones waren ook door het op geld beluste duo aangeklaagd, want alle drie waren betrokken bij de totstandkoming van 'We Are the World'. Ook die aanklacht werd verworpen.

Verder claimt de superster £ 20 miljoen van de Engelse verzekeringsmaatschappij Lloyd's of London, wegens gederfde inkomsten van zijn in het Verre Oosten afgebroken 'Dangerous'-tournee. „Jackson brak zijn tournee geheel vrijwillig af,” zei een woordvoerder van Lloyd's. „Hij zal moeten bewijzen dat hij om medische redenen met de concerten is gestopt.” Jackson, die indertijd 'uitdrogingsverschijnselen en verslaving aan medicijnen' als reden opgaf, zal volgens zijn manager Gallin „met officiële verklaringen van zijn behandelende artsen op de proppen komen.”

Wildste verhalen

„Het ziet er inderdaad naar uit dat Michael de draad weer oppakt,” zegt de manager. „De ene na de ander komt met de wildste verhalen, het ene na het andere jongetje zou Jackson seksueel hebben misbruikt. Als je het allemaal bij elkaar optelt zou hij zich aan de inhoud van complete kindertehuizen hebben vergrepen.”

Jackson doet er nu wat lacherig over. Of het lachen hem op 21 maart zal vergaan, zal de toekomst uitwijzen.

Jackson zou schikking willen voor \$ 49 mln *NRC*

LOS ANGELES, 21 JAN. Zanger Michael Jackson zou de dertienjarige jongen die hem heeft aangeklaagd wegens seksueel misbruik, 49 miljoen dollar hebben geboden om zijn aanklacht in te trekken. Volgens het Londense schandaalblad Today zou de jongen een voorlopige overeenkomst met Jackson hebben getekend. Het blad heeft als bron een anonieme jurist genoemd, die tevens beweert dat de advocaat van de jongen eerder een aanbod van 10,5 miljoen dollar had geweigerd. Het civiel proces tegen Jackson staat gepland voor 21 maart. (APE)

● Het echtpaar Lemarque, twee Franse koks die op Jacksons landgoed werkzaam waren, zeggen bewijzen in handen te hebben dat Michael onder meer 'Home Alone'-kinderster Macauley Culkin zou hebben misbruikt.

● LaToya, Michaels zusje, beweert dat hun moeder Michael vroeger al beschreef als „die vuile homo”. „Zij liet mij eens twee cheques zien met grote bedragen die Michael had uitgeschreven aan de ouders van jongetjes met wie hij had geslapen.”

● Cola-gigant Pepsi ten slotte verklaarde onlangs na de 'Dangerous'-tournee niet meer met Jackson in zee te willen gaan.

Zaak-Jackson op lange baan geschoven *SFE 17/1*

SANTA MONICA (Reuter/AFP/UPI) - De Amerikaanse popzanger Michael Jackson heeft morgen geen verklaring onder ede voor de rechter af te leggen, zoals eerder was bepaald, maar pas over enkele weken. Dat heeft de rechtbank in Santa Monica bekendgemaakt.

Jackson is ervan beschuldigd verscheidene malen met een 13-jarige jongen seksuele handelingen te hebben verricht. De getuigenis van de jongen was maandag aan een rechtbank in Los Angeles voorgelegd. De jongen, die inmiddels 14 is geworden, zegt vaak met Jackson in bad te zijn geweest en het bed met hem te hebben gedeeld. Daarbij zou de zanger onder meer zichzelf en de jongen seksueel hebben bevredigd.

Jackson, die nu tussen 26 januari en 1 februari achter gesloten deuren zijn verklaring onder ede moet afleggen, heeft alle beschuldigingen met kracht van de hand gewezen. Maar steeds meer vroegere medewerkers van de artiest ondersteunen de aanklachten wegens kindermisbruik tegen hem.

WASLIJST VOL AANTIJGINGEN

„Hij is een kuikentjes-jager”

Een greep uit de 'nieuwe aanwijzingen' die de afgelopen weken bij de openbare aanklager in Los Angeles op het bureau belandden:

● Een voormalig secretaresse noemde Jackson een „kuikentjes-jager, een valse viezerik die alleen oog heeft voor kleine jongetjes”.

● Een huishoudster wist te vertellen dat Jackson jongetjes in het bubbelbad bestatte. Bovendien had zij geconstateerd dat de bedden in de slaapzaal voor kinderen op het landgoed meestal onbeslagen waren, nadat er toch enkele kleintjes op 'Neverland' de nacht hadden doorgebracht.

● Een van Michaels voormalige privé-chauffeurs verklaarde „met de regemaat van de klok jongetjes van en naar het vliegveld te hebben vervoerd.”

● Jeremy Brett (11) zei dat hij ook met Michael in bed had gelegen, maar „dat er

nooit iets was gebeurd en dat Michael zelf altijd was aangekleed.”

● In zijn met videocamera's uitgeruste slaapkamer zou een geheime kast zijn ingebouwd, gevuld met foto's en video's van kinderen die er naakt rondliepen. Ook zou er een agenda in zijn verstopt waar alle afspraken, die hij met jongetjes had, in staan.

● LaToya, de zus van Michael, die iedereen die Michael van seksueel misbruik beschuldigt, bijvalt, werd door de Britse politiemannen aangehouden omdat zij dachten dat LaToya Michael in travestie was.

● Jackson zou zijn tournee in het Verre Oosten niet hebben afgebroken wegens oververmoeidheid en stress maar om door middel van plastische chirurgie de pigmentvlekken op zijn geslachtsdelen te verwijderen. Jordy, de 14-jarige jongen die zegt door Michael seksueel misbruikt te zijn, zou deze vlekken tot in detail kunnen omschrijven.

'Elke dag nieuwe aanwijzingen tegen Michael Jackson'

De neergang van een megaster

Jackson treft
schikking na 'misbruik'

NRC

Door onze correspondent **NRC**
MAARTEN HUYGEN
 WASHINGTON, 15 JAN. — Dit jaar biedt de megapopster Michael Jackson nieuw entertainment, al gaat het ten koste van hemzelf. Het volksamusement zal hem geen nieuwe miljoenen opleveren maar misschien een deel van zijn fortuin en zelfs zijn vrijheid kosten. Waar het ook over gaat, de liedjes van de Amerikaanse megaster, zijn ranch Neverland of zijn eigen ondergang, voor de televisie geldt: „The show must go on”. Het leven van een beroepsamusementmaker is publiek eigendom. Winsten zullen vloeien naar CNN en naar Court-televisie, het nieuwe nationale televisiekabelnet voor notoire rechtzaken. Het is een live show zonder auteursrechten over de val van een mediaschepping. Vandaag moest Court-televisie de zaak van de afgesneden penis bijna onderbreken voor een hoorzitting over Jacksons civiele geding, maar gelukkig voor de producers werd de zitting uitgesteld. De advocaat van de 13-jarige jongen die schadevergoeding wil hebben voor het veronderstelde seksuele misbruik door Jackson heeft een beschikking gevraagd van de rechtbank, die hem in staat moet stellen andere jongens te ondervragen, die in Jacksons bed geloogd zouden hebben.

De openbare aanklager van Los Angeles moet nog beslissen of hij Jackson wil vervolgen wegens seksueel misbruik. Deze week zei hij in Los Angeles dat er elke dag nieuwe aanwijzingen binnenkomen voor de zaak tegen Jackson. Afgelopen maandag heeft de inmiddels 14-jarige jongen, die schadevergoeding eist, het seksuele misbruik nog eens in een verklaring onder eed gedetailleerd. Jackson zou hem door vertoning van de angstwekkende film *The Exorcist* hebben bewogen om zijn

bed te betreden. Er kwamen ook ondersteunende verklaringen onder ede van Jacksons chauffeur, gewezen huishoudsters en een voormalige secretaresse. De secretaresse had gezegd dat Jackson een „chicken hawk” was, maar ze heeft die verklaring later weer ingetrokken. Anderen zeiden dat hij vaak sliep met jongens en een verborgen kast had met foto's en video's van kinderen, die in zijn slaapkamer dikwijls naakt rondliepen. Jackson had een beveiligingssysteem dat waarschuwde als iemand zijn slaapkamer naderde. Een voormalige huishoudster kreeg duizenden dollars van een televisieprogramma om haar verhaal nog eens uit de doeken te doen. De jongen kwam afgelopen zomer met zijn beschuldigingen. Andere jongens, die met Jackson aan nachtelijke „sluimerfeestjes” in bed deelnamen, ontkenen dat er sprake was van seksueel misbruik. De gescheiden vader van de naar zijn eigen zeggen misbruikte jongen, een rijke tandarts en scenarioschrijver uit Beverly Hills, had de voorgedij overgenomen van zijn moeder, die hem bij Jackson had laten slapen. De advocaten van Jackson zeggen dat deze tandarts Jackson voor 20 miljoen dollar had gehanteerd met beschuldigingen van seksueel misbruik. Jackson zou een voorstel van de tandarts tot een gezamenlijk filmproject afgewezen hebben.

Zo is de sloop begonnen van een wereldpopidool. Het valt samen met de minder tragische neergang van andere megasterren van de jaren tachtig, zoals Prince en Madonna. Er is voorlopig een einde gekomen aan het tijdperk van dergelijke superidolen, voor wie minder ruimte bestaat in de huidige multimediale versplintering.

Op het toppunt van zijn roem was Jackson een levende Ameri-

kaanse smeltkroes van ras, geslacht en leeftijd. Hij was zwart, blank, man, vrouw, kind en volwassene tegelijk. Hij vertegenwoordigde het *We-are-the-world*-gevoel waar de Amerikaanse amusementsgiganten zo rijk van worden. Hij stond boven op het altaar voor de elektronische eredienst aan de Tolerantie. Het hoogtepunt van zijn carrière, de langspeelplaat *Thriller* (40 miljoen verkochte exemplaren) viel in 1982, het tweede jaar van het régime van president Reagan. Jacksons prominentie bewees dat Amerikanen ondanks hun politiek conservatieve keuze niet terug wilden naar de jaren vijftig. Precies een jaar geleden zong Jackson met een sleep kinderen bij het inauguratiefeest van president Clinton en moest zo als symbool van de eeuwige jeugd laten zien dat een nieuwe generatie het roer zou overnemen. Dit voorjaar liet hij 64 miljoen Amerikaanse en minstens evenveel niet-Amerikaanse kijkers toe tot zijn exclusieve ranch Neverland, 110 kilometer ten noorden van Los Angeles. Zijn draaimolen wentelede, zijn reuzeschommels zwaaiden, alle feestlichtjes brandden en hij deed zijn *Moonwalk* voor een groep chronisch zieke kinderen. De interviewende talkshowgastvrouw Oprah Winfrey, zo'n beetje de beste in haar vak, vertolkte de ontroering van het televisiepubliek.

Alles wat toen in Jacksons voordeel sprak, wordt nu tegen hem gebruikt. In de ogen van het publiek is de 35-jarige Peter Pan veranderd in een rattenvanger van Hamelen. De verdrongen twijfels zijn gewelddadig teruggekeerd. De mythe dat Jackson zo veel van kinderen houdt omdat hij door de vroege start van zijn zangcarrière nooit een jeugd heeft gekend, is aan scherven. De kindervriend is

pedofiel geworden. Het kind werd volwassene, de onzijdige persoon een wellustige man. De meest politiek correcte ster werd beschuldigd van de minst politiek correcte misdaad. Bij dit soort delicten geldt in de publieke opinie bijna geen onderscheid tussen verdacht zijn en schuldig zijn. Toen de National Association for the Advancement of Colored People (NAACP) klaagde over het racisme van de beschuldigingen tegen Jackson verloor hij ook meteen zijn rasloosheid en belandde in de loopgraven van de anti-racismebeweging.

Voor Jacksons grote advocaten-team vallen er nu fortuinen te verdienen. Met succes hebben de verdedigers al een schadeclaim wegens inbreuk op auteursrecht afgewerd van voormalige bureaus van de Jacksons, die beweerden zelf de melodieën voor *We Are the World*, *The Girl Is Mine* en *Thriller* te hebben geschreven. Ze onderhandelen nog over een miljoenenvergoeding voor het produktieteam van Jacksons wereldtour *Dangerous*, die hij had onderbroken na het nieuws over zijn veronderstelde ontucht. Hij had zich teruggetrokken in een rusthuis „ergens in Europa” om van zijn verslaving aan pijnstillers af te komen. Inmiddels heeft Pepsi Cola ook afgehaakt als sponsor van Jackson. Een meer lucratief contract met Sony, waar de advocaten over onderhandelden, zit er niet meer in. Zijn in Engeland woonachtige zus LaToya is degenen die Jackson beschuldigen van seksueel misbruik, inmiddels bijgevallen. Ze werd eerder in Engeland aangehouden door Britse functionarissen, die dachten dat zij Michael in travestie was. Alles bij elkaar genomen zijn het zware slagen voor iemand die sinds zijn jonge glansrol in het zingende alleen lof en vleierij heeft gehoord.

Door onze correspondent

WASHINGTON, 26 JAN. De popster Michael Jackson heeft gisteren in Santa Monica een schikking getroffen met de 14-jarige jongen die een schadevergoedingsclaim tegen hem heeft ingediend wegens seksueel misbruik. De advocaten van beide partijen willen niet bekendmaken om welk bedrag het gaat, maar schattingen lopen tot in de 10 miljoen dollar.

Door de schikking heeft Jackson de strafrechtelijke vervolgingen tegen hem bemoeilijkt. Twee aanklagers, in Los Angeles en Jacksons woonplaats Santa Barbara, hebben een onderzoek tegen hem ingesteld. Jackson houdt nog steeds vol dat hij onschuldig is. De advocaat van de jongen, Larry Feldman, zei gisteren dat zijn client nog steeds kan getuigen in een strafzaak tegen Jackson.

Een woordvoerder van justitie in Los Angeles, Gil Garcetti, heeft verklaard dat het onderzoek naar een strafzaak tegen Jackson

onverminderd voortgaat, ondanks de schikking.

De schikking is getroffen omdat psychologen daarop aandrongen. Ze vonden dat een geding niet goed zou zijn voor de geestelijke gezondheid van de jongen. „De jongen kan niet beter worden tenzij hij deze zaak definitief opzij kan zetten”, aldus zijn advocaat Feldman. Er zijn twijfels of Jacksons ster weer zal stijgen na de afhandeling van deze zaak. Zijn sponsor Pepsi-Cola heeft zich al teruggetrokken. Maar de Walt Disney Co., die in Disneyland een Jackson-attractie heeft,

PAG. 9 VERVOLGING
 MOEILIJKER

denkt er niet voorlopig aan het contract te beëindigen. De verkoop van de lp *Dangerous* van Jackson loopt goed: er zijn inmiddels 5 miljoen exemplaren in de VS verkocht ondanks de affaire.

Michael Jackson kan sexschandaal met miljoenen afkopen

Van onze correspondent
Oscar Garschagen

WASHINGTON

Advocaten van Michael Jackson en de 14-jarige jongen, die beweert seksueel misbruikt te zijn door de popmuzikant, hebben maandag buiten de rechtszaal een overeenkomst bereikt over een schadevergoeding van tenminste tien miljoen dollar. In ruil voor dat bedrag trekt de jongen de civiele eis tot schadevergoeding in.

Jackson, wiens reputatie door de affaire zwaar beschadigd is geraakt, hoopt op deze manier te voorkomen dat hij in een rechtszaal moet verschijnen. De civiele procedure zou geleid hebben tot een openbare behandeling door een rechter in Santa Monica.

Ook hoopt Jackson dat het criminele onderzoek, dat tegen hem is ingesteld door de politie van Los Angeles en Santa Barbara, zal verwateren. De 14-jarige jongen is de belangrijkste getuige. Hij zal hoogstwaarschijnlijk zijn medewerking aan dat onderzoek intrekken.

De Californische strafwet bepaalt dat minderjarigen in een seksueel misdrijf niet gedwongen kunnen worden als getuige op te treden. Het recherche-onderzoek duurt overigens al maanden en heeft nog niet het materiaal opgeleverd, waarmee een openbare aanklager denkt

een proces te kunnen beginnen.

De advocaten van Jackson zeiden dinsdagavond in Santa Monica dat de overeenkomst niet mag worden uitgelegd als een schuldbekentenis. In een verklaring stelden zij dat Jackson het middelpunt was geworden van een heksenjacht door de roddelpers, die grote bedragen betaalde aan mensen die van niets wisten maar wel allerlei verklaringen aflegden.

Eind december zei Jackson dat hij nooit een deal zou sluiten, omdat hij in de rechtszaal zijn onschuld wilde aantonen. Volgens zijn advocaat wil Jackson de hele zaak zo snel mogelijk vergeten en de draad van zijn carrière weer oppakken. In radio-praatshows lieten fans van Jackson blijken teleurgesteld te zijn in deze transactie, die hem niet zou zuiveren van alle blaam.

De advocaat van de 14-jarige jongen ontkende dat het uitsluitend om geld te doen was geweest. „Wereldberoemde psychiaters hebben de jongen onderzocht en geconcludeerd dat het in zijn belang is een punt achter de zaak te zetten en met het genezingsproces te beginnen”, aldus advocaat Feldman. Het geld wordt in een beleggingsfonds gestort en is onbereikbaar voor de ouders van de jongen, die sinds eergisteren onder voogdijschap van een gepensioneerde rechter is gesteld.

Advocaat: Niemand kocht stilzwijgen
 Schikking maakt
 vervolging Michael
 Jackson moeilijker

WASHINGTON, 26 JAN. De popster Michael Jackson heeft gisteren in Santa Monica een schikking getroffen met de 14-jarige jongen die een schadevergoedingsclaim tegen hem heeft ingediend wegens seksueel misbruik. De advocaten van beide partijen willen niet bekend maken om welk bedrag het gaat maar schattingen lopen tot in de 10 miljoen dollar. Volgens Forbes magazine bezit Jackson meer dan 150 miljoen dollar.

Door de schikking heeft Jackson de strafrechtelijke vervolgingen tegen hem bemoeilijkt. Twee aanklagers, in Los Angeles en Jacksons woonplaats Santa Barbara, hebben een onderzoek tegen hem ingesteld. Jackson houdt nog steeds vol dat hij onschuldig is. De advocaat van de jongen, Larry Feldman, zei gisteren dat zijn client nog steeds kan getuigen in een strafzaak tegen Jackson. „Niemand heeft het stilzwijgen van wie dan ook gekocht”, zei Feldman. „Mijn client heeft vrede gekregen en kan van vandaag af gewoon voortgaan met de rest van zijn leven.” De schikking is getroffen omdat psychologen daarop aandrongen. Ze vonden dat een geding niet goed zou zijn voor de geestelijke gezondheid van de jongen. „De jongen kan niet beter worden tenzij hij deze zaak definitief opzij kan zetten”, aldus Feldman. Voor een strafzaak zou dat ook kunnen gelden. Het is onwaarschijnlijk dat de jongen de publiciteit en spanningen van een strafzaak zou kunnen doorstaan. Volgens de Californische wetgeving kan het slachtoffer van een seksueel misdrijf niet worden gedwongen om tegen zijn wil te getuigen. Vandaar dat de

Californische autoriteiten nu hard op zoek zijn naar een mogelijke ander slachtoffer van seksueel misbruik door Jackson. De ruime schikking zal mogelijke andere slachtoffers aanmoedigen om ook schadevergoeding te eisen tegen Jackson.

De aanklager van Los Angeles heeft zijn onderzoek in mogelijke afpersing door de vader van de jongen afgerond en geen vervolging ingesteld. Jackson had de vader van de jongen, een rijke tandarts en scenarioschrijver uit Beverly Hills, beschuldigd van chantage met beschuldigingen van kindermishandeling voor 20 miljoen dollar.

Behalve de strafrechtelijke onderzoeken lopen er nog twee zaken tegen Jackson. Promotoren en organisatoren van zijn *Dangerous*-wereldtournee hebben 20 miljoen dollar van hem geëist omdat hij door zijn druggebruik geen uitvoeringen kon geven. Vijf voormalige lijfwachten hebben ook een schadeclaim ingediend. Ze zouden zijn ontslagen omdat ze teveel wisten van Jacksons veronderstelde vrijages met jongens. Zijn reputatie heeft Jackson door deze verwickelingen niet teruggekregen, en voorlopig heeft hij weinig nieuwe sponsors te verwachten. Zijn fans vallen nu in twee groepen uiteen. Sommigen vinden dat hij de strafrechtelijke vervolging heeft afgekocht zodat de eisende partij in het schadevergoedingsgeding waarschijnlijk niet meer tegen hem wil getuigen in een strafzaak. Anderen vinden dat Jackson al door de media schuldig is verklaard zonder dat hij ooit is gearresteerd of veroordeeld.

Michael Jackson onttroont Madonna als opschuddingskampioen in showbizz

DOOR LOUIS DU MOULIN

UN 28/1

Om het voor hem eens positief te benaderen: Michael Jackson heeft Madonna onttroond als de opschuddingskampioen van Entertainland. Verschil tussen beide megasterren is alleen dat La Ciccone haar toppositie heeft kunnen innemen door uitgekookte media-manipulatie, terwijl 'Wacko Jacko' bijna aan de aandacht van perszijde ten onder is gegaan.

Wellicht had hij er, toch redelijk goed bevriend met haar, goed aan gedaan haar in een vroeg stadium van zijn Grote Seksschandaal eens om advies te vragen. Madonna zou hem vast meer hebben kunnen influisteren dan zijn huidige raadvrouw Elizabeth Taylor, die zelf gedurende bijna haar hele carrière niet meer dan slachtoffer is geweest van door huwelijksleed ontketende heksenjachten.

Zelf heeft Madonna zich niet geroepen gevoeld om voor Michael Jackson als getuige á décharge op te treden. Hetzelfde geldt voor andere prominente collega's: veel morele steun heeft de zo geplaagde King of Pop vanuit die hoek niet mogen genieten. Geeft ook dat te denken?

Die radiostilte geeft in elk geval weer eens aan dat als het er echt op aankomt de (Amerikaanse) showbizz nog steeds het principe 'Leder voor zich en God voor ons allen' huldigt. Eensgezind 'We are the world' zingen als het om Verwegistan gaat, ja graag, maar o wee als er gevaar voor eigen hachje dreigt.

Betoveren

Liz Taylor moet op grond van eigen ervaringen Michael Jackson wel hebben kunnen wijs maken dat er nog wel degelijk leven is na de schandpaal. Dat besef zal ook een voornamelijk rol hebben gespeeld bij zijn besluit om aan te sturen op een schikking met de tiener die hem van seksueel misbruik beschuldigde.

Na een half jaar in het verlamdende verdachtenbankje heeft de 35-jarige mega-ster gekozen voor de snelste verlossing, ervan uitgaande dat het publiek zijn afwijkende slaapkamergedrag zal zijn vergeten, zodra hij het met nieuw artistiek vuurwerk bestookt. Want betoveren, dat is de specialiteit die tot dusverre altijd ook als vrijbrief heeft gediend voor al zijn andere excentrieke stuntwerk. Zoals zijn verbazingwekkende sessie in een zuurstoftank, de innige omgang met zijn chimpansee Bubbles en zijn persoonlijke pretpark Neverland.

Hoe 'wacko' hij ook uitpakte, het werd van Jackson geaccepteerd. Zou het dan dit keer anders zijn? Wie weet is een ontroerend liedje over deze hele affaire wel voldoende om Jacksons reputatie tot ouderwets niveau te revalueren. Hoeveel uit het leven gegrepen wanhoop kan doen heeft Eric Clapton wel ondervonden met het door de dood van zijn zoontje ingegeven 'Tears In Heaven'.

Natuurlijk ligt voor Michael Jackson het

MICHAEL JACKSON: kwart eeuw uniek pop-stuntwerk.

Foto Reuters

uitgangspunt heel anders: in plaats van onverwacht getroffen te zijn door een loodzwaar verlies zou hij een ander kwaad hebben gedaan. Maar niet alleen daarover zullen de geleerden het wel altijd oneens blijven, ook over de werkelijke gevolgen van dit popkoningsdrama op zijn populariteit bestaat geen eensluidend oordeel. Zakelijk gezien heeft hij een paar flinke opdooffers moeten incasseren, onder meer doordat zijn belangrijkste sponsor (met name Pepsi) bang was voor de beschadiging van het eigen imago.

Slachtoffer

Of zijn fans hem net zo gemakkelijk laten vallen moet nog blijken. Jackson is in deze 'thriller' toch in velerogen evenzeers slachtoffer als dader, op z'n minst een beetje de dupe van zijn goede werken en goedgelovigheid. Mocht hij te ver zijn gegaan, dan is dat gebeurd uit genegenheid en niet als kille verslinder van onschuldig jongensvlees, want zo is dit wereldvreemde idool niet. Zie zijn talrijke andere gebaren van kinderliefde, zie de uitvoerige psychiatrische rapporten waarin

hij telkens als a-seksueel uit de bus rolt. En al hebben de media hem in hun zucht naar sensatie dan behandeld alsof hij de grootste zonden heeft begaan, daarom is het publiek nog niet die mening toegedaan. Dat vindt dat er ergere vergrijpen denkbaar zijn dan een potje stoeien met een dertienjarige die door ma-lief bijdehand genoeg werd geacht om wekenlang bij Michael in bed te overnachten.

Wie weet is Jackson ook op dit vlak wel zijn tijd ver vooruit en wordt beschaafde pedofilie in de toekomst nog eens net zo normaal gevonden als nu homofilie.

Wacko Jacko kan hoop putten uit het schandaal rond Charlie Chaplin, een van zijn eigen helden, in de jaren twintig. Van alle spraakmakende affaires rond seks met minderjarigen die Amerika heeft gekend lijken 'Jackson' en 'Chaplin' het meest op elkaar. Ook omdat Chaplin zich ten slotte genoodzaakt zag zijn vrijheid en zijn rust te kopen.

Zijn voornaamste vergrijp? Het aangaan van een seksuele relatie met de 16-jarige Lita Grey nog voor hun huwelijk (in november 1924). Die zonde kon worden bewezen door de geboorte van hun eerste kind Charles

Spencer jr. zeven maanden later. Openbaarmaking werd de populaire filmmaker dan ook prompt voorgehouden door zijn schoonmoeder, nadat het — deels door haar toedoen — uit was met de pret tussen hem en Lita.

Van meet af aan was duidelijk dat Ma Grey uit was op een deel van Charlie's vermogen dat op meer dan 16 miljoen dollar werd geschat. Chaplin wilde daarom eerst van een schikking niets weten. Maar na een half jaar bekvechten kwam het toch tot een compromis: in ruil voor 625.000 dollar zouden de Grey's hem niet langer wegens ontucht aanklagen, alleen nog voor mishandeling. Chaplin was intussen helemaal grijs geworden en naar eigen gevoel minstens tien jaar ouder, maar kon wel door met zijn carrière.

Kwaad geschied

Dankzij zijn geweldige talent, zijn enorme doorzettingsvermogen en zijn onaantastbare financiële positie kwam Chaplin deze stoet onder de gordel ('Ik trouwde met Lita uit liefde') weer geheel te boven, getuige latere successen als 'Modern Times' (1936) en 'The Great Dictator' (1940).

Daar staan natuurlijk de minder rooskleurige gevallen met eenzelfde achtergrond tegenover. Die lopen van Fatty Arbuckle (in 1922 na drie processen vrijgesproken van moord en verkrachting, maar voorgoed geruïneerd) tot Rob Lowe (in 1989 als videocameraman met een minderjarig meisje betrupt).

Zwartkijkers zullen al gauw daar naar verwijzen als het gaat om voorspellingen over de Jackson van morgen. „Ik denk dat het kwaad is geschied. De schikking zal hem niet helpen of meer schade berokkenen. Zijn aantrekkingskracht als entertainer heeft hoe dan ook schade opgelopen. De mensen zullen altijd blijven denken dat hij wat te verbergen heeft, ondanks het feit dat de tegenpartij nu beweert dat niemand stilzwijgen is gekocht”, aldus de bekende radiopresentator Tom Joyner in een eerste reactie op Michaels noodsprong.

Wie zo somber denkt — en dat zijn er zo kort na de apotheose velen — gaat evenwel voorbij aan het uitzonderlijke fenomeen Michael Jackson. Wacko Jacko is namelijk al meer dan een kwart eeuw een winnaar van de zuiverste soort, zwaar verslaafd aan het vak dat zijn blik op het gewone leven vertroebelde en onverminderd eerzuchtig inzake records, onderscheidingen en titels.

Daarom is het waarschijnlijker dat hij binnen afzienbare tijd ook het publiek weer zal tracteren op aanbiedingen die men niet kan weigeren.

Louis Du Moulin is medewerker popmuziek.

Veronica gids

22/12/89

SHOWBIZ & NIEUWS

● Woody: beroemde 'loser'?

Catastrofe-carrières

HOLLYWOOD - In Amerika valt bijna geen onderwerp te bedenken, waarover geen enquête is gehouden. Zo mochten 1000 ondervraagden dit keer beoordelen welke artiest volgens hen qua carrière het meest bergafwaarts gaat.

Koploper is, triest maar niet verrassend, Michael Jackson. Maar liefst 43 procent van de Amerikanen heeft zo het diepzinnige vermoeden dat de carrière van de popster de laatste tijd wel erg onder druk staat. Wacko Jacko wordt op enige afstand gevolgd

door een andere ster, die ook al - en eveneens wellicht geheel onschuldig - in een 'zedenschaandaal' met minderjarigen is verwikkeld: Woody Allen. Zoals bekend zou Jackson zich aan een huisvriendje, en Allen zich aan zijn kinderen hebben ver-

gripen, allebei beschuldigingen die op z'n zachtst gezegd twijfelachtig zijn. Woody Allen scoorde in de 'hitparade' van 'afdalers' twaalf procent van de stemmen. Een schrale troost is er voor beide heren: zij hebben, bij al hun slechte reputatie, tenminste nog een beroemde slechte reputatie. De andere acht 'carrière-modderars' uit de top tien kregen namelijk geen van allen ook maar één procent van de stemmen. En zoals het spreekwoord zegt: het geeft niet hoe ze over je praten, als ze maar over je praten. (EBU)

Epe

In het jaaroverzicht over 1993 komt het dorp Epe aan de orde. Terecht, want - hoe afschuwelijk - wat er in ons dorp gebeurde had nieuws-waarde. Wat ons echter opvalt in uw artikel is, dat u de inwoners van Epe iets te gemakkelijk op een hoop gooit.

Wij citeren (en de cursivering is van ons): „Het dorp is nog bezig de balans op te maken van de affaire”. „In Epe kijkt men naar het proces uit als naar een bezoek aan de tandarts”. „Over wat echt gebeurd is of gebeurd kan zijn, praat men liever niet”.

Al tientallen jaren wonen wij in Epe en wij kunnen u derhalve met enig recht mededelen, dat de mening van 'het dorp' en van 'men' hier niet voorkomt.

Wat ons echter het meeste stoorde in uw jaaroverzicht was, dat volgens uw verslaggeefster 'iedereen de verhalen in de Telegraaf gelezen zou hebben'. Als trouwe Trouwlezers (al meer dan 30 jaar) lezen wij geen Telegraaf en kopen wij ook geen Telegraaf (zelfs niet als het de enige te krijgen krant in het buitenland is).

Ook al zouden wij de enigen zijn: wij behoren niet tot iedereen!

Epe Hanny en Jan Baarspul

Publicatieverbod geëist

Opnieuw juridische stappen tegen boek incestslachtoffer Epe

Van een onzer verslaggeefsters
ZWOLLE - De advocaat van de hoofdverdachte in de Eper incest- en babymoordenzaak heeft uitgeverij Bzztôh per brief gesommeerd om af te zien van de publicatie van het aangekondigde boek van slachtoffer Jolanda. Ook Jolanda zelf heeft een sommatie gekregen.

Volgens mr. H. Voors is de publicatie van het boek onrechtmatig. Voors is de raadsman van Jolanda's vader, die door justitie is gedagvaard voor moord op drie baby's en het uitvoeren van minstens drie abortussen bij zijn dochter. De vader is eerder veroordeeld tot zeven jaar wegens incest met zijn doch-

ters. De advocaat zegt echter dat de beschuldigingen over babymoord op geen enkel feit zijn gebaseerd. „Het staat iedereen in Nederland vrij om een boek te schrijven”, zei mr. Voors. „Maar het is niet toegestaan om anderen publiekelijk te beschuldigen van strafbare feiten die hij niet heeft begaan.”

Onlangs verloren vier agenten uit Epe een kort geding over het aangekondigde boek van Jolanda. Ook zij eisten een publicatieverbod. De advocaten van de verdediging zijn op dit moment nog niet van plan een kort geding aan te spannen. De vier in opspraak geraakte politiefunctionarissen uit Epe keren niet terug op hun oude werkplek. Ze

worden op eigen verzoek overgeplaatst of gaan - in één geval - vroegd met de vut. De vier gingen op 1 november weer formeel aan het werk in Epe, nadat de rijksrecherche tot de conclusie was gekomen dat er geen grond bestond voor de aanklacht die Jolanda tegen hen had ingediend.

Volgens M. van Erp van de politievakbond ACP is er in Epe het afgelopen jaar 'te veel' gebeurd. „Het probleem is niet dat de andere korpsleden de vier wantrouwen of aan hun onschuld twijfelen. Er is door alles een sfeer ontstaan die niet meer prettig is. Daarom hebben de vier zelf gevraagd om elders te kunnen werken.”

Verklaringen van getuigen Epe 'onbetrouwbaar'

ZUTPHEN - De getuigenverklaringen in de Eper incestaffaire zijn onbetrouwbaar door een suggestieve vraagstelling van de politie. Dit heeft de Zwolse advocaat mr. R. Schuldink gisteren gezegd naar aanleiding van een rapport hierover van prof. dr. W.A. Wagenaar, hoogleraar psychologische functieleer uit Leiden.

De politie zou door te lang doorzagen en de te suggestieve vraagstelling verklaringen hebben weten los te peuteren die daardoor niet objectief betrouwbaar zijn. De rechtbank zou met een dergelijke conclusie kunnen besluiten de getuigenverklaringen die vooral belastend zijn, niet als bewijs te hanteren.

Het Openbaar Ministerie in Zutphen wil geen commentaar geven op het rapport van Wagenaar.

DE WAARHEID VAN EEN NACHTMERRIE

door WILMA KIESKAMP

moet niet voor mijn kinderen kunnen zorgen, ik moet geen plezier van mijn kinderen kunnen hebben. Dat kan niet nadat je zoiets hebt meegemaakt. Maar ik merk dat ik dat wel kan. Waarom moet je zo zielig zijn?”

Bij dat interview in De Telegraaf stond voor het eerst ook haar foto. Over vijf kolom breed, haar gezicht half afgewend om herkenning te voorkomen. Nog net is te zien dat ze glimlacht. *Ik ben niet zielig.* „Ik red het met echte vrienden om me heen, waaronder een heleboel agenten. Ik red het groten-deels zonder medicijnen. Terwijl ik bij het riagg op 23 tabletten per dag zat.”

Het exclusieve interview in De Telegraaf kwam er niet zomaar. Het was, een paar weken voor de rechtszaak, door beide partijen goed getimed. Het moet de krant veel geld hebben gekost, zoals de krant eerder ook al goed betaalde aan tipgevers. Officieel ontkent Jolanda's advocaat mr. Oosterhuis dat er voor het gesprek geld is gevraagd of geboden. „Jolanda heeft er alleen maar toe besloten omdat ze wel eens zelf haar verhaal wilde doen na alle publiciteit.”

Maar in augustus was het toevallig wel dezelfde raadvrouw die eigenhandig de markt opende. De hoogste bieder kon zich melden voor Jolanda's verhaal, liet mr. Oosterhuis de media weten, want er was besloten - letterlijk citaat - „het verhaal op commerciële wijze in de wereld te brengen. (...) Het is een vrije markt. Ze wil er wel over praten, maar er moet een ferm bedrag op tafel komen.” Na die oproep was het drieluik in De Telegraaf het eerste en tot nu toe enige interview dat verscheen. Jolanda had blijkbaar haar keus gemaakt en zich gebonden, en zal afgelopen week nog onaangenaam verrast zijn geweest dat uitgerekend 'haar' krant twijfel zaaide met het bericht dat de politie het onderzoek naar de babymoorden zo subjectief zou hebben uitgevoerd dat de officier halsoverkop de aanklachten afgezwakt zou hebben. Dat laatste klopte in elk geval niet.

In Nederland kregen weinig strafzaken nog vóór de zitting zoveel publiciteit - en dan vooral geregisserde publiciteit. De populaire pers bepaalde de toon, met lange artikelen waarin geen detail onbesproken bleef. De andere media volgden, bang om achter te blijven. Jolanda was ook speelbal. Het Algemeen Dagblad had aanvankelijk de beste contacten met haar en veroverde een duidelijke koppositie in het

aantal onthullingen over 'Epe'. Het kost weinig moeite om in de verbeethoud waarmee De Telegraaf zich daarna op de zaak stortte iets anders te zien dan een doodgewone slag om de losse verkoopcijfers. De Telegraaf won en houdt zijn voorsprong angstvallig intact.

Maken de contacten met de pers Jolanda minder geloofwaardig? Niet perse. Betaalde uitspraken hoeven geen verzonnen uitspraken te zijn. Maar

het maakt het niet makkelijker te beoordelen waar de belangen liggen. Ook niet voor de rechter.

In haar huidige woonplaats, ergens in de Randstad, haalde een bevriende rechercheur haar over om vorig jaar december opnieuw naar de politie te gaan en aangifte te doen van babymoorden en gedwongen abortussen. Jolanda had een paar jaar geleden tijdens het politie-onderzoek naar de incest wel over die ervaringen verteld. Het werd toen buiten het proces gehouden, ook de twee zusjes hadden toen de druk niet aangekund. Er is in Nederland nooit eerder een dergelijke zaak voor de rechter gebracht.

Die bevriende rechercheur zal in de rechtszaak ongetwijfeld nog vaak genoemd worden. Hij won haar vertrouwen door vierkant achter haar te gaan staan en sprak uiteindelijk meer dan vijftig keer met haar. Maar hoe verstandig was het van de politie om diezelfde politieman ook enkele keren in te schakelen bij het verhoren van verdachten? Hoe objectief kan een vertrouwensfiguur van het slachtoffer nog zijn als hij tegenover de verdachten zit? De verdediging beweert dat de politie vooringenomen te werk is gegaan, slechts genoegen nam met bevestigingen. Uit gedrevenheid Jolanda te helpen, zou de politie de objectiviteit uit het oog hebben verloren. Als dat waar is, is Jolanda opnieuw slachtoffer. Subjectiviteit zwaait twijfel en waar twijfel is, staat een rechter machteloos en blijft een slachtoffer alleen achter.

Met een vreemde hardnekkigheid wordt het onderzoek naar de babymoorden nog steeds, de 'Epe incestzaak'

genoemd. Het perfecte eufemisme voor wat maar weinigen zonder pijn in de buik over hun lippen kunnen krijgen: babymoord. Jolanda heeft gezegd dat ze sinds haar puberteit maar liefst 24 keer zwanger is geweest. Zij en haar zusje werden vanaf hun achtste en negende jaar door familie seksueel misbruikt, en in de jaren daarna door een steeds grotere kring van derden. Jolanda zelf schat dat vierhonderd tot vijfhonderd mensen in de omgeving òf hebben meegedaan aan het seksueel geweld òf er vanaf wisten en zwegen. In 1991 werden vijf daders veroordeeld voor het misbruik, onder wie de vader tot zeven jaar cel,

de moeder tot vier jaar, de ex-man tot drie jaar.

Vijf baby's zouden er in de loop van de jaren zijn geboren en daarna vermoord, waaronder een tweeling. Nog eens een andere baby zou aan familie zijn weggegeven. Na haar gedwongen huwelijk, op haar zeventiende, kreeg Jolanda nog drie kinderen. Haar echtgenoot was een achttien jaar oudere kennis van haar ouders, die Jolanda al vanaf jonge leeftijd had misbruikt en daarmee na het huwelijk bleef doorgaan. Hij verhuurde haar ook aan anderen. Ze is inmiddels gescheiden.

Officier van justitie mr. M. De Weert (dezelfde die in 1991 ook als aanklager optrad maar toen niet mocht zeggen dat ze al wist dat er ook nog een beschuldiging van babymoord lag), acht drie moorden bewezen en heeft ze op de dagvaarding gezet: moord op een pasgeboren tweeling en op een andere baby, alledrie kinderen van Jolanda. Verder gaat het deze week voor de rechtbank over het „meermalen” afbreken van zwangerschappen bij zowel Jolanda als Evelien. Ook Evelien heeft afgelopen jaar, na heel veel moeite, bij de politie aangifte gedaan van babymoord. „Op dit moment is er bij haar een herinnering aan in elk geval één baby,” zegt haar advocaat, waarmee ze bedoelt dat er misschien wel meer herinneringen en meer baby's kunnen zijn.

Evelien, maar vooral Jolanda, vertelde de politie over abortussen die werden opgewekt met schroevendraaiers, poken, thermometers, schoppen en trappen. De baby's zouden zijn vermoord met zwaar gereedschap, met messen of door verdrinking. De lijkjes verdwenen in het bos, of zouden bij het vuilnis zijn gezet. Geruchten zijn er ook, door de politie nooit bevestigd: dat met het bloed van de baby's satanische rituelen zouden zijn uitgevoerd. Zelfs al zou tien

„Vanaf het eerste moment dat wij het dossier lezen, hebben wij van de hele zaak niets geloofd,” zegt de advocaat van de verdediging. De politie zegt dat als maar tien procent van alles wat Jolanda en Evelien zich herinneren waar is, de feiten gruwelijk zijn. Voor de rechtbank in Zutphen staan dinsdag vier mannen en een vrouw (de ouders van Jolanda, haar ex-man en twee kennissen van de familie) terecht op verdenking van babymoord en gewelddadige abortussen in Epe. Een vijfde man wordt 'slechts' beschuldigd van seksueel misbruik van de zussen Jolanda en Evelien en van ontucht met Jolanda's jonge kinderen. Het is het ene woord tegen het andere. De rechter moet bepalen wat er waar is van een nachtmerrie

van twee zussen.

De twee zussen zullen er zijn. Evelien (26), de oudste, de onbekende, in elk geval. Maar absoluut incognito. Ze heeft de media het afgelopen jaar hardnekkig gemeden en zal dat tijdens de vier dagen van het proces blijven doen. „Ze is niet beschikbaar voor de pers,” waarschuwt haar advocaat mr. Gabi van Driem bij voorbaat. „Evelien wil zelf niet naar buiten treden met de details van haar ervaringen.”

Jolanda (25), de jongste, degene wier naam iedereen kent, zal er ook zijn. Misschien op de publieke tribune. „Jolanda beraadt zich nog of ze als toeschouwer aanwezig zal zijn,” zegt haar raadvrouw mr. Oosterhuis-Smits. Bedoeld of niet, het lijkt of de komst van Jolanda tot het laatst een verrassing moet blijven. Iets dat de spanning erin houdt. Het zoveelste staaltje mediaregie in deze zaak, lijkt het.

Helemaal vrij om zelf haar entree te bepalen, is Jolanda toch al niet meer. Ze heeft een oproep ontvangen om

als getuige voor de rechtbank te verschijnen. De verdediging eist haar aanwezigheid. Jolanda is als getuige formeel verplicht te verschijnen. In de praktijk kan ze die plicht negeren; ze zou de eerste getuige niet zijn die zich onvindbaar houdt. En welke rechter zal vervolgens een incestslachtoffer met dwang naar het gerechtshuis slepen? Jolanda zal dus zelf haar beslissing nemen.

Maar zodra ze komt, is ze verplicht alle vragen te beantwoorden die haar gesteld worden door de advocaten van haar vader, haar moeder, haar ex en de kennissen van haar ouders. Haar komst zal onvermijdelijk betekenen dat ze de waarheid van haar ervaringen moet verdedigen tegenover advocaten die aan die waarheid zeer sterk twijfelen. Het zal hard tegen hard gaan.

Komt ze? Ze zal bijna wel moeten. Bovendien zei ze onlangs in De Telegraaf: „Volgens deskundigen mag ik niet voor mezelf opkomen. Dat kan niet na alles wat ik heb meegemaakt. Ik moet zielig zijn, ik moet heel erg in de put zitten. Ik moet ook niks kunnen zeggen en niks kunnen regelen. Ik

Door een onzer redacteurs

ZUTPHEN, 19 JAN. Twee verdachten die vanochtend door de rechtbank in Zutphen werden ondervraagd over hun aandeel in de Eper incest-affaire hebben ontkend ook maar iets met de zaak te maken te hebben.

"Ik heb geen enkele mogelijkheid gehad om de echte waarheid op tafel te leggen", zei verdachte G. van Z. (24) vanochtend over zijn vermeende aandeel in de misdrijven tegen de zussen Yolanda en Evelien van B. uit Epe. Hun ouders werden in 1990 veroordeeld wegens incest, maar zijn naderhand ook aangeklaagd wegens het doden van pasgeborene kinderen van de twee zussen. De ouders trokken op de eerste dag van het proces, gisteren, eerdere bekentenissen in.

Tijdens de zitting verklaarde de officier van justitie, mr. M.H. de Weert, onvoldoende materiaal te hebben om moord of doodslag op pasgeborenen door de ouders van Yolanda te bewijzen. De aanklacht wegens illegale abortus en zware mishandeling van beide dochters blijft wel staan.

Van Z. zei vanochtend dat hij door de politie onder druk was gezet en zich had geconformeerd aan de verklaring van anderen. Zijn advocaat, mr. P.P. Verdoorn, overhandigde vlak voor de zitting een 350 pagina's tellend dossier met verklaringen aan de vicevoorzitter van de rechtbank. Hij vroeg aan hem daar alsnog kennis van te nemen. Tijdens een kort beraad werd besloten daarvan af te zien.

Ook de eerste verdachte die vandaag werd gehoord, Yolanda's huisvriend A.J.H. (52), ontkende bij hoog en laag iets te met de zaak te maken te hebben. De vicevoorzitter van de rechtbank probeerde een aantal malen hem iets te laten zeggen over de „sekspartijen” bij Yolanda thuis, maar de verdachte eindigde zijn ontkenning steeds met de uitspraak:

procent van alles wat Yolanda en Evelien zich herinneren waar zijn, heet het binnen het rechte team, dan nog zijn de feiten gruwelijk en overweldigend. Sommige rechercheurs voelden zich verscheurd tussen walging en medelijden, met mensen die hun kinderen zulke dingen blijkbaar konden aandoen en op een bepaalde manier zelf ook slachtoffer zijn.

Hard bewijs is er niet in de zaak. De lijkjes van de baby's zijn niet gevonden. De komende dagen zal het gaan om de weinige aanknopingspunten die er wél zijn. Het gaat om herinneringen, het woord van de één tegen het woord van de ander. Zoals: het dagboek van Yolanda dat geen echt dagboek is maar een latere reconstructie van de dagboeken die ze vroeger als meisje schreef en die door haar ouders bij ontdekking werden vernietigd; het zeer omvangrijke medisch dossier van Yolanda, dat aanwijzingen kan geven over blijvend

letsel door de abortussen en geforceerde bevallingen; de verklaringen van getuigen; de verklaringen van de getuige-deskundigen: prof. dr. Wagenaar (psycholoog), drs. Soppe (psycholoog), prof. dr. Bruinse (gynaecoloog). En: de verklaringen van de zes verdachten zelf, die slechts gedeeltelijk zouden hebben bekend.

De verdediging gelooft dat van alle beschuldigingen er niet één is die op waarheid is gebaseerd. Yolanda en Evelien hebben het misschien wel beleefd, maar alleen in hun nachtmerries. Tegenover hun herinneringen staat de blinde vlek van de verdachten. Yolanda's vader heeft gezegd dat hij „niets boven krijgt.” Dit kan tijdens de zittingen tot

NRC

„Ik heb slechts goede dingen voor haar gedaan”. H. wordt ervan verdacht Yolanda in 1989 te hebben verkracht en mishandeld. Medeplichtigheid aan moord en doodslag blijft in de tenlastelegging staan maar kwam niet ter sprake op de zitting.

De moeder van de meisjes, D.W., zei gistermiddag dat alles wat zij eerder aan de politie heeft verklaard, verzonnen was — een uitspraak die de hevig geëmotioneerde vrouw vrijwel elke minuut herhaalde. Na talrijke misverstanden en spraakverwarringen tussen de rechtbank en W., verliet slachtoffer Yolanda huilend de rechtzaal. De rechtbankvoorzitter vatte uiteindelijk de conclusies samen van het Pieter Baancentrum in Utrecht, waar verdachte W. zes weken was geobserveerd. Zij is een „praktisch ingestelde vrouw met een gebrekkige ontwikkeling”. De onderzoekers concludeerden dat waarschijnlijk geen herhaling van incest zou optreden omdat er nu „geen kinderen en kleinkinderen meer in de buurt van de verdachte zijn”.

Ook de ex-echtgenoot van Yolanda, W.S. (44), werd gisteren ondervraagd. Ook hij ontkende alle aanklachten en toonde zich vooral boos en teleurgesteld over de gang van zaken. S. beweerde niet te weten wat zich vroeger bij de familie B. heeft afgespeeld. Als hij dat wel zou hebben geweten dan zou hij Yolanda juist gesteund hebben. Zijn verklaringen zijn door getuigendeskundige prof. dr. W.A. Wagenaar „minder geloofwaardig” bevonden omdat in zijn verhaal te veel zwangerschappen ontbreken die door anderen wel zijn opgemerkt.

Morgen zullen enkele getuigen voor de rechtbank verschijnen. Onder hen de rechtercommissaris B. Weusden, de werkgever van A.B., mevrouw H. Gorter, en twee verbalisanten uit Epe. Zij zijn allen door de advocaten van de verdachten opgeroepen.

weinig prettige confrontaties leiden. Het zal de advocaten van de meisjes tot grote bitterheid stemmen omdat Yolanda tot zoveelste slachtoffer dreigt te worden gemaakt dat niet wordt geloofd.

De advocaten van de verdediging zijn echter overtuigd. „Vanaf het eerste moment dat wij het dossier lazen, hebben wij van de hele zaak niets geloofd,” aldus mr. H. Voors, samen met zijn collega mr. H. Ruis raadsman van de vader van Yolanda. „Die twijfel is alleen maar sterker geworden.” Zwaar geschut stellen ze in het vooruitzicht: als vrijspraak volgt, waarop de advocaten rekenen, zullen ze óók revisie gaan aanvragen in de rechtszaak van 1991, toen het om de incest ging. „Ook in die zaak is er te makkelijk geoordeeld dat het allemaal wel waar zou zijn.”

Sepsis hoort echter bij de rol van de advocaat. En ook advocaten zijn maar mensen en kunnen zich net als ieder ander moeilijk verplaatsen in gruwelijkheden die hun bevattingvermogen te boven gaan, maar die desondanks nog wel waar kunnen zijn.

Mr. Ruis: „Wij betwijfelen niet dat uit incest zwangerschappen kunnen ontstaan of baby's geboren kunnen worden. Maar sommige dingen die gebeurd zouden zijn, zijn fysiek onmogelijk. Dat gaat dan over de manier waarop de abortussen en bevallingen plaatsvonden. Er zijn ook dingen die fysiek misschien wel mogelijk zijn, maar waarvan de details dermate gruwelijk zijn dat zich de associatie opdringt met nazi-experimenten, dokter Mengele. De verhalen en de details in die verhalen zijn een uitvergroting van een trauma, waarin de vader is uitgegroeid tot een klassieke mythische boosaard.”

De advocaten verwijten de politie vooringenomenheid bij het onderzoek. Er zou naar verklaringen zijn 'toegewerkt'. Er zouden verdachten

Verklaring zuster Evelien blijft uit dagvaarding Eper incestzaak

Van onze verslaggever **VX**
Jan Westerhof

ZUTPHEN

De hoofdverdachten in de Eper incestzaak A. en D. van B. zullen niet worden vervolgd voor de moord op een baby van hun dochter Evelien. Een van medeplichtigheid beschuldigde buurman gaat ook vrijuit. De beschuldigingen van Evelien zijn niet opgenomen in de dagvaarding voor het proces dat de komende dagen in Zutphen zal plaatshebben. De verklaring van Evelien is ook belangrijk, omdat het de geloofwaardigheid van Yolanda ondersteunt.

De rechtbank in Zutphen heeft drie dagen gereserveerd voor het proces tegen zes verdachten. De ouders A. (58) en D. van B. (56) wordt ten laste gelegd dat ze een pasgeborene tweeling van dochter Yolanda hebben vermoord. Ook zouden ze een andere baby hebben gedood en zouden ze meerdere gedwongen abortussen hebben verricht. Yolanda's ex-echtgenoot W.S. (43) wordt van dezelfde feiten beschuldigd als zijn voormalige schoonouders.

De broers R. (23) en G. van Z. (29) uit Apeldoorn en A. H. (52) uit Vaassen worden aangeklaagd voor verkrachting van Yolanda en de moord op de baby-tweeling. De broers Van Z. worden ook nog verdacht van ontucht met minderjarige kinderen van Yolanda.

Advocaat mr. G. van Driem is verantwoordelijk dat justitie in Zutphen niets heeft gedaan met de aangifte van haar cliënt Evelien. De zus van Yolanda stapte oktober vorig jaar naar de politie met haar verklaring dat na een bevalling ook van haar een baby is vermoord. Eind vorig jaar ontstond ook al onvrede bij het rechte team toen justitie besloot om op 1 december het onderzoek af te sluiten. De rechercheurs vonden dat er voldoende aanwijzingen waren om het onderzoek tegen vier verdachten voort te zetten. Het ging om een huisarts uit Epe, een dominee en een ouderling uit Elburg en een veehouder.

De huisarts is in opdracht van de officier van justitie wel gehoord als

getuige. Maar volgens justitie zouden er onvoldoende gronden zijn om hem te verhoren als verdachte.

De dominee werd een paar jaar geleden al beschuldigd van ontucht. Hij ging vrijuit, toen in 1991 de ouders, broer A. (28) en ex-echtgenoot W. werden veroordeeld tot gevangenisstraffen tot zeven jaar voor allerlei zeer grove vormen van seksueel misbruik en incest.

Het rechte team dat op het laatst uit veertien politiemensen bestond, heeft in de loop van het onderzoek negen personen aangehouden. Drie zijn weer op vrije voeten gesteld. Een paar maal is op de Ve-

kracht in een verhoorkamer. Twee andere agenten zouden haar eveneens seksueel hebben misbruikt. Justitie concludeerde op basis van een rapport van de rijksrecherche dat er geen feiten naar voren waren gekomen die de aangifte zouden ondersteunen. Op enkele punten zou de aangifte onjuist zijn gebleken.

Volgens Van Driem werden ook toen verklaringen van haar cliënt genegeerd. Evelien zou de rijksrechercheurs hebben verteld hoe ze er getuige van is geweest dat een politiemann een paar maanden lang wettelijk voor sex bij Yolanda op bezoek kwam.

T. Heukels is één van de beschuldigde politiemannen die in 1982 de verklaringen van Yolanda onderzochten. Een verkrachting in het verhoorkamertje midden in het politiebureau is volgens hem schier onmogelijk, omdat er een deur met een ruit in zit, waar collega's regelmatig langs lopen.

Heukels zei oktober vorig jaar in de *Volkskrant*: „We hebben haar vijf of zes keer verhoord in aanwezigheid van een maatschappelijk werker op het kantoor van de Protestant Christelijke Maatschappelijke Dienst. We hadden net een cursus daarvoor gehad. Dat was toen heel progressief. We hebben hooguit tweemaal met z'n tweeën op het bureau gesproken. En ik heb haar een keer met die collega naar huis gebracht, want het was nog een kind. Het enige dat me bij is gebleven dat haar moeder hoestte en kuchte als ik weet niet wat.”

De vier politiemannen die inmiddels elders binnen het regiokorps weer aan het werk zijn, probeerden eind vorig jaar tevergeefs met een kort geding inzage te krijgen in het boek dat Yolanda over haar leven schrijft met de hulp van een *ghost-writer*. Het boek verschijnt na afloop van de rechtzittingen.

Aan dagblad *De Telegraaf* vertelde Yolanda dat ze met de opbrengst van het boek een huis wil stichten voor slachtoffers van incest. Ook zal ze een deel van het geld gebruiken voor de studie van haar drie kinderen van vijf, zes en zeven jaar ('ik heb vermoedens wie de vaders zijn').

Onderzoeksteam hield negen mensen aan

luwe gegraven, maar er zijn geen stoffelijke resten gevonden.

Officier van justitie J. Buttinger noemde het onderzoek 'ongelooflijk uitgebreid'. 'Maar op een gegeven moment moet je de knoop doorhakken en stoppen. Je kunt in dit soort zaken altijd doorgaan met nog meer onderzoek, maar de vraag is wat het nog oplevert.'

In 1982 stapte Yolanda voor het eerst naar de politie in Epe om als dertienjarige aangifte te doen van verkrachting. Twee jongens zaten enige dagen vast. Ze legde een verklaring af waarin een tipje van de sluier werd gelicht. Maar andere verklaringen zaaiden twijfel. Na drie dagen herriep Yolanda haar beschuldigingen.

De twee politiemannen die indertijd de verklaring opnamen, werden vorig jaar zomer door Yolanda ervan beschuldigd haar te hebben ver-

Eisen in Epe-zaak: vader 7, moeder 5 jaar cel

24/ door Fred Soeteman

ZUTPHEN, vrijdag
Vergelding van al het leed moet het hoofddoel zijn van de straffen voor de daders in 'de Epe-affaire', vindt de officier van justitie in Zutphen: een vorm van genoegdoening voor de slachtoffers, de zusjes Yolanda en Eveline van B.

Tegen vader Arie van B. (58) die nog een deel van een in 1991 opgelegde straf van zeven jaar voor incest moet uitzitten, eiste officier mev. mr. M. de Weert gisteravond opnieuw zeven jaar, en tegen moeder Dinie (56) vijf jaar. Zij acht bezwezen dat het ouderpaar in de loop der jaren een reeks zwangerschappen bij hun dochters op gruwelijke wijze heeft afgebroken.

Kritische analyse 'aanval' op triest verhaal

Het allereerste verhoor door de politie, dat telt

Bij de behandeling van de Eper incestzaak staat de rechtbank weer midden in het stoppelveld dat vervolging van seksueel geweld is. Want hoe betrouwbaar zijn getuigen, zeker als ze hun verhaal al ontelbare malen hebben verteld? Uit onderzoek blijkt dat met het aantal getuigenissen het verhaal minder waarheidsgetrouw wordt. Rechtspsycholoog dr P. van Koppen vindt dat de aangifte van het slachtoffer niet automatisch de oplossing van het dilemma mag zijn.

door Jan Tromp

VK 19-1

HIJ NOEMT strafzaken over seksueel misbruik 'notoir moeilijk'. De aandacht die er in het recht is gekomen voor seksueel misbruik, heeft linke kanten, meent hij. 'De bewijsvoering is vaak niet rond te krijgen.'

Dr P. van Koppen, rechtspsycholoog: 'In het geval van een kind van tweeënhalft dat gonorrhoe heeft opgelopen, is de bewijsvoering gemakkelijk. Hoewel, zelfs dan niet. Was het om Gijs of was het vader? Je moet het altijd hebben van getuigenverklaringen. Wat is de waarde van getuigenverklaringen door kinderen die in vaak buitengewoon gecompliceerde familieverhoudingen staan?'

In het recht gaat niets boven de waarheid - maar waar is zij? Je kunt je wezenloos zoeken naar de waarheid. Als je denkt dat je haar te pakken hebt, blijkt dat je ijdele lucht in je hand houdt.

In de wetenschappelijke literatuur wemelt het van de voorbeelden. Van Koppen - hij is als onderzoeker verbonden aan het Studiecentrum Criminaliteit en Rechts-handhaving in Leiden - verwijst graag naar een bekend geval van gerechtelijke dwaling dat zijn Amerikaanse collega Sam Gross boven water tilde. In een geruchtmakende rechtzaak hadden liefst zeventien getuigen de vermeende dader als de echte dader herkend. Alleen, hij was de dader niet. Zo bleek later.

nooit in processen-verbaal zijn vastgelegd, en „er is een sessie geweest met gebruik van suggestieve, bijna hypnotische methoden, met een poging om hem in de geest terug te plaatsen in het verleden om allerlei dingen letterlijk weer te gaan zien." Dat maakt buitengewoon gevoelig voor suggestie, vindt de professor. „Dat is een druk die zwaar genoeg is om mensen tot bekentenissen te brengen die niet op waarheid berusten."

Hij zegt vanuit zijn discipline moeite te hebben met allerlei bekentenissen (die nu zijn teruggedraaid), omdat vaak ondoorzichtig is gebleven hoe deze tot stand zijn gekomen. Zijn indruk: „Hier en daar gaat 't wel een beetje ver." Hij merkt ook op: „De waarde van een bekentenis is zeker niet altijd groter dan een ontkenning." 't Is jammer, zegt hij, dat verdachten nooit worden getest op ontvankelijkheid voor suggestie... Justitie had er volgens hem beter aan gedaan van de verhoren stenografische verslagen te laten maken of geluids- of video-opnamen.

Officier van justitie mevr. mr. M. de Weert houdt alle verdachten aan hun oorspronkelijke bekentenissen. „'t Is merkwaardig", zegt zij, „dat ze allen in dezelfde periode zijn gaan ontkennen. Wellicht omdat toen het overleg met hun advocaten intensiever werd?"

Zij waarschuwt de rechtbank de psycholoog niet als leugendetector te gebruiken.

Van Koppen heeft samen met zijn Maastrichtse collega H. Crombag een stuk geschreven over de gebrekkige herinnering. Ze hebben het artikel aangeboden aan de redactie van het toonaangevende vaktijdschrift *Law and human behavior*.

Pas over een aantal maanden zal blijken of de redactie het artikel goed genoeg vindt om te plaatsen. Opmerkelijk is het verhaal in ieder geval. Op onthutsende wijze wordt namelijk gedemonstreerd hoe een meerderheid van volwassenen met een meer dan gemiddelde intelligentie gemakkelijk verleid kan worden om naar eer en geweten te getuigen dat men dingen heeft gezien die men nooit heeft kunnen zien.

Crombag en Van Koppen kozen als onderwerp de Bijlmerramp van 4 oktober 1992. Ze stelden schriftelijk aan studenten en universitair personeel een paar eenvoudige vragen over de ramp. Zo was er de vraag of men de televisiebeelden had gezien van het moment waarop het vliegtuig zich in de flat boorde.

Het zijn nooit vertoende beelden, om de simpele reden dat ze uiteraard nooit zijn gemaakt. Toch wist 55 procent van de ondervraagden met zekerheid dat men de beelden van het fatale neerstorten had gezien, en desgevraagd wist men ook nog met aandoenlijke nauwkeurigheid aan te geven hoe lang het duerde voordat de brand uitbrak.

Van Koppen: 'Wat wij geprobeerd hebben, is om bij een zeer dramatische gebeurtenis, in dit geval de Bijlmerramp, mensen in de luren te leggen op een centraal detail in het geheel. Tot nu toe wordt aangenomen dat mensen alleen op ondergeschikte punten fouten maken in de herinnering van wat ze hebben waargenomen. Maar het blijkt ook fout te kunnen gaan als je vraagt naar centrale elementen.'

In gecompliceerde situaties, aldus Van Koppen, nemen mensen slechts een bepaalde hoeveelheid informatie waar. De rest denken ze er achteraf bij via een reconstructie.

Het probleem is nu dat het in het strafproces niet mag gaan om de gereconstrueerde waarneming, maar om wat werkelijk is gebeurd.

Het leverde de van oorlogsmisdaden beschuldigde Demjanjuk invrijheidsstelling op; het is goed denkbaar dat de verdachten in de Eper incestaffaire ook van vervolging worden vrijgesteld, vanwege dezelfde twijfel aan de waarde van de getuigenverklaringen. De beschuldiging van moord heeft het Openbaar Ministerie al op voorhand la-

„De rechter kan zelf het best beoordelen welke waarde hij hecht aan getuigenverklaringen en welk steunbewijs nog noodzakelijk is. Geen psycholoog kan zeggen of iets waar is of onwaar."

Zij wijst erop dat Wagenaar c.s. geen enkel verhoor hebben bijgewoond en niet hebben beschikt over persoonlijkheidsrapporten van verdachten en getuigen.

Vandaag is het woord aan de verdediging.

Huilende Jolanda houdt voet

Het 'Epe-proces' is een emotioneel zware beproeving voor Jolanda (25), in haar tragische rol van slachtoffer, zeker als zij in de muisstille zaal als getuige wordt ondervraagd, en haar geloofwaardigheid wordt getoetst - hoe voorzichtig ook.

Eerder heeft zij gezegd - en aan haar vader geschreven - dat zij voor hem nog wel een plekje in haar hart houdt, als hij eerlijk alles zou opbiechten. Vader Arie heeft dat gedaan. Maar nu is alles weer onwaar, beweert hij, in koor met moeder Dinie, ex-echtgenoot Wouter S. en de drie andere verdachten. Nu komt Jolanda tot een bitter beschuldigende uitroep: „Geen gezeik erover! Zelfs mijn vader kan het bevestigen, maar die is te laf om zijn bek open te doen. Echt te laf!"

Tranen

Ze stoot heftig met haar vingers tegen de tafel. En ze huilt. 't Gaat om de vraag of zij er een verklaring voor kan geven dat zij volgens een medicus in augustus 1989 niet zwanger was, maar kort daarna volgens haar op gruwelijke wijze toch van een vrucht van zes

maanden werd 'verlost'. „Ik weet zeker dat de zwangerschap wel aanwezig was", houdt zij getergd vol. „Maar als meer waarde wordt gehecht aan een gynaecoloog dan aan een eenvoudig vrouwtje... Misschien komt het doordat ik niet zo precies op de tijd heb gelet. Maar... ieder kind dat er is geweest heeft het recht op een verjaardag, tenminste een datum... Ik wil een moment hebben dat ik aan ze terug kan denken... 7 september is de dag van Patrick."

Net zo pertinent is ze als rechtbankpresident mr. A.C. de Visser haar er rustig op wijst dat er verschil van mening is over een ander tijdstip, namelijk toen een tweeling die zij achteraf John en Sanne noemde haar werd ontrukkt. 't Was op 4 mei, zegt zij. De datum van Dodenherdenking. En toen zij zwanger was kocht zij twee pluchen aapjes om haar komende moederschap te vieren. Maar de importeur van die speeltjes weet niet beter of zij zijn pas jaren nadien in de verkoop gebracht. Jolanda: „Ik blijf erbij!"

In haar dagboeken over de jaren 1982-89, waarin veertien zwangerschappen zijn opgetekend waarvan er acht of negen moeten zijn afgebroken, wil zij niet meer lezen. „Als ik dat had gedaan, had ik nu niet hier kunnen zitten", zegt ze. Er staan nog ergere dingen in dan wat ze nu heeft aangegeven.

Kritisch

Van totaal ander dramatisch gehalte is de koel-kritische analyse van het politieonderzoek en de betrouwbaarheid van verklaringen van verdachten en getuigen, die prof. dr. W.A. Wagenaar (psychologische functieleer) de rechtbank presenteert. Hij wrijft de politie vooringenomenheid aan en „kritiekloos toewerken naar een oplossing." Hij vindt het hoog tijd dat voor zulke zware zaken gespecialiseerde teams van opsporingsambtenaren beschikbaar komen, die er een gedegen opleiding voor hebben gehad, „die de informatie in minder tijd op tafel kunnen brengen en buitengewoon precies vastleggen wat er is gezegd."

Want, bijvoorbeeld in het geval van vader Arie van B., er is sprake geweest van lange detentie, zeer vele en erg langdurige verhoren, die voor mensen als hij tot een aanzienlijke druk leiden. Er zijn met hem ook gesprekken gevoerd die

door Fred Soeteman

Tec 211

bij stuk

ZUTPHEN, vrijdag
Vraag van een advocaat: „Weet u nog van wie u zwanger was, toen in 1983?" Het bijna gelaten antwoord van Jolanda van B.: „'t Zouden er zo- véél kunnen zijn."

ten vallen.

Van Koppen over het onderzoek inzake de Bijlmerramp: 'De belangrijkste lering die je uit dit soort experimenten moet trekken, is niet dat we getuigen niet meer moeten geloven. Maar om hen te kunnen geloven, moet wel op een verantwoordere manier worden omgegaan met getuigen en hun waarnemingen.'

Van Koppen bepleit dat getuigen zo snel mogelijk na het misdrijf worden gehoord. De psychologie leert dat hoe vaker mensen hun getuigenis kunnen rondvertellen, hoe completer, consistent en mooier het verhaal wordt. En hoe minder waarheidsgetrouw.

'Getuigen zijn meestal heilig gaan geloven in hun eigen reconstructie als ze bij de rechtbank komen, en zeker in hoger beroep bij het gerechtshof. Ze hebben hun verhaal aan de politie verteld, eindeloos aan de politie verteld, in ernstige zaken ook nog aan de rechter-commissaris. Het is uitgebreid de familie rond-

gegaan - tegen die tijd is het onderscheid tussen getuigen die de waarheid vertellen en getuigen die dwalen niet meer te maken.'

Het eerste verhoor, zegt Van Koppen, het allereerste verhoor door de politie, dat telt. Dan is de sneeuw nog vers, de afdrücken zijn helder. Dat eerste verhoor moet wat Van Koppen betreft op de band worden opgenomen, opdat het oorspronkelijke verhaal reproduceerbaar is in latere fasen.

'Laat getuigen eerst hun eigen verhaal vertellen. Dat komt er dan in losse brokken uit. Maar juist die losse brokken zijn over het algemeen redelijk betrouwbaar.'

Hij verzorgt inleidingen voor een cursus aan de recherschool. Het gaat over het horen van minderjarigen. De Nederlandse politiemans is over het algemeen goed opgeleid, meent hij, maar hij vindt toch dat voor uitzonderlijke zaken niet de gewone rechner moet worden ingeschakeld. 'De vraag is of je voor bijzondere zaken niet een landelijk team moet hebben van ondervragers. Dan denk ik aan zaken als seksuele moorden op kinderen, zaken die goddank weinig voorkomen, zo weinig dat het niet efficiënt is om in ieder korps politiemensen te oefenen in de bijzondere ondervragingstechniek.'

Hij benadrukt dat het verhoor, ook in dit soort zaken, een rechetataak is. Laat het alsjeblieft niet over aan orthopedagogen, bedoelt hij. 'Die zien meestal niet het verschil tussen waarheidsvinding en hulpverlening.'

Er valt dus veel te verbeteren aan de getuigenverklaring - maar de vervolging van seksueel geweld en misbruik blijft een stoppelveld, vol gruwelijke dilemma's.

'We moeten misschien minder vaak naar het strafrecht grijpen. Je ziet dat de politie steeds vaker probeert te repareren wat er in de familie nog te repareren valt. Het strafrecht blijft dan over voor de werkelijk schokkende zaken. In een hoop gevallen is het slachtoffer noch de dader gebaat bij een strafproces.'

'Wat dacht je van deze situatie? Een bijna volwassen vrouw beschuldigt haar vader van allerlei seksuele misdrijven. Als hij de gevangenis in draait, stuurt ze hem

voortdurend brieven. Dat ze zoveel van hem houdt. Het zijn zelden eenduidige verhoudingen, het is meestal ongelooflijk ingewikkeld.'

Een rechter hoeft niet absoluut zeker te zijn van de schuld van een verdachte. De rechter moet overtuigd zijn van de schuld. De schuld moet boven twijfel zijn verheven. Van Koppen: 'Het betekent dat in ieder rechtssysteem mensen ten onrechte worden veroordeeld.'

De vraag is vervolgens hoe ver de maatschappij hierin wil gaan, welke marge van onzekerheid men acceptabel vindt. Er is de natuurlijke neiging om bij misdrijven die het rechtsgevoel schokken, de bewijsvoering losser te hanteren.

Van Koppen: 'Ik vind het belangrijk dat er mensen zijn die voortdurend blijven hameren op het belang van een zorgvuldige bewijsvoering. Maar ik erken ook het bestaan van de andere kant. Ik heb in mijn werk ernstige zaken gezien waarvan ik moest zeggen: er is onvoldoende bewijs. Tegelijk was ik er diep van overtuigd dat de man de dader was. Als je in z'n geval een fietsendief moeten laten gaan, is daar overheen te komen. Als je een gewelddadige verkrachter moeten laten lopen, is dat andere koek.'

'Soms denk ik dat we als oplossing van het dilemma kiezen voor de aangifte van het slachtoffer. Dan zeg ik toch: daar moeten we niet op afgaan. Ik vrees dat we dan afglijden naar een rechtssysteem waarin de enkele beschuldiging voldoende is. Zo'n systeem hebben we tijdens lang gekend, we hebben heksenprocessen gekend, de maatschappelijke orde functioneerde. Het kan dus wel. Maar willen we het ook? Ik niet.'

Justitie heeft in incestzaak te weinig bewijs voor aanklacht van babymoord

Verdachten Eper affaire herroepen bekentenis

namen John en Sanne. Een vrouw die indertijd 'min of meer' verkerd met de broer van Jolanda zou hebben gehad, zegt in het huis aanwending te zijn geweest toen haar ouder, de ouders van Jolanda en een huisarts na de bevalling de kinderen zouden hebben gedood.

Volgens Jolanda zijn de lijkes benames John en Sanne. Een vrouw die indertijd 'min of meer' verkerd met de broer van Jolanda zou hebben gehad, zegt in het huis aanwending te zijn geweest toen haar ouder, de ouders van Jolanda en een huisarts na de bevalling de kinderen zouden hebben gedood.

Volgens Jolanda zijn de lijkes benames John en Sanne. Een vrouw die indertijd 'min of meer' verkerd met de broer van Jolanda zou hebben gehad, zegt in het huis aanwending te zijn geweest toen haar ouder, de ouders van Jolanda en een huisarts na de bevalling de kinderen zouden hebben gedood.

Volgens Jolanda zijn de lijkes benames John en Sanne. Een vrouw die indertijd 'min of meer' verkerd met de broer van Jolanda zou hebben gehad, zegt in het huis aanwending te zijn geweest toen haar ouder, de ouders van Jolanda en een huisarts na de bevalling de kinderen zouden hebben gedood.

Volgens Jolanda zijn de lijkes benames John en Sanne. Een vrouw die indertijd 'min of meer' verkerd met de broer van Jolanda zou hebben gehad, zegt in het huis aanwending te zijn geweest toen haar ouder, de ouders van Jolanda en een huisarts na de bevalling de kinderen zouden hebben gedood.

of geschopt, als ze bijvoorbeeld de afwas niet wilden doen. D. van B. maakte tijdens de rechtszitting een zeer verwarde indruk ('Ik zak weg'). Ze zei door de nieuwe beschuldigingen een zware psychische klap te hebben gekregen. Huilend maakte ze in Veluws dialect gesproken zinnen niet af en keek regelmatig hulpeloos terzijde naar haar advocaat, als haar een naam of een woord niet te binnen wilde schieten.

De vrouw herriep al haar verklaringen bij de politie. Haar man dronk veel en had wel eens de neiging de verkeerde slaapkamer binnen te lopen, maar daar had ze hem altijd van weerhouden. Ze zou alles onder de grote druk van de verhooren hebben verzonnen.

Vandaag komen voor de rechtbank in Zutphen drie andere verdachten aan de beurt, de gebroeders R. (beiden 23) en G. van Z. (29) uit Apeldoorn en A. H. (52) uit Vaassen.

Donderdag de ex-werkgever van de vader, twee rechers en de Leidse psycholoog prof. W. Wagenaar naar de zitting om gehoord te worden. Wagenaar heeft de getuigenverklaringen en de verhooren van de verdachten geanalyseerd.

Donderdag de ex-werkgever van de vader, twee rechers en de Leidse psycholoog prof. W. Wagenaar naar de zitting om gehoord te worden. Wagenaar heeft de getuigenverklaringen en de verhooren van de verdachten geanalyseerd.

'Jolanda hield van sensatie, de boel opfokken'

graven op het landgoed waar haar vader landarbeider was. Op de plek staat een schuur. Onderzoek op de plaats heeft echter geen resultaat ergend.

Vader A. van B. (58), een kleine kalende, weinig spraakzame man met een grauww uiterlijk, ontken-

de vader van Jolanda in Elburg werden gehouden, zoals de gebroeders Van Z. hebben verklaard.

Ook de gedetailleerde beschuldigingen van zijn vrouw D. van B. (56) wees hij van de hand. 'Ik heb nooit sex met die meisjes gehad. Ik heb ze misschien wel eens geslagen

Ook de gedetailleerde beschuldigingen van zijn vrouw D. van B. (56) wees hij van de hand. 'Ik heb nooit sex met die meisjes gehad. Ik heb ze misschien wel eens geslagen

Bekentnissen Eper affaire 'uit

Van onze verslaggever
Jan Westerhof

ZUTPHEN
Hij deed wel eens boodschappen voor Jolanda toen ze in Elburg woonde; haalde regelmatig speciale luiers voor de gevoelige billen van de baby. Had eens een partij coniferen geleverd. Of kwam koffie drinken. 'Alleen maar goede dingen.' Van 'sexfuiven', laat staan abortussen of moord, wist A. H. (52) niks af.

De tweede dag van het proces in de Eper-incestzaak was er opnieuw één vol ontkenningen. De rechtbank heeft nu alle zes verdachten gehoord. Allen ontkennen. Ook zij die bij de politie, de rechter-commissaris of bij de psychiater hele of gedeeltelijke bekentnissen hadden afgelegd.

Jolanda van B., ook vandaag weer met zus Evelien op de voorste rij, werd het allemaal te veel. Toen R. van Z. (23) als laatste verdachte met zijn bewakers de rechtszaal verliet, barstte ze in huilen uit.

Een half uur eerder had een ander slachtoffer, een jongeman die als achtjarige door R. van Z. seksueel was misbruikt, voor opschudding gezorgd. De parketwacht kon nog net voorkomen dat hij vanaf de publieke tribune over het hekwerk zou springen met de kennelijke bedoeling de verdachte aan te vliegen.

R. van Z. is de verdachte die tijdens het politieonderzoek de meest vergaande bekentnissen heeft afgelegd. Hij werd vorig jaar zomer als getuige gehoord, maar begon tijdens het verhoor zichzelf te beschuldigen. Woensdagmorgen was zijn oudere broer G. van Z. (29) voor de rechtbank verschenen.

De rapportage over de achtergronden van de broers schetst een poel van ellende. Ze komen uit een sociaal zwak gezin, waarin geen normen werden gesteld en niet corrigerend werd opgetreden. Net als bij de overige verdachten bleef de opleiding beperkt tot lagere school.

G. van Z. was op dertienjarige leeftijd al aan de drank. Vader en moeder hadden veel ruzie. Vader

stierf op jonge leeftijd. Moeder werd vriend op de bank aangetroffen met vrienden van haar zoons.

Een broer die wegliep van huis, stuurde elk jaar een rouwkaart naar zijn moeder. G. van Z. werd door de politie gemaand het ouderlijk huis te verlaten nadat hij tijdens een ruzie de voordeur had ingetrapt. Hij kwam bij een vriend terecht met wie hij een seksuele relatie begon. ('Nou ja, seksuele relatie? We deden het niet elke dag.')

De broers kunnen niet meer samen door een deur. Was de verstandhouding al niet zo goed, het proces heeft daar zeker geen verbetering in gebracht. Over en weer beschuldigen ze nu elkaar van verraad.

Het Pieter Baan Centrum in Utrecht, waar de broers ter observatie zijn geweest, adviseert gedwongen behandeling en terbeschikkingstelling omdat de kans op herhaling 'redelijk groot' wordt geacht.

Tijdens de politieverhooren, bij de politierechter en in het Pieter Baan Centrum, zei de oudste broer twee-

maal getuige te zijn geweest van een 'sexfuif' in de woning van Jolanda in Elburg. 'Uit angst' had hij dat verzonnen, zei hij nu voor de rechtbank, omdat de agenten zeiden alles toch al te weten en hem niet de gelegenheid zouden hebben gegeven zijn eigen verhaal te vertellen.

Alle verdachten ontkennen in incestzaak

Hij zou slechts één maal in Elburg bij Jolanda zijn geweest tijdens een rondritje met verdachte A. H., om eens 'kennis te maken'. 'Ik heb wettelijk nooit wat met haar gehad', zei G. van Z. Net als andere verdachten zou hij pas in gesprekken met zijn advocaat tot de waarheid zijn doorgedrongen.

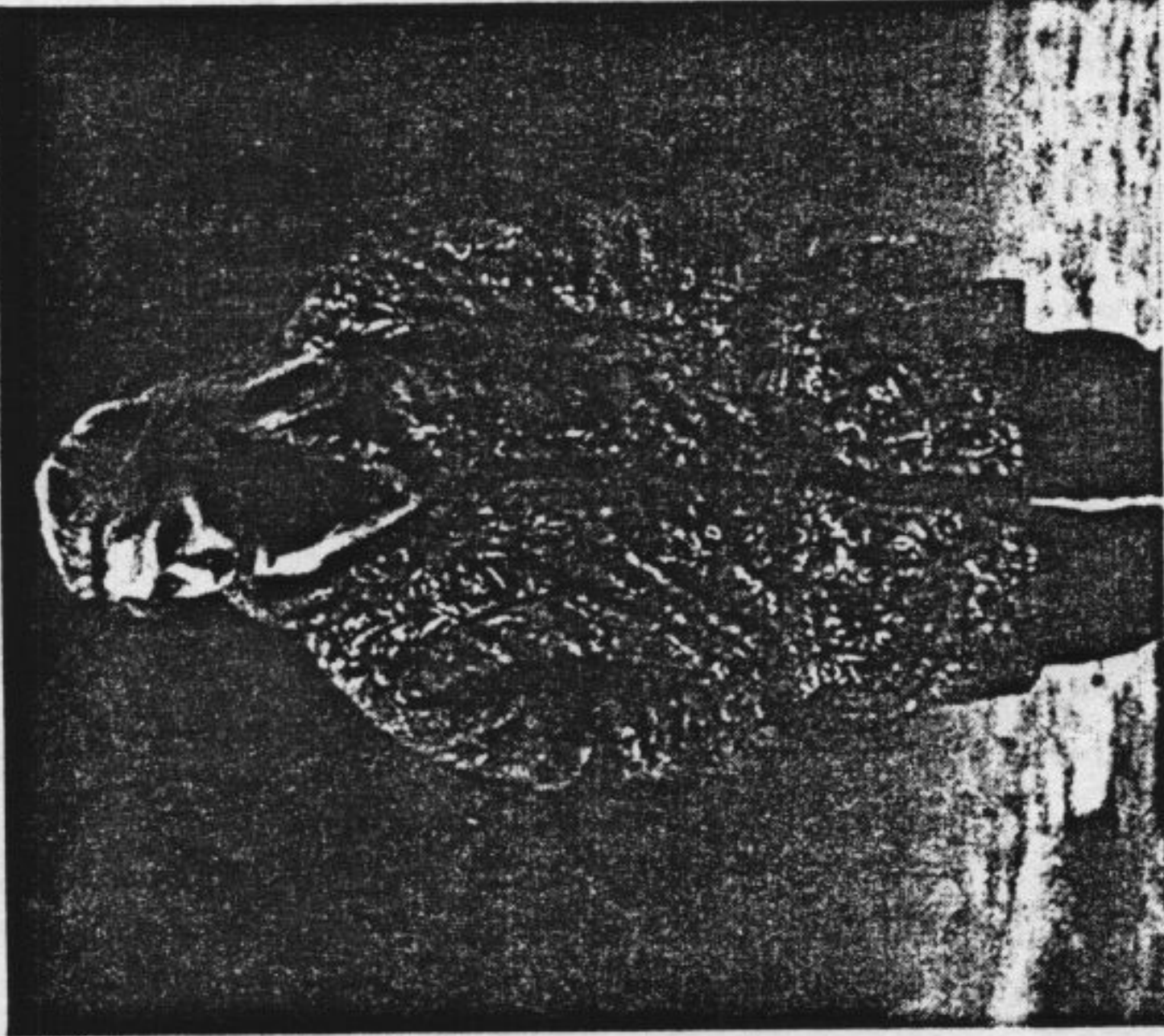
Broer R. van Z. verzon zijn be-

WAGENAAR

Persoonlijk leed als publiekelijk bezit geeft gevoelsarmoede van onze tijd aan

DOOR MARGRIET HUNFELD

UN 20/1

Jolanda van B., die bezig is met het schrijven van een boek over haar gruwelijke ervaringen, op weg naar de Zutphense rechtbank.

Jolanda, één van de twee slachtoffers in de geruchtmakende Eper incest-affaire, legt de laatste hand aan een boek over haar jarenlange traumatische seksuele ervaringen. Dat boek komt uit zodra de Zutphense rechter in de deze week gehouden strafzaak een uitspraak heeft gedaan. De belangstelling voor haar relaas is overweldigend. Voordat het boek is verschenen, is het al een kassucces.

Het is de gewoonste zaak van de wereld dat mensen hun hele persoonlijke leven, compleet met intieme en gruwelijke details, publiekelijk opbiechten. Emoties en menselijk lijden worden niet meer met vrienden en verwanten gedeeld, maar breed uitgemeten in boeken en op de tv, meent Margriet Hunfeld. Deze 'media-menselijkheid' brengt een grote gevoelsarmoede en sociale vervlakking teweeg. Dat is in menselijke en culturele zin puur verlies.

Vanuit welke behoefte geven mensen hun diepste gevoelens van schuld, rouw en verlies aan de openbaarheid prijs? Die vraag is niet beantwoord met het gegeven dat de publieke belangstelling voor het boek van Jolanda uit Epe massaal zal zijn. Geld zal een rol spelen, maar geen doorslaggevende.

De bekendste 'relatiedeskundige' van Nederland, prof. dr. R. Diekstra, tevens columnist van deze krant, heeft een genuanceerder antwoord op deze vraag. Steeds meer feiten en incidenten wijzen erop, aldus Diekstra, dat onze cultuur snel aan het veranderen is, en dat er een grote behoefte ontstaat om zaken die zowel op het lichaam als op de geest betrekking hebben, 'transparent' te maken. De media, de televisie voorop, spelen op die behoefte in. Die toenemende openhartigheid in de media leidt ertoe dat mensen zich sneller en vaker over intieme zaken, die wij vroeger als strikt privé beschouwden, gaan uitspreken tegenover vreemden.

Omdat wij bovendien door technologische ontwikkelingen meer informatie krijgen over onze lichamelijke 'binnenkant' die zelfs zichtbaar is geworden dankzij röntgentechnieken, ligt het volgens Diekstra voor de hand dat wij ook proberen onze psyche zichtbaar te maken. Dat gebeurt in tv-programma's als Spoorloos. All you need is love, Liefde leed, de Surprise Show en Oprah Winfrey, waarvoor de belangstelling alle andere programma's overtreft.

Positief effect

De televisie heeft ontdekt dat het in staat is om bepaalde relatiegewoonten te beïnvloeden. Bovendien wijst onderzoek uit dat genoemde programma's op langere termijn een positief effect hebben op de men-

sen die eraan meewerken. 'Hoofdrolspe- lers' die op deze manier hun intiemste gevoelens van schuld, rouw of verlies openbaren, ervaren dat het tot verlichting van hun problemen leidt. De televisie heeft de functie gekregen van een grote psychologisch-therapeutische bijeenkomst. De mens die daarvan het middelpunt is, ondervindt dit als een beloning en een bevestiging.

Ook wijst onderzoek uit dat kijkers het deelnemen aan de emoties van een ander als positief ervaren. Want zij krijgen op de beeldbuis een aantal 'handgrepen' aangereikt op psychisch gebied, waarmee ze in eigen leven hun voordeel kunnen doen. De belangstelling is volgens Diekstra voor een groot deel daartoe te verklaren, want in onze sterk veranderende cultuur moeten wij steeds meer acrobatisch denkwerk verrichten om aan ons hectische leven handen en voeten te geven.

Zekerheden en tradities verdwijnen. Het is in onze tijd voor een dertigjarige vol- strekt onzeker of hij op zijn zestigste nog met dezelfde vrouw getrouwd zal zijn, of hij in dezelfde gezinsstructuur zal leven en of hij hetzelfde werk zal doen. Vroeger waren die zekerheden er wel.

Paradox

Dat die cultuur verandert en mensen onzekerder maakt, is natuurlijk waar. Maar die veranderende cultuur wordt gekenmerkt door een merkwaardige paradox. Enerzijds is er sprake van explosief toegenomen aandacht voor menselijke emotie en leed die 'ver van ons bed' in anonieme situaties breed worden uitgemeten. Anderzijds wordt het menselijk lijden dat zich dagelijks in onze eigen omgeving voordoet, door velen uit de weg gegaan.

Iemand die met plotselinge verande-

zeggen heeft en die bovendien bijdraagt tot hoge kijkcijfers.

Zolang mensen vrienden of kennissen met problemen uit de weg gaan of trachten te ontlopen, zullen media, kranten en boeken substituu voor de beleving van menselijke emoties zijn. Ze verschaffen de anonieme kijkers, lezers of luisteraars op een onnatuurlijke manier inzicht in de eigen psyche en leren hen op veilige, abstracte wijze kijken naar de eigen affecten en gevoelsbelevingen.

Zo wordt een emotionele confrontatie met de beeldbuis ter sublimatie van eigen gevoelens kennelijk als minder bedreigend ervaren dan de confrontatie met een mens in-nood die wij persoonlijk kennen.

Diekstra is echter van oordeel dat de huidige aandacht voor menselijk leed in de media niet wordt veroorzaakt door de individualisering. Het is volgens hem een mythe om te denken dat er vroeger wel een grotere betrokkenheid bestond en dat mensen in eigen kring over elkaars problemen konden praten.

Dit laatste zal ongetwijfeld juist zijn. Maar mensen verkeerden vroeger in een veiliger en minder eenzame leefsituatie dan tegenwoordig, niet zozeer door diepgaande contacten in eigen kring maar vooral door een ander, menselijker cultuurpa-troon.

Er was geen televisie die afleidde. Er waren minder vrijheidsmogelijkheden buitenden deur. Gezinnen zonder auto brachten de tijd door in en om het ouderlijk huis. Mensen waren bereikbaar voor elkaar, omdat de sociale structuur hechter was: de winkel stond op de hoek, familieleden woonden in de buurt, de kerk zorgde voor geestelijke rust, en vrouwen waren vooral moeder en niet kostwinner of tweeverdiener.

Hoewel het sociale trefpunt tegenwoordig de tennisbaan of de sportschool is, praten mensen daar niet primair met elkaar over persoonlijke en intieme ervaringen. Men wil zich daar ontspannen en zichzelf en elkaar uitdagen in lichamelijke prestaties.

De ontstane 'media-menselijkheid' is dan ook geen winst maar puur verlies, wanneer we die afzetten tegen de dagelijkse realiteit van menselijke relaties. Ze brengt een grote gevoelsarmoede en een toenemende mate van sociale vervlakking teweeg.

Margriet Hunfeld is verslaggeefster.

VERVOLG VK 10-1
kentenissen 'om bij de groten te horen' en 'om het allemaal van me af te zetten'. Beiden zeiden hun rechters in te stemmen met gedwongen behandeling, ondanks de ontkenning van de sex- en geweldsdelicten.

Advocaat mr P. Verdoorn zei na afloop over zijn cliënt R. van Z.: 'Het is iemand waar je van tevoren niet van weet wat hij gaat zeggen. Ook voor mij. Ik ga ervan uit dat het nu de waarheid is in zijn beleving.' A. H. wordt verkrachting ten las-

te gelegd. Het medeplegen van moord op een baby acht de officier van justitie ook in zijn geval niet bewezen. De broers worden beschuldigd van verkrachting van Jolanda en ontucht met kinderen van Jolanda en Evelien.

Voor vandaag zijn vier getuigen voor de rechtbank opgeroepen, onder wie slachtoffer Jolanda en de Leidse psycholoog W. Wagenaar. Wagenaar heeft zich in zijn rapportage kritisch uitgelaten over de kwaliteit van de verhoren. Ook is hij van mening dat een heleboel ver-

klaringen van de verdachten niet kloppen.

Een andere getuige-deskundige, de Utrechtse gynaecoloog H. Bruinse, komt na bestudering van Jolanda's medisch dossier tot de conclusie dat er ook ongerijmdheden in de aangifte zitten. Jolanda zegt dat eind 1989 met geweld een abortus bij haar is verricht. Getuigen hebben verklaard dat ze in die periode zwanger was, maar volgens Bruinse was dat om medische redenen onmogelijk.

In Elburg werkt momenteel een

zes leden groot researcheteam aan de oplossing van een andere zedenzaak. Twee kinderen van verdachte A. H. zouden ook seksueel misbruikt zijn. In deze zaak zijn in totaal vijf verdachten aangehouden, van wie er vier deze dagen in Zutphen voor de rechtbank staan. Het betreft A. H. zelf, zijn vrouw S. H., de ex-echtgenoot van Jolanda W. S. en de beide broers Van Z.. Politiewoordvoerder B. Top verwacht dat het onderzoek over zes weken kan worden afgesloten.

Twee tot zeven jaar cel geëist tegen zes verdachten incestzaak

Van onze verslaggever
Jan Westerhof

ZUTPHEN

Officier van justitie M. de Weert heeft gevangenisstraffen van twee tot zeven jaar geëist tegen de zes verdachten in de Eper incestzaak. De hoogste straf vroeg zij voor de vader van Jolanda van B. wegens meerdere brute abortussen die hij samen met anderen zou hebben verricht. Tegen de moeder eiste ze vijf jaar en tegen de ex-echtgenoot drie jaar.

De voormalige buurman A. H. zou drie jaar naar de gevangenis moeten. De broers Van Z. twee jaar met gedwongen verpleging en terbeschikkingstelling. De straffen worden geëist voor gedwongen abortussen, verkrachting, mishandeling en ontucht met de minderjarige kinderen van Jolanda en van haar zus Evelien.

Moord op baby's achtte De Weert niet te bewijzen omdat niet kan worden aangetoond dat de zwangerschappen 24 weken of langer hebben geduurd. Dat is de wettelijke termijn voor levensvatbaarheid en dus kan pas na die tijd den gesproken van moord of doodslag.

De Leidse psycholoog W. Wagenaar uitte op de derde dag van het proces in Zutphen in en buiten de rechtszaal scherpe kritiek op de verhoren en processen-verbaal van de politie. Wagenaar was opgeroepen

als getuige-deskundige om een toelichting te geven op het rapport dat hij samen met zijn collega H. Soppe had geschreven over de verklaringen in de zaak.

Beide psychologen signaleren tal van ongerijmdheden in de beschuldigingen en bekentenissen, met name op de meeste gruwelijke onderdelen. Op andere punten zouden de verklaringen minder uiteenlopen en wel voldoende bewijs opleveren.

Psycholoog vindt rechteam 'onbekwaam'

In zijn toelichting hekelde Wagenaar de verhoormethode van de politie. Het rechteam noemde hij 'onbekwaam'. 'Hier in Zutphen staat ook een goede rechteam school. Wat het rechteam in Epe heeft gedaan daar vind je niets van terug in de leerboeken op deze school.' Wagenaar vindt dat er in Nederland twee rechteam teams moeten komen die zich specialiseren in dit soort misdaden die een heel zorgvuldige onderzoeks- en verhoortechniek verlangen.

Wagenaar heeft grote bezwaren tegen het tientallen malen verhoren van verdachten of tegen verhoren die vier tot vijf uur duren, waarbij steeds dezelfde vragen worden gesteld. 'Als de Chinezen dat doen, noemen we dat hersenspoelen.'

Voor Jolanda begin vorig jaar aangifte deed bij de politie had ze dertig tot veertig gesprekken gevoerd met een politiemans in haar nieuwe woonplaats. Daar is geen procesverbaal van opgesteld. Wagenaar: 'Uit uitlatingen blijkt dat die man zich als een halve psychotherapeut heeft opgesteld.' De slachtoffers dreigen nu 'dubbel-slachtoffer' te worden volgens Wagenaar, al kon hij zich niet voorstellen dat de rechtbank 'over de hele linie' tot vrijspraak komt.

Ook de twee advocaten van vader A. van B. openden donderdag met het verhoren van twee agenten de aanval op de wijze waarop de politie het bewijsmateriaal had verzameld. Ze citeerden uit het psychologisch rapport over A. van B., opgesteld in het Pieter Baan Centrum. Volgens de psycholoog is A. van B. in hoge mate te beïnvloeden en doet hij alles om conflicten met zijn gesprekspartners te voorkomen.

De advocaten vinden dat de politie misbruik heeft gemaakt van deze karaktertrek van A. van B., door tijdens een verhoor een telefonisch gedicteerde brief aan hun cliënt voor te lezen, waarin Jolanda haar vader smeekt te bekennen. Ze

dreigt in die brief zichzelf te doden, als hij dat niet zou doen. A. van B. heeft kort hierna een gedeeltelijke bekentenis afgelegd, die hij op de rechtszitting heeft ingetrokken.

Officier van justitie De Weert onderschrijft de suggestie van Wagenaar voor speciale politieteam. In haar requisitoir benadrukte ze het voor Nederlandse begrippen unieke karakter van deze zedenzaak. 'Het heeft politie en justitie met de neus op de feiten gedrukt. 'We hebben inmiddels ruime ervaring in het omgaan met slachtoffers van ernstige delicten. Toch lijkt het als het gaat om getraumatiseerde slachtoffers, we niet voldoende zijn toegerust.'

De Weert vertelde hoe ongeloof en ontzetting haar overmeesterden toen ze de aangifte van Jolanda voor het eerst onder ogen kreeg. Het kon niet waar zijn. Maar Jolanda had ook in de vorige incestzaak de waarheid gesproken en bovendien toen al aangekondigd dat er meer was gebeurd.

Jolanda werd op verzoek van de verdediging in aanwezigheid van haar vader zelf ook gistermiddag verhoord. De spanning in de rechtszaal was op dat moment om te snijden. Ze legde uit waarom in de loop der jaren de beschuldigingen in etappes zijn gekomen. 'Er hing een atmosfeer van daar heb je haar weer. Eerst moesten anderen maar eens iets vertellen.' Geëmotioneerd vertelde ze hoe groot de teleurstelling is dat iedereen nu ontkennd.

Advocaten verdachten proberen verklaringen van incestslachtoffer te ondergraven.

Politie Epe had niks, niet eens een lijk

Van onze verslaggever
Jan Westerhof

ZUTPHEN

's Morgens was hij met zonneshijm van de Veluwe vertrokken, maar toen hij de IJsselbrug over reed hing er 'een dikke laag mist boven Zutphen. Met een kartonnen koffiebekertje in zijn hand tijdens één van de schorsingen in het proces van de Eper-incestzaak, kijkt de politiemans uit het raam van het uit baksteen opgetrokken kleine gerechtsgebouw. 'Die mist, dat past goed bij deze zaak.'

De leden van het rechteam dat tien maanden met het onderzoek is bezig geweest met wat soms wel de zedenzaak van de eeuw leek te zijn, hebben vrachten kritiek over zich heen gekregen de afgelopen dagen. Achterin de zaal kregen ze er donderdag van langs van de Leidse professor W. Wagenaar. Die met al zijn gezag buiten de rechtszaal in de spotlights van de camera's ploegen er nog een schepje bovenop deed.

Het politiekorps in Epe zou niet opgewassen zijn tegen zo'n moeilijke klus. Het onderzoek was 'onbekwaam' verricht. 'Niets van wat ze gedaan hebben zul je terug vinden in de leerboeken van de rechteam school', zei Wagenaar.

De politiemans met het koffiebekertje haalt zijn schouders op. De politiemannen hebben de kritiek, vrijdag nog eens aangescherpt door de zeven advocaten van de verdachten, gelaten over zich heen laten komen.

'Als je een moord moet oplossen, heb je ten minste nog een lijk', zegt hij ter verdediging. 'Toen we begonnen hadden we niet meer dan de verklaring van Jolanda.' Ook hij zegt niet te weten wat waar en wat niet waar is. Het is typerend voor deze zaak.

Na de aangifte en de latere verklaringen van Jolanda van B. kwamen de bekentenissen van de verdachten, de verklaringen van getuigen en de aangifte van zus Evelien. Maar hoe zijn die verklaringen tot stand gekomen? Zijn het gruwelijke fantasieën van getraumatiseerde incestslachtoffers? Hebben verdachten bekend na eendelige verhoren met suggestieve vragen?

Nooit is er een spoor van hard bewijs gevonden. Geen stoffelijke resten op de plaatsen die Jolanda had aangewezen. Geen bloedsporen of dergelijke in de woningen waar de babys zouden zijn afgeslacht en waar de gruwelijke abortussen zouden zijn verricht.

De video-opnames en foto's die volgens Jolanda en enkele verdachten zouden zijn gemaakt, zijn evenmin boven water gekomen. Het dagboek met Jolanda's aantekeningen uit de tijd van de gewelddadigheden, wil Jolanda niet afstaan. Ook niet één pagina, om de authenticiteit vast te kunnen stellen.

Donderdag vroeg de president van de rechtbank nog eens naar de reden voor die weigering. 'Omdat ik ook enig recht op privacy heb', luidde het antwoord van Jolanda.

Maar zou ze dan niet in dat dagboek willen controleren of de datum

die ze heeft genoemd, 4 mei 1984, voor de moord op de uit haar geboren tweeling wel klopt. Volgens de gynaecoloog zou een bijna voldragen zwangerschap op die datum niet mogelijk zijn.

'Als ik het dagboek had doorgenomen voor dit proces, dan had ik hier niet meer gezeten', zei Jolanda. 'Begrijp ik dat in het dagboek nog ergere dingen staan dan u al ver-

Jolanda zou door zwangerschap zijn gepreoccupeerd

klaard heeft', vroeg een van de rechters. 'Ja', was het antwoord.

De president van de rechtbank hield Jolanda voor dat ze volgens de gynaecoloog ook op 11 augustus 1989 onmogelijk zwanger geweest zou kunnen zijn geweest. 'Ik weet zeker dat ik wel zwanger was. Ik begrijp dat aan de woorden van een gynaecoloog meer waarde wordt gehecht dan aan de woorden van een eenvoudig vrouwtje', antwoordde ze geëmotioneerd.

Jolanda onthield de 'geboortedata' door ze te relateren aan de bijzondere gebeurtenissen, zoals als dodenherdenking of een verjaardag van een familielid. Ook kregen de babys een naam. 'Ieder kind heeft recht op een datum. Ik wil een moment hebben om ze te herdenken.'

Volgens een rapport van één van de vele deskundigen die zich over deze hebben zaak gebogen, was Jolanda gepreoccupeerd met zwangerschappen. Ze zou ook al van jongs af aan een levendige fantasie hebben gehad. Zo fantaseerde ze als kind over een niet bestaande mongolide tweelingbroer.

Tegenover de getuigen die zeggen Jolanda vaker zwanger te hebben gezien dan voor de geboorte van de drie kinderen die ze heeft, plaatste de verdediging getuigen die dit ontkennen.

Twee uur besteedde de verdediging gistermorgen aan het medisch dossier van Jolanda. Na de opsomming van de gruwelijkheden tijdens het requisitor van de officier van justitie mr M. de Weert een dag eerder, werd nu de lichamelijke toestand van Jolanda over een periode van tien jaar minitueus ontleed.

De politie heeft met hulp van medici een tijdsbalk gemaakt van 1980 tot en met 1990 waarop is ingekleurd wanneer ze zwanger was, mogelijk zwanger was, of onmogelijk zwanger was.

Volgens advocaat mr H. Ruis van de verdachte vader A. van B. is zelden in een zaak een zo nauwkeurig medisch dossier aangelegd. Een onvervalsbaar document waarin de

stelling van Jolanda dat ze in die periode 24 zwangerschappen heeft gehad tot reële proporties zou zijn teruggebracht.

Ook hij had de kleurenstift gehanteerd en kwam tot de conclusie dat er nog minder periodes waren voor een mogelijke zwangerschap, dan het Openbaar Ministerie voor zijn rekening neemt. Met citaten uit rapporten van huisartsen, gynaecologen en psychiaters die Jolanda hebben behandeld, kwam hij tot de conclusie dat er in die tien jaar slechts een abortus is geweest. Een legale. Uitgevoerd in het Julianaziekenhuis in Apeldoorn.

De verdediging citeerde uitgebreid de commentaren van medici op de wijze waarop volgens Jolanda abortussen zouden zijn verricht. Ook de verdachten, die deze week voor de rechtbank alles ontkennen, waren tijdens politieverhoren met zeer sterke staaltjes gekomen. Volgens de medici in veel gevallen onmogelijk. Zoals met een pook, een vibrator of barbequepennen. Of door het slachtoffer achter een auto te slepen.

De advocaten hielden het erop dat Jolanda en Evelien getraumatiseerde slachtoffers van incest en verkrachting zijn, onder meer door misbruik van hun broer en een vriend van hun ouders. Maar de gewelddadige abortussen die de officier van justitie de zeven verdachten nu ten laste legt, hebben niet plaats gehad. Ze pleitten daarom voor vrijspraak. Volgende week vrijdag reageert de officier van justitie op de pleidooien.

Jolanda wil geen gesloten deuren meer

Door onze redacteur
MARGOT POLL

ZUTPHEN, 21 JAN. Iedere dag maakt Jolanda een lange reis van haar woonplaats in de buurt van Den Haag naar Zutphen om het proces tegen onder anderen haar ouders bij te wonen. De eerste dag haastte zij zich nog door de achterdeur van de rechtbank naar binnen. De tweede dag was dat al anders. Met de kraag van haar winterjack flink omhoog besteed zij de imposante trap van het gerechtsgebouw en nam zij, de filmcamera's en fotografen volledig negerend, net als iedereen de hoofdingang.

Het lijkt alsof zij de pers minder schuwt dan tijdens de maanden voor het proces. Maar de veertig journalisten, die in de rechtszaal zitten, laten haar dan ook goeddeels met rust. Een enkeling probeert tijdens een schorsing of na afloop van een zittingsdag een gesprek aan te gaan,

NYHN 21-1
Fred van Garderen

In beeld

Kerk & Incest

De camera snuffelt aan de lange rok van het meisje dat zich moeizaam door het struikgewas woelt. De bruine schoenen blijven haken achter taaie takken. Haar jas zit hooggesloten. Haar gezicht is onherkenbaar...

Tijdsein zit er mee, maar

maar Jolanda geeft niemand een kans. In de rechtszaal kijkt zij wel af en toe om zich heen. Naar al die schrijvende verslaggevers, maar ook naar de publieke tribune. Het is niet zo dat haar dat al lernaal ontgaat.

De eerste twee dagen waren er steeds een of twee vertrouwde mensen onafscheidelijk bij haar in de buurt. Haar advocaat was er de eerste dagen niet. Op de eerste rij van de rechtbank zit ook haar zusje Evelien, incegedoken en steeds vergezeld van hulpverleners. Op de eerste twee dagen was ook haar advocaat aanwezig.

Gisteren was het voor het eerst dat Jolanda in het openbaar sprak over haar aangifte van moord of doodslag op pasgeboren kinderen en gewelddadige verkrachtingen.

Hij vroeg haar ondermeer

door talloze mensen in haar omgeving. Zij was door de verdedigende partij opgeroepen als getuige à décharge. De rechtbank had haar gevraagd of zij achter gesloten deuren als getuige verhoord wilde worden. Dat sloeg zij af omdat zij, volgens haar advocaat, eens van haarzelf moest horen.

Rechtbankpresident, A.C. de Visser, sprak haar bemoedigend toe en nam meteen het heft in handen door haar voor te stellen dat hij haar de vragen zou stellen. Aan de hand van die vragen zou zij haar verhaal kunnen vertellen. Hiermee voorkwam hij dat de advocaten van de verdedigende partij haar meteen onder vuur zouden nemen.

waarom zij haar dagboeken, waarvan zij het leed van zich afgeschreven zou hebben, niet als bewijsmateriaal wil overleggen aan de politie of aan de rechter-commissaris. „Ik heb ze niet overgelegd en ik zal ze ook nooit geven omdat ik vind dat ik recht heb op nog enige privacy”, antwoordde zij hevig gemotiveerd. Jolanda was niet gevoelig voor het argument dat de boeken een overtuigende rol zouden kunnen spelen in de bewijsvoering. Er staat, zo zei zij desgevraagd, „te veel in over mijzelf en anderen.”

Jolanda heeft de dagboeken de laatste maanden zelf ook niet meer ingekeken om data te checken van zwangerschappen die zij tijdens de politieverhooren nog al door elkaar heeft gehaald. Zij

voegde daar, begrip vragend, aan toe dat zij „hier anders niet meer had gezeten”. Op de vraag van de president of er in haar dagboek nog ergere dingen staan dan op het proces ter sprake zijn gekomen, antwoordde zij bevestigend.

Op een bepaald moment werd het haar te veel. Er werd alleen maar over data en jaartallen gesproken — die interesseren haar niet, het gaat om wat er voorgevallen is. Over namiddagen die zij haar omgebrachte kinderen toekeerde wenst zij niet te twisten. „Ieder kind heeft recht op een naam en een dag”, schreeuwde zij de president in tranen toe, „mijn vader kan dat bevestigen maar is te laf om zijn mond open te doen.” Snel hernam zij zichzelf en

toonde zich bereid vragen van de advocaat van haar vader te beantwoorden. Maar dan wel zinvolle vragen. „Dat heeft u ook al in mijn verklaringen kunnen lezen, ik heb geen zin dat weer op te moeten halen. U bent er ook bij geweest toen ik verhoord werd bij de rechter-commissaris. Toen heeft u alles kunnen vragen.” De advocaat probeerde het nog één keer maar stuitte op een strijdslustige Jolanda. De raadsman gaf het op en liet haar verder met rust.

Tijdens het requisitoir las de officier van justitie de volgens haar bewezen geacht aanklachten tegen de zes verdachten, die ademloos en neeschuddend haar verhaal aanhoorden, voor. De daden zijn zo gruwelijk dat Jolanda de zaal verliet. Zij kwam later weer terug, nog net op tijd om te horen hoe de met haar kinderen en die van Evelien gepleegde ontucht tot in de details werd beschreven.

'Zwangerschappen niet bewezen' Advocaten willen totale vrijspraak in Eper affaire

NRC

Door een onzer redacteurs

ZUTPHEN, 22 JAN. Alle zeven advocaten van de verdachten in de Epe-zaak vragen algehele vrijspraak voor hun cliënten. Zij achten zwangerschappen van Jolanda hoogst onwaarschijnlijk waardoor ook de andere aanklachten zouden vervallen.

Donderdag eiste officier van justitie, mr M de Weert, gevangenisstraffen variërend van twee tot zeven jaar, wegens zware mishandeling, illegale abortussen en een aantal gruwelijke verkrachtingen.

Namens de advocaten vergeleek mr H.J. Voors de zedenzaak met een trein die zonder machinist langzaam in beweging was gezet. De trein kreeg steeds meer vaart maar bleef even stuurloos als voor hij was vertrokken. Het openbaar ministerie probeerde volgens Voors nog uit te stappen, maar het was te laat en op een ander station werd de trein verwacht.

Jolanda, een van de twee slachtoffers die na de Eper incest-affaire in 1990 vorig jaar opnieuw aanklachten indiende tegen haar ouders, haar ex-echtgenoot en een aantal kennissen, zou volgens de tegenpartij zoveel verzonnen hebben dat de officier van justitie nauwelijks wettelijk bewijs kon aanvoeren tegen de verdachten.

In een medisch betoog toonde mr H. Ruis aan dat Jolanda in bepaalde periodes niet zwanger kan zijn geweest. Aan de hand van doktersverklaringen trachtte hij de rechtbank ervan te overtuigen dat de verklaringen van het slachtoffer niet gebaseerd zijn op de werkelijkheid. Als je zwangerschap niet kunt bewijzen, moet je niet aan zo'n zaak beginnen was de conclusie.

De advocaten waren zeer eensgezind en vulden elkaar steeds aan of beriepen zich op elkaars pleidooien. Advocaat mr jhr W. Prisse, die de moeder van de Jolanda en Evelien verdedigt, legde zich toe op het opsommen van tientallen verklaringen van burens van de slachtoffer. Er bleek nauwelijks iemand te zijn die Jolanda

in de periode 1981-1990 zwanger heeft gezien.

Zijn cliënte, D.W., acht hij niet in staat betrouwbare verklaringen te kunnen afleggen. Zij is dusdanig te beïnvloeden dat zij alles kan verzinnen en tegelijkertijd daar zelf in geloofd. Als test stelde hij haar ooit de vraag voorgelegd of zij haar buurman had vermoord. „Dat bleek zo te zijn.” De advocaat probeerde eveneens aan te tonen dat Jolanda een grote fantaste zou zijn, die in seksueel opzicht vrijmoedig is met een voorkeur voor het bizarre.

Volgens de advocaten heeft Jolanda de macht bezeten de leiding in de zaak op zich te nemen. Zij zou in staat zijn iedereen voor haar karretje te spannen. En als de mensen kritiek toonden liet zij hen vallen. „Hulpverleners worden aan de kant gezet en politiegenten worden aangeklaagd,” aldus Prisse.

Het openbaar ministerie is er volgens de verdedigende partij niet in geslaagd vast te stellen welke gebeurtenis zich in welke periode heeft afgespeeld. En, stelde men beurtelings vast, „zij zal daar ook nooit in slagen.” De raadslieden hadden ook geen goed woord over voor het politieonderzoek. 'Grof grensoverschrijdend' en 'pure intimidatie' waren kwalificaties die gebruikt werden voor de wijze van verhoren.

De rechtbank slaagde er gisteren niet in het proces af te ronden. Volgende week vrijdag zal de officier van justitie in de gelegenheid worden gesteld op de pleidooien van 'de club van zeven', zoals de advocaten om hun eensgezindheid in de wandelgangen van de rechtbank worden genoemd, te reageren. Daar mogen de advocaten nog een keer het woord voeren.

want dan zou de gemeente uineenvallen en dat zou dan weer haar schuld zijn. Zelfs toen ze dacht in verwachting te zijn geraakt, wilde hij daar niets van weten. Aborteren voordat de gemeente er lucht van krijgt. "Ik wilde als christen leven, maar die mooie droom is toen aan diggelen geslagen."

Een ander slachtoffer doet haar verhaal over opa die op haar paste terwijl de rest van de familie ter kerke ging. Zij kwam uiteindelijk in de knel en ging in therapie. "Wie ik was deed er niet toe. Het ging hem om de seks. Datzelfde gevoel had ik in de kerk: het ging niet om mij, mijn zieltje was interessant."

De christelijke hulpverlener ziet een hausse aan aanmeldingen over seksueel misbruik om zich heen. Bij hem alleen al zeven meldingen in de week en hij verwacht dat dat aantal alleen maar toeneemt. "Als je leert dat God de baas is en dat thuis dat je vader is dan ben je als kind natuurlijk nergens." Volgens hem onderschatten de dominees het probleem. "Als komende zondag alle dominees in de kerk eens riepen: 'Kerels moeten van kleine kinderen afblijven', dan zou dat een zegen zijn."

Het meisje met lange rok rent door het bos. Een indringend lied, gezongen door een slachtoffer van incest, klinkt. Ze omhelst een boom en houdt zich stevig vast. In de studio is het even stil. Voor verdere vragen is er de EO-nazorg.

Tijdsein maakt indruk. Zouden Brandpunt en Hier & Nu ook zo duidelijk in de beerput van eigen parochie durven roeren?

VK 24-1 In kielzog van Epe

Een gerucht makende rechtszaak is nooit weg in het uitgeversvak. De Eper incest-affaire is goed voor twee boeken, waarvan het eerste zaterdag al in de winkel moet liggen. Daarmee is uitgeverij Elmar uit Delft de collega's van BZZT6H een stap voor want de biografie van Jolanda, een van de slachtoffers, verschijnt pas begin maart.

Elmar komt met *Epe, het proces*. Het boek is een vluiggertje van publicist Hendrik Jan Kortterink die deze week de rechtszaak in Zutphen volgde. De Delftse uitgeverij wil de uitspraak van de rechtbank niet eens afwachten en het boek zo snel mogelijk op de markt brengen om mee te deinen in het kielzog van de actualiteit.

Epe, het proces wordt niet verspreid via het reguliere kanaal, het Centraal Boekhuis, maar wordt omwille van de snelheid meegegeven aan tijdschriftendistributeur Beta-press. De kortademige uitgave moet het vooral hebben van de publicitaire *spin off* van de rechtszaak.

Uitgeverij BZZT6H denkt met het door journalist Bob Snoyink opgetekende levensverhaal van incestslachtoffer Jolanda een manuscript in handen te hebben dat minder afhankelijk is van de waan van de dag. Een boek bovendien, dat voor de geplande verschijningsdatum al omstrede was en dat eind vorig jaar al leidde tot een kort geding bij de Haagse rechtbank.

Vier Eper politiemensen, die eerder door Jolanda zijn beschuldigd van seksueel misbruik, vrezden in het boek opnieuw te worden afgeschilderd als *ambtsmisdragers*. Hun eis om vooraf inzage te krijgen in de tekst werd echter afgewezen omdat zulks door de rechtbank in strijd werd geacht met de vrijheid van meningsuiting van de vrouw.

De uitgeverij heeft beloofd de boek voor publicatie voor te legger aan een onafhankelijke deskundige om te voorkomen dat er onrechtmatige beschuldigingen in druk verschijnen. BZZT6H-redacteur Koos Hageraats wilde vrijdag de naam van deze expert niet noemen. 'We hebben besloten om voor publicatie zo weinig mogelijk over het boek naar buiten te brengen.' Ook het bedrag dat de uitgever aan Jolanda betaalt is bedrijfsgeheim.

Jos Siats

door Benedicte Ficq

22/1

De juriste Heikelien Verrijn Stuart hekelde deze week in het NOS-programma 'Nova' het optreden van de advocaten in de Eper zedenzaak. De verdedigingstechniek van advocaten in zedenzaken bestaat volgens haar uit het criminaliseren van het slachtoffer. Zij zouden het slachtoffer dat met veel pijn en moeite aangifte heeft durven doen, betichten van leugens. De rollen keren zich dan om: de verdachte wordt slachtoffer. Veel zedenslachtoffers durven daarom geen aangifte te doen. De Amsterdamse advocaat Benedicte Ficq bestrijdt dat deze aanpak de norm is.

In de Eper incestzaak lijken de feiten wat anders te liggen. Jolanda doet aangifte. Een aantal verdachten bekent gedetailleerd en ontkent later op de zitting alles. De rechter is vrij in de waardering van bewijsmiddelen en kan voor de bewezenverklaring kiezen voor de bekende verklaring die de verdachten in eerste instantie hebben afgelegd. Als een verdachte later op de zitting aantoonbaar begint te liegen, kan de eigen verklaring op de zitting ook nog eens als een kennelijk leugenachtige verklaring als bewijsmiddel worden opgenomen. De leugen keert zich in zo'n geval tegen de verdachte zelf.

De advocaten van de verdachten in de Eper zedenzaak zitten in een complexe positie. Als de verklaring van Jolanda door de rechter als betrouwbaar wordt beoordeeld, kunnen de verdachten voor onderdelen van het tenlastegelegde waarschijnlijk worden veroordeeld. De advocaten zullen, willen zij hun cliënt nog zicht op een vrijspraak bieden, de betrouwbaarheid van de verklaring van Jolanda ter discussie moeten stellen. Maar criminaliseren van Jolanda lijkt mij naast niet gepast ook niet nodig.

Zeden voor jurist complex terrein

Heikelien Verrijn Stuart generaliseert. Criminaliseren van het slachtoffer is moreel onjuist, maar in ons rechtssysteem ook onnodig. Verrijn Stuarts voorstelling van zaken kan zedenslachtoffers, geheel tegen haar bedoeling, juist afschrikken. In Nederland hoeft niemand te bewijzen dat hij of zij iets niet gedaan heeft. De officier van justitie moet bewijzen dat iets wel gebeurd is. Ook al is de rechter overtuigd dat een verdachte het tenlastegelegde heeft begaan, dan nog zal hij vrij moeten spreken, als het minimum aan bewijs er niet is. In zedenzaken speelt dit probleem vaak. Een vrouw die is verkracht, wordt meestal overweldigd zonder dat er getuigen in de buurt zijn. Een kind dat door haar vader wordt lastiggevallen, moet een groot geheim bewaren en praat er pas tien tot vijftien jaar later over.

Als er verder geen enkel steunbewijs is, kan de rechter de verdachte, als deze niet op leugens te betrappen is en de beschuldiging ontkent, niet veroordelen. In zo'n zaak is het voor een advocaat volstrekt overbodig en onkies de betrouwbaarheid van de aangifte van het slachtoffer aan te tasten. Je kunt volstaan met de constatering dat de rechter niet voldoende bewijs heeft om je cliënt te veroordelen, wat er ook zij van het waarheidsgehalte van de verklaring van het slachtoffer.

Wel relevant is of het slachtoffer het uiterlijk van haar verkrachter nog een keer gedetailleerd zou willen beschrijven, of zij iets over de verlichting van de straat waar zij werd verkracht, kan vertellen en of zij de kleding van haar verkrachter heeft kunnen zien. Deze vragen worden dan niet gesteld omdat de verdediging eraan twijfelt dat de aangeefster verkracht is, maar om te kijken of de verdachte die aangehouden is, de persoon is die de verkrachting heeft gepleegd.

Achtergrond

door André Horlings b+f

„De manier waarop Jolanda door de batterij uitsluitend mannelijke advocaten is bejegend, zal wel een hoogtepunt van advocatuur zijn. Met als belangrijkste boodschap: wee de vrouw, die het nu nog waagt als deze. Het woord Epe kan wat dat betreft als afschrikwekkend voorbeeld nog tot voorbij de eeuwwisseling mee”.

Dat is één van de conclusies van freelance-journalist Hendrik-Jan Kortnerink in het boek 'Epe, het proces - De complete zaak Jolanda van B.'

De ondertitel is misleidend, omdat het boek al van de persen rolt voordat de officier van justitie haar laatste conclusies trekt en al in de winkel ligt lang voordat de rechter tot een uitspraak is gekomen. Dat doet er ook niet toe, vindt Kortnerink in het voorwoord. „Omdat 'de' waarheid in de zaak Epe niet te vinden is, zullen de meningen over de geloofwaardigheid van Jolanda en de verdach-

ten altijd verdeeld blijven”. Ongetwijfeld speelt uitgeverij Elmar in op de sensatiezucht van het grote publiek, dat in de afgelopen weken 'het incestdrama van de eeuw' (aldus het persbericht) nauwelijks heeft kunnen ontlopen. Wat dat betreft is het 'proces van het jaar' ongetwijfeld teleurstellend verlopen. Alle verdachten ontkenden domweg alles en de rechtzaak was daardoor bijna saai. Na de sensationele dagbladonthullingen en de uitvoerige voorbeschouwingen resteert nu algemeen het gevoel dat, wat er ook gebeurd is, harde bewijzen ontbreken. Dat elke uitspraak van de rechter omstreden zal zijn. En dat het proces het leven van de zonder enige twijfel al zwaar beschadigde zussen tot een nog grotere hel heeft gemaakt.

Misplaatst

De formule is eenvoudig. Het boek bevat de letterlijke teksten van de verhoren, die door Kortnerink van een korte toelichting en summier van commentaar worden voorzien. „Een betere manier dan het zo letterlijk mogelijk weergeven van het proces ken ik niet”, zo motiveert hij die metho-

Officier in incestzaak haalt uit naar Wagenaar

medische rapporten tot de conclusie dat die tijdsbalk niet klopte. De Weert op haar beurt citeerde vrijdag de gynaecoloog dr. Bruinse. Ook tijdens het gebruik van de prikpil zou zwangerschap niet onmogelijk zijn geweest. De Weert gaat erop uit dat Jolanda in 1989 wel degelijk zwanger kan zijn geweest. De verdediging bestrijdt dit.

De Weert: „Op geen enkele wijze laat de verdediging blijken dat ze ook maar iets heeft opgestoken van de vele incestzaken die in de loop der jaren door Nederlandse rechters zijn behandeld. Ook ik ben van mening dat niet alle vragen worden beantwoord, maar we moeten nu niet doen alsof we niets hebben geleerd uit eerdere zaken”.

De Weert nam het ook op voor de veel bekritiseerde politie. Ten onrechte zou bijvoorbeeld veel 'ophef' zijn gemaakt over een brief van Jolanda, die door de politie aan haar vader werd voorgelezen. Daarin kondigde ze aan dat ze zelfmoord zou plegen, als hij niet bekende. Dat was irrelevant, stelde de officier, omdat de vader al voor het gewraakte verhoor verschillende keren een gedeeltelijk bekentenis had afgelegd en pas nadien is gaan ontkennen.

De rechtbank doet uitspraak op vrijdag 11 februari.

de meeste gruwelijke beschuldigingen geen bewijzen te vinden. Wel achten ze het waarschijnlijk dat de beschuldiging van 'een aantal illegale abortussen' uit de tenlastegelegde overleefd blijft. De ouders van Jolanda zouden een vergesef poging hebben gedaan om een abortus bij Jolanda op te wekken. Toen dat niet lukte, heeft ze een abortus ondergaan in het Julianaziekenhuis in Apeldoorn. Uit de verklaringen van haar vader en moeder zijn daarna nog

'Je moet rund zijn om het zo fout te doen als de politie'

Wagenaar nam vooral buiten de rechtstaat geen blad voor de mond. Het rechercheerteam noemde hij 'onbekwaam'. Verdachten zouden onder druk zijn gezet. Ook had hij kritiek op de samenvattingen in de processen-verbaal, die te summier waren, waardoor niet te controleren zou zijn hoe bekendtissen tot stand zijn gekomen.

Ook zei Wagenaar dat de rechtbank onvoldoende tijd heeft gehad om het dossier grondig te bestuderen. Hijzelf had drie maanden nodig gehad, terwijl de rechtbank pas na de kerstdagen over het hele dossier had kunnen beschikken.

Wagenaar heeft zich zelfs uitgelaten over een mogelijk vonnis. Volgens Wagenaar en Soppe zijn voor

'de zedenzaak van de eeuw' bleef aanhouden. Ook de advocaten hebben kritiek geuit op de publiciteit rond het proces. Het Openbaar Ministerie heeft zich steeds zeer terughoudend opgesteld over de feitelijk aard van de beschuldigingen en de stand van zaken in het onderzoek. Ook de rechtbank legde zich beperkingen op bij de bespreking van de gebeurtenissen, zoals die volgens slachtoffers of verdachten zouden hebben plaatsgevonden. Grote delen van het dossier bleven tijdens de vijf processdagen onbesproken.

Van onze verslaggever Jan Westerhof ZUTPHEN Aan het slot van het proces van de Eper incestzaak heeft officier van justitie M. de Weert fel uitgehaald naar getuige-deskundige prof. W. Wagenaar. Ze verweet Wagenaar minachting van de rechtbank ('contempt of court'), omdat deze in een tv-uitzending uitspraken had gedaan over dossierkennis van de rechter, terwijl de zaak nog in behandeling is. Wagenaar zou daarbij ook onjuistheden naar buiten hebben gebracht.

Wagenaar heeft op verzoek van de rechtbank, samen met de ontwikkelingspsycholoog H. Soppe, een rapport geschreven over de betrouwbaarheid van getuigenverklaringen. Ook verscheen Wagenaar vorige week ter zitting om een toelichting te geven.

Getuige-deskundige minachting van rechtbank verweten

Wagenaar heeft op verzoek van de rechtbank, samen met de ontwikkelingspsycholoog H. Soppe, een rapport geschreven over de betrouwbaarheid van getuigenverklaringen. Ook verscheen Wagenaar vorige week ter zitting om een toelichting te geven.

„Minachting van de rechtbank is een begrip dat we in Nederland niet kennen, maar minachting van het publiek vind ik veel erger”, zegt Wagenaar in een commentaar. „Het politie-onderzoek is gebeurd onder verantwoordelijkheid van de officier. Zij heeft dus een probleem”.

Volgens Wagenaar heeft de politie bewijsmateriaal geproduceerd. „Je moet een rund wezen om het zo fout te doen als de politie heeft ge-

deed haar uitspraken vrijdag tijdens het repliek op de pleidooien van de advocaten van de zes verdachten. Al eerder gaf ze te kennen grote moeite te hebben met 'onthullingen' en pogingen tot vrije nieuwsgaring in de media over de babyvoor- en gedwongen abortussen.

„Het Openbaar Ministerie besloot daarom op een gegeven moment te rughoudend te zijn in het verstrekken van informatie aan de slachtoffers. Dat kon echter niet voorkomen dat de stroom berichten over

de, en hij negeert daarmee het basisprincipe van de journalistiek: het zo helder mogelijk weergeven van de kernpunten, die waar nodig worden verduidelijkt. Desondanks is het een fascinerend verslag, al lijkt zijn conclusie dat het proces niet alleen shockerend was, „maar voor het grootste deel spannend, amusant en intrigerend” misplaatst. Daarvoor zijn de details te gruwelijk, de ervaringen van de aangeefsters te mensonterend en het cynisme van de advocaten te weerzinwekkend.

In verband met de privacy van de betrokkenen heeft Kortnerink hen van gefingeerde achternamen voorzien, maar Jolanda prijkt prominent op de omslag van het boek. Na het inleidende hoofdstuk over de voorgeschiedenis van de incestaffaire ontbreekt vervolgens het meest opzienbarende en hoogst omstreden moment van het proces: het feit dat officier van justitie mr. M.H. de Weert bij aanvang de aanklacht tegen de ouders van Jolanda en Evelien wegens moord op drie pasgeboren en levensvatbare kinderen en tenminste twee levende foetussen, liet vallen.

Hoofdstuk 2 begint met het verhoor van de vader en vervolgens komen alle andere verdachten, getuigen en andere betrokkenen aan het woord. Het boek wordt afgesloten met de pleidooien van de advocaten, die echter „dermate uitvoerig” waren, „dat het onmogelijk is ze in extenso af te drukken”. Volstaan wordt met het citeren van passages, die overigens onverholven hun triomfantelijk cynisme over de kennelijk onbewijsbare aanklacht weergeven.

Zoals van raadsheer mr. H.J. Voors, die de omstreden verklaring van Jolanda over de geboorte van Patrick tot dermate 'baarljke nonsens' verklaart „dat je er de humor van inziet”. Maar alles wat hij vervolgens uit de aanklacht citeert en als absurd verworpt is uitsluitend walgeelig. Zelfs wanneer de verhalen van A tot Z verzonnen zouden zijn, is slechts mededogen op zijn plaats.

Nu al boek over proces-Epe

NRC
20-1

En alles, alles is gelogen

Scènes

Othello in Epe

door Willem Jan Otten.

Er was een extra reden om naar de Othello-verfilming van Orson Welles te gaan. Vorige week zaterdag was namelijk professor W.A. Wagenaar op de televisie geweest, bij Karel van der Graaf, en hij had gezegd dat in de Epeze rechtszaak een Othello-effect werkzaam was. Hij zei dat tussen neus en lippen door. De interviewer ging jammer genoeg niet in op deze intrigerende term, dus was het niet helemaal duidelijk wie nu de Othello van Epe was, wie de Jago, en wie de Desdemona.

De plot van het stuk is welbekend. Een generaal is zielsverliefd op een jonge vrouw, maar daags na hun huwelijk fluistert zijn vaandrige Jago, hem in dat de vrouw het met een ander doet. Wij weten dat dit niet waar is. Toch begint de generaal het vreselijke verhaal te geloven. Met tegenzin, en daarom vraagt hij om 'ocular proof', om wat in het Nederlands 'tastbaar bewijs' heet. Daar zorgt Jago voor, die komt met het duivelse zakdoekje. Ook daarvan weten we dat het helemaal geen bewijs is. Maar het is 'ocular', het is precies dat wat Othello nodig heeft om van Desdemona's kwade trouw overtuigd te raken.

Wat heet in onze rechtspleging nu het Othello-effect? In de *Inleiding tot de Studie van het Nederlands Strafrecht* komt Othello inderdaad voor, onder het kopje 'uitlokking', zoals genoemd in het Wetboek van Strafrecht art. 47 lid 2. Daar heet de generaal het klassieke voorbeeld te zijn van iemand die geen 'kwade neigingen' in de zin had, en toch worden die neigingen 'virulent' gemaakt omdat een ander hem misleidt.

Othello is in deze rubriek eerder ter sprake gekomen, en toen probeerde ik duidelijk te maken dat Othello helemaal geen kwade neigingen heeft. Er is bij hem geen sprake van een sluimerende moorddadigheid die alleen maar gewekt hoeft te worden. Het enige wat je van hem kunt zeggen is dat hij, behalve een beroepssoldaat, en een Moor, bovenmatig goedgelovig is, en (te) goed van vertrouwen. Hij kan zich te enen male niet voorstellen dat iemand de goede trouw van Desdemona in twijfel zou trekken *als dat niet waar was*. Hij kan zich van Jago, in wie hij zijn beste vriend ziet, niet voorstellen dat die zomaar, voor de kick, een dergelijke onwaarheid zou opdissen. Ofwel: Othello begrijpt niet hoe ongemotiveerd slecht mensen kunnen zijn. Het ontbreekt hem op een fatale manier aan cynisme, aan een bepaald soort mensenkennis die aan boosaardigheid grenst. Hij is anders dan wij, gepokt en gemazeld als we zijn in het bevroeden van 'bijbedoelingen'. Daarom houdt Desdemona ook zo van hem.

Pientere dingetjes

Hoe achterdochtig wij kunnen zijn merk je zodra er iemand als professor Wagenaar op de televisie komt om zijn vernietigende kritiek op de rechtsgang in de Epeze zaak toe te lichten. Het eerste wat althans ik dacht was: waarom moet deze man zo nodig, samen aan één tafel met ex-trainer en entertainer Barry Hughes, pientere dingetjes

zeggen over zo een indrukwekkende zaak als die van Jolanda? Met welke bijbedoeling trekt hij niet alleen de bekentenissen van de

verdachten in twijfel, maar ook de dramatische getuigenis van Jolanda zelf? Welk belang heeft hij bij deze zelfgecreëerde heldenrol? Wordt hij daar beroemder van, of rijker, of allebei?

Curieus, deze reactie. Waarom zo achterdochtig jegens iemand die de fout van Othello niet wil maken? Mijn eerste reactie was, om in Shakespeares termen te blijven: Wagenaar is de Jago van dit drama.

Hij fluistert ons de gemene dingen in, zet de boel op zijn kop, probeert van mij iemand te maken die 'gaat geloven in iets waar ik niet in wil geloven'.

Maar een dag later zag ik in het Amsterdamse Rialto de schitterende, gereconstrueerde nieuwe kopie van Welles' *Othello* (1951), en dus ook weer, met Wagenaar in m'n achterhoofd, de doortrapte 'temptation'-scène. Als je die leest is hij

al bloedstollend, maar als je hem ziet dan gebeurt er iets wat alleen in een vertolkte scène gebeuren kan: je kijkt naar het gezicht van degene die niet aan het woord is. Je luistert met zijn oren naar wat Jago zegt. Je beseft weer dat taal niet alleen bestaat uit woorden zoals ze gezegd worden, maar ook uit ogen die reageren op wat oren horen. De woorden glijden een hoofd in en worden daar vermoedens, mogelijkheden, verbeelding. Bij de ervaring die in dat hoofd ontstaat moet een werkelijkheid gezocht worden die alles even erg maakt als het allemaal voelt. En degene die spreekt voelt dat hij beet heeft en *verstrekt* die werkelijkheid vervolgens, waardoor die ook voor hem steeds levender wordt. En alles, alles is gelogen!

De woorden glijden
een hoofd in
en worden daar
vermoedens,
mogelijkheden,
verbeelding

Toch is er geen speld tussen deze uitlokkingsscène te krijgen. Jago doet alsof hij zijn (valse) vermoedens helemaal niet wil vertellen, en Othello denkt dat zijn vriend hem ergens voor wil sparen. Hij wil het helemaal niet horen, en al helemaal niet geloven, en daarom krijgt hij meer te horen dan er gezegd wordt. En het gebeurt voor je ogen, nu al bijna vierhonderd jaar. Een goed mens, 'zonder kwade neigingen', kan met woorden omgetoverd worden tot een radeloze bruto. Voor mij is deze scène nooit 'maar' toneel, maar een demonstratie van wat Martha Nussbaum de broosheid van het goede, *the fragility of goodness*, heeft genoemd.

Uitlokking

Ik denk dat iedereen die deze broosheid wil aantonen al gauw de indruk wekt een Jago te zijn. Hij fluistert ons namelijk in dat wij, de toeschouwers van het drama, te graag willen geloven wat we niet kunnen weten. We willen geloven dat iemand van wie vast staat dat ze vreselijke dingen heeft meege-

maakt andere vreselijke dingen zou kunnen bedenken. Dat wij, die er eigenlijk helemaal niets mee te maken hebben, van onze veilige afstand, voor 'ocular proof' verslijten wat nog minder tastbaar is dan een zakdoekje. Er verzet zich iets

heel krachtig tegen het idee dat er bij dit slachtoffer sprake zou kunnen zijn van een vorm van uitlokking. Want wie zou haar Jago dan zijn, als zij ten prooi is aan een Othello-effect?

Het kan niet anders of het antwoord op deze vraag is pijnlijk. De grote seksuele opschuddingen van de laatste tijd (de Bolderkar-affaire, Oude Pekela, de rituele kindermoorden zoals zo naarstig opgedist door NOVA, en nu Epe), ze vertonen een patroon, dat met de 'temptation-scène' als model, een onheilspellend verlangen naar een bepaald type verschrikking aan de oppervlakte brengt. In één van de rijkste, beschermdste samenlevingen ontstaat, steeds wanneer er sprake is van seks, kinderen, geweld en incest, een verlangen om veel meer voor waar aan te nemen dan er gebeurd is. En dit wijdverspreide verlangen lokt getuigenissen uit.

Waarom reageert de publieke opinie zo radicaal en Othello-achtig? Een van de redenen is vermoedelijk dat we, ieder afzonderlijk, hebben moeten leren geloof te hechten aan de afgrijselijkste misdaden. Niet alleen die van de nazi's, maar ook aan die ten tijde van de Culturele Revolutie, en in Irak, en waar al niet. Tegen het besef van die wrede heden hebben we ons intern verzet, net als Othello tegen Jago's insinuaties, ze mochten niet waar zijn. Dat ze toch

waar zijn, dat er onverhoeds een foto met een doos vol hoofden op de voorpagina van de ochtendkrant verschijnt, maakt dat we het ongehoofwaardigste toch hebben leren geloven. En als er dan een zwaar getraumatiseerd meisje, dat sowieso genoeg heeft meegemaakt om een leven lang op de grootst mogelijke zorg aanspraak te mogen maken, met de gruwelen van ons deel van de wereld komt, dan willen we niet nog een keer denken: dit kan niet waar zijn. En kunnen we meer gaan geloven dan wellicht waar is. Intussen is er iets wat we wel zouden moeten geloven, en daar wees Wagenaar bij Karel van der Graaf ook op. Jaren geleden is er een meisje uit een asociaal, decorumverloren, incestueus gezin in een ziekenhuis terecht gekomen met een verzoek tot abortus. Ik beweer niet dat abortus strafbaar zou moeten zijn, maar Jolanda's geval leert eens te meer dat abortus altijd, voor iedereen — wie de vader van het kind ook is —, een van de grote ingrijpende rampen is die een vrouw kan overkomen. Het idee dat dit meisje, wie weet, alleen maar van haar kind is afgeholpen, en verder niet gehoord, geholpen of bijgestaan, zou ons een *werkzame* vertwijfeling moeten bezorgen. Even heeft ze contact gehad met de verzorgingsstaat, met menseren die veilig genoeg leven om haar tragedie te kunnen onderkennen maar ze is niet opgemerkt, haar leven is niet *gezien*, er was niemand die haar verhaal kon bedenken. Het is behandeld, voor wat ze vroeger en ze is haar hel weer in verlopen.

Officier: agenten in Eper zaak treft geen enkele blaam

Door een onzer redacteurs

ZUTPHEN, 28 JAN. De politie-agenten die in de Eper zaak de verdachten hebben verhoord, hebben dat naar eer en geweten gedaan. Van intimidatie was geen sprake.

Dat heeft de officier van justitie, mr. M.C. de Weerd, vanmorgen verklaard op de laatste dag van het proces. Het politieonderzoek is volgens de officier wel degelijk goed uitgevoerd. Zij gaat daarmee in tegen de conclusies van de getuige-deskundige prof. W.A. Wagenaar en de pleidooien van de zeven advocaten.

De officier hekelde zowel de storm van berichtgeving door de media als het in het openbaar spreken van de getuige-deskundige rond deze strafzaak. Een strafproces, zo betoogde de officier, behoort zich in het openbaar af te spelen. „Dat is een uiterst belangrijk gegeven voor onze democratische rechtsorde. Het is echter een ongeschreven regel in onze samenleving dat zolang een zaak 'onder de rechter is' de deelnemers aan het proces zich onthouden van alles wat lijkt op beïnvloeding van de rechters. Die beïnvloeding moet in de rechtszaal gebeuren en niet daarbuiten.”

Het lijkt daarom volgens de officier een soort van 'contempt of court' wanneer zelfs de getuige-deskundige in deze strafzaak, professor Wagenaar, in een televisieprogramma ingaat op wat 'onder de rechter is' en zich daarbij niet onttrekt om over dossierkennis van

de rechter opmerkingen en zelfs 'onjuistheden te debiteren', aldus De Weerd.

De officier is van mening dat dit volstrekt ongepast is en afbreuk kan doen aan de waarde van zijn rapport. Volgens advocaat mr. H. Ruis had het Openbaar Ministerie met aantoonbaar bewijs moeten komen dat bepaalde dingen gebeurd zijn in plaats van de advocaten ertoe verplichten hun taken ver te buiten te gaan. Volgens de advocaat heeft het Openbaar Ministerie zich bezig gehouden met hoogst waarschijnlijkheden die vervolgens door de advocaten zouden moeten worden weerlegd. Twee van de vijf advocaten vroegen om directe in vrijheidsstelling voor hun client. Dit verzoek werd afgewezen. Uitspraak op 11 februari.

De advocaten van de verdachten zijn van plan een kortgeding aan te spannen tegen de Haagse uitgeverij Bzzzttoh om publicatie van het boek van Jolanda te voorkomen. Volgens hen mag Jolanda niet met een boek op de markt komen waarin zij haar verhaal vertelt over moord op pasgeboren kinderen terwijl de officier van justitie dat feit onbewezen acht. De advocaten zijn in opderhandeling met de uitgeverij.

INZAKE INCEST

In de Eper incestzaak werden slachtoffers verdacht en daders slachtoffers. Het bagatelliseren en verontschuldigen van incest komt in Nederland nog steeds voor: „Moeders wordt bijvoorbeeld verweten dood te zijn gegaan, te veel ziek te zijn geweest of te veel psychische problemen te hebben gehad, te veel zwanger te zijn geweest of te uithuizig, te dominant, seksueel te actief of te passief.”

TR 29-1

door Martien Pennings

Een pedofiel is iemand die met kinderen vrijt en er seksuele spelletjes mee doet" meldde een Nederlandse media-arts zakelijk in de jaren zeventig. Bij het gerechtshof in Den Haag stonden in die tijd kinderen te demonstreren ten bate van een terechtstaande pedofiel. Ze hadden borden in de hand gedrukt gekregen waarop stond: „Het is geen leven met artikel twee-vier-zeven", het artikel waarin pedofilie strafbaar was gesteld.

Een media-dominee meldde in de jaren zeventig terug te zijn gekomen van de achterhaalde gedachte dat pedofilie schadelijk zou zijn voor kinderen. „Nu zeg ik: hoe kan een oprechte vriendschap tussen een kind en een oudere schadelijk zijn?" Ook inzake incest was hij gerijpt: „Het is een beeldenstorm. Je stelde je altijd iets voor van vaders die hun dochters verkrachten. Tirannen. Maar dat beeld blijkt niet te kloppen. Eigenlijk ben ik al verder dan die beeldenstorm. Ik weet voor mezelf dat ik nog fout zit. Dat ik vastloop met mijn vroegere totale afwijzing van incest. Ik luister naar de verhalen. Die boezemen me niet alleen afkeer in."

Dominee stond bepaald niet alleen. Zelf herinner ik mij uit het begin van de jaren zeventig een ontmoeting met een kunstschilder in een trendy Amsterdams café. Hij was een dertiger, droeg een kleurige halssdoek en bood mij, toen hij zag dat ik een ordinaar vieuxtje dronk, echte Franse cognac aan. Enthousiast vertelde hij over zijn tienjarige dochtertje, waarmee hij zo heerlijk kon vrijen. „Van haar," zei hij, wijzend op zijn twintigjarige vriendin, „mag ik d'r nog niet neuken. Maar dat komt ook nog wel." Ik moet bekennen dat ik toen een beetje samenzweerderig met hem meegrijnsde. Ook ik vond het allemaal evenmin erg: ik heb geen trauma's overgehouden aan die jongeman, die mij als kind aan de waterkant onder het vissen leerde hoe ik hem moest aftrekken. Schamen hoef ik me niet, want nog in 1983 was er in Utrecht een congres, georganiseerd door deskundigen, met als werktitel „Incest. Gewaagde Relatie, of Uitbuiting?"

Eind 1992 konden we in de kranten vernemen dat ene Joop W. terecht stond vanwege incest met zijn dochters, die hem hadden aangeklaagd. In de jaren zestig en zeventig was hij uitgever van de seksbladen *Chick* en *Lolita* en meende via de propaganda van 'gezins-seks' de traditie van Provo voort te zetten. Zij die rond 1980 begonnen met pogingen aan te tonen hoe ernstig en hoe wijdverbreid incest was, hadden dus, behalve tegen de normale afkeer van de waarheid, ook op te boksen tegen de verplichte seksuele vrijheid.

Maar niet alleen kleurig-vulgaire, ook

duisterder types maakten zich aan incest schuldig. Ik sprak vier jaar geleden een oudere vroedvrouw die lang had gewerkt in een streek waar een zwaar soort protestantisme overheerst. Het was haar meermalen gebleken dat vrouwen daar in het kraambed wanhopig reageerden op het bericht dat het een dochtertje was. Want ze wisten al dat het voorbestemd was om door vader, eventueel met een beroep op de Bijbel, misbruikt te worden.

Incest wordt nog steeds voor meer dan 90% gepleegd door mannen. Onderzoekster Nel Draijer houdt het erop dat een op

de drie vrouwen ooit te maken krijgt met min of meer ernstige opgedrongen intimiteiten en dat een op de dertig regelrecht incestslachtoffer is. Behalve vaders scoren ook stiefvaders, broers, ooms en opa's hoog als incestplegers. Wat daarbij opvalt, is het onvermogen van veruit de meeste daders tot berouw; als ze de kans krijgen, doen ze het weer. Die ongevoeligheid is jammer, want voor de meeste slachtoffers is er geen grotere troost denkbaar dan een pleger, de vader vaak, die naar het kind toekomt met werkelijk berouw.

De laatste tijd komt iets meer van incest die gepleegd is door vrouwen boven water, maar er zijn nog geen betrouwbare cijfers. Wel wordt nog steeds geprobeerd vrouwen de schuld van incest te geven. De Australische psychiater Anne Banning slaagde erin het feminisme verantwoordelijk te stellen voor incest door vaders. „Feminisme", zei Banning, „streeft naar meer macht voor vrouwen. Onzekere, emotioneel zwakkere mannen zullen daarom eerder uitwijken naar jongere en zwakkere partners, dus vooral kinderen." Hadden die wijven maar niet zo dominant moeten worden, vindt Banning blijkbaar. Banning ging nog verder: sommige feministische vrouwen zijn mis-

schien wel in hun machtstreven gefrustreerd en misbruiken daarom jongetjes. Incest als gevolg van vrouwenemancipatie, derhalve.

De beschuldigingen tegen vrouwen kan men onderscheiden in die tegen de moeder en die tegen de dochter. Ze komen van de daders. Moeders wordt bijvoorbeeld verweten dood te zijn gegaan, te veel ziek te zijn geweest of te veel psychische problemen te hebben gehad, te veel zwanger te zijn geweest of te uithuizig, te dominant, seksueel te actief of te passief. Allemaal verontschuldigen voor vader om zijn dochter te misbruiken. Ook worden moeders ervan beschuldigd 'onbewust' af te willen van hun verantwoordelijkheid van echtgenote en hun dochters naar voren te schuiven om die taak over te nemen, zodat ze zelf weer kind kunnen worden.

De dochter wordt vaak voorgesteld als een 'intrigante', die bewust bezig was moeder van haar plaats te verdringen en papa's seksuele gunsten te verwerven. We spreken dan van kinderen tussen vier en veertien jaar! De werkelijkheid is dat deze kinderen, vanaf hun prilste jeugd door vader 'medeplichtig' gemaakt zijn. Hij speelt op schuldgevoel en angst voor het uiteenvallen van het gezin. Met succes, want het komt voor dat zo'n kind

allerlei taken van de moeder overneemt. De meisjes wordt wel aangewreven dat ze uit hebzucht vader verleid hebben, om de cadeautjes. Hier wordt het slachtoffer dus tot een gewone hoer gemaakt. En inderdaad worden deze getraumatiseerde vrouwen vaak hoer, met name heroïnehoer. Omdat ze zichzelf waardeloos vinden, vol schuldcomplexen zitten of, van huis weggevloden, naar de meest voor de hand liggende manier grijpen om geld te verdienen en onderdak te hebben. Maar het is de vader die hen langzaam en berekenend in een web van medeplichtigheid probeert te spinnen, onder andere door zijn seksuele misbruik vergezeld te doen gaan van cadeautjes. Ook wordt wel beweerd dat de dochter

uit 'narcisme' of vanuit een minderwaardigheidscomplex haar seksuele gunsten aan papa schenkt: uitgelokte incest om aandacht te krijgen. Het allerbontste maken degenen het die de dochter een machtspositie toedenken, omdat zij de vader zou kunnen chanteren. Het is echter altijd omgekeerd. De slachtoffers (en soms de moeders) houden het misbruik geheim omdat ze zich niet schuldig willen voelen aan het veroorzaken van schande en ongeluk in het huisgezin. Ze willen voorkomen dat vader in de gevangenis komt of ontslagen wordt, dat moe-

der het te weten komt of het gezin uiteen valt. Dat is ook precies waarmee de incestueuze vader dreigt als slachtoffers naar buiten willen treden.

Naast het feitelijke misbruik is het vooral die beklemmende 'medeplichtigheid' waardoor zo'n hummeltje - want dat is het vaak nog als de incest begint - getraumatiseerd raakt. Voor kleine kinderen zijn de ouders de hele wereld. Alles wat ze menen te weten, al hun houvast heeft zijn oorsprong in die ouders. De incestueuze vader maakt daarvan gebruik. Als het kind nog zeer jong is, wordt begonnen met strelingen, ompraten, dreigen en belonen. Al gauw voelt het kind zich schuldig en medeplichtig. Het meisje kan dan alleen nog op allerlei manieren aangeven dat ze eigenlijk niet wil. Ze houdt zich slapend als papa naar haar bedje toekomt, stopt zich extra stevig in, vermijdt het dragen van 'verleidelijke' kleding, probeert ontluikende vrouwelijke vormen te verhullen. Als ze in de puberteit komt, haat ze haar vader meestal. Het duurt dan nog jaren voor ze dat aan zichzelf of een psychotherapeut durft te bekennen.

Twee argumenten zijn de Lolita-lobby de laatste tijd uit handen geslagen. Ten eerste is nu duidelijk dat het seksueel wervende gedrag van jonge incestslachtoffers een gevolg is van de incest, niet een oorzaak. Hier heeft de Freudiaanse kletsboek, geheten Oedipuscomplex, het zogenaamde seksuele verlangen van kinderen naar hun ouders, een fatale rol gespeeld. Freud zelf geloofde trouwens oorspronkelijk in de echtheid van de verhalen over seksueel misbruik in de kindertijd van zijn vrouwelijke cliënten uit de Weense bourgeoisie. Uit angst om die bourgeoisie de waarheid te vertellen draaide hij zijn bevindingen om en gaf de kinderen de schuld in plaats van de vaders.

Ten tweede is de 'emotionele onbewoogtheid' waarmee incestslachtoffers aanvankelijk hun verhaal meestal vertellen, geen bewijs voor hun kille verdorvenheid en berekenende hoerenmentaliteit. De psychiatrie heeft geleerd deze schijnbare koelte te benoemen als dissociatie, dat is 'losmaking': een slachtoffer 'verlaat' geestelijk de plaats van marteling of verkrachting op het moment dat het gebeurt. Bij het vertellen van het verhaal, later, komt diezelfde afstandelijkheid uit zelfbescherming dan weer naar voren. In de ernstigste gevallen kan dit 'dissociëren' leiden tot de zogenaamde „multiple (meervoudige) persoonlijkheid". Zo'n deelpersoonlijkheid heeft dan de verkrachting meegemaakt, maar het slachtoffer 'er' zelf' zogenaamd niet.

Er is terecht geschreven over de hysterische overdrijvingen en onterechte beschuldigingen inzake incest en kindermisbruik. Maar dergelijke uitwassen

rechtvaardigen niet dat de slachtoffers van incest uit het zicht verdwijnen. Ook niet die van de 'gewone' incest door een paaiende vader. Niet alle gevallen zijn zo wreedaardig als dat in Epe. Ook bij de 'liefdevolle' incest duurt het verwerkingsproces jaren en wordt het slachtoffer veel, zo niet alle, levensvreugde ontnomen.

Tot ver in de volwassenheid en voor sommigen levenslang blijven de gevolgen van incest voelbaar. Geluk in relaties bijvoorbeeld is iets dat door een incest-

slachtoffer vaak zwaar bevochten moet worden. Haar partner zal rekening moeten houden met buien van wantrouwen, afwijzing, kilte, intens verdriet, hysterie, vervreemding, minderwaardigheidsgevoelens, zelfverminking, zelfmoord. Het seksuele leven, toch een bron van geluk voor de moderne mens, is meestal moeizaam. In Nederland lopen nogal wat redders in nood rond, partners die hun deel krijgen van het lijden dat hun seksegenoten hebben aangericht.

Zo'n dader, zo'n vader, wat is dat nou voor een vent? Dat weet de wetenschap niet. In de 19e eeuw ontstonden de eerste geleerde verklaringen. Men wees op ongewoon sterke geslachtsdrift of ongewoon zwakke intelligentie bij de daders. Men wees op het sociale milieu: armoede, te kleine behuizing, drankmisbruik en morele afstomping. Incest werd toen gezien als een onderdeel van een algemener crimineel patroon bij de dader. Maar deze verklaringen waren gebaseerd op onderzoek bij incestplegers die in de gevangenis terecht waren gekomen. Logisch dat men hier inderdaad de laagste sociale lagen en de zwaarste gevallen aantroef. Het gewone en 'gezonde' burgergezin bleef buiten schot en men was er dan ook ver vandaan om in de ongelijke machtstructuur van het gezin de belangrijkste oorzaak van incest te zoeken. Afgezien van de slordigheid, is het toeval dat de Eper incest in lagere milieus speelt.

In modern onderzoek baseert men zich niet alleen op gegevens van gevangenen. Tegenwoordig worden ook psychotherapeuten gehoord die buiten justitieel verband hulp verlenen aan daders en slachtoffers. En onder de invloed van het feminisme en de algemenere openheid in seksuele zaken sinds de jaren zestig, treden vooral de slachtoffers steeds meer met hun verhaal naar buiten. Dan blijkt dat de dader net zo goed voorkomt in hogere milieus en doorsnee-gezinnen en dat hij niet zelden een naar de buitenwereld aimabele en in zijn beroep succesvolle figuur is. Het kan, als u het zelf niet bent, uw buurman zijn.

Ondanks nieuw verschenen rapporten en proefschriften blijft nog steeds het beste en het beste leesbaar: José Rijnaarts, *Dochters van Lot*, 1987, uitgeverij Maarten Muntinga (Rainbow Pocket), ISBN 9067660728.

Een kwart van de seksueel misbruikte kinderen bestaat uit jongens. Hulpverleners pikken maar moeilijk de signalen op die wijzen op dit misbruik, zo bleek tijdens een studiedag voor Riagg-hulpverleners.

Volgens Cees Torré, die als psychotherapeut en seksuoloog is verbonden aan de Riagg Westelijk Utrecht en de RIAGG Gooi en Vechtstreek, is de tijd gekomen dat hulpverleners zich niet meer laten 'duizelen en verwarren' door het gegeven dat ook jongens en mannen seksueel misbruikt worden. Huisartsen, Riaggs, maatschappelijk werk en psychiatrische ziekenhuizen worden in toenemende mate geconfronteerd met hulpvragen van mannelijke cliënten die seksueel misbruikt zijn, zo stelde Eelco Damen, directeur van de Riagg Zwolle, op de drukbezochte studiemiddag die de Stichting Ondersteuning Mannenwerk (SOMAN) onlangs in Utrecht organiseerde.

De landelijke registratiecijfers van de Bureaus Vertrouwensartsen (BVA's) onderschrijven deze toename en wijzen uit dat één op de vier seksueel misbruikte kinderen een jongen is. In de periode 1985-1989 werden nog dertien procent misbruikte jongens gemeld. Dit percentage is in 1992 opgelopen tot 24 procent. Omgerekend betekent dit een jaar-

Schaamte belemmert hulp misbruikte jongens

lijkse aanmelding van 468 misbruikte jongens. Ook het aantal vragen bij SOMAN om gespecialiseerde hulpadressen bevestigen deze tendens: 130 in 1992 tegenover zestig in 1991.

Dat erkenning van dit probleem zo lang op zich heeft laten wachten komt volgens Damen door de aandacht in de hulpverlening voor meisjes en vrouwen als slachtoffer en jongens en mannen als (potentiële) dader. SOMAN is dan ook van mening dat, rekening houdend met de traumatische gevolgen, seksueel misbruik prioriteit dient te hebben binnen het Riagg-beleid. Een betere signalering en een adequate opvang van mannelijke cliënten kan volgens Damen een dam opwerpen tegen opname in de intramurale geestelijke gezondheidszorg. Uit nog niet gepubliceerde onderzoeksgegevens van Nel Draijer e.a. blijkt dat circa tien procent van de mannelijke cliënten in het psychiatrisch ziekenhuis Joris in Delft in hun jeugd seksueel zijn misbruikt.

Dat seksueel misbruik van jongens zo lang taboe is geweest, komt doordat schuldgevoel en schaamte bij jongens zo mogelijk

nog groter lijken te zijn dan bij meisjes. Daarnaast spelen allerlei ideeën over mannelijkheid en seksualiteit een belangrijke rol. Als de dader een man is, kan bij jongens de angst ontstaan homoseksueel te zijn. Misbruik door vrouwen (twaalf procent volgens de cijfers van het BVA) kan latere intieme relaties met een vrouw ernstig in de weg staan.

Harde wetenschappelijke gegevens over omvang, aard en gevolgen van seksueel misbruik van jongens en mannen ontbreken echter. Er is relatief nog weinig representatief onderzoek naar verricht en de resultaten laten zich slecht vergelijken, zo betoogde de psycholoog Sietske Dijkstra. Sinds februari dit jaar verricht zij een literatuuronderzoek naar dit onderwerp bij de Rijksuniversiteit Utrecht.

Ook de Riaggs bieden weinig inzicht in deze problematiek. Bij een dit najaar gehouden enquête onder de afdelingen Jeugd en Volwassenen kreeg Dijkstra slechts 31 van de 116 vragenlijsten geretourneerd. Uit deze enquête valt op dat de Riaggs geen aparte registratie bijhouden van het aantal jongens en mannen dat hulp zoekt in verband met seksueel misbruik.

Uit de enquête blijkt voorts dat de meeste hulpverleners vinden dat hun kennis over het herkennen, de diagnostiek en behandeling van seksueel misbruik tekortschiet. De verwachte toename van het aantal misbruikte jongens en mannen dat zich bij de Riaggs voor hulp zal aanmelden, vereist volgens Dijkstra dan ook extra en specifieke deskundigheid. Hiervoor is niet alleen scholing en ervaring nodig, maar ook gevoeligheid voor en bespreekbaar maken van signalen die mogelijk op misbruik van jongens en mannen kunnen wijzen. Seksueel misbruik komt immers lang niet in alle gevallen naar voren als aanmeldingsklacht.

'Het is opvallend dat heel veel hulpverleners het moeilijk vinden om over seksualiteit te praten', zegt Paul Prooi, sociaal-psychiatrisch verpleegkundige bij de Riagg Rijnmond Noord West en coördinator van het jongensproject Seksuele Onderdrukking en Misbruik (SOEM).

Volgens Prooi zouden afdelingshoofden van de Riaggs ervoor moeten zorgen dat vragen naar seksueel misbruik in het intakegesprek worden opgenomen. 'Dat is echt heel belangrijk. Als hulpverlener moet je model staan. Het mag intussen bekend zijn dat het voor jongens heel moeilijk is om erover te praten. Dus moet je als hulpverlener intieren. Door de vraag standaard op te nemen in je intakeverhaal geef je de cliënt daarmee in ieder geval de ruimte om erover te praten wanneer hij daar aan toe is.'

DE GAZET JAN 94 Hans Bik

DIESE WEGE KINDESMISBRUCH

STERN 20.01.94

»Bis ans Lebensende einsperren«

Drakonische Strafen für Kinderschänder fordert der New Yorker Anwalt und Krimiautor Andrew Vachss. Mit dem STERN sprach der 50jährige, der zur Zeit in Deutschland ist, über die Chancenlosigkeit vieler Therapie-Versuche

STERN: Sind Menschen, die Kinder sexuell mißbrauchen, krank?

VACHSS: Manche sind geistesgestört, aber die meisten sind nicht krank. Sie sind böse, weil sie sich bewußt entscheiden, was sie tun. Ein Mensch mag den Wunsch danach haben, und der ist krankhaft. Aber ihn in die Tat umzusetzen, ist böse.

STERN: Was ist mit Menschen, die in ihrer Kindheit selbst mißhandelt und mißbraucht worden sind?

VACHSS: Aus dem einen mißbrauchten Kind wird ein Mörder, aus dem anderen ein Sozialarbeiter. Kindesmißbrauch drängt das Opfer in eine Richtung, aber es zwingt niemanden, später das gleiche zu tun.

STERN: Wer wird zum Kindesmißbraucher?

VACHSS: Erstens: Menschen, die als Eltern überfordert sind, viele von ihnen selbst noch Kinder. Sie können ihr Baby nicht von einem Kuscheltier unterscheiden. Wenn es dann nicht ihre Bedürfnisse erfüllt, mißhandeln sie es. Andere sind als Kinder mit Stock und Peitsche verprügelt worden und glauben ernsthaft, das sei auch für ihre Kinder das beste. Aus dieser Kategorie stammen die meisten Kindesmißhandler. Die Chancen, sie zu rehabilitieren, sind sehr gut. Zweitens: Geistesranke. Ich hatte mal einen Fall, da hat die Mutter ihr Baby mit Fett eingerieben und in den heißen Backofen geschoben, weil sie ihm den Teufel austreiben wollte. Das sind

Fälle für die Psychiatrie. Die dritte Kategorie sind teuflisch bössartige Menschen. Sie quälen Kinder aus Vergnügen oder weil sie damit Geld verdienen können. Sie kann man nicht rehabilitieren.

STERN: Bei ihnen hilft auch keine Therapie?

VACHSS: Nein. In Kanada gibt es dazu eine interessante Studie. Einer Gruppe von Sexualverbrechern versuchte man mit allen erdenklichen Therapien zu helfen: Gruppen-, Gesprächs-, Verhaltenstherapie. Eine andere Gruppe behandelte man wie normale Gefangene. 20

Jahre nach ihrer Entlassung waren die Rückfallquoten in beiden Gruppen gleich hoch.

STERN: Warum haben die Therapien versagt?

VACHSS: Jede Therapie beruht auf dem Grundsatz der Freiwilligkeit. Der Klient muß Hilfe wollen, weil er

STERN: Was soll man mit bössartigen Kinderquälern machen?

VACHSS: Bis an ihr Lebensende einsperren. Keine Gnade, keine frühzeitige Entlassung. Sie sind lebensgefährlich und werden es immer bleiben.

STERN: Wie groß schätzen Sie die Gruppe dieser Täter?

VACHSS: Vielleicht fünf, sechs Prozent aller Kindesmißhandler.

STERN: Sie nennen Menschen, die Kinder aus Vergnügen quälen, Monster. Das klingt, als wären sie grausige Irrtümer der Natur.

VACHSS: Nein, denn sie wurden nicht als Monster geboren, sondern dazu gemacht. Ich habe als Anwalt Zehnjährige vertreten, die schlimmste Sexualverbrechen an kleinen Kindern verübt hatten. Als ich sie zu

Andrew Vachss verlor bei einer Schlägerei in der Jugend das rechte Auge

ihren Taten befragte, reagierte sie emotionslos wie ein Stein.

STERN: Wieso?

VACHSS: Kinder werden nicht mit Einfühlungsvermögen und Mitgefühl geboren, sie müssen es lernen. Alle jungen Täter waren von ihren Eltern selbst auf das Schlimmste mißbraucht worden, niemand hatte ihnen geholfen. Keiner hatte für sie Mitgefühl, also konnten sie auch keins entwickeln und für ihre Opfer nichts empfinden.

STERN: Lebenslange Haft also auch für Zehnjährige?

VACHSS: Natürlich nicht. Ihnen kann man noch mit einer Therapie helfen.

STERN: Wann ist ein Täter nicht mehr zu rehabilitieren?

VACHSS: Bei Erwachsenen hängt es vermutlich mehr von der Tat und dem Antrieb ab als vom Alter. Bei Sexualverbrechen geht es nicht um Sex, sondern um Macht. Ich sprach kürzlich mit einem jungen Mann, für den das größte Gefühl, das er je empfunden hatte, die Macht war, die er während der Tat über einen anderen Menschen besaß. Er wollte alles tun, um das zu wiederholen. Für ihn habe ich keine Hoffnung. Das Beste, was wir machen können, ist ihn einzusperren.

STERN: Was können Eltern tun, um ihre Kinder zu schützen?

VACHSS: Das Beste ist ein echtes Vertrauensverhältnis. Das Kind muß wissen: Egal, was passiert ist, egal, was es gemacht hat, es kann immer mit den Eltern reden. In einem meiner Fälle hatte der Täter, ein Nachbar, dem Kind erzählt, die Mutter würde sterben, wenn es auch nur ein Wort verraten würde. Zum Beweis zeigte er dem Kind Zeitungsausschnitte

von Verkehrstoten – angeblich alles Mütter von Kindern, die ihn verraten hätten. Können Sie sich vorstellen, was für Angst das einem Achtjährigen macht?

STERN: Wie weiß ein Täter, ob er ein Kind einschüchtern kann oder nicht?

VACHSS: Das spüren die sofort. Wenn ein Sexualverbrecher in einen Kindergarten geht, weiß der nach kurzer Zeit, wer das leichteste Opfer ist.

STERN: Sie beschäftigen sich seit fast 30 Jahren als Sozialarbeiter, Rechtsanwalt und Autor mit Kindesmißhandlungen. Gibt es noch Fälle, die Sie überraschen?

VACHSS: Leider, einen bekam ich vor kurzem: Ein Mann hat seine Tochter – die Mutter war an Krebs gestorben – von klein auf sexuell mißbraucht. Als sie zwölf war, merkte sie, daß ihre Freundinnen ein anderes Verhältnis zu ihren Vätern hatten, und fragte ihren Vater, was er mit ihr mache. Der erklärte ihr, daß sie wie die Mutter an einer tödlichen Krankheit leide und sie wöchentliche Sperma-Injektionen brauche, um nicht zu sterben. Können Sie sich etwas Teuflischeres vorstellen?

STERN: Gibt es keine Grenzen der Grausamkeit?

VACHSS: Nein. Ein Beispiel aus England: Da hatte ein Paar mehrere Kinder mißhandelt, zu Tode gefoltert und die Schreie seiner Opfer auf Tonband aufgenommen. Die Cassetten wurden vor Gericht abgespielt – danach gingen Bestellungen für die Bänder ein! Macht übt auf viele Menschen eine unsägliche Faszination aus. Unsere Aufgabe ist es, dagegen zu kämpfen. ✱

Mit Andrew Vachss sprach STERN-Korrespondent Jan-Philipp Sendker.

Sexueller Mißbrauch polemisch aufbereitet

TAZ 24.01.94

Kongreß gegen eine „ideologisierte Mißbrauchspanik“ fand unter Polizeischutz statt ■ Aus Berlin Jeannette Goddar

Bis zum vergangenen Donnerstag hätte man glauben können, auch die Berliner Frauen seien im Winterschlaf versunken. Wären da nicht der umstrittene Fachhochschuldirektor Reinhart Wolff, Autorin Katharina Rutschky und deren Reden vom „Mißbrauch mit dem Mißbrauch“, die Unterstützung des Berliner Jugendensators und ein Kongreß unter dem harmlos klingenden Titel „Sexueller Mißbrauch – Evaluation der Praxis und Forschung“, der am Donnerstag in den Räumen der Technischen Fachhochschule beginnen sollte.

Doch kaum rechnet man nicht mit ihnen, erscheinen sie um so zahlreicher. Mit Trillerpfeifen und Hupen, Transparenten, Buttersäure und kräftigem Einsatz ihrer Ellbogen verhinderten etwa einhundert Frauen und einige Männer über Stunden den Beginn des Forums, blockierten den Eingang und besetzten das Podium. Schließlich ließ Alt-68er Wolff, seinerzeit Anführer der Besetzung des Soziologischen Instituts in Berlin, jetzt Direktor der Alice-Salomon-Fachhochschule für Sozialarbeit, die Veranstaltung unter massivem Polizeischutz abhalten. Einlaß nur nach Ausweiskontrolle.

Was die Frauen bis zum Einsatz ihrer Fäuste aufgebracht hatte, ist eine These, die nicht zuletzt wegen des provokanten Schreibstils Katharina Rutschkys, immer häufiger in den Medien vertreten wird – die These vom „Mißbrauch mit dem Mißbrauch“ oder auch von der „Modediagnose sexueller Mißbrauch“. Eine „uferlose Verdächtigungshysterie“ sowie eine „ideologisierte Mißbrauchspanik“ konstatierte dann auch bereits das Einladungsschreiben zu dem Berliner Kongreß. Mit Losungen wie „Schützt die Kinder – nicht die Täter“ und „Pädophilie ist Ausübung patriarchaler Gewalt“ reagierten die DemonstrantInnen, unter ihnen zahlreiche Frauen aus der Selbsthilfebewegung zu sexuellem

Mißbrauch. Die zähen und jahrelangen Bemühungen, das Tabu sexueller Mißbrauch in der Familie zu brechen und anzuprangern, könne nicht mit einem derartig einseitig ausgerichteten Forum erwidert werden. Das Forum an sich sei Ausdruck struktureller Gewalt und folglich sei seine gewaltsame Verhinderung legitim.

WissenschaftlerInnen aus sechs Ländern waren geladen, um an zwei Tagen über das Ausmaß sexueller Kindesmißhandlung und deren Diagnostizierbarkeit aus unterschiedlichsten Perspektiven zu berichten. Nicht eingeladen wurden Fachfrauen aus der feministischen Projektbewegung, die in Projekten wie „Wildwasser“ seit zehn Jahren mit mißbrauchten Mädchen und Frauen arbeiten. Auch anerkannte WissenschaftlerInnen erfuhren nur zufällig von der Veranstaltung und äußerten in Briefen ihren Unmut über die offensichtlich geplante Polemik seitens des Veranstalters.

Der Stoßrichtung des Kongresses machte Autorin Rutschky dann auch mit ihrer Auftaktrede alle Ehre. Unter dem Titel „Sexueller Mißbrauch als Metapher“ verwies sie auf die Funktion des Mißbrauchverdachts als „Schublade für Krisen“. So sei der Verdacht, ein anderer, im Zweifelsfall der Partner, habe das gemeinsame Kind mißbraucht, hervorragend geeignet, Krisen anderer Natur zu kanalisieren. So sei der immer öfter gehörte Vorwurf in Partnerschaften, aber auch von Seiten der Erzieher und Jugendämter unter anderem zurückzuführen auf die Ablösung von traditionellen Familienstrukturen – insbesondere bei Scheidungen – sowie auf Folgen des sozialen Wandels und Verletzungen in der eigenen Kindheit.

Daß es sexuellen Mißbrauch gibt, bestreitet Rutschky nicht. Doch die Taten würden in der Regel ebenfalls „umwuchert“ von wilden Phantasien, die in der „fanatisierten Helferszene“ inzwi-

schen zu einer wahren „Mißbrauchsfolklore“ geführt hätten. Gerade in parteilichen Projekten wie „Wildwasser“ werde Mißbrauch geradezu grundsätzlich konstatiert und würden Männer so stigmatisiert. Statt um das Wohl der Kinder sorgt sich Rutschky um die Persönlichkeiten der Väter, Stiefväter, Großväter. Ganz im Gegensatz zu der Erfahrung von Frauen aus der Praxis gibt es in ihren Augen „keinen Täter, der aus der Gesellschaft so ausgeschlossen wird wie ein Kinderschänder“. Und, folglich: „Wer einen Verdacht äußert, begeht Rufmord.“

Nicht nur die DemonstrantInnen, die vor der TFH von der Polizei in Schach gehalten wurden, sondern auch viele der TeilnehmerInnen sahen angesichts der Einseitigkeit des Kongresses rot. „Sie können doch nicht Opfer und Täter auf eine Stufe als Opfer stellen“, erbot sich eine. Andere meinten, die gesamte Debatte diene lediglich als Hintergrund für die weitere Kürzung von Geldern in der Arbeit mit sexuell mißbrauchten Mädchen und Frauen.

Tatsächlich fand das Forum in Zusammenarbeit mit dem Berliner Jugendensator Thomas Krüger statt. Die Flut von Protestbriefen, die bereits im Vorfeld bei ihm eingegangen waren, kommentierte er in einem von Wolff verlesenen Grußwort mit den Worten, die Reaktion zeige „den dringenden Diskussionsbedarf in diesem Feld“ an. Zu guter Letzt sagten allerdings sowohl der Senator wie auch die angekündigte niedersächsische Frauenministerin Waltraud Schoppe (Grüne) die Teilnahme am Abschlußpodium ab. Damit fiel eine abschließende Diskussion aus, und zumindest einige der ausländischen TeilnehmerInnen fuhren mit dem untrüglichen Gefühl nach Hause, selber von den Veranstaltern „mißbraucht“ worden zu sein, um der polemischen Stoßrichtung des Kongresses einen wissenschaftlichen Anstrich zu geben.

„Berliner Frauen“ nicht im Winterschlaf

Berlin: „Sexueller Mißbrauch polemisch aufbereitet“, taz vom 24.1.94

Von Polemik ist ja schon in der Überschrift die Rede. Und folglich hält sich die Autorin in ihrem als Bericht auftretenden Text auch gar nicht lange daran auf, die Themen und Inhalte des Kongresses über den Umgang mit sexuellem Mißbrauch so wiederzugeben, daß ein anderes Urteil als das ihre erlaubt ist, tatsächlich verweigert sie das Urteil auch selbst – es scheint schon, bevor überhaupt die Mikrofone eingeschaltet wurden, festzustellen, was von der ganzen Chose zu halten ist. Und das ließ sich offenbar mit Trillerpfeifen, Buttersäure und Fäusten besser darstellen als in den taz-Spalten.

Abes der Autorin Goddar und den von ihr (im Gegensatz zu den Kongreßrednerinnen) völlig kritiklos hofierten Protestiererinnen damit tatsächlich gelungen ist, den Vorwurf des ideologisierten und hysterischen Umgangs mit dem Thema vollständig auszuräumen, bleibt im dunkeln. Zumindest erfahren wir Leser aber, daß „die Berliner Frauen“ (das müssen doch so um und bei anderthalb Millionen sein...) sich keineswegs im Winterschlaf befinden, sondern stets bereit sind, mit den oben beschriebenen Mitteln, die blöde Diskussion einer These zu vereiteln, deren „Gewalttätigkeit“ durch nicht näher benannte „Frauen aus der Praxis“ dekretiert wurde.

Ich sehe es ein: Immer dies Geschrei nach sachlicher Darstellung, nach demokratischer Argumentation – das muß die, die die richtige Meinung längst haben, mächtig anlöden. [...] Lutz Meier, Kiel

Fatale aantrekking

UN 8/1

Volgens een recent onderzoek door het Nationaal Instituut voor Geestelijke Gezondheid in de Verenigde Staten zou naar schatting ten minste 10% van de volwassen Amerikanen aan een zogenaamde persoonlijkheidsstoornis lijden. Er zijn aanwijzingen dat dit percentage ook geldt voor Westeuropese landen, waaronder Nederland. Van de mensen met een persoonlijkheidsstoornis krijgt ongeveer 1 op de 6 de diagnose 'borderline' (grenslijn) persoonlijkheid. Het bestaan van de borderline persoonlijkheid wordt pas sinds 1980 officieel erkend, maar mag zich sindsdien in een grote belangstelling van behandelaars, onderzoekers en de media verheugen, en niet zonder reden.

Om een idee te krijgen van waar de term 'borderline' persoonlijkheid naar verwijst, is het informatief om bij de videotheek de film 'Fatal Attraction' te gaan huren. De hoofdrol in de film wordt vertolkt door Glenn Close, die een vrouw speelt, Alex genaamd, met een groot aantal kenmerken van de borderline persoonlijkheid. Alex raakt volledig over de rooie als na een een-nachtelijke seksuele ontmoeting met een man deze haar de volgende morgen wil verlaten. Vlak voordat hij de deur uitgaat, snijdt ze haar polsen open.

In de daaropvolgende weken blijft zij de man als een bezetene achtervolgen. Haar heftige emoties en woede-uitbarstingen jagen hem de stuipen op het lijf; evenals ze de vele miljoenen bioscoop-bezoekers deden die de film in zijn eerste jaar trok.

Zij zagen hoe Alex op tal van schokkende en gestoorde manieren de man en zijn gezin terroriseert. Iedere afstand die hij van haar neemt, beantwoordt ze met gruweldaden. Zoals: het doodkoken van het lievelingsdier van het gezin - een konijn - in de keuken en, uiteindelijk,

door
René Dijkstra

Die identiteitsverwarring kan een punt bereiken waarop ze de grenzen tussen henzelf en anderen niet meer goed kunnen trekken. In relaties kunnen ze vaak moeilijk een goed onderscheid maken tussen eigen gevoelens en de gevoelens van de andere persoon. Bij voorbeeld: omdat zij van die ander houden, kunnen ze zich absoluut niet voorstellen dat die ander niet van hen zou houden. Zelfs als die ander uitdrukkelijk beweert dat liefdesgevoelens niet of niet meer bestaan, kunnen ze alle mogelijke dingen uit de kast halen om maar aan te tonen dat die ander zich in zichzelf vergist, zich niet bewust is van wat hij of zij eigenlijk voelt, enzovoort.

Identiteitsverwarring is er ook vaak op het gebied van de seksualiteit. Borderline persoonlijkheden zijn er vaak hun hele leven onzeker over of hun voorkeur homoseksueel of heteroseksueel is. Soms leidt dat er toe dat ze met een heel assortiment van partners experimenteren.

Een veel voorkomende klacht en reden voor het voortdurend zoeken naar prikkeling via intieme contacten zijn chronische gevoelens van zich van binnen 'leeg' voelen en van verveling. Om die gevoelens kwijt te raken storten nogal wat borderline persoonlijkheden zich in impulsief gedrag, zoals promiscuïteit, met geld smijten, roekeloos rijden, veel te veel (vr)eten of drinken en klein-crimineel gedrag als winkeldiefstal en dergelijke. Sommigen zeggen dat de opwinding die deze gedragingen opleveren, hen het gevoel geeft echt te leven.

Maar dat gevoel is meestal maar van korte duur en wordt spoedig gevolgd door periodes van depressieve, angstige of agressieve gevoelens. Sommige borderline persoonlijkheden gaan in periodes van innerlijke leegheid en verveling zelfs zover dat ze zichzelf met een (scheer)mes bewerken om zich via de pijn en het zien van hun eigen bloed, het idee te geven dat ze werkelijk leven.

Maar het meest opvallende van de borderline persoonlijkheid voor degene die er mee in contact komt, blijft toch dat zo'n persoon zo vaak zo intens boos is. Zelfs zonder directe aanleiding, kan hij of zij plotseling in woede ontsteken. Een op zichzelf onschuldige opmerking van een vriend of kennis kan betekenen: of naar buiten toe heftig uithalen, of van binnen zieden. Onverklaard en opmerkelijk blijft het feit dat de stoomis vaker bij vrouwen dan bij mannen voorkomt. Volgens de Amerikaanse expert op het gebied van persoonlijkheidsstoornissen Theodore Millon, zou dit kunnen samenhangen met het feit dat het een stoomis is, waarvoor de basis al vroeg in het leven wordt gelegd.

Mogelijk als gevolg van traumatische ervaringen, onder andere in de vorm van lichamelijke en seksuele mishandeling. Hij oppert de veronderstelling dat wanneer zulke ervaringen voorkomen in de vroege kinderjaren waarin het centrale zenuwstelsel en de hersenen nog niet volgroeid zijn, er afwijkingen in de cellen en de structuur van een bepaald deel van de hersenen - het zogenaamde limbische systeem, ook wel de emotionele hersenen genoemd - kunnen optreden.

Kortom: voor kinderen kan de seksuele aantrekking die volwassenen voor hen voelen niet alleen psychologisch, maar ook biologisch fataal zijn.

Na jaar van stilte door subsidie-stop

door MARIANNE JANSSEN

DEN HAAG, vrijdag
Ruim een jaar heeft Nederland zonder gezeten: het ministerie van WVC stopte de subsidie van de 06 informatie- en advieslijn kindermishandeling. Een jaar waarin opnieuw tenminste 50.000 kinderen in ons land werden mishandeld. Een jaar waarin tien kinderen door mishandeling de dood vonden.

Maar ook een jaar waarin de Vereniging tegen Kindermishandeling (VKM) met onder meer geld van sympathisanten, alles op alles heeft gezet de lijn opnieuw te openen. Vanaf 1 februari kan er weer worden gebeld. Op 070 - 350.70.11.

De VKM heeft de nieuwe centrale al geïnstalleerd. Na de heropening gaat Adrie Wolzak iedere werkdag tussen 13.00 en 17.00 uur telefonische vragen over kindermishandeling beantwoorden.

Voorbeelden

Voorbeelden? VKM-voorzitter José Niekus: „Er bellen kinderen die materiaal voor een spreekbeurt of een scriptie willen hebben. Die sturen we folders toe. Maar er bellen ook veel volwassenen, soms met heel persoonlijke vragen. Een oma of opa die zich zorgen maakt over een kleinkind en mishandeling vermoedt. Die mensen willen graag weten wat ze moeten doen. Bureaus die geslarmed zijn, of leerkrachten. Op school heb je dagelijks met een kind te maken. Als een kind terugvalt, abnormaal stil is, keer op keer blessures vertoont, dan ga je je ongerust maken. Dan kom je niet meteen in actie, je wilt eerst meer over het onderwerp weten.”

Wie mishandeling wil mel-

Anonieme tip over kindermishandeling moet mogelijk zijn

Naarmate het BVA meer bekendheid kreeg, nam ook het aantal meldingen toe; dit jaar ongeveer dertien duizend.

Het aantal meldingen stijgt nog steeds. Melders zijn vooral verzorgers, de bureaus, familieleden, kennissen en onderwijskrachten. Daarnaast wordt bezorgdheid over de ontwikkeling van kinderen ook gemeld door hulpverleners. Steeds vaker ook nemen minderjarige zelfvertrouwelijk contact op.

Deze meldingen worden door het BVA zorgvuldig geïncasseerd. Bij onterechte meldingen wordt het dossier vernietigd. Bij terecht meldingen wordt door middel van bemiddeling, advies of coördinatie van het BVA getracht om geschikte hulpverlening voor kind en gezin te arrangeren.

Tachtig procent van de terecht meldingen wordt door BVA zo opgelost. In circa 20 procent van de terecht meldingen lukt dat niet en moet de Raad voor de Kinderbescherming worden ingeschakeld.

Het functioneren van de BVA's wordt echter bedreigd. De werkdruk is zo hoog dat er lange wachtlijsten zijn ontstaan. Bovendien is de overheid bezig essentiële taken als preventie, voorlichting, advies, overleg en coördinatie weg te halen bij het BVA. Ook wil men het anoniem en/of vertrouwelijk melden van gevallen bij het BVA onmogelijk te maken.

Dit zal het functioneren van het BVA inhouds- en betekenisloos maken. Verreweg de meeste meldingen zullen wegvallen. De verwoesting van kinderlevens zal weer toenemen, en niemand die iets doet. Laten worden dat ernstig beschadigde volwassenen. Wat zal die hulp straks weer niet gaan kosten? Kunnen in 1994 weer zoveel kinderlevens ongestraft worden vernietigd?

Nel Denissen
erratingsdeskundige

OSS

den, of als volwassene tobt met problemen over mishandeling in de jeugd, wordt doorverwezen: naar de vertrouwensarts, naar een telefonische hulpdienst. „We zijn geen meldpunt,” verduidelijkt Adrie Wolzak, „maar we vormen wel vaak de voorbode van een melding. De voorlichting die mensen van ons krijgen helpt hen vaak de drempel over om in actie te komen.”

Hoe onmisbaar die voorlichting is, bleek uit een onderzoek dat het regiobureau Overijssel deed. De provincie had bepaalde gebieden waarin nauwelijks meldingen voorkwamen. Een goed teken? Nee. Een voorlichtingsactie via de plaatselijke pers, de scholen en de consultatiebureaus maakte de bevolking wakker. Het aantal meldingen steeg. En daarmee het aantal gevallen waarin hulp geboden kon worden.

Het aantal van 50.000 mishandelde kinderen per jaar is een minimum, gebaseerd op onderzoek. Aangenomen wordt dat het werkelijke aantal aanzienlijk hoger ligt. Kindermishandeling blijft vaak onder tafel: het kind praat niet gauw, de ouders al helemaal niet en niet iedereen herkent de symptomen. Worden die wel herkend, dan is de drempel tot melding hoog.

Liefst zou de VKM 24 uur per dag bereikbaar zijn, maar daartoe ontbreekt het geld. Adrie Wolzak hoopt op een uitbreiding van vier naar acht telefoon-uren per dag: „Maar voorlopig zijn we al blij dat de lijn weer gaat draaien.”

Infocentrum voor kindermishandeling

Iedereen die iets wil weten over kindermishandeling en de aanpak daarvan kan vanaf morgen bellen naar een infocentrum, dat is opgezet door de Vereniging tegen Kindermishandeling (VKM). Door deze nieuwe service kan de vereniging het groeiend aantal vragen om informatie en advies snel en goed beantwoorden. Het infocentrum is elke werkdag te bereiken van 13.00 tot 17.00 op (070) 3507011.

De campagne over kindermishandeling 'Over sommige geheimen moet je praten' heeft de aanzet gegeven. Tijdens de actie, gehouden in 1991 en 1992, kon men terecht op een 06-nummer. Onderzoek heeft uitgewezen dat de voorlichting over kindermishandeling zeer is gewaardeerd en in een behoefte voorziet.

Het infocentrum van de VKM zal zich voornamelijk richten op telefonische informatievoorziening, ondersteund door schriftelijk materiaal. Bellers die hulp zoeken wordt de weg gewezen naar geschikte instellingen en hulpverleners. HC 31

'Bestrijding kindermishandeling bedreigd' Vertrouwensarts slaakt noodkreet

Van een verslaggever

BD 29-1

UTRECHT - De bestrijding van kindermishandeling in Nederland krijgt een terugslag te verwerken, als de regering bij het voornemen blijft om de rechten van ouders voortaan iets zwaarder te laten wegen dan de belangen van het kind. Dat zegt directeur B. Samson van de Landelijke Stichting van de Bureaus Vertrouwensartsen in Nederland (LSVBK). Samson is „hoogst verontrust” omdat de Tweede Kamer wil dat de vertrouwensarts de ouders voortaan binnen twee weken laat weten dat er een melding over het gezin in behandeling is. Ouders krijgen tevens het recht om binnen twee maanden het dossier in te zien, omdat het gaat om een kwestie die hen tot in de kern van hun persoonlijkheid raakt. Samson vindt het „uitstekend” dat de regering zijn best doet om de privacy van ouders optimaal te garanderen. „Maar de manier waarop men dat mooie doel nastreeft, vormt een regelrechte bedreiging voor een kind dat in nood verkeert.”

Poging

Als de vertrouwensarts een melding bereikt over een (dreigende) kindermishandeling, is het nu nog zo dat het bureau eerst een plan van aanpak ontwerpt. Kringen rondom het gezin worden aangesproken, in een poging de situatie onder controle te krijgen zonder daarbij de verhoudingen in het gezin te verstoren. Samson: „Dat vereist een voorzichtige en zorgvuldige aanpak, die dus tijdovend kan zijn. Pas als we er helemaal zeker van zijn dat onze aanpak het kind beschermt, komt de ouder in beeld.”

In de nieuwe situatie moet de vertrouwensarts zich houden aan een ultimatum van twee weken, maar volgens Samson wijst de praktijk uit dat dit meestal te kort is om al een beschermende ring rond het kind te kunnen leggen. Samson wordt in die opvatting gesteund door de Arnhemse kinderarts

dr. Noor Karthaus, die tevens hoofd is van het Bureau Vertrouwensartsen in Gelderland.

Voorbeeld

Karthaus geeft een voorbeeld uit de praktijk: „Een meisje van 24 jaar belt met de mededeling dat ze tot haar twintigste thuis heeft gewoond en daar seksueel misbruikt is door papa. Dankzij goede contacten op school is ze uit die situatie kunnen breken. Ze woont nu zelfstandig, is in therapie en het gaat goed. Maar ze maakt zich zorgen over haar zusje van veertien. Ze ziet bij haar dingen, die het ergste doen vermoeden.”

In zo'n geval, aldus Karthaus, lukt het nooit om al binnen veertien dagen en zorgvuldig te werk te gaan en vertrouwen te winnen bij de hoofdrolspelers. Het gevolg zal zijn dat de ouders te vroeg worden ingeschakeld. Karthaus: „Waardoor we dat meisje van veertien nooit meer bereiken en je alleen maar kunt hopen dat het goed gaat.” De vertrouwensartsen hopen dat de ambtelijke werkgroep die op verzoek van minister d'Ancona (WVC) de veranderingen moet begeleiden, op tijd zal inzien dat de voorgestelde werkmethode beter achterwege kan blijven.

Het aantal meldingen van kindermishandeling stijgt de laatste tijd opvallend. Vorig jaar waren dat er 13.000 tegenover 11.550 in 1992. Dat wil niet zeggen dat er 'dus' meer kinderen geslagen of misbruikt worden: „De samenleving let er nu beter op en mensen nemen hun verantwoordelijkheid, dankzij acties in het verleden waarin het taboe doorbroken werd”, aldus Karthaus.

De Vereniging tegen Kindermishandeling (VKM) start komende dinsdag een speciale infolijn: 070-3507011 bellen. Het nummer is ook bedoeld voor scholieren die een werkstuk willen schrijven en op zoek zijn naar informatie.

OSS
vragen huisartsen, schoolleiding en dergelijke.

Zaak Turnhoutse kinderlokker wordt openbaar behandeld
"Ik voelde me aangetrokken tot dat meisje"

G.V.A.
25-1-94

**ASSISENHOF
ANTWERPEN**

Van onze redacteur

Het proces tegen Polidoor De Boeck (51) uit Turnhout, de man die terechtstaat wegens kinderverkrachting met geweld en aanranding van de eerbaarheid, wordt 'openbaar' gevoerd. Dat is niet altijd even gebruikelijk bij zedendelicten. Openbaar aanklager Marc Rubens: "We rekenen er ten stelligste op dat de identiteit van de kinderen niet op straat zal worden gegooit. Er is de jongste tijd echter al zo veel te doen geweest rond pedofilie, dat rechtstreekse en objectieve verslaggeving van groot belang kan zijn." Deze zaak wordt door het assisenhof en niet door de correctionele rechtbank behandeld, omdat er een minderjarige onder de 10 jaar bij betrokken is.

Op 20 februari vorig jaar waren drie kinderen, twee jongens

en een meisje, aan het spelen in het stadspark van Turnhout. Een oudere man, die later Polidoor De Boeck bleek te zijn, sprak hen aan. Een half uurtje werd gebabbeld over de natuur, de planten en de vissen. Hij zag ook dat het meisje, toen nog maar 9 jaar, zich geregeld in haar oog wreef. Ze had zich blijkbaar gestoten aan een tak.

Hij vroeg de kinderen met hem mee te gaan, zodat hij een zalfje kon geven voor die kwetsuur. Bovendien zou hij hen zijn tekeningen en schilderijen tonen. "Op dat ogenblik voelde ik me al seksueel aangetrokken tot dat meisje", verklaarde hij aan de gerechtelijke politie van Turnhout.

Alarmpistool

Bij hem thuis trachtte hij de twee jongetjes, van wie één het broertje is van het meisje, door te sturen. Dat lukte echter niet. Nadat ze alle vier een beetje naar televisie hadden gekeken, nam hij plots een (alarm)pistool uit de kast. Onder bedreiging van dit wapen verplichtte hij de kinderen om naar boven te gaan. Op zijn slaapkamer, waar een verschrikkelijke wanorde heerste, waar het enorm koud was en waar de stank niet te harden was, moesten ze zich uitkleden.

De jongetjes werden opgesloten in de kast, terwijl het meisje naakt op het bed moest gaan liggen. De Boeck kleepte zich ook uit en begon het lichaam van het kind te strelen. Hij verplichtte het meisje tot allerlei seksuele handelingen. De jongetjes mochten even uit de kast en mochten mee op bed komen liggen.

In de woonkamer werd, op aandringen van de kinderen, iets gedronken en werd weer televisie gekeken. Rond 9 u. 's avonds werden ze opnieuw verplicht naar boven te gaan, nog eens onder bedreiging van een wapen. En weer begon hetzelfde scenario.

Beschuldigde bleef de hele nacht wakker, naar eigen zeggen om de greep op de kinderen niet te verliezen. Om 6.30 u. 's morgens vertrok hij met hen en zette hen af aan het warenhuis Aldi in Oud-Turnhout. Drie weken na de feiten werd De Boeck opgepakt in Brugge, toen hij met zijn fiets in een verboden richting reed.

Onderzoeksrechter Jacobs zei in zijn getuigenis dat de feiten heel ernstig waren, om drie redenen. "De kinderen werden tegen hun wil in de woning vastgehouden; er gebeurden oneerbare feiten en bovendien was er de be-

dreiging met een pistool".

Drank

"Ik weet zelf niet hoe zoiets is kunnen gebeuren", aldus De Boeck. De voorzitter ondervroeg hem dan maar over zijn verleden, om eventueel een verklaring te vinden. "Je bent altijd een eenzaat geweest en de drank heeft een grote rol gespeeld in je leven", zei raadsheer Van Frachem.

Verder kwam men te weten dat het huwelijk van De Boeck van erg korte duur was. Zijn vrouw verliet hem na drie jaar. "Als hij gedronken had, was hij helemaal niet te genieten. Op seksueel gebied hield hij alleen maar rekening met zichzelf", zo verklaarde ze. Hij verbleef verder in Italië en Frankrijk en zakte daarna af naar Antwerpen. Van toen af belandde hij in de marginaliteit. Alles samen werd hij een 20-tal keren opgenomen wegens landloperij in instellingen in Wortel en Merksplas. In 1986 kwam hij in Turnhout wonen, waar hij grotendeels leefde van OCMW-steun. Zijn drankzucht heeft hem bijna zijn hele leven problemen bezorgd. "Nu krijg ik van het OCMW ook al geen geld meer, omdat ik te veel drink," zei hij.

Herman VAN DONINCK

noutse Apostoliekenstraat. Het waren afstotelijke en walgelijke beelden van de verschillende rommelige vertrekken, waar emmers met menselijke uitwerpselen teruggevonden werden en waar tegen schouw en muren ook uitwerpselen waren uitgesmeerd. "De onmenselijke stank konden we uiteraard niet op video vastleggen," zei iemand van de gerechtelijke politie.

Ook een filmopname van de wedersamenstelling werd vertoond. De Boeck bleef er onbegonnen bij, wat niet kon gezegd worden van de ouders van de slachtoffers. "Dat mijn kinderen daar zo lang hebben moeten verblijven is niet te geloven", hoorden we snikkend fluisteren.

Polidoor De Boeck is zeker toerekeningsvatbaar. Tot die conclusie kwam alvast een college van psychiaters. Karel Troch kwam tot de conclusie dat beklagde een zeer behoorlijke indruk naliet. "Hij was in mijn bijzijn altijd beleefd en voorname. Hij mist echter de nodige energie om iets te bereiken in het leven. Verder is het alcoholisme een rode draad door zijn leven en had hij een voorkeur voor orale seks."

Op vraag van verdediger Pol Vandemeulebroucke of zijn cliënt een pedofiel was, antwoordde de psychiater: "Zijn voorkeur gaat zeker niet speciaal uit naar kinderen. Hij is meer een gelegenheidspedofiel die de kinderen gebruikte om aan zijn trekken te komen. Wat gebeurd is is erg, maar het is niet het gevolg van enige geestesafwijking." Het college van psychiaters was het erover eens dat beklagde een zeker normbesef heeft en dat hij zijn spijt uitdrukte ten opzichte van de kinderen en hun ouders.

Noodkreet

Robert Borms was in 1983 directeur van de kolonie in Merksplas. "De Boeck kwam verschillende keren als landloper bij ons over de vloer. Hij werkte bij mij in de tuin en in die periode had ik ook twee kinderen van rond de 10 jaar. Ikzelf heb nooit enige hinder ondervonden; alles

gebeurde op basis van vertrouwen. Ik denk dat Polidoor ook een soort van noodkreet heeft willen laten horen. De wet op de landloperij werd afgeschaft in maart '93, zodat hij zich niet meer kon gaan aanmelden bij de politie. De feiten dateren van februari. Misschien is dat wel geen toeval," vond hij.

Herman Van Accom, cipier in Merksplas, vond dat De Boeck goed meedraaide in het systeem, maar dat hij op een bepaald ogenblik het in hem gestelde vertrouwen zwaar beschaamde. In een bedrijfje van de bewaarder werd hij tewerkgesteld, maar hij heeft er ingebroken en 7.000 fr. meegenomen. "Hij moest voor 1.000 fr. per dag, dikwijls vanaf 6 u. 's morgens, keihard werken," repliceerde meester Vandemeulebroucke. "Omdat hij voor u werkte, werd hij door het OCMW geschorst."

Vogelpik

De vader van één jongetje en de moeder van het broertje en het zusje kwamen daarna aan het woord, waarbij de oude emoties opnieuw oplaaide. "Mijn kind was vroeger heel zelfverzekerd en levenslustig," vertelde de papa. "Na de feiten is hij helemaal veranderd: onzeker, zenuwachtig, verstrooid en agressief geworden. Toen de foto van de dader in de krant verscheen, vroeg hij om die uit te vergroten. Toen dat gebeurd was, plakte hij die op een boksak en sloeg erop los tot het bloed uit zijn kneukels kwam. Ook speelde hij vogelpik op die foto."

"Mijn dochttertje is geen kind meer; ze is plots volwassen geworden," zei een zeer zwaar geëmotioneerde moeder. Dat werd bevestigd door de specialisten, onder wie Dr. Adriaenssens. "Wat ze meegemaakt hebben, werkt hun leven lang traumatiserend. Hun eerste seksuele ervaringen waren negatief. Bij iedere relatie die ze zullen aangaan zullen ze zich geremd voelen door die feiten uit hun kinderjaren." Voorzitter Van Frachem concludeerde: "Ze zitten dus een levenslange straf uit?". Een vraag die bevestigend werd beantwoord.

Hoofdagent verdacht van ontucht peuters

DEN HAAG (ANP) - De rijksrecherche heeft maandag een 54-jarige hoofdagent van het politiekorps van Den Haag en omstreken aangehouden. Hij wordt ervan verdacht met twee meisjes van vijf en zes jaar ontucht te hebben gepleegd. De ouders van de meisjes hebben aangifte gedaan. De rijksrecherche onderzoekt de aanklacht verder.

**ASSISENHOF
ANTWERPEN**

Van onze redacteur

"De kinderen zijn na deze feiten voor de rest van hun leven getraumatiseerd," zei getuige Hermine Van Haverbeke die had helpen zorgen voor een degelijke opvang van de slachtoffertjes. Die uitspraak noteerden we tijdens het proces tegen Polidoor De Boeck, de man die in februari '93 vanuit het Turnhoutse stadspark drie kinderen mee naar zijn woning lokte en hen daar seksueel misbruikte. Beklaagde zelf werd gisteren afgeschilderd als een gelegenheidspedofiel, die de kinderen enkel gebruikte om zijn seksuele lusten te bevredigen.

De zitting startte echter met een video-opname van de woning van De Boeck in de Turn-

Polidoor De Boeck was een gelegenheidspedofiel
Kinderen houden hier zeker trauma's aan over

G.V.A.
26/1/94

Vandaag komen de burgerlijke partijen, het openbaar ministerie en de verdediging aan het woord, en zou er ook al een arrest moeten volgen.
 Herman VAN DONINCK

"Angstige gezichtjes zullen je blijven achtervolgen" G.V.A. 27/11/94

Ouders verontwaardigd om elf jaar voor De Boeck

ASSISENHOF
ANTWERPEN

Van onze redacteur

"Deze man is binnen de kortste keren opnieuw vrij, en dan moeten de mensen in Turnhout hun kinderen opnieuw binnen de deur houden. Vorig jaar was er al een angstpsychose in de stad, toen bleek dat Polidoor De Boeck spoorloos was," aldus de moeder van een van de slachtoffertjes. De man, die in februari '93 vanuit het stadspark van Turnhout drie kinderen meelokte naar zijn woning en hen daar seksueel misbruikte, werd gisteren veroordeeld tot elf jaar dwangarbeid.

"Het zijn afschuwelijke feiten," zei voorzitter Van Fraechem na voorlezing van het arrest. "In het verleden — je landlopersbestaan buiten beschouwing gelaten — heb je je echter behoorlijk gedragen. Daarom willen de jury en het hof je nog enige perspectieven voor de toekomst bieden. Vandaar dat we je niet de volle lading hebben gegeven. Ik hoop wel dat de angstige gezichten van die kindjes je je leven lang zullen achtervolgen. Dat zal dan je zwaarste straf zijn."

En Polidoor, tot dan toe zeer zwijgzaam, zei uit zichzelf: "Ik dank de jury en de rechtbank, en ik wil graag mijn spijt uitdrukken ten opzichte van de kinderen en de ouders". De andere moeder echter was ook uiterst verontwaardigd: "Ik durf thuis nog maar amper vertellen hoe goedkoop die man er vanaf gekomen is".

Kinderlevens vernietigd

Als eerste kwam gisteren meester De Man, die de belangen van de ouders vertegenwoordigt, aan het woord. Hij beschreef nog eens wat de kinderen allemaal niet hadden moeten ondergaan, en benadrukte wat voor 'walgelijk' figuur De Boeck wel was. "Zijn collega's-landlopers moesten hem zelfs niet, want ook zij vinden dat je met je pollekes van kindjes afblijft. Een meisje van nog geen tien jaar, dat nog niet voorgelicht is, krijgt brutaal haar eerste les".

"De kinderen hebben een ware horror-film moeten ondergaan in een decor, dat in de 20ste eeuw nauwelijks denkbaar is. Er was niet alleen een aanranding van de eerbaarheid op de kinderen, maar ze moesten ook verschillende vernederingen ondergaan. De Boeck dacht de hele tijd maar aan één ding: hoe lang kan ik van deze gratis beurt genieten?"

De Man vond dat beschuldigde door zijn daden drie kinderlevens heeft vernietigd. "Het ene jongetje is stiller geworden, terwijl het andere zijn agressie tracht kwijt te boksen. Het meisje is van de ene dag op de andere geen meisje meer. Deze man is een gevaarlijk individu die zijn lusten op het meisje botvierde, omdat hij geen geld had om naar de hoeren te lopen."

En toen speelde de raadsman op het gemoed van de juryleden door te stellen: "Wat gaat er gebeuren als deze man over een aantal jaren vrijkomt en nog eens goesting krijgt? Het hadden ook

Pol Vandemeulebroucke, G.V.A.
27/11/94
advocaat van Polidoor De Boeck:

"Momenten van zwakte kent zowat iedereen"

Van onze redacteur

In Turnhout en omgeving werd de afgelopen dagen met belangstelling het proces tegen Polidoor De Boeck, de kinderlokker van het Turnhoutse stadspark, gevolgd. Gisteravond even voor 18 u. viel voor de man het verdict: elf jaar dwangarbeid. De meeste mensen hadden een zwaardere straf verwacht, zeker de ouders van de slachtoffertjes. Wij hadden een gesprek met zijn advocaat.

"Ik ga nu geen gat in de lucht springen, maar zelf had ik wel gerekend op minimum 15 jaar. Ikzelf heb eveneens twee kinderen, en tijdens het pleiten van zo'n zaak sta je daar toch ook bij stil. Na het arrest heb ik de ouders en de kinderen trouwens veel moed toegewenst."

Pol Vandemeulebroucke (30) was toe aan zijn tweede assisenzaak uit zijn carrière. Hij woont in Turnhout, maar werkt sinds vorig jaar in het advocatenkantoor van de gerenommeerde Werner Mertens uit Antwerpen. Waarom aanvaardde hij zo'n bijna onmogelijke opdracht?

"Dat is voor mij een principiële kwestie," aldus de advocaat. "Iedere zaak en iedere man of vrouw heeft hebben recht op een waardige verdediging. Hieruit moet je heus niet besluiten dat ik alles zomaar goedkeur wat De Boeck heeft uitgestoken. Ik ben trouwens blij dat het proces zeer sereen verlopen is, hoewel er wel gruwelijke momenten bij waren. Denk maar even aan de walgelijke videobeelden die we te zien kregen."

"In ieder van ons zit een zwarte kant, dat is tenminste mijn overtuiging. Iedereen is in staat om bepaalde handelingen te stellen, waarvan je later zegt: was ik dat?, heb ik dat echt gedaan? Een mens is tot veel in staat. Momenten van zwakte heeft iedereen."

Onsympathiek

"Uiteraard weet je dat je niet bepaald aan een sympathieke zaak begint," gaat Vandemeulebroucke verder. "Om te beginnen probeer je te doorgronden wat er echt is gebeurd, en tracht je de positieve kanten te zoeken. Er zijn dikwijls aanknopingspunten die wel eens een andere klok doen luiden. In zo'n proces als dit speel je een spelletje 'één tegen allen'. Zowel de burgerlijke partij als het openbaar ministerie, de publieke opinie en de pers keren

zich tegen jou, en dat geeft je een zekere kick."

De Turnhoutse raadsman is advocaat pro deo, wat wil zeggen dat hij aan deze zaak geen frank verdient. "Dat vind ik nu net de zaligheid van dit beroep," zegt hij hierover. "De beschuldigde wordt bijna letterlijk afgemaakt door de burgerlijke partij en de openbare aanklager. Als zij gedaan hebben, kijkt beschuldigde je met bijna smekende ogen aan van: vertel jij het nu maar eens, kom jij nu maar eens voor mij op! Welnu, het klinkt misschien raar maar daar heb ik enorm veel voldoening van. Uiteraard komt er ook nog een beetje bij dat je naam bekender wordt, wat ook niet onbelangrijk is in dit vak."

Pol Vandemeulebroucke denkt niet dat hij veroordeeld wordt door de publieke opinie, omdat hij De Boeck heeft verdedigd. Hij werd zelfs proficiat gewenst door de ouders van de slachtoffertjes. "Dat heeft veel te maken met het feit dat die mensen van een vrij hoog intellectueel niveau zijn. Zij begrijpen het gerechtelijk spel," zegt meester De Man die net op dat ogenblik ons gesprek aan het volgen is. "Ik ben er zeker van dat er mensen in de zaal zitten die de advocaat van zo'n kinderverkrachter een echte smerlap vinden."

Herman VAN DONINCK

uw of mijn kinderen kunnen zijn, die op die bewuste dag in het park rondliepen."

18 jaar

Openbaar aanklager Marc Rubens vond alle feiten bewezen. "En of het nu gebeurt in een stinkend kot of in een sjiek hotel in Brussel doet niet ter zake," zei hij. Hij ging ook niet sterk in op de details van het dossier. "Alles moet gezegd worden, maar het mag niet vulgair worden. De maatschappij kijkt naar jullie, juryleden, en vraagt net als de

ouders een passende straf."

Nadat De Boeck schuldig bevonden werd aan de hem ten laste gelegde feiten, vroeg het openbaar ministerie 18 jaar. "Omdat ook De Boeck nog recht heeft op een toekomst. Hoop doet immers leven."

Meester Pol Vandemeulebroucke zei dat de roep van de maatschappij om wraak zeer groot is. "Op straat is het proces van De Boeck al lang gemaakt, maar de juryleden moeten in eer en geweten recht spreken," vond hij. "Uitdrukkingen als 'ik weet niet hoe ik zoiets heb kunnen doen' en 'daar staat mijn verstand bij stil' zijn misschien wel te gemakkelijke excuses. De psychiaters bevestigen echter dat dit geloofwaardig overkomt."

De verdediger had het verder over het armzalige verleden van beklagde, maar was er niet mee akkoord dat zijn cliënt werd af-

geschilderd als een primair man. "In het dossier vertelt een vrouw, die een kortstondige verhouding met hem had in Munsterbilzen: 'Ik heb een drietal keren seksueel contact gehad met hem. Dit gebeurde echter altijd op mijn initiatief. Hij drong nooit aan op seks, want hij wist dat ik vroeger door mijn vader was misbruikt.' Deze passage, dames en heren van de jury, getuigt toch van een zekere fijngevoeligheid."

"Het is niet zo," besloot Vandemeulebroucke, "dat hij geen geld had voor de hoeren en dan maar naar het stadspark wandelde om er eventueel genot te zoeken. U mag niet vergeten dat hij iedere dag door het stadspark wandelde, en dat de ontmoeting met die kinderen louter toeval was. Hij is geen zwak man, maar wel een man die een zwak moment gehad heeft."

De advocaat vroeg in verband met de strafmaat aan de jury dan ook om de gulden middenweg te bewandelen, een bede waarop werd ingegaan.

Herman VAN DONINCK

Rechtbank buigt zich over incest Zandpol

ASSEN/ZANDPOL— De rechtbank in Assen buigt zich woensdag over de geruchtmakende incestzaak in Zandpol (gemeente Schoonebeek). Drie verdachten staan terecht voor seksueel misbruik van kinderen. Het zijn H.J. (26), diens stiefvader K.W. (45) en stiefmoeder R. de V. (45), allen uit Zandpol. De zaak tegen de 30-jarige G.K. uit Emmen, die ook terecht had moeten staan, is ingetrokken.

De verdachten werden in oktober vorig jaar door de politie aangehouden. De jongste van het trio, H.J., bekende toen de afgelopen twee jaar incest te hebben gepleegd met zijn vroegere stiefdochtertje. De moeder van het nu vijfjari-

ge kind deed daarvan aangifte. De man verklaarde bij het verhoor dat hij zelf het slachtoffer was geweest van seksueel misbruik door zijn stiefvader, de 45-jarige K.W. Hij had daar ook aangifte van gedaan bij de politie.

W. bekende na zijn aanhouding dat hij zijn stiefzoon tussen diens twaalfde en twintigste jaar regelmatig seksueel heeft misbruikt en dat hij zich ook heeft vergrepen aan diens twee broertjes en zusje.

Mevrouw R. de V. moet zich voor de rechtbank verantwoorden voor vijf strafbare feiten die haar ten laste zijn gelegd. Onder meer wegens medeplichtigheid.

N^v/h N 21 - 1-94

'Ontucht': buurman hoeft zijn flat niet uit

Door onze rechtbankverslaggever

ARNHEM — Een bewoner van een flat in de Nijmeegse wijk Neerbosch, die ontucht met een meisje uit de flat zou hebben gepleegd, hoeft zijn flat niet uit. Aan hem is door de Arnhemse fungerend rechtbankpresident mr. A. Helwig ook geen wijkverbod opgelegd. Volgens de ouders van het achtjarige meisje zou de buurman seksspelletjes met hun dochter hebben gespeeld. Het meisje zou daardoor angst voor de buurman hebben gekregen en de deur niet meer uit

Geld. 14/1

durven. Daarom eiste de vader in kort geding dat de buurman zou verhuizen en zich niet meer in de wijk zou vertonen.

De man is drie dagen door de politie vastgehouden en verhoord, maar ontkent de ontucht in alle toonaarden. Hij wil wel verhuizen, maar heeft zo gauw geen andere woning.

Problemen

De rechter overweegt dat voor deze zeer ingrijpende maatregel alleen plaats is als het bijna zeker is dat

de oorzaak van de psychische problemen bij het meisje aan het handelen van de buurman te wijten is. Maar dat staat voor haar niet vast.

De rechter constateert dat het meisje thuis tenminste eenmaal een pornofilm heeft gezien. Ook al zou zij door de buurman zijn misbruikt, dan nog is niet uit te sluiten dat zij de werkelijkheid niet heeft kunnen scheiden van de seksfilm, aldus de rechter.

Mogelijk kan de angst van het meisje voor de buurman ook verklaard worden uit schrik voor de toestanden die uit de aangifte zijn voortgekomen en durft zij hem daardoor niet meer onder ogen te komen, zo denkt de vice-presidente.

Man eist vertrek buurman na 'ontucht' met dochter

Geld. 7/1

Door onze rechtbankverslaggever

ARNHEM — Een inwoner van Nijmegen eist dat zijn buurman onmiddellijk vertrekt uit hun flatblok en zich niet meer in de wijk zal vertonen.

Die eis legde de man gisteren in kort geding voor aan de vice-presidente van de Arnhemse rechtbank mr. A. Helwig. Reden van de eis: de Nijmegenaar heeft een dochter van acht jaar, die door de buurman zou zijn misbruikt.

De problemen spelen zich af in een flat in de wijk Neerbosch. De al-

leenstaande buurman was een huisvriend van het gezin. En hij trok ook regelmatig op met het achtjarige dochtertje.

Nadat een schoolarts op 13 oktober een gesprek met het kind had gehad, besloot de moeder aangifte van ontucht te doen tegen de buurman. De oorzaak van het gesprek tussen schoolarts en kind was het veranderde gedrag van het kind.

De buurman werd opgepakt en drie dagen vastgezet. Hij ontkende iedere beschuldiging. Maar het meisje blijft hem aanwijzen als de man, die seksspelletjes met haar heeft

gespeeld. Zij zou nu de deur niet meer uit durven.

Ook de andere flatbewoners hebben zich tegen de man gekeerd. „De situatie in de flat is onhoudbaar geworden”, zei gisteren advocate mr. A. van Bon tegen de rechtbankpresident. Zij wil dat de man na het vonnis onmiddellijk met zijn inboedel vertrekt en zich niet meer in de wijk vertoont.

Volgens advocaat mr. W. Holland ontkent de buurman ten stelligste dat hij zich aan het kind heeft vergrepen. En iemand is onschuldig zolang hij niet veroordeeld is. „Er wordt nu een voorschot genomen op de strafprocedure”, aldus de advocaat, die betwijfelde of de man op dit proces-verbaal veroordeeld zou kunnen worden. „Hij is niet voorgeleid aan de rechter-commissaris, dat is wellicht een aanwijzing dat het bewijsmateriaal te mager is.”

Dat het kind met details over seks was gekomen, zou verklaard kunnen worden uit het gegeven dat haar moeder haar een pornofilm had laten zien, aldus de raadsman. Ook de buurman zou bij de bewuste familie regelmatig naar pornofilms hebben gekeken.

De buurman zou wel willen verhuizen, maar een andere woonruimte is er op dit moment niet. Als de man nu uit zijn woning zou worden gezet, dan zou hij geen dak meer boven zijn hoofd hebben. Een wijkverbod achtte mr. Holland ook uit den boze, omdat zijn cliënt dan ook niet meer naar zijn huisarts kunnen gaan.

Ondanks die tegenwerpingen bleef mr. Van Bon erbij dat de situatie onhoudbaar was. Zij noemde het aannemelijk dat de buurman over de schreef is gegaan. Tijdens een ruzie met de vader van het meisje zou de buurman hebben toegegeven dat hij 'aanvullende seksuele voorlichting' had gegeven. Uitspraak medio volgende week.

Zeer hoge eis na ^{PAR} misbruik kinderen

ALKMAAR — Officier van justitie mr. P. Poppe heeft gisteren voor de rechtbank in Alkmaar twaalf jaar geëist tegen de 63-jarige J. van M. uit Den Helder, die tientallen jongens en meisjes seksueel heeft misbruikt. Het is de hoogste straf die ooit voor zulke delicten bij deze rechtbank is geëist.

Van alle kinderen, twee tot zestien jaar oud, zijn dertien intensief en soms dagelijks misbruikt. Volgens zijn advocaat, mr. H. van Lingen, zijn de ontsporingen mogelijk te wijten aan een begin van dementie. (ANP)

Twaalf jaar celstraf geëist tegen Helderse kinderlokker

AC 26/1

Van onze verslaggever

ALKMAAR — „Het is vreselijk wat er is gebeurd. Ik hoop maar dat de kinderen er geen nadelijke gevolgen van ondervinden.” Veel meer had de 63-jarige J. van M. uit Den Helder gisteren voor de Alkmaarse rechtbank niet te zeggen. Van M. bekende vrijwel onverstanebaar dat hij honderden malen ontucht heeft gepleegd met kinderen. De Nieuwedieper hoorde daarvoor twaalf jaar celstraf eisen, een absoluut record in een zedenzaak in het arrondissement Alkmaar. De slachtoffertjes waren in de leeftijd van twee tot negen jaar.

Volgens officier van justitie mevrouw P. Poppe zijn vrijwel alle kinderen uit de wijk van Van M. (de Falgabuur) ten prooi gevallen aan de verdachte. Poppe: „Het hele leven van deze vereenzaamde man was gericht op kinderen. Zijn huis had hij als een soort speeltuin ingericht. Kinderen konden er met Lego spelen, er werden tekenfilms gedraaid en ga zo maar door. De kinderen kwamen daardoor graag bij hem op bezoek. Maar ze werden al snel slachtoffer van ontucht.”

Uit het onderzoek is komen vast te staan dat Van M. tientallen jongens en meisjes seksueel heeft misbruikt. Om proces-economische redenen haalden slechts vier gevallen de dagvaarding. In alle gevallen acht de officier bewezen dat de verdachte met zijn vingers de lichaamsdelen van de slachtoffertjes is binnengedrongen. Ook maakte Van M. regelmatig gebruik van een vibrator, onder meer bij een meisje van zes jaar, dat anderhalf jaar werd misbruikt.

Schok

Volgens officier van justitie zijn minstens dertien kinderen

zeer frequent misbruikt. De ouders dachten dat hun kinderen gewoon op straat speelden. In werkelijkheid echter kwamen ze soms dagelijks bij de verdachte over de vloer. Het was een geweldige schok voor de ouders toen ze de waarheid te horen kregen. In de wijk liepen de emoties hoog op. Kort voor zijn arrestatie werd Van M. door een buurtbewoner in elkaar geslagen. Bij de rechtbank werd duidelijk dat de man zich nooit meer in Den Helder hoeft te vertonen. „Dan wordt hij palingvoerd”, zei iemand.

Van M. kon een aantal jaren achtereen ongestoord zijn gang gaan. De keurig in het pak gestoken verdachte: „Ik heb me destijds nooit gerealiseerd dat ik fout was. Achteraf is dat onbegrijpelijk. Ik zou best behandeld willen worden. Want ik weet niet waar het van komt.” De psychiaters van het Pieter Baancentrum in Utrecht weten dat evenmin. Van M. wordt in het psychiatrisch rapport enigszins verminderd toerekeningsvatbaar genoemd en onbehandelbaar. Om die laatste reden bleef een tbs-advies achterwege.

Officier van justitie Poppe betreurde het dat het Pieter

Baancentrum geen seksuoloog bij het onderzoek heeft betrokken. Poppe: „Deze man kende geen grenzen. Zelfs een zwaar gehandicapt meisje behoorde tot zijn slachtoffers.” Gezien het grote gevaar voor herhaling en de onbehandelbaarheid van de verdachte acht Poppe een zeer lange celstraf op zijn plaats.

Van M. hoorde de eis uiterlijk onbewogen aan. Volgens advocaat H. van Lingen verkeert Van M. echter doorlopend in angst omdat hij wraakacties vreest van medegegetineerden. De advocaat van de verdachte bepleitte een lagere straf met enkele strenge voorwaarden.

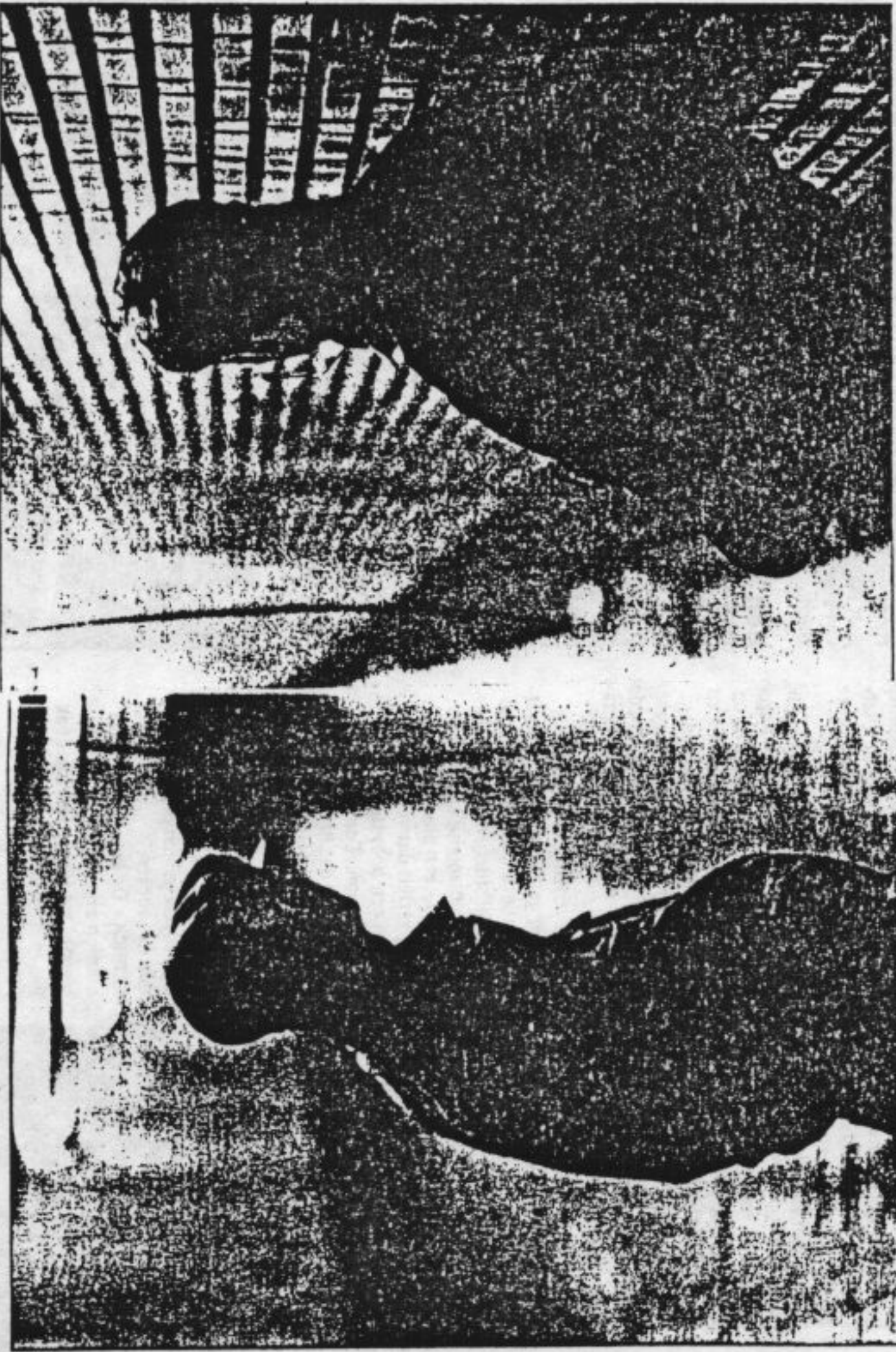
De rechtbank doet 8 februari uitspraak.

HLMO 06.01.94

Tienerprostitutie: drie dagen tussen de Brusselse jongens

'Ik leef in een griezelfilm'

"Homo's".
 Zeer jonge jongentjes.
 Scholieren.
 500 frank (voor een snelle poepslag) - 3.000 frank (voor het complete menu).
 Méér woorden had volksvertegenwoordiger Jean-Plaire Van Rossem niet nodig om de geïnteresseerde hoereloper/lezer van zijn recente 'Sex- en Bordelengids' naar het Brusselse Fontainasplein en het aldaar florerende aanbod in jongenslijven te verwijzen.
 Aan de andere kant van de barrière staat de vzw Adzoin (Adolescenten Zonder Naam), een vereniging die deze jongens sinds een jaar of twee probeert te bereiken en te begeleiden.
 Himo trok drie dagen met deze VZW op pad en zag een bedriegende realiteit: die van Jonge Belgen, die vanaf hun twaalfde-derdende jaaz door niemand meer worden gemist.

onoverkomelijke moeilijkheden met stiefvaders of -moeders, gro-dikwijls zes tot tien kinderen, werkloze en/of aan drank verslaafde ouders, incest ... alle clichés op een hoop.

Van de vijf jongensprostitutés met wie wij hebben gesproken, waren er twee die al op hun twaalfde in de business stapten; één omdat hij van schoolkameradjes had gehoord dat er geld was te verdienen aan de 'Botanique'; één tweede omdat hij op zijn twaalfde wegliep van huis en vijf maanden lang in diezelfde Botanique moest overleven met 'behulp' van een kring van vier à vijf vaste, oude 'klanten' die hem voor twee- à driehonderd frank per keer bepoetelden. Ook typisch: pas na vijf maanden werd de jongen door de politie opgemerkt en weer naar huis gebracht.

De derde jongen verloor op zijn zesde zijn vader en werd daarna om de haverklap verkracht door zijn oom, tot die man zeven jaar later onverwacht stierf. • Ik kan niet zeggen dat zijn dood mij iets deed, zegt de jongen, die zich sinds die dag tot op het schizofrenie af met Madonna begon te identificeren. • Ik voel dat zij hetzelfde heeft meegemaakt als ik. Zij verloor haar moeder toen ze zes was.

Bij de jongens vier en vijf speelde vooral de armoede in het gezin en, daaraan gekoppeld, het verlangen iets luxueuzer te kunnen leven.

• Ik zag de vragen in de ogen van mijn moeder, als ik haar weer een nieuwe jurk had gekocht. Maar ze was er toch blij mee. Het zijn levensverhalen die zich afspeelen in de achterbuurten van de Anspachlaan, op nauwelijks tien meter van de rijke boulevard. • De derde wereld op ons voetpad*, zegt priester Johnny De Mot in dat verband. • Maar er is niemand die dat nog ziet.*

De wereld van Franky

Toen de straatprostitutés van Adzoin voor het eerst in contact kwamen met de 17-jarige Franky overleefde die al elf maanden in het Centraal Station. Het ronselen van klanten en bedelen ging hem duidelijk niet goed af: hij was bleek en vermaerd, op het ziek-

demloos tekort aan affectie én even belangrijk, een nijpende armoede die dikwijls van generatie op generatie wordt doorgegeven. Want dat is de meest onthutsende vaststelling: de totale verlatenheid van die jongens, die dikwijls vanaf hun twaalfde, dertiende door iedereen aan hun lot zijn overgelaten, inclusief door de scholen die ze bezochten. Op de een of andere manier slaagden die jongens er namelijk in weken-zelfs maandenlang te spijbelen, zonder dat ook maar één directeur of leerkracht ingreep.

Dat betekent uiteraard niet dat jonge, mannelijke prostitutés altijd ontheemde straatkinderen zijn; er zijn ook de jongens van de escortbureaus en de contactadvertenties. Maar dat zijn de prostitutés van een 'hogere' klasse, dat wil zeggen de jongens die tenminste kunnen lezen en schrijven.

De jongens met wie Adzoin in contact komt, hebben bijna allemaal de volgende kenmerken gemeen: een bijna-eindeloze odysee doorheen allerlei instellingen,

ziet: verschrikkelijke jannetten, letterend als oude wijven, die elkaar nooit laten uitspreken, nauwelijks naar elkaar luisteren en in al hun aanstellerigheid bijna niet kunnen verdragen dat een ander met de aandacht gaat lopen.

• Die wedijver gaat soms zo ver dat ze letterlijk een blad voor de ogen zouden houden opdat we niet met iemand anders beginnen te praten*, zegt Peter, een 25-jarige psycholoog, die in het kader van een onderzoeksproject van KUL-professor Walgraven een jaar bij Adzoin meedraaide.

In dat ene jaar sprak hij als straatprostituté met een kleine 120 à 150 jonge straatprostitutés, in leeftijd variërend tussen 13 à 18 jaar. Het totale aantal in de sector Centraal Station-Fontainasplein schat hij op 250, een dagelijks wisselende populatie van jongens die zich nauwelijks in statistieken laat vatten. Bij al die jongens ontdekte de jonge psycholoog, naar eigen zeggen, twee factoren die zo goed als altijd terugkomen: een bijna bn-

kapot zouden maken. Het zijn immers trieste beelden, waarbij de prostitutieprijs volgens Johnny De Mot, de priester-directeur van de vzw Adzoin, soms zakt 'tot de prijs voor een pakje sigaretten' of 'een bed voor de nacht'.

Bijna alle jongens die bij de vzw Adzoin over de vloer komen, hebben ooit in het Centraal Station 'gewerkt'. Dat betekent niet dat het Centraal Station de enige plaats in Brussel is waar minderjarige jongens zich prostitueren.

Maar samen met het Fontainasplein is het een van de weinige plaatsen waar ze nog een kans hebben met de 'normale' maatschappij in contact te komen. **Ma belle Amie** Er is niets idyllisch aan jonge, mannelijke straatprostitutés. Het zijn geen jonge mensen die bewust voor een 'ander', 'alternatief' of eventueel zelfs 'rijk' leven kiezen; het zijn sukkelnaas- en, als ik ze in groepen zie, elka-

pige poging toch iets te kunnen begrijpen. De derde jongen in de kamer, eveneens nagenoeg-analfabeet, heb ik gisteravond al aan het werk gezien met een klein groepje Roemenen in het Brusselse Centraal Station. Een zeer bizarre ervaring: voor het eerst in mijn leven had ik anders naar een station leren kijken; naar die paar tientallen mensen die met een stapje trager liepen dan de massa: de clochards, de politieke vluchtelingen, maar ook: twee jonge Belgen en, afwisselend, vijf tot acht jonge Roemenen die zichzelf kwamen aanbieden, zodra ze een man lang genoeg alleen zagen staan.

Misschien waren die 'Roemenen' zelfs geen Roemenen, maar Hongaren, Joegoslaven, Polen of zigeuners. Alleen werden ze door iedereen 'Roemenen' genoemd: door de spoorwegpolitie, de loketbedienden en de Belgische jongens, die zich steeds verder van het Centraal station afhouden omdat 'De Roemenen' er de prostitutiemarkt voor innemen.

De jongen moet zijn kopje wegzetten, de papieren op het bureau terug op orde leggen, en zijn bord van gisteren helpen afwassen. 'Al voor de derde keer deze week, verdomme', vloekt een begeleider. 'Bij klanten hoeft hij ook nooit op te ruimen, hé.' Een tweede jongen, ik schat hem eveneens 19, zit ondertussen het wedstrijdverslag van Werder Bremen - Anderlecht te lezen. Hij houdt de krant op tien centimeter voor zijn ogen, niet omdat hij slecht ziet, maar zoals een kind van het eerste studiejaar: news in het boek, om de letterrijen naar zich toe te trekken, in een wanho-

lijke af. Bovendien was hij geen homo. Na zijn vlucht uit een instelling had hij in het station een oudere vriend-prostituté ontmoet, bij wie hij een jaar introk. In ruil moest hij die jongen sex geven.

FRANKY • Ik zal niet zeggen dat ik het vies vond, maar toch. Als ik 's nachts droom is het altijd van meisjes. Van meisjes en een eigen appartement.*

In het eerste onthaalhuis dat de VZW Adzoin voor Franky had gezocht, ging hij al na drie dagen lopen. Hij kon zich niet aan de huisregels houden, die bepaalden dat hij zijn eigen bed moest opruimen, 's morgens op een welbepaald uur moest opstaan, 's avonds op een welbepaald uur weer binnen moest zijn, etc. FRANKY • We leefden er met te veel in een kleine ruimte. Ik voelde mij benauwd.*

Daarom werd er een 'losser' opvangtehuis voor hem gezocht, waar hij sinds een half jaar 'stabiliseert', dat wil zeggen: geleidelijk aan een nieuwe regelmaat leert te ontwikkelen. Dat is nodig, omdat hij door jarenlang rond te zwerven elk gevoel voor tijd en chronologie heeft verloren. Begrippen als 'gisteren', 'vandaag' en 'morgen' zijn voor hem min of meer hetzelfde; iets wat nu 'twee maanden geleden' is, kan over een half uur 'twee jaar geleden' zijn. FRANKY • Ik herinner mij eigenlijk niet zoveel van vroeger. Behalve dan dat ik altijd ruzie maakte met mijn broer, en dat mijn vader dat niet pikte.*

Franky praat verbrokkeld en incoherent, met als enige algemene regel dat alles wat hij vertelt evengoed verzonnen kan zijn. Verhalen over zijn vader bijvoorbeeld, die hij nooit heeft gekend. JOHNNY DEMOT • Uit een dossier van een naburig OCMW, dat zijn familie al een paar decennia volgde, hebben we zijn 'résumé' levensverhaal min of meer kunnen opmaken: een zusje dat op éénjarige leeftijd wegens kinder- verwaarlozing in haar eigen uitwerpselen stikte; een alcoholische vader die een paar maanden voordien was gestorven; een minnaar veranderde; een van de stiefvaders die de kinderen mishandelde; op negenjarige leeftijd in een instelling geplaatst etc.

onoverkomelijke moeilijkheden met stiefvaders of -moeders, gro-dikwijls zes tot tien kinderen, werkloze en/of aan drank verslaafde ouders, incest ... alle clichés op een hoop.

Van de vijf jongensprostitutés met wie wij hebben gesproken, waren er twee die al op hun twaalfde in de business stapten; één omdat hij van schoolkameradjes had gehoord dat er geld was te verdienen aan de 'Botanique'; één tweede omdat hij op zijn twaalfde wegliep van huis en vijf maanden lang in diezelfde Botanique moest overleven met 'behulp' van een kring van vier à vijf vaste, oude 'klanten' die hem voor twee- à driehonderd frank per keer bepoetelden. Ook typisch: pas na vijf maanden werd de jongen door de politie opgemerkt en weer naar huis gebracht.

De derde jongen verloor op zijn zesde zijn vader en werd daarna om de haverklap verkracht door zijn oom, tot die man zeven jaar later onverwacht stierf. • Ik kan niet zeggen dat zijn dood mij iets deed, zegt de jongen, die zich sinds die dag tot op het schizofrenie af met Madonna begon te identificeren. • Ik voel dat zij hetzelfde heeft meegemaakt als ik. Zij verloor haar moeder toen ze zes was.

Bij de jongens vier en vijf speelde vooral de armoede in het gezin en, daaraan gekoppeld, het verlangen iets luxueuzer te kunnen leven.

• Ik zag de vragen in de ogen van mijn moeder, als ik haar weer een nieuwe jurk had gekocht. Maar ze was er toch blij mee. Het zijn levensverhalen die zich afspeelen in de achterbuurten van de Anspachlaan, op nauwelijks tien meter van de rijke boulevard. • De derde wereld op ons voetpad*, zegt priester Johnny De Mot in dat verband. • Maar er is niemand die dat nog ziet.*

De wereld van Franky

Toen de straatprostitutés van Adzoin voor het eerst in contact kwamen met de 17-jarige Franky overleefde die al elf maanden in het Centraal Station. Het ronselen van klanten en bedelen ging hem duidelijk niet goed af: hij was bleek en vermaerd, op het ziek-

Tienerprostitutie

etc. Dat hebben we trouwens al een paar keer meegemaakt: dat die jongens na verloop van tijd een verhaal beginnen te reconstrueren, waarbij ze de schuld bij zichzelf leggen.

Nu, als jongen van negentien, zit Franky vol goede bedoelingen, maar hij blijft zwak. Een job in een beschutte werkplaats liet hij al na drie dagen vallen, omdat hij het tempo niet aankon. Tegenover de begeleiders van Adzon probeerde hij toen de schijn hoog te houden, door zich drie weken lang overdag niet te laten zien en op nieuw... op straat te beginnen leven.

FRANKY • Ik voel mij goed in dat opvangthuis. Soms zou ik wel iets willen dat van mij is, maar soms ook niet, omdat ik dan bang zou zijn om het te verliezen. Een appartement bijvoorbeeld. Stiel dat ik werk heb, en dat weer verlies, en daardoor mijn appartement niet meer zou kunnen betalen en weer op straat zou moeten leven: dat wil ik niet meer. Ik wil liever niets dan weer op straat te moeten leven.

Volgende week vertrekt Franky met een jeugdgroep naar zee, de eerste vakantie van zijn leven, en een poging zijn wereld - die al 19 jaar uit nauwelijks twee vierkante kilometer bestaat - te verruimen. Hij is de voorbije maanden nog slechts een keer of vijf in het station gesignaleerd.

Van nature is hij zeer goedgelovig. Zijn verstandelijke vermogens grenzen aan de debiliteit.

De droom van Patrick
Patrick, 23 jaar, is er beter aan toe dan Franky. Hij heeft namelijk een droom: chef te worden van de schoonmaakploeg waarin hij al een halfjaar deeltijds aan de slag is, voor iets minder dan 20.000 frank per maand.

Voor een jongen van de straat wijst die concrete droom, hoe pietluttig misschien ook, op een radicale breuk met het verleden. **PRIESTER JOHNNY DE MOT** • Na verloop van tijd beginnen bijna al die jongens het syndroom van de schone slaapster te ontwikkelen: de hoop dat ze vroeg of laat een droomprins zullen ontmoeten die hen uit de prostitutie zal halen en als bij toverslag al hun

problemen zal oplossen. Dat zit er diep in. Het sprookje van de prinses die honderd jaar slaapt, gewekt wordt door een kus, en onmiddellijk haar wagonnetje weer kan aanhaken, alsof er in die honderd jaar niets is veranderd.

Het verhaal van Patrick is dat van een jongen van dertien die niet met zijn stiefvaders overweg kon, van huis wegliep, zich prostitueerde, door de politie werd opgepakt, weer aan huis werd afgeleverd, zich twee jaar koest hield, weer wegliep, voortdurend wisselende relaties onderhield, etc. etc. **PATRICK** • Maar het essentiële probleem lag toch bij mijn moeder. Ik kon nooit opschieten met de nieuwe mannen die ze in huis haalde.

Bij vliagen kende Patrick ook zijn momenten van glorie, vooral toen hij 15-16 was, en als 'fris knaapje' nachten van 10 tot 15.000 frank draaide. Maar dat geld verdween snel, net als zijn frished. De meeste jongens bij Adzon schat je al vlug vijf tot tien jaar ouder dan ze zijn.

PATRICK • Voor mij was prostitutie een eerlijker middel om te overleven dan te stelen. Maar je lichaam is toch iets van jezelf. Ik ben dat pas begonnen in te zien toen ik toevallig een kamer vanuit mijn balkon de tafereel op het plein kon gadeslaan: de af en aan rijdende wagens, de jongens op de stoep. Net een griczelfilm.

De grootste ellende kende hij toen hij als weggelopen kind van dertien in het park aan de Botani-

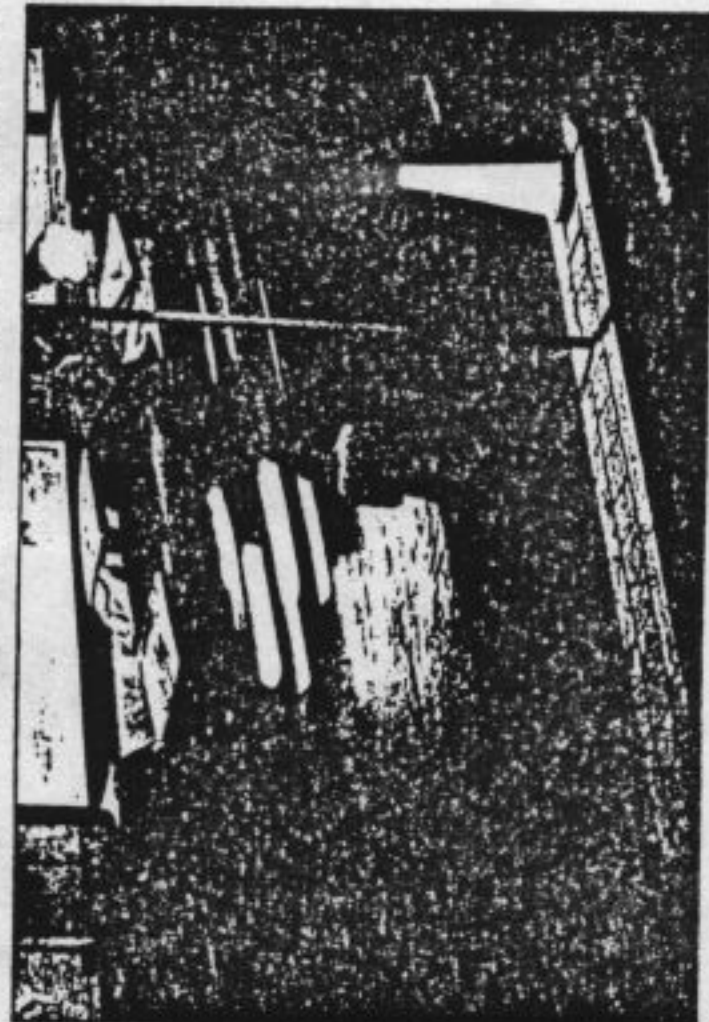
que arriveerde.

PATRICK • Aan de ene kant kon ik dankzij drie-vier oude klanten overleven, maar geleidelijk aan ben ik die mensen gaan haten. Ik was timide en groen, het ontging me totaal dat ik daar tot 'een scène' behoorde: ik werd gewoon betaald en bepoteld, zonder dat ik goed en wel besefde waarom. Ik wist niks van seksualiteit; ik voelde niks; ik dèd niks; temzij misschien verstuiven van schrik. Er zitten veel viezeriken in dat circuit, des viezier. Ik ben ervan overtuigd dat zij voor een deel mijn latere carrière in de prostitutie hebben bepaald.

Als Patrick vandaag 'alles onder controle heeft', komt dat vooral omdat zijn maandloon door Adzon wordt beheerd. Zelf krijgt hij nauwelijks 1.000 frank 'leefgeld' per week; een bedrag dat wordt aangevuld met eet- en kledingsbonnen van allerlei liefdadige organisaties.

PATRICK • Vroeger vond ik alle nu wil ik het hetzelfde. Ik heb als prostitutee een opwindend leven kunnen leiden, met veel dure kleren, veel dansen, met elke nacht uitgaan. Maar vanaf mijn achttiende begon dat te slabaken. Toen was ik te oud voor veel klanten.

Wat overblijft van zijn maandloon gaat naar de huur van een kamerje van vier meter op vier (8.500 frank) en het maandelijks aflossen van zijn schulden bij een deurwaarder, de politie en de metro. Dat laatste is vaste prik bij Adzon, omdat de Brusselse metro-

'Somme van mijn klanten hebben nog een babystoel in de wagen staan. Dan denk ik: ik hoop dat hij later met zijn poten van die kleine afblijft.'

boetes stijgen naarmate de zwartrijder vaker wordt betrapt. Patrick kan nauwelijks lezen of schrijven.

Hij is homofiel. Sinds twee jaar leeft hij samen met een jongen die zich vroeger ook prostitueerde.

De klanten van Philippe

Welligt is er in heel België geen enkele straat die haar naam zo zeer verdient als de Brusselse Gootstraat, een paar tientallen meter achter het Fontainasplein. Ik kwam er omdat Philippe, ook al een jongen van 19 die op zijn dertiende in het vak is gestapt, mij vertelde dat hij er jaren had gestaan, wachtend op een van de auto's, die er makkelijk een blokje kunnen omrijden - voor de chauffeur een knaapje naar keuze meepikt.

Philippe is één van die jongens, van wie de begeleiders van Adzon al bij zijn als ze zes maanden op dezelfde plaats blijven wonen en niet - na twee goede klanten - naar een groter en duurder appartement beginnen uit te kijken, dat ze al snel niet meer kunnen betalen.

De levensstijl van Philippe is volledig getekend door de straatprostitutie: chaotisch, op en top individualistisch, maar tegelijkertijd - en zolang hij er goed uit blijft zien - een plantrekker.

Hij vertelt dat veel van zijn klanten een babystoel in de auto hebben staan. 'Dan denk ik wel 'ns: ik hoop dat hij later met zijn poten van die kleine afblijft'. En dat hij 's zaterdags regelmatig wordt opgepikt door chauffeurs, die met hun vrouw in een winkelstraat hebben afgezet. 'Die zijn dan zogezegd een parkeerplaats aan het zoeken.'

PATRICK • De meeste van mijn klanten zijn getrouwd. Vader, Veertig tot vijftig jaar. Ik denk dat ik weinig honderd procent homo's krijg.

Patrick toont op geen enkel ogenblik emoties. Hij lijkt zijn zaakjes voortdurend onder controle te hebben.

JOHNNY DE MOT • Met zulke jongens zullen we nooit aan tafel gaan zitten en zeggen: wat leef jij oppervlakkig, laten wij eens even een Goed Gesprek voeren.

Tienerprostitutie

drentelde hetzelfde groepje 'Roemenen' rond, versterkt door een groepje van drie jonge Belgen.

De VZW Adzon ontstond in 1991, toen de politie tijdens de migrantenrellen had vastgesteld dat veel van die jonge migrantenkinderen opvallend veel geld op zak hadden - 'omdat ze soms met mannen meegingen', zoals hun vriendjes vertelden. Tegelijkertijd vingen jeugd- en welzijnswerkers uit de thuislozensector steeds meer signalen op over Belgische jongeren die zich prostitueerden.

JOHNNY DE MOT • Maar er wordt ook veel onzin rond verkocht. Zo heeft in een officieel document van de Vlaamse administratie gestaan dat er in Brussel driehonderd kinderprostituties zouden zijn. Dat doet ons geen goed. Want dan begint iedereen naar preuteren in luiers en pampers te zoeken - die ze uiteraard niet vinden. En wat is het gevolg? Dat de ieters, die er wel staan, in de kou blijven. Want die zijn natuurlijk niet half zo interessant.

Met kinderprostitutie is de vzw Adzon trouwens nog niet in contact gekomen.

JOHNNY DE MOT • We zien soms bloemenverkoopjes in cafés waar ze niet thuisshoren hun rozen neerleggen en met een man vertrekken. Zijn dat prostituties? Of is die man misschien hun oom?

Je hebt daarom straks ook jongetjes met bloemen tegen de kerk geleund zien staan. Je kan daarbij vanalles vermoeden, maar ook niets meer. Veel van onze tieners vertellen dat ze op hun twaalf-dertiende begonnen zijn. Maar nooit gestructureerd.

Priester Johnny De Mot: 'Je leert hier klein te denken. Soms ben je al bij dat zo'n jongen niet meer stinkt, omdat hij zich bij ons kan douchen.'

altijd door een samenloop van omstandigheden. Het zal dus veeleer een kwestie van armoede zijn.

Ook het in kaart brengen van de tienerprostitutie loopt niet van een leien dakje. **DE MOT** • Tot hertoe hebben we een kleine 150 dossiers van jongens die we effectief bereiken, en daarnaast zijn er ongeveer evenveel jongeren die we kennen. Maar over Brussel als geheel hebben we geen enkel idee, omdat we ons met onze kleine equipe noodgedwongen beperken tot twee buurten: het Fontainasplein en het Centraal Station. Bovendien zijn er de Oosteuropese jongetjes, waar we nog geen hoogte van hebben. Want er heeft helemaal geen 'systeem' te zitten achter het feit dat die precies om de drie à zes maanden worden 'afgelost'. Misschien hebben die jongens gewoon een toeristenvisum. Maar hoe weten ze dan altijd in welke buurten ze moeten zijn? En waarom blijven ze komen?

De Belgische jongens zijn al even onvoorspelbaar. **JOHNNY DE MOT** • Van sommige weten we dat ze regelmatig naar Antwerpen of Oostende trekken: tijdens weekends of vakanties opduiken. Op het eerste zicht zit daar geen enkele lijn in. Je zou bijvoorbeeld verwachten: met Kerstmis geen jongens op straat, met Oudejaar veel. Welnu: vorig jaar was dat net omgekeerd. Zo zijn er ook nachten dat we niemand tegenkomen, en avonden dat we in één straat veertig jongens zien.

Voor de politie geldt dan weer dat jongensprostitutie niet altijd even herkenbaar is, omdat de steeroepjes van de vrouwelijke hoer (roodgestifte lippen, korte rokjes, diepe décolleté...) volledig ontbreken. Want het is dus niet omdat een gast van veertien een blitse leren jekker draagt en 's avonds om 23 uur nog op straat loopt, dat hij zich daarom zou prostitueeren.

JOHNNY DE MOT • Daarom is gewoon observeren één van onze belangrijkste taken. We zijn niet het type sociaal assistent dat op iemand afstapt en zegt: *hier is mijn naamkaartje, ik ben er zeker van dat jij een probleem*

hebt. Vier avonden per week hangen we op straat rond; en al het enigszins kan, zullen we de eerste stap door hen laten zetten. Maar daarvoor moet je wel langzaam tot hun milieu gaan behoren, bijna zoals de langzaam taampalen op de stoep.

Dat nachtelijke straathoerwerk gebeurt altijd met zijn tweeën. **JOHNNY DE MOT** • Prostitutes kennen we dan namelijk niet zijn, en klanten ook al niet, want die komen niet met z'n tweeën. Dat intrigeert hen. Zo zijn er al veel jongens op ons afgekomen.

Maar of dat ook iets helpt? Peter, de jonge KUL-psycholoog: 'Als je me dat drie maanden geleden gevraagd zou hebben, had ik gezegd: nee, niks. Meestal spelen er zoveel factoren mee - familiale problemen, seksueel misbruik, geen domicilie, affectieve verwaarlozing, schulden... - dat er geen beginnend aan is. En dus leer je noodgedwongen klein te denken en al blij te zijn dat zo'n jongen niet meer stinkt, omdat hij zich bij ons kan douchen. Of omdat hij niet meer zo agressief is; regelmatig eet; zijn appartement beter verzorgt. Maar daar blijft het zowat bij.'

JOHNNY DE MOT • We proberen hen een structuur aan te bieden, een houvast, respect. Voor mij zijn dat geen prostituties, maar jongens die zich prostitueren. Het is een trieste wereld, waar bij je 's avonds rond elf-twaalf uur ook kinderen van veertien op de trappen van de plaatselijke kerk ziet zitten. Een rare contradictie. En ze moet een priester toch pijn doen?

JOHNNY DE MOT • Ik heb ook het omgekeerde al meegemaakt, van jongens die me zegden: Johnny, we hebben nog nooit met onze rug tegen de kerk gewerkt. Soms vragen die jongens mij wel als priester, zoals verleden zaterdag, toen ik de mis heb opgedragen voor een overleden grootmoeder. In een grote parochie als deze, waar 's zondags nog honderd mensen eucharistie vieren, zitten er vreemd genoeg ook al tijd een paar van die jongens tussen. Ik ben daar blij mee. Maar ik kan niet zeggen dat ik dat, op dit moment, voor hen het belangrijkste vind.

Jaak Smeets. (Foto's: Johan Jacobs)

Kinderspel

De laatste maanden zond het TF1-magazine '52 sur la une' twee ontzetsende reportages over kinderprostitutie uit. Daaruit bleek niet alleen dat Aziatische kinderen ter plekke door Europese pedofielen worden misbruikt, ze worden ook naar Europa gesmokkeld. Een belangrijke rol in het netwerk van kinderprostitutie zou worden gespeeld door John D. Stamford (54), een Schot die -houd u vast- vanuit Geel opereert. Sinds 1970 is de zogeheten 'maniak van Geel' namelijk het brein achter *Spartacus*, een internationale homo-publikatie die door reislustige pedofielen wel eens als reisgids wordt gebruikt. Vorig jaar nam het Belgische gerecht Stamford in voorlopige hechtenis, maar tot verbijstering van de goegemeente werd *Mister Spartacus* op 14 januari door de raadkamer van Turnhout 'onder benaamde voorwaarden' in voorlopige vrijheid gesteld.

HUMO Wat zijn die voorwaarden precies?

LUC BARTHELS (zijn raadsman) « Dat Stamford zich op geregelde tijdstippen bij de politie meldt en zich onthoudt van daden die in de lijn liggen van de feiten waarvan hij wordt verdacht: het vergemakkelijken van ontucht met minderjarigen.»

HUMO Die verdenking berust op het feit dat sommige etablissementen in de *Spartacus*-gids de vermelding 'YC' achter hun naam

krijgen. Die afkorting zou voor 'Young Children' of 'Young Company' staan, een eufemisme voor kinderprostitutie.

BARTHELS « Ik weet niet of u die gids al hebt gezien, maar er staan adressen over de hele wereld in: homo-bars, -cafés, -dancings, -restaurants, -hotels. Daarbij staan tussen haakjes verschillende codes vermeld, maar in tegenstelling tot wat wordt beweerd zijn die hoognaam niet 'geheim'. Vooraan in de gids wordt duidelijk uitgelegd dat 'YC' de afkorting voor 'Young Crowd' is, wat gewoon betekent dat er een *jonger publiek* over de vloer komt. Maar wat denkt men nu? Dat die code verraadt dat in die huizen jeugdprostitutie plaatsvindt. Volgens organisaties als *Terre des hommes*, die zich bezighouden met de verdediging van kinderen in derde wereldlanden, kan in Manilla en Bangkok namelijk een link worden gelegd tussen jeugdprostitutie en de 'YC'-adressen in *Spartacus*. Maar dat is helemaal niet bewezen: als je naar die huizen toegaat, vind je daar geen kinderen. Oké, zeggen die organisaties dan, maar je kunt er wel mensen vinden die adressen kunnen geven waar kinderen kunnen worden gevonden. Maar dat kun je in Bangkok en Manilla

overal: ze lopen je er gewoon op straat mee na. Sommige bars en cafés in België hebben trouwens óók een 'YC'-code, terwijl ik er zeker van ben dat daar géén kinderprostitutie voorkomt.»

HUMO Strikt juridisch volg ik uw redenering wel, maar in de pers wordt uw cliënt als een turbo-versie van Nonkel Van Grauwel afgeschilderd. Vandaar mijn naïeve vraag: gelooft u zelf in zijn onschuld?

BARTHELS « Ik moet voorzichtig zijn, want *Het Laatste Nieuws* heeft al geblokkeerd dat ik 'zeker' ben van zijn onschuld. Laat ik het zó stellen: kinderprostitutie is een onbehaaglijke en kwalijke zaak, maar ik denk niet dat Stamford er iets mee te maken heeft. Maar als u hem dat zelf wilt vragen... Hij wil wel geïnterviewd worden om een ander recht te zetten, maar daarvoor wil hij betaald krijgen.»

HUMO Hoeveel?

BARTHELS (glimlacht) « De orde van grootte die hem voor ogen staat... Ik geef er geen commentaar bij, maar hij denkt toch aan zo'n miljoen of twee. U begrijpt wel dat ik u dat gewoon maar meedeel.»

HUMO Volkomen.

Inmiddels heeft ook *Telefacts* zich op *Mister Spartacus* gestort. Als de wind goed zit, hopen ze binnenkort nieuwe onthullingen te brengen. Toch maar even kijken? (sh)

'TELEFACTS'
VTM ma. 7 februari - 22.00 u
HUMO 27/1/94

Kinderen niet toegelaten! G.V.A. 27/1/94

Vanavond zendt Panorama een RTBF-reportage uit over kinderprostitutie en kinderporno. Deze thema's zijn nog altijd gehuld in de taboesfeer. De reportage tracht desondanks een genuanceerder beeld te geven van de pedofilie. Men kan zich immers afvragen of men alle pedofielen over dezelfde kam mag scheren. Nederlandse onderzoekers beweren alleszins van niet. Kortom, in ons land zijn alle seksuele contacten met personen jonger dan 16 jaar strafbaar. Pedofielen verdwijnen bijna onherroepelijk in de gevangenis. Nederland heeft die grens naar 12 jaar verlegd. Wie daar seksueel contact zoekt met iemand die jonger is dan 12, wordt vervolgd. Wie dat doet met iemand die jonger is dan 16, kan alleen 'last krijgen'

als de jongere klacht indient. Onze samenleving weet niet wat ze met die pedofielen moet doen. De reportage is zeker geen pleidooi voor de pedofilie, integendeel, maar ze waarschuwt wel tegen overhaast oordelen over of veroordelen van een categorie mensen die alleen maar zwijgen en in de duisternis leven.

Het misbruik dat van kinderen in de Derde Wereld wordt gemaakt is natuurlijk een schande, maar het zou wel heel naïef zijn te denken dat speciaal pedofielen zich daaraan schuldig maken. Heel wat 'normale' hetero- en homofielen zoeken in Bangkok en Manila een avontuurtje en dan liefst met een partner die zo jong mogelijk is en nog niet met het HIV-virus besmet.

TV1 - Panorama - 21.30 uur

Italiaanse VN'ers van kindermisbruik beticht

MAPUTO, zaterdag

De Noorse hulporganisatie 'Redt de kinderen' heeft Italiaanse soldaten van de VN-vredesmacht in Mozambique ervan beschuldigd jonge kinderen als prostituées te gebruiken.

Kleine meisjes, sommigen slechts twaalf jaar oud, gingen 's nachts van kamer tot kamer in het hotel in Beira waar de staf van de VN-missie verbleef, aldus rapporteerde de vertegenwoordiger van de organisatie in Mozambique, Ernst Schade, afgelopen woensdag in een brief aan het hoofdkantoor in Oslo.

De Italiaanse minister van Defensie, Fabio Fabbri, heeft de aantijgingen gisteren van de hand gewezen als loze praatjes, die nergens op gebaseerd zijn.

Het is niet duidelijk of de speciale vertegenwoordiger van de VN in Mozambique, Aldo Ajello, de brief heeft gezien. Toen hem werd gevraagd naar eerdere berichten van wangedrag, antwoordde hij binnen twee weken een volledig rapport te verwachten.

Volgens Schade had een van zijn medewerkers gezien hoe een meisje dat regelmatig op de stoep voor het Miramar-hotel zat, 's avonds steeds met andere mannen wegliep. "s Middags zag hij haar op dezelfde plek zitten, tevreden spelend met haar teddybeer." Enkele meisjes vertelden hem dat ze op die manier geld voor hun familie wilden verdienen.

TAZ 14.01.94

Mit Kinderausbeutung auf du und du Sechsjährige Sklaven

Berlin (taz) - Während beschlippte Männer zum UNO-Jahr der Familie feierliche Reden schwingen, schufen mindestens 200 Millionen Kinder als SklavInnen. Schon ab dem sechsten Lebensjahr sind sie für Menschenhändler, Plantagen-, Bordell- und Fabrikbesitzer interessant, schreibt die Internationale Arbeitsorganisation (ILO) in einem Bericht über Kinderarbeit. Die Kleinen werden sowohl in Asien, Afrika als auch Lateinamerika entweder gekidnappt oder gekauft.

In Haiti leben etwa 100.000 Mädchen und Jungen als Haus-sklavInnen, in Indien arbeiten eine Million Kinder in Steinbrüchen und auf dem Bau. Auch pakistanische Großbauern und Fabrikanten schätzen die jungen Leibeigenen als Arbeitskräfte; immerhin 7,5 Millionen KindersklavInnen gibt es in ihrem Land. Freuen dürfen sich die rezessionsgeplagten KundInnen in Deutschland: Sie können sich nach wie vor billige Tücher und preisgünstige handgeknüpfte Teppiche leisten.

Die verbreitetste Form der Kindersklaverei aber ist die Prostitution. Allein in Indien werden 400.000 Kinder auf den Strich geschickt, in Brasilien ist es eine Drittelmillion, auf den Philippinen 60.000 und in Sri

Lanka 30.000. In Thailand arbeiten mindestens 800.000 Mädchen - zum Teil nicht älter als acht Jahre - als Prostituierte.

Aber auch die Hunderte von Millionen Mädchen und Jungen, die sich als „freie“ Arbeitskräfte verdienen, leben oft unter katastrophalen Bedingungen und verdienen Hungerlöhne. In Thailand beispielsweise arbeiten Mädchen zwölf Stunden am Tag in einem Textilladen; nicht einmal 10 Pfennig verdienen sie für das Annähen von 100 Knöpfen.

Und Kinderarbeit nimmt zu, hat die ILO beobachtet. Wo der weltweite Konkurrenzkampf um Absatzmärkte immer härter wird, greifen die Produzenten immer häufiger auf die billigsten, wehrlosesten Arbeitskräfte zurück - selbst da, wo Erwachsene arbeitslos sind.

Moralische Appelle und gute Worte helfen nichts. Obwohl fast alle Länder der Erde der Konvention über die Rechte der Kinder zugestimmt haben, haben die jeweils Herrschenden kein Interesse daran. Und so blieb das Papier bisher auch völlig folgenlos. Schon in Preußen führten nicht Skrupel, sondern die Verkrüppelung der Kinder, die später nicht mehr als Soldaten taugten, zur Abkehr von der Kinderarbeit. **Annette Jensen**

LDH 12.01.94

DEUX ANS DE F

Elle prostituait ses filles...

LIÈGE - La défense avait plaidé le doute et expliqué qu'il s'agissait certainement d'un règlement de comptes... Le tribunal a cependant condamné la mère indigne à une peine ferme de deux ans de prison.

Renée est une quinquagénaire sérésienne qui a passé sa vie dans les bars. Elle est actuellement en congé de maladie, mais est toujours propriétaire d'un établissement. Sa mère avait aussi été prostituée. Mais elle avait arrêté la profession après quelques années. C'est elle qui hébergeait Chantal, la fille cadette de Renée.

Mais, suite à une dispute avec sa grand-mère, la jeune fille, âgée d'une quinzaine d'années, était revenue vivre chez sa mère. Renée avait alors tout fait pour que sa fille vive dans le luxe.

L'argent semblait tomber du ciel et Chantal recevait tout ce qu'elle désirait.

Une vie facile
Mais quand la jeune fille avait

été habituée à ce train de vie facile, sa mère lui avait demandé de travailler. Pour gagner son propre argent... « Elle m'a donné les clés des autres bars pour que j'aie récolter les recettes chez les autres prostituées. Elle voulait me montrer qu'elles gagnaient beaucoup d'argent et m'inciter », avait expliqué Chantal.

Comme elle l'avait fait avec ses filles aînées, Renée avait alors prostitué Chantal. Mais celle-ci en avait eu rapidement assez et était retournée vivre chez sa grand-mère. Emportant une partie du mobilier...

La prévenue avait alors déposé plainte pour vol. C'est après cette plainte que Chantal et sa grand-mère avaient révélé les agissements de Renée.

Pour avoir prostitué ses filles aînées, Renée avait été condamnée à un an de prison avec sursis.

Cette fois, la justice ne lui a plus fait de cadeau.

N.E.

Kinderprostitution

Bogota (epd) - Um gegen die Prostitution von Kindern in Kolumbiens Hauptstadt Bogota vorzugehen, will das staatliche Institut für Familienfürsorge Programme für minderjährige Prostituierte, Straßenkinder, arme Familien und Jugendliche anbieten. In Bogota gehen rund 3.000 Minderjährige der Prostitution nach.

'Grove schendingen rechten kinderen'

Den Haag - Kinderen zijn het slachtoffer van de meest grove schendingen van de mensenrechten, aldus Amnesty International. De mensenrechtenorganisatie dringt er bij regeringen op aan kinderen te redden uit handen van 'cipiers, moordenaars, folteraars en beulen'. Vorig jaar heeft de organisatie tot vijftig keer toe stappen ondernomen om kinderen die in gevaar verkeerden te helpen.

HC 71

De lichtvaardige veroordeling van pedofilie

DE MORGEN

GIE VAN DEN BERGHE 27-1

Panorama, het BRTN-duidingsprogramma, gaat vanavond voor een stuk over pedofilie. Men vroeg me als moraalwetenschapper mee te werken. Ik moest reageren op de RTBF-film over pedofilie die het uitgangspunt was van het programma. Wat van die vrij lange RTBF-film getoond wordt in Panorama weet ik niet op het moment dat ik dit stuk schrijf. Maar in elk geval worden in de oorspronkelijke RTBF-film nogal wat zaken op één hoop gegooid, zaken die meestal slechts indirekt verband houden met pedofilie. Dat komt doordat de makers van de oorspronkelijke film er zonder meer, van meet af aan van uitgaan dat pedofielen misdadigers, perverse wezens of op zijn minst zwaar zieke mensen zijn. De filmbeelden en de selectie van getuigen passen in deze extreme morele veroordeling. Beelden van kinderprostitutie, netwerken van kinderporno, een getuigenis van een slachtoffer dat respectvol en medelijdend wordt benaderd, getuigenissen van pedofielen die neerbuigend en moraliserend worden ingeleid. Kinderprostitutie en porno gebruiken als argumenten tegen pedofilie is demagogisch. Beide fenomenen kunnen belicht worden vanuit een andere optiek, die verschillende morele en politieke vragen opwerpt. Bijvoorbeeld, dat nogal wat volwassenen en niet zelden ook de ouders van zulke kinderen geld kloppen uit die praktijken. Of nog, dat de in sommige Aziatische landen welig tierende prostitutie en porno een bedroevende uitwas en voortzetting zijn van koloniale verhoudingen en onderdrukking. In de RTBF-film werd overigens niet de minste moeite gedaan om aan te tonen dat de verbruikers van dat soort porno en prostitutie werkelijk pedofielen zijn en bijvoorbeeld geen hetero-, homo- en biseksuelen op zoek naar avontuur, bijkomende prikkels of uitdagingen. De RTBF-film werd gemaakt vanuit een veroordelende instelling, met het al dan niet bewuste doel ons te sterken in onze afkeer en afkeer van afwijkend gedrag, gedrag dat verschilt van de norm, van ons gedrag. Dat maakt het moeilijk om wat getoond wordt — blote jongetjes en piemeltjes; — neutraal en objectief, in plaats van veroordelend te bekijken.

JA/NEE EEN MENING

Als moraalwetenschapper ben ik van oordeel dat pedofilie — kinderliefde, de seksuele voorkeur voor kinderen en jeugdigen — te lichtvaardig wordt veroordeeld, vervolgd en gediscrimineerd. Het gaat a priori om veroordeling, afwijzing en vervolging worden niet geargumenteed, ze liggen vooraf vast.

Na de RTBF-film bekeken te hebben, samen met Paul Muys, zei ik hem dat ik het betreurde dat deze film zou worden uitgezonden. Panorama zou weliswaar zorgen voor wat weerwerk door enkele wetenschappers, maar een betoog van enkele minuutjes haalt weinig uit tegen emotionerend beeldmateriaal dat in

"De invloed van een pedofiele relatie op het kind moet zeker niet onderschat worden, maar die invloed is niet noodzakelijk nefast." (foto Filip Claus)

speelt op onze vooroordelen. Daarom zet ik een paar zaken nog eens op een rijtje.

Onze morele begrippen, oordelen over goed en slecht, wat WIJ goed en afkeuren; hangen samen met de zeden (mores - moraal), de morele gedragsregels van de groep, cultuur, maatschappij waartoe we behoren. Morele begrippen dienen om de groep vlot te laten functioneren, in stand te houden en te beveiligen. Morele normen zijn dus eigen aan bepaalde groepen, culturen en periodes; cultuur- en tijdsgebonden dus. Morele normen en beoordelingen variëren in sterkte naargelang de waarde van het beoordeelde gedrag voor de groep. Hoe centraler dat gedrag, hoe sterker de goed- en afkeuring.

Morele veroordelingen zijn zelden vrijblijvend. In het geval van pedofilie liggen ze aan de basis van discriminatie en juridische vervolging van medeburgers. Niet niks toch. Om tot een meer open, zelfkritische, genuanceerde en onbevooroordeelde houding te komen kan men enkele voor de hand liggende vragen stellen. Is het kind in een pedofiele relatie altijd, meestal, zelden, of nooit slachtoffer? Kan de jeugdige ook baat hebben bij zo'n relatie? Baat zou kunnen bestaan uit: erotisch-seksuele inwijding

naakttaboe dat zo lang stand gehouden heeft in onze cultuur, heeft er in het verleden ongetwijfeld voor gezorgd dat sommige mensen niet gewoon schrokken van een exhibitionnist maar er werden door getraumatiseerd.

Een ander cruciaal thema is de vrijheid of autonomie (vrije wilsbeschikking) van de jeugdige. Hij/zij, zo luidt het, KAN niet vrij beslissen. IS dat werkelijk zo? En kunnen volwassenen dat dan wel? Altijd? In alle gevallen en omstandigheden? Ook seksueel en relationeel? En waarom acht men dezelfde jeugdigen wél in staat om andere levensbelangrijke beslissingen te nemen (beroepskeuze, leerrichting, tijdsbesteding, vrienden)? En in welke mate wordt de jeugdige daarin door de opvoeders vrijgelaten? Hoe vrij en autonoom zijn kinderen bijvoorbeeld wat de opvoeding betreft die ze krijgen? En waarom fulmineert men niet tegen deze 'onvrijheid'? Men vergeet te licht dat nogal wat kind- en ouder, ongewild dwang inhouden. Men wordt zich daar niet van bewust, beschouwt het als de normaalste zaak van de wereld. Een contact met een pedofiel kan, zegt men, iemands leven blijvend in negatieve zin beïnvloeden, als een brandmerk. Maar over de veel langere, veel ingrijpender beïnvloeding en sturing door opvoeders (ouders en school) stelt men zich al te weinig vragen. Machtsmisbruik binnen het gezin kan zeer subtiele vormen aannemen en is onder meer omdat het kind betrokken is bij het affektieve netwerk en de machtsstructuur van het gezin, minder makkelijk aan te klagen dan machtsmisbruik door een buitenstaander of pedofiel. Vooraleer pedofilie en pedofielen te veroordelen, moet men zich in elk geval afvragen of er werkelijk, aantoonbaar sprake is van machtsmisbruik, of er geweld gebruikt werd.

Er wordt met twee maten gemeten. De reactie tegen pedofilie is overtrokken. Die reactie wordt zoals gezegd grotendeels bepaald door de cultuur waartoe wij behoren, onze maatschappij- en gezinsstructuur (patriarchaal, autoritair, hiërarchisch, bezitsgericht). In vroegere tijden en andere culturen bestonden er andere houdingen, tegenover seksualiteit, kinderen en volwassenheid.

In onze cultuur is seks in de grond nog te veel iets serieus, iets voor volwassenen dus, mensen met verantwoordingszin, mensen die verondersteld worden te weten wat ze willen en doen. Seks is als vuur, er mag niet mee gespeeld worden. Seks wordt in onze cultuur nog steeds overschat en we dragen die overwaarding dragen over op onze kinderen. Ondanks de 'ontdekking', nu bijna honderd jaar geleden, van de seksualiteit van het kind, ook in onze cultuur, speelt ook de myte van het reine, onschuldige kind ons nog parten. Deze variant van de bijbelse erfzonde (Eva die Adam aan het begin der tijden verleidt de verboden vrucht te eten) blijft onze kijk op het kind verkleuren. Seksualiteit is tot op zekere hoogte nog steeds iets dat men moet bewaren voor later, opsparen, destijds het maagdenvlies bijvoorbeeld. Het komt bij weinigen op ook eens de mening te vragen van de direct betrokkenen, de kinderen zelf, en ze niet van meet af aan als slachtoffers te zien, zonder enig aandeel

in de relatie met een pedofiel.

Een andere oorzaak van onze reactie heeft te maken met verhoudingen, met machtsverhoudingen, met machtsverhoudingen. Pedofilie doort vroeg het monopolie van het intense affektie en intimiteit, lijkheidsvorming en bezit. P zijn per definitie geen gezinslel suel contact tussen jonge en gezinsleden is een vorm van i zich afspeelt in de schoot van h en daardoor met een veel groter machtsmisbruik, uitbuiting en . De pedofiel is vanuit de optiel gezin een vreemdeling. Hij is e ger, hij dringt de groep bin middel van een instrument gezinsleden niet kunnen/mogen ken, precies omdat het ge machtsmisbruik té groot is. D van een pedofiele relatie op moet zeker niet onderschat maar die invloed is niet noo nefast. Door het contact met e fiel verwijert de jeugdige zich stuk(je) uit de invloedssfeer gezin, van de ouders. Gezinsle ren dat niet zelden als een v onteigening en machtsverlies. E de bezitsdrang en jaloezie aanw

"Kinderprostitutie en -gebruiken als argumente pedofilie is demagogis

Gezien de sociale structuur v maatschappij zou het naïef zij wachten dat de houding tegenof ielen ingrijpend, in positieve kunnen wijzigen. Maar het l kwaard na te denken over dit ltergendeel, het is leerrijk: h leert iets over het goede. Pedof i gezien als een MIS-daad, e daad, omdat ze indruist tege onze maatschappij een absol heet te zijn: het gezin, de hoek opvoeding en socialisering (a aan de maatschappij). Onze m onwaardiging is geen normale lijke' reactie op een 'onnatuurl meen; onze overtrokken reak keerzijde, de negatieve reflekti we, minstens in theorie, eren, v en 'goed' noemen: gezin, kind derschapp, jeugd, onschuld en l pedofilie gaat het veel mind rechten van het kind dan om d van de ouders en het gezin, bewaren van de openbare orde. raakt aan een aantal centrale w ons zelfbeeld en onze cultuur. I de verdachtmaking van pedof verschrikkelijk krachtig wapen bijna iedereen het hoofd afwe is dan ook het wapen bij ui mensen die onaantrekbaar lij ken die door de vgrafgoding massa bijna de status van gode hebben, toch onder de gordel Woody Allen (ondertussen vi ken) en Michael Jackson kunne meepraten.

Gie Van den Berghe is moraal.

TOT ONZE SPIJT IS
DE LANTIERE KOLLEN
ONVERLEID AFGEORUKT
HET ORIGINEL WAS
HELAAS NIET INTACT
RIP.

Hoofdverdachte in wereldwijd pedofilienet en jongetjeshandel

G.V.A 15/1/94

Mister Spartacus voorlopig op vrije voeten

Van onze redacteur

De 54-jarige Brit John David Stamford, hoofdverdachte in een internationale zaak van kinderprostitutie, kinderpornografie en jongetjeshandel, verscheen vrijdagmorgen voor de Turnhoutse raadkamer. Hij werd door de rechter voorlopig op vrije voeten gesteld, onder bepaalde voorwaarden. Zo moet de uit Leeds afkomstige en in Geel wonende Brit zich op geregelde tijdstippen komen melden bij de politie. Hoewel het onderzoek in deze zaak nog niet rond is, oordeelde de voorzitter van de Turnhoutse raadkamer dat de aanhouding van Stamford niet langer noodzakelijk was.

John Stamford werd op 21 september laatstleden in Geel in zijn massagesalon aan de Aardseweg aangehouden in het kader van een onderzoek naar "bederf van de jeugd", kinderpornografie, kinderpornografie en mogelijke jongetjeshandel ten behoeve van pedofielen.

De Brit, die enkele jaren geleden in zijn land op de loop ging voor Scotland Yard, verbleef enkele jaren in Nederland. Toen hem ook daar de grond te heet onder de voeten werd, stak hij de grens naar België over. In Geel-Ten Aard baatte hij een door pedofielen druk bezocht massagesalon uit. Politieagenten waren wel min of meer op de hoogte van de activiteiten van Stamford, maar er werd nooit een huiszoekingsbevel gegeven. Stamford deed zich min of meer zelf de das om, toen hij enkele maanden geleden bij de Geelse politie zijn beklag ging maken over een Brits journalist, die hem in zijn exclusieve herensalon was komen "lastig vallen" met vragen.

Correspondentie

Er werd prompt een onderzoek bevolen door het gerecht.

Senaat VS: VN moeten breken met 'pedofielen'

AP

WASHINGTON

De VN moeten hun banden met organisaties die pedofilie goedpraten verbreken. Anders zal de Amerikaanse contributie aan de VN drastisch worden verlaagd, zo heeft de Senaat met algemene stemmen bepaald.

De desbetreffende motie werd dinsdag ingediend door de conservatieve Republikeinse senator Jesse Helms. Hij verwees naar een beslissing van de Economische en Sociale Raad van de VN afgelopen zomer om de in Brussel gevestigde International Lesbian and Gay Association (ILGA) als adviesgroep te erkennen.

Senator Helms wees er op dat tot deze groep de in zijn ogen 'berucht' North American Man Boy Love Association (NAMBLA) behoort, die seksuele relaties tussen mannen en jongens zou willen bevorderen.

Tijdens een huiszoeking in Geel-Ten Aard vonden speurders een resem pornofilms en een enorme hoeveelheid correspondentie.

De brieven die uit zowat de ganse wereld afkomstig waren, hielden allen verband met advertenties die in de "reisgids" Spartacus, een verkapte adressenlijst ten behoeve van pedofielen, waren

verschenen. In de "Spartacus International Gay Guide" is gecodeerde informatie over kinders seks te vinden. John Stamford is ook de hoofdverantwoordelijke en medebeheerder van deze gids, die in Duitsland wordt uitgegeven. Stamford dook ook reeds op in televisie-reportages over kinderpornografie.

In december 1986, nadat John

Stamford eerder en tot grote ergernis van Scotland Yard uit Engeland was weggevlucht, werd hij in Nederland buiten vervolging gesteld. Hij was in dat jaar opgepakt omdat men hem ervan verdacht was een bemiddelaar te zijn tussen pedofielen en minderjarigen voor seksuele contacten.

Hij kwam naar Geel-Ten Aard

wonen, waar hij een viertal jaren een heren-massagesalon uitbaatte.

Zijn "klanten" kwamen voor het merendeel uit het buitenland. Zelf reed Stamford ook rond in een mobilhome (BOY 1), die volgens de politie mogelijk werd gebruikt om met kinderen klanten te bezoeken.

Jan SCHRAEPEN

SMG 01.94

ILGA vor der ZerreiBprobe?

Washington. Die ILGA (International Lesbian and Gay Association) soll sich von ihren Pädagogengruppen trennen - das forderte im Oktober die US-Regierung, die zugleich damit drohte, den Beraterstatus der ILGA bei der UN-Organisation für Wirtschaft und Soziales (ECOSOC) anzufechten (siehe *szene* 12/93).

Die ILGA zeigte sich gegenüber dem Druck von außen mehr als willfährig: Anfang November wurde auf Sekretärebene beschlossen, die Gruppen wie NAMBLA oder „Vereniging Martijn“ aufzufordern, von sich aus auf die Mitgliedschaft zu verzichten, da sie sonst mit einem Ausschluss rechnen müßten. Der Jahresbeitrag 1993 wurde gleich an NAMBLA zurücküberwiesen! Die dazu veröffentlichte

Presseerklärung zeigt, daß der realpolitische Gewinn des Beraterstatus für die ILGA-Sekretäre den höchsten Wert darstellt: „Internationale Schwulengruppe verurteilt Pädophilie und kämpft um ihren UN-Status“.

Daß es dabei nicht nur um eine Erklärung nach außen geht, sondern auch um die neue politische Linie innerhalb der ILGA, zeigt ein zweiseitiges Statement, in dem die ILGA-Sekretäre darzulegen versuchen, daß es einen „offensichtlichen Gegensatz zwischen den Zielen von NAMBLA und grundlegenden Positionen der ILGA“ gebe. Als Beleg wird jedoch lediglich darauf verwiesen, daß NAMBLA grundsätzlich die sogenannten Schutzaltersgrenzen in Frage stelle. Und aus dem Editorial im NAMBLA-Bulletin Juli/August

1990 zur ILGA-Resolution von 1990 über den Schutz von Kindern lesen die Sekretäre jetzt, drei Jahre später, plötzlich einen „extremen Unterschied in der Beurteilung“ heraus. Woher diese späte Erkenntnis kommt, verrät der Hinweis darauf, daß die ILGA nicht nur von der US-Regierung unter Druck gesetzt worden sei, sondern auch innerhalb der ILGA schon seit längerem und jüngst wieder von Gruppen in Schweden, Australien und den USA der Ausschluß der Pädos gefordert werde.

Sehr selbstbewußt und souverän hat NAMBLA (North American Man/Boy Love Association) auf das Ansinnen der ILGA-Sekretäre reagiert: „Die Schwulengruppe braucht NAMBLA“, ist eine ihrer Erklärungen überschrieben. Schon zuvor hatte NAMBLA seine Mitgliedschaft in der ILGA bekräftigt und darauf verwiesen, daß NAMBLA eines der ältesten Mitglieder der ILGA ist und an

allen einschlägigen Resolutionen der ILGA zum Thema Kinderrechte maßgeblich beteiligt war, die dann jeweils mit großer Mehrheit oder einstimmig verabschiedet worden seien: „Jeder Versuch, NAMBLA oder die ILGA mit Kindesmißbrauch in Verbindung zu bringen, ist unredlich und böseartig.“

Den ILGA-Sekretären wird vorgeworfen, die Position der ILGA zu verraten: Um den ILGA-Status bei der ECOSOC zu retten, hätten die Sekretariate einen gefährlichen Schritt unternommen, der die ILGA in ihrem Kern zerstören könnte; die ILGA sei eine demokratische Koalition unterschiedlicher Gruppen, die durch die Mitglieder selbst kontrolliert werde, nicht durch ihre führenden Repräsentanten. Die nächste ILGA-Vollversammlung im Juni 1994 in New York verspricht, spannend zu werden. ■

Wolfram Setz

ILGA

vraagt pedofielen te vertrekken

De zes secretarissen van de International Lesbian and Gay Association (ILGA) hebben de North American Man/Boy Love Association (NAMBLA) gevraagd het lidmaatschap van de ILGA op te geven. In antwoord op dat verzoek heeft NAMBLA al laten weten dat niet vrijwillig te zullen doen. ILGA reageerde met haar verzoek op berichten dat de Amerikaanse regering zal proberen de waarnemerstatus van ILGA bij de Verenigde Naties in te trekken vanwege het lidmaatschap van NAMBLA.

In oktober zei John Delaney, lid van de Amerikaanse delegatie bij de Verenigde Naties, in een vergadering van de generale assemblee van de VN dat Amerika nooit vóór het toekennen van de waarnemerstatus aan ILGA had gestemd, als de Amerikanen geweten hadden dat een organisatie die pedofilie propageert deel uitmaakte van ILGA. Daarna verzochten onder andere Barney Frank, een ho-

moseksueel lid van het Amerikaanse huis van afgevaardigden en Julie Dorf van de International Human Rights Commission ILGA het lidmaatschap van NAMBLA op te zeggen. ILGA heeft nu gevraagd aan NAMBLA dat te doen, officieel royeren kan alleen op de wereldconferentie van de ILGA en die is pas in juni. In haar antwoord wijst NAMBLA er op dat de organisatie al tien jaar een actief lid van ILGA en dat zij de positie van de ILGA over bescherming van het kind erkent.

Op ILGA conferenties zijn in het verleden diverse standpunten aangenomen over het zelfbeschikkingsrecht van minderjarigen. Ook heeft de ILGA zich nadrukkelijk tegen seksueel misbruik van zowel minder- als meerderjarigen gekeerd.

Secretaris generaal Hans Hjerpekjon vindt niet dat ILGA zich laat leiden door de 'moral majority' in Amerika. "Het is nu weer naar boven gekomen, maar het lidmaatschap had al eerder ter discussie moeten staan. NAMBLA spreekt zich ook uit tegen misbruik maar ze denken nooit mee hoe je jongeren daar tegen kunt beschermen. Er zijn organisa-

ties, bijvoorbeeld uit Nieuw-Zeeland, die geen lid van de ILGA worden omdat ze niet in een club willen zitten met NAMBLA. Je moet ergens een grens trekken. De ILGA is er niet voor alle seksuele minderheden. We zijn er ook niet voor travestieten." Binnen het COC is men niet zo blij met de actie van de secretarissen van ILGA. Bestuurslid Dinand Everts: "Straks is het einde zoek. Dan komt er een rel rond sm en dan moeten alle organisaties die iets met sm doen er uit? De ILGA hoeft niet verantwoordelijk te zijn voor alles wat haar leden doen, ze zijn verantwoordelijk voor de standpunten en het beleid dat op de conferenties wordt afgesproken." NAMBLA wijst er op dat als zij geroyeerd worden, dat ook met de Nederlandse vereniging Martijn zou moeten gebeuren en de Amerikaanse groep Project Truth. Hjerpekjon zegt dat ook de positie van die groepen opnieuw bekeken zal worden.

RTV/Kunst

Pedofilie-film met jongenskoor toch op tv

De NCRV zendt de documentaire 'Het Bach-virus', met beelden van het Noordhollands Jongenskoor, uit op woensdag 16 maart. Rond het programma ontstond deining omdat het koorbestuur niet wilde dat een link werd gelegd tussen de zangers en het thema pedofilie, waar de documentaire om

draait. Het koorbestuur beweerde niet op de hoogte te zijn geweest van het beladen thema op het moment dat de camera's een optreden van het koor registreerden. Het bestuur kondigde daarop aan de uitzending met een kort geding te willen laten verbieden. Nadat produ-

cent Lagestee had aangetoond dat koordirigent Hendrik Timmerman en het vorige bestuur wisten van het thema en hij bovendien bereid was dertig seconden film te schrappen, blies de advocaat van het koor het kort geding af.

Koorvoorzitter Vriseksiop riep daarna ouders van de zan-

gers nog op individueel tegen de uitzending te procederen, maar dat heeft geen gevolgen gehad. Na de documentaire vertoont de NCRV een uitzending van programma 'Rondom Tien' waarin presentatrice Violet Falkenburg met studio-gasten praat over het verschijnsel pedofilie.

AC 13/1

SA police hunt boys' serial killer

Chris McGreal
in Johannesburg

SOUTH AFRICAN police have warned local people enraged by the murder of at least 11 young boys found sodomised and strangled in a mixed-race township near Cape Town not to take the law into their own hands.

The Pan-Africanist Congress (PAC) called on the people of Mitchell's Plain yesterday to join a mass hunt for the killer after the discovery of six bodies on Thursday. Five others had been found during the preceding week.

The PAC accused the police of failing to take the killings seriously because the victims were not white.

All are thought to be victims of a serial killer dubbed the Station Strangler, who is thought to be responsible for the murder of nine other boys since 1986.

The law and order minister, Hennis Kriel, said the killer was imposing a reign of terror, and offered a reward of 250,000 rand (£50,000) for information leading to his arrest and conviction. But the murderer felt confident enough to taunt the authorities and the local community with a note found in the clothes of one victim which read: "One more, many more in store".

The police claimed a possible breakthrough with the discovery of a pair of false teeth near two of the bodies.

Yesterday a neighbourhood watch group said it had found a length of orange nylon rope knotted in a loop close to where the bodies of the 11 boys were buried. The local PAC chairman, Peter Roman, said he

Death in the bush... A mortuary official carries one of the six bodies found on Thursday

handed the rope to the police, believing it might have been used by the killer, who sodomised, strangled, then buried the boys in shallow graves.

Groups of angry residents armed with clubs, knives and sticks searched the area while several hundred police and soldiers with tracker dogs checked whether there are more bodies to be found.

Senior police officers met 200 residents to update them on

progress in the manhunt. Police condemned what they described as the vigilante justice called for by the PAC after a man was chased through the township by a mob who trapped him in a sewage pipe and were apparently ready to kill him until police intervened.

The latest group of bodies was discovered after schoolchildren saw the man near their school and chased him. While searching for him, the

group found the decomposing corpses of two boys lying on top of one another with their trousers pulled down. Four more bodies were discovered at dusk.

The police have warned that untrained searchers could destroy valuable clues.

A police spokesman, Colonel Raymond Dowd, who attended the meeting with the residents, said people were "very emotional" but had promised to cooperate with police.

GUA 29.01.94

Bij hof 15 jaar cel geëist voor moord op Turks meisje

ANP VK 12-1

AMSTERDAM

Advocaat-generaal mr. C. Fehmers heeft vijftien jaar gevangenisstraf en tbs met dwangverpleging geëist tegen de 34-jarige R.V. wegens het doodslaan van de twaalfjarige Zülbiye Giindüz, op 23 maart vorig jaar. V. werd vorig jaar door de rechtbank veroordeeld tot twaalf jaar en tbs, maar tekende tegen dat vonnis hoger beroep aan.

V. was de benedenbuurman van het Turkse meisje, in de Vrolijkstraat in Amsterdam-Oost. De gestoorde man veroorzaakte al geruime tijd overlast en werd door buurtbewoners als bedreigend ervaren. Op de ochtend van 23 maart liep Zülbiye V. tegen het lijf. De man pakte een tafelpoot uit een verzameling vuilnis, en sloeg haar volgens ooggetuigen meermalen met kracht op het hoofd. Zij overleed ter plaatse.

De politie hield V. 36 uur later aan. De man deed er consequent het zwijgen toe, ook voor de rechtbank. Voor de raadsheeren wilde hij echter wel een verklaring afleggen.

Ter zitting zei V. te dat hij door Zülbiye was 'beledigd'. Het meisje zou hem hebben 'uitgelachen'. Daarop was hij in woede ontstoken en beging hij zijn gruwdaad.

Advocaat-generaal Fehmers achtte doodslag bewezen. De voor dit delict geldende maximumstraf van vijftien jaar vond hij noodzakelijk met het oog op de maatschappelijke veiligheid.

Vrijspraak in babymoord Boxmeer

Rechtbank twijfelt aan betrouwbaarheid van kroongetuige Geld. 12/1

Door onze correspondent

's-HERTOGENBOSCH - Jos Verbroekken uit Boxmeer is gisteren door de rechtbank in Den Bosch vrijgesproken van babymoord. De 39-jarige man leefde twee jaar onder de beschuldiging van zijn Duitse ex-vriend Michael K. (34) dat hij in 1981 Jonneke Poelen, het vijftien maanden oude zontje van zijn vriendin Wies, had gedood en ontucht pleegde met zijn minderjarige dochter Gertie, die inmiddels aan een virusziekte is overleden. Verbroekken zat drie maanden in voorarrest en lijdt nu aan stressverschijnselen en aan maagzweren. Hij zal een schadeclaim tegen justitie indienen van mogelijk 'enkele tonnen'.

De rechtbank deed gisteren onmiddellijk uitspraak nadat zowel officier van justitie mr. C. Revis als

advocaat mr. Knoops vrijspraak hadden gevraagd. Op 15 januari vorig jaar eiste de officier nog zes jaar onvoorwaardelijke gevangenisstraf tegen Verbroekken voor de veronderstelde babymoord en ontucht. De rechtbank was het toen echter met de raadsman eens dat er te veel twijfel was aan de betrouwbaarheid van de Duitse kroongetuige en gelaste psychiatrische en psychologische dubbelrapportage over K.

K. is in Duitsland onder meer veroordeeld voor ontucht met minderjarige jongens. Bij de politie van Gelijk waren alle Duitse vonnissen en psychiatrische rapportages over K. aanwezig, maar ze werden niet, aldus mr. Knoops, aan de verdediging of de rechtbank ter beschikking gesteld. Volgens een van de rapporten leed de Duitser aan een

borderline psychose. De dubbelrapportage bevestigt die diagnose, die de man als kroongetuige in zo'n zware strafzaak onbetrouwbaar maakt.

De rechtbank zei gisteren in haar vonnis dat de resultaten van de dubbelrapportage over K. 'gerede twijfel' aan zijn betrouwbaarheid veroorzaakten en dat 's mans verklaringen dus niet als bewijsmiddel konden dienen. De bewijslast in de geruchtmakende zaak berustte met name op de verklaring van K. dat Verbroekken zijn verhaal over de moord en de ontucht in 1990 aan hem zou hebben opgebiecht. Pas een jaar later deed hij aangifte bij de politie in Boxmeer, nadat zijn vriend de relatie met hem had verbroken. De officier zei gisteren dat de bevindingen van de geraadpleegde Nederlandse deskundigen

ook hem 'de zekerheid hadden ontrokken' dat Verbroekken schuldig was aan de dood van de peuter en ontucht met zijn dochter.

Indertijd, na het overlijden van Jonneke Poelen, is in het Radboudziekenhuis in Nijmegen geen onnatuurlijke doodsoorzaak vastgesteld. Pas na de aangifte van de Duitser heeft een patholoog-anatoom op grond van het nog in Nijmegen aanwezige dossier geconcludeerd dat de hersenbloedingen en -kneuzingen vermoedelijk niet door een huis-tuin en keukenongeval konden zijn veroorzaakt.

Verbroekken zelf betwijfelt of de ware toedracht van de zaak ooit zal worden achterhaald. De twee jaar lange nachtmerrie leidde er onder meer toe dat zijn kinderen niet op school worden toegelaten in Boxmeer. Hij overweegt, nu hij is vrij-

Geen beroep in zaak-Nymphe Poolman Geld. 6/1

AURICH/DEN HAAG (ANP) - De 29-jarige Duitser Georg-Dietrich A., veroordeeld voor onder meer de dood van Nymphe Poolman, gaat niet in hoger beroep. Dit heeft zijn advocaat mr. G. Smeding gisteren gezegd.

Vorige week legde de rechtbank in Aurich (Duitsland) A. elf jaar gevangenisstraf en tbs op wegens het seksueel misbruiken en het doden van de vijfjarige Nymphe Poolman in 1991, en verkrachting dan wel aanranding van twee andere Nederlandse meisjes in 1992 en 1993. Volgens advocaat Smeding kan A. leven met de straf die de rechtbank hem oplegde. „De man is nog steeds volledig apathisch en wacht in een gewone gevangenis op zijn overplaatsing naar een psychiatrische inrichting. Zoals alle daders van dit soort delicten met kinderen heeft A. in de gevangenis geen leven. Hij wordt volstrekt doodgezwegen door andere gevangenen of gepest”, aldus Smeding.

Geen beroep zaak-Poolman NRC

AURICH/DEN HAAG, 6 JAN. De 29-jarige Duitser Georg-Dietrich A. gaat niet in hoger beroep. Dit heeft zijn advocaat mr. G. Smeding gisteren gezegd. Vorige week legde de rechtbank in Aurich (Duitsland) A. elf jaar gevangenisstraf en tbs op wegens het seksueel misbruiken van de vijfjarige Nymphe Poolman met de dood tot gevolg in 1991, en verkrachting dan wel aanranding van twee andere Nederlandse meisjes in 1992 en 1993.

Debat vrijlating peutermoordenaars NRC

Door onze correspondent HIEKE JIPPES

LONDEN, 27 JAN. De twee jongtjes van elf jaar die vorig jaar in Liverpool de tweejarige Jamie Bulger met stenen en stokslagen om het leven brachten, kunnen na een straf van respectievelijk 8 en 10 jaar in aanmerking komen voor vrijlating. Dat vindt de rechter in het strafproces, Morland, die, zoals gebruikelijk in Engeland, met aanbevelingen voor de minimum-detentie van de twee jongens is gekomen. Officieel werden de twee veroordeeld tot onbeperkte detentie at Her Majesty's pleasure, dat wil zeggen: voor onbepaalde tijd ter beschikking van de regering gesteld.

De aanbeveling heeft tot een onmiddellijke reactie geleid bij de ouders van James Bulger en bij sommige Conservatieve Lagerhuisleden. De ouders vinden de mogelijkheid van vrijlating, nog voor beide daders zelfs maar hun 21ste jaar hebben bereikt, niet acceptabel. Zij werden bijgevallen door twee rechtse Tory-Lagerhuisleden die de aanbeveling als een klap in het gezicht van de familie Bulger en van de publieke opinie kwalificeerden.

Dat de aanbeveling van de rechter openbaar is geworden, is hoogst ongebruikelijk. Diens oordeel is echter slechts een van de elementen waarop de minister van

justitie uiteindelijk zijn beslissing over de gewenste minimum-duur van de straffen zal grondvesten. De minister beschikt verder nog over het onafhankelijk advies van de Lord Chief Justice, het hoofd van de rechterlijke macht, en maakt daarbij zijn eigen afweging. Gezien de bijna reactionaire opvattingen van de huidige minister van justitie, Michael Howard, lijkt het waarschijnlijk dat de nu gesuggereerde minimum-straffen hoger zullen uitvallen. Vanmorgen verklaarde minister Howard tegenover de BBC dat de twee zeker niet zullen worden vrijgelaten als ze na het einde van de voorziene periode nog een gevaar voor de samenleving zijn.

De Bobbitts zijn terug in de rechtszaal en houden opnieuw de aandacht van Amerika gevangen. Terwijl de Europese trip van de president het buitenlandse nieuws domineert, volgt Amerika gefascineerd het penis-proces in Manassas, Virginia. Nadat John Bobbitt vorig jaar werd vrijgesproken van mishandeling van zijn vrouw staat zij deze week terecht op verdenking haar echtgenoot John te hebben mishandeld door het topje van zijn *thing* af te snijden.

Terwijl maandag en dinsdag in de rechtszaal van het historische stadje, twintig mijl ten zuidwesten van Washington DC, de zaak in kalme sfeer werd behandeld, hadden de tafereel buiten een kermisachtig karakter. De straat voor het gerechtgebouw in het historische stadje is helemaal afgezet, terwille van de tientallen televisie- en radioteams uit de VS, Latijns Amerika, Japan en Europa - Britten, Fransen en Duitsers. In een tegenoverliggend kantoorgebouw heeft een lokale zakenman een perscentrum ingericht, waar honderden journalisten tegen betaling het proces kunnen volgen.

Enkele stations, *Court TV* en *CNN*, zenden het proces rechtstreeks uit. De wet in Virginia verbiedt het uitzenden van seksuele misdrijven, maar technisch gesproken is daar in dit geval geen sprake van. Het afsnijden van een penis staat voor de wet gelijk met, bijvoorbeeld, het afsnijden van een vinger.

In het verlengde van de satellietwagens hebben verkopers van snoepwaar, komische T-shirts en boxer-shorts hun waren uitgesteld.

Lorena Bobbitt.

VK 12-1

FOTO EPA

Chocoladeversiering bij penisproces

De stukken chocolade zijn in penisvorm gegoten en de T-shirts dragen opschriften als *Love Hurts* en *Severed Part*, met daarbij een afbeelding van een vrouw die dreigend een scherp mes vasthoudt.

Ook het slachtoffer zelf tracht de zaak commercieel uit te buiten. Niet alleen heeft hij een belang in de verkoop van T-shirts met zijn handtekening; voor de vraaggesprekken met hem moet betaald worden. Daar zijn de praatshows op radio en televisie ook toe bereid. Volgens Bobbitt is hij gedwongen geld te vragen, omdat hij anders de dokters- en advocatenrekeningen niet kan betalen. In totaal heeft hij al 260 duizend dollar bij elkaar gepreut. Zijn behoefte aan geld heeft

ook beperkingen, want een aanbod van de beruchte New Yorkse discjockey Howard Stern, vijftienduizend dollar als Bobbitt zijn broek zou laten zakken, sloeg hij af. Met vier filmaatschappijen onderhandelt hij over de verkoop van de rechten van zijn verhaal.

Bobbitt heeft in korte tijd geleerd de meest impertinente vragen met een glimlach te beantwoorden. *Hey John, how's it hanging?* (Hé John, hoe hangt-ie erbij?) vroeg een radioreporter uit Norfolk, toen Bobbitt de rechtszaal betrad. Een vriendelijk OK was het antwoord.

Lorena, van beroep manicure, die strak voor zich uitkijkend het proces volgt, is minder succesvol in het verwerven van fondsen. Een bene-

fietavond, georganiseerd door een feministische, lesbische comediene in New York, Kate Clinton, leverde slechts duizend dollar op. Wellicht kan de verkoop van haar verhaal aan een televisieproductie-maatschappij soelaas bieden.

Het proces wordt niet alleen gevolgd door tweehonderd journalisten - van *The New Yorker* tot de Britse tabloids - en miljoenen televisiekijkers, maar ook door vrouwenorganisaties, die niet John Bobbitt, maar Lorena als het slachtoffer beschouwen. De *National Organization of Women* meent dat zij het slachtoffer is van verkrachting binnen het huwelijk, onderdrukking en vernedering.

Uit opiniepeilingen blijkt overigens dat veel Amerikaanse vrouwen het daar niet mee eens zijn en Lorena beschouwen als een gestoorde sadiste. Dat vindt ook de neo-feministische schrijfster Naomi Wolf, die erop wijst dat Lorena Bobbitt helemaal niet voor haar leven hoeft te vrezen. 'Dit was duidelijk een sadistische daad', aldus Wolf.

In essentie is dat ook de beschuldiging van de openbare aanklager, die meent dat Lorena niet gestoord is en weloverwogen heeft gehandeld. De advocaat van Lorena verdedigt haar met het argument dat zij door de voormalige marinier langdurig geestelijk en lichamelijk was mishandeld en dat zij zich enorm bedreigd voelde.

Hoogstwaarschijnlijk wordt het proces nog deze week afgerond. Of het ook tot een uitspraak komt hangt af van de jury. Lorena kan veroordeeld worden tot een gevangenisstraf, die kan oplopen tot twintig jaar. **Oscar Garschagen**

De ophefmakende penis-affaire is vorige week eindelijk tot bedaren gekomen met de vrijspraak van Lorena Bobbitt, in de Nederlandse pers ook wel denigrerend 'het lulsnijdersvrouwje' genoemd. De schoonheidsspecialiste van Zuidamerikaanse afkomst had haar man van zijn geslachtsdeel ontdaan nadat hij haar zou hebben verkracht in het echtelijke bed. Eigen schuld, dikke bult! smaalden strijdlustige

In de zaak-Lorena Bobbitt is de rechtbank tot een oordeel gekomen, in die van de Epese Yolanda B. bijna. Maar vraagtekens blijven. Met name over de rol van het slachtoffer, die in beide gevallen zo krachtig door de betrokken vrouwen werd opgeëist. In onze postmoderne samenleving is het slachtofferschap de basis van ons strafrecht, meent Hans Boutellier in zijn recente dissertatie. 'Dat proefschrift opent de weg naar het fascisme', meent juriste Heikelien Verrijn Stuart.

door Pauline Bax

Tegelijkertijd met het Amerikaanse proces speelde in Nederland een andere, veel gruwelijker seksueel-geweldzaak, die deze week zijn ontknoping nadert. In de rechtszittingen van de Epese incestzaak eiste Yolanda B. genoegdoening voor het jarenlange wangedrag van haar ouders en haar ex-man, die haar vanaf jonge leeftijd hebben mishandeld en verkracht. De daaruit resulterende zwangerschappen werden op zeer ruwe wijze onderbroken. De baby's die ze wel mocht krijgen, zouden vermoord en begraven zijn. Dat Yolanda B. het slachtoffer is van een wel zeer weerzinwekkende in-

Jury spreekt vrouw vrij in penis-proces

MANASSAS (Reuter/AFP) - Lorena Bobbitt, de 24-jarige Amerikaanse die in een wanhoopsdaad de penis van haar echtgenoot eraf sneed, is gisteren vrijgesproken.

De jury van een Amerikaanse rechtbank in Virginia verklaarde dat Bobbitt tijdelijk ontoerekeningsvatbaar was, vanwege de jaren van seksueel misbruik door haar man. De vrouw is opgeno-

men in een psychiatrische inrichting. Volgens de uit zeven vrouwen en vijf mannen bestaande jury, gehoorzaamde Lorena Bobbitt aan een onweerstaanbare dwang, die werd veroorzaakt door een tijdelijke gekte. De 24-jarige manicure zei op 24 juni vorig jaar naar het mes te hebben gegrepen na voor de zoveelste keer door haar echtgenoot tot seksuele gemeenschap te zijn gedwongen.

'Slachtofferschap is een ziekte, een zwarte kracht'

cestaffaire, lijdt geen twijfel. Toch begint omtrent haar persoonlijkheid de sympathie te tanen. Er gaan stemmen op dat iemand die slechts tegen betaling interviews wil geven, misschien wel niet zo zielig is en misschien zelfs onbetrouwbaar. Het dagblad *Trouw* schreef: 'Maken de contacten met de pers Yolanda minder geloofwaardig? Niet perse. Betaalde uitspraken hoeven geen verzonnen uitspraken te zijn. Maar het maakt het niet gemakkelijker te beoordelen waar de belangen liggen.'

De strafrechtelijke scheidslijnen tussen het actieve daderschap en het passieve slachtofferschap zijn in beide zaken te kunstmatig gebleken. Onbruikbaar, bijna. Als er een essentieel verband kan worden gelegd, is het dat wel. 'In de Bobbitt-zaak zag je dat iemand die dader is, slachtoffer werd. In de Epese incestzaak we gaandeweg meer en meer informatie af voren

gebracht die van het slachtoffer een verdachte maken', zegt sociaal-wetenschapper dr. Renée Römkens. Ze heeft moeite met de geforceerde polarisatie die de betrokkenen of tot daders of tot slachtoffers bestempelde. 'In beide zaken leek uiteindelijk alles te draaien om de vraag wie de waarheid sprak. Daarbij werd voorbijgegaan aan het feit dat juist bij seksueel geweld bepaalde feiten nou eenmaal niet te achterhalen zijn.' De media hadden zich meer bewust moeten zijn van de beperktheid van hun informatie, vindt Römkens. 'Nu bleef de complexiteit van de werkelijke problematiek volledig buiten beeld. De waarheid heeft meerdere gezichten die naast elkaar moeten kunnen bestaan. Maar zowel het strafrecht als de media kunnen niet uit de voeten met die ambivalentie.'

Hans Boutellier is werkzaam bij het ministerie van Justitie en promoveerde vorig

jaar november op het proefschrift *Soliditeit en slachtofferschap: De morele betekenis van criminaliteit in een postmoderne cultuur*. Dat de discussie in beide affaires overwegend in termen van het slachtofferschap gevoerd, onderschrijft naar zijn idee de stelling die hij in zijn proefschrift verdedigt. Zij these luidt, kort samengevat, dat het slachtoffer centraal is komen te staan in de postmoderne moraal. Het enige morele richtsnoer dat mensen bindt, is dat ze criminaliteit afwijzen, en dan met name de criminaliteit die slachtoffers maakt. Solidariteit met het slachtoffer, concludeert Boutellier, dat wat het strafrecht heden ten dage legitimeert. 'De enorme aandacht van de media voor Lorena Bobbitt en Yolanda B. lijkt zich af te spelen tegen de achtergrond van, zoals ik het noem, de victimisering van de moraal', zegt Boutellier. 'De pers speelde een soort morele voortrekkersrol.' In beide zake

richtte men zich op de vraag wie het exclusieve slachtofferschap mocht opeisen. Het gedrag van Lorena Bobbitt en Yolanda B. botste met 'een sociaal-psychologisch mechanisme dat je je helden- of slachtofferrol niet mag herformuleren'.

Boutellier dicht de vrouwenbeweging van de jaren zeventig een doorslaggevende rol toe in de victimisering van de moraal. Aan de positie die vrouwen innemen ten opzichte van het slachtofferschap heeft Boutellier in zijn proefschrift echter geen speciale aandacht gewijd. 'Kwetsbaarheid wordt misschien eerder van toepassing verklaard op vrouwen en door hen misschien ook eerder geclaimd. In ieder geval denk ik dat men bij vrouwelijke daders sterker de neiging heeft een psychologische verklaring te zoeken voor hun motieven dan bij mannelijke.'

In het slachtofferschap als basis voor een nieuwe strafrechtfilosofie ziet Heikelen Verrijn Stuart absoluut geen heil. Verrijn Stuart is juriste en grondlegger van het Clara Wichmann Instituut. Zij doet voor radio 1 verslag van de ontwikkelingen in het Epese proces. 'Dat proefschrift vind ik de vermaatschappelijking van het recht in zijn griezeligste vorm. De weg naar het fascisme. Als je de afkeer van criminaliteit tot basis van je staatsmoraal maakt, verhef je het slachtofferisme tot de hoogste norm. Stel je voor dat slachtoffers de doodstraf eisen op grond van wat hen is aangedaan! Boutellier speelt in op iets dat juist gerelativeerd zou moeten worden.'

Verrijn Stuart heeft een uitgesproken afkeer van het 'slachtofferisme' als sociale factor. 'Het strafrecht heeft het geweldmonopolie. Het is een uitgesproken machtsstelsel: het regelt de bevoegdheden om de mensenrechten te schaden, het mag als enige slaan waar andere mensen het niet mogen. De mensen die daarin werken, vertonen dan ook alle kenmerken van de mannelijke gender. Het ministerie van Justitie is daarentegen bezet met mensen die juist het slachtofferschap honoreren. Maar aan alles wat zoden aan de dijk zou zetten voor vrouwelijke slachtoffers van seksueel geweld, doen ze niets. Ze weten niet wat seksueel geweld is en waar het voor staat, dus ze zien niet dat het dezelfde wortels heeft als ongeveer alles waar ze voor staan. Dat zie je in beide affaires terug: het strafrecht pretendeert er iets aan te kunnen doen, maar dat kan het niet.'

Vrouwen, zegt Verrijn Stuart, maken te vaak misbruik van de riantie positie die het slachtofferschap kan bieden. 'Het is een luxe als je kunt zeggen: ik ben een slachtoffer dus ik mag alles.' Met alle respect voor de vrouwenbeweging, die het slachtofferschap destijds heeft blootgelegd, is ze blij met het nieuwe feminisme, dat die rol nadrukkelijk verwerpt. 'Ik denk: deel een klap uit, beuk desnoods wat muren in elkaar en ga aan de slag, zolang je maar niet denkt dat vaderschap staat jouw pijn even zal verzachten. Niet alle menselijke behoeften hoeven door het recht te worden gehonoreerd. Wraak moet niet vertaald worden in juridische termen.' Justitie zou in sommige gevallen gewoon de andere kant op moeten kijken.

Ze ziet legio overeenkomsten tussen de Bobbitt-affaire en de Epese zaak: de problematische aspecten van seksueel geweld, slachtofferschap en wraak treden in beide zaken sterk op de voorgrond. Ook al vindt ze het te ver gaan om de soms twijfelachtige beschuldigingen die Yolanda B. heeft geuit, als wraak te betitelen. 'Dat zou te eendimensionaal zijn. Daar is de zaak te pijnlijk voor. Yolanda zit in een prototypische slachtofferrol. Uit alle psychiatrische rapporten blijkt dat haar leven volledig wordt beheerst door het naar boven komen en het verwerken van haar incestervaringen.

Wel kun je door het slachtofferschap een enorme macht gaan uitoefenen. En dat is wat je bij Yolanda ziet; die heeft een hele groep vazallen om zich heen verzameld. Het omgekeerde geldt eigenlijk voor Lorena Bobbitt: bij haar kun je spreken van wraak, maar je kunt haar gedrag tijdens het proces tevens zien als een logische uitkomst van een cultuur waarin je als misbruikte vrouw in een fuik komt te zitten waar je alleen uit kan komen door het slachtoffer te worden. Lorena Bobbitt is eruit gekomen door een ontoerekeningsvatbaarverklaring. Het zal je maar overkomen dat je eigen advocaat daar staat te pleiten voor jouw gekte terwijl je jezelf helemaal niet gek vindt. Het is jammer dat het zo is gegaan, maar het is niet meer dan logisch. Zodra je in de strafrechtmolen terecht komt, moet je in categorieën gaan denken. Je kan wel de stoerlap gaan uithangen en zeggen: "Ik heb mijn penis eraf gesneden, lekker puh", maar dan moet je ook echt de heldenrol op je nemen en de gevangenis in. Het grootste dilemma van het slachtofferschap is de vraag wat er met je gebeurt als je uit de categorie van gek of zielig probeert te blijven.'

De omslag in de stemming rond de figuur van Yolanda, wier zieligheid zo langzamerhand wordt betwifteld, vindt Verrijn Stuart verwerpelijk. 'Het is echt onverteerbaar dat Yolanda's geloofwaardigheid en integriteit worden gekoppeld aan de manier waarop zij nu naar voren treedt in de media. Laat haar gewoon een boek schrijven, denk ik dan, en laat haar zo hard schreeuwen als ze wil. Voor incestslachtoffers is het typerend dat zij niet op kunnen houden over hun verleden. Maar het lijkt een wetmatigheid dat een slachtoffer uiteindelijk gecriminaliseerd wordt. Er heerst een dubbele moraal. Als je ophoudt slachtoffer te zijn, schrijft de pers je kapot.'

Inconsequent gedrag zou iemand die met seksueel geweld te maken heeft gehad, juist geloofwaardig moeten maken. Ook al loopt de betreffende persoon dan het risico onsympathiek over te komen. Het probleem is, zegt Verrijn Stuart, dat het zo moeilijk te zien is of iemand echt een slachtoffer is: 'Het slachtofferschap is een feitelijke toestand die steeds weer een ander gezicht krijgt. Het is een ziekte die niet als gekte moet worden beschouwd, een kwaal die je aantast, een zwarte kracht.'

(Ingezonden mededeling)

MARTYRIUM LEZINGEN

Derde in de reeks lezingen
'Denkers over politiek'.

ROSI BRAIDOTTI A Feminist View on Politics

Revisiting the
Emancipation-Agenda

Braidotti is hoogleraar in de
vrouwenstudies letteren aan de
Universiteit te Utrecht en auteur
van o.a. *Beelden van de leegte*
Vrouwen in de hedendaagse
filosofie.

3 februari, 20.00 uur
Buurthuis Lydia
Roelof Hartplein 2, Amsterdam

Toegangskarten à f 7,50
verkrijgbaar bij Het Martyrium.

Boekhandel Het Martyrium
Van Baerlestr. 170
Amsterdam, tel. 6732092

De wraak van Lorena Bobbitt

NEW YORK – Volgens een stadslegende die gelijktijdig in een tiental Amerikaanse steden opdook, werd een man onlangs wakker met een rood lint kunstig rond zijn penis gebonden. Daarnaast lag een briefje waarop stond: 'Zie je hoe gemakkelijk het zou zijn?'

Dit verhaal werd natuurlijk geïnspireerd door Lorena Bobbitt, de wereldberoemde penisnijder uit Manassas, die vorige week werd vrijgesproken. John Bobbitt, haar echtgenoot die haar opzienbarende daad had uitgelokt door haar voor de zoveelste keer te verkrachten, werd in november al onschuldig bevonden. De juryleden vonden blijkbaar dat het paar elkaar al genoeg had gestraft.

Het lijkt er dus sterk op dat de twee sensationele Bobbitt-processen een enorme verspilling van geld, tijd en moeite waren. Maar dan vergeet men hun enorme amusementswaarde. Geen enkele misdaad heeft in de afgelopen jaren in de Verenigde Staten zoveel media-aandacht gekregen als de 'besnijdenis' in Manassas. Het bloed op Lorena's mes was bij wijze van spreken nog niet droog, of een golf van Bobbittmania spoelde over het land. 'Alleen de naam Bobbitt vermelden is genoeg om het publiek te doen schateren', zegt Jay Leno, gastheer van NBC's *Tonight Show*. Zijn collega David Letterman, de populairste talkshowmaster van het land, wil elke avond wel iets kwijt over 'mijn vriendin Lorena'. Zo offereerde hij een top-tien van Lorena Bobbitt-excuses, zoals: 'Ik probeerde het prijskaartje van zijn pyjama te snijden toen hij plots niesde.' Columnist Mike Royko vulde drie afleveringen van zijn rubriek met Bobbitt-limericks: 'John Bobbitt was never a loner/ In fact he was known as a roamer/ His wife seized his prize/ And cut him to size/ Now he is his own organ-donor.' Op de radio kon men songs horen als 'Please re-attach my member' (op de wijs van 'Let's spend the night together'). Zowel John als Lorena hebben media-adviseurs en impresario's in dienst genomen. Boeken, films en tv-shows zijn naar verluidt in voorbereiding.

Maar het Bobbitt-melodrama was niet alleen voer voor grappen en grollen. Dit pathetische koppel, dat samen een hopeloze knoeiboel had gemaakt van hun relatie, werd plots gebombardeerd tot heldenpaar in de oorlog tussen de geslachten. Lorena's daad, zo beweert Mel Feit, directeur van het National Center for Men, 'is het resultaat van feministen die vrouwen leren dat alle mannen onderdrukkers zijn'. John vond een beschermheer in de beruchte deejay Howard Stern, die zich geroepen voelt om op te komen voor de belangen van 'onderdrukte' mannen. Via zijn radioshows en een scandaaluzie ouderjaarsshow op betaaltelevisie, opgeluisterd met veel vrouwelijk bloot en een gigantische penis, heeft Stern meer dan een kwart miljoen dollar ingezameld om Johns medische en juridische kosten te dekken. Tijdens die oudejaarsshow bood Stern Bobbitt vijftienduizend dollar aan om het beroemde orgaan aan de kijkers te tonen – hetgeen John afsloeg.

Lorena vond onderdak bij de National Organisation for Women (NOW) en andere feministische groepen. 'Lorena heeft gedaan wat miljoenen andere misbruikte vrouwen zouden doen als ze de kans kregen', aldus een NOW-woordvoerdster. 'John Bobbitt kreeg zijn verdiende loon.' Sommige van Lorena's fanatiekere bewonderaars hebben zelfs de vrouw van de chirurg die Bobbitts penis er weer aan naaide, lastig gevallen. Volgens de dames had de dokter het ding gewoon in de vuilnisbak moeten gooien. En een groep feministen uit Lorena's

geboorteland Ecuador dreigde honderd Amerikaanse mannen te ontlullen als Lorena zou worden veroordeeld.

John een onschuldig lam, Lorena een feministische wraakgodin? Niet alle Amerikanen hebben zulke extreme opinies over de Bobbitts. Maar bijna iedereen werd gefascineerd door de zaak. Voor mannen, zo wordt in bijna elk artikel over de Bobbitts beweerd, is Lorena's daad 'de ergste nachtmerrie'. Als ze eraan denken voelen ze steken in de onderbuik en kruisen ze hun benen. Vrouwen voelen afschuw maar toch ook een tikkeltje bewondering. Maar een groot deel van de fascinatie betreft het feit dat Lorena's daad zo uitzonderlijk is. De FBI meldt dat Lorena in de Verenigde Staten de eerste vrouw is die een 'penisamputatie' heeft uitgevoerd. 'Genitale verminking komt vrij veel voor', zei FBI-woordvoerder Roy Hazelwood, 'maar het is bijna altijd een misdaad van mannen tegen vrouwen of tegen andere mannen.' In het Verre Oosten schijnt het wel meer te gebeuren. Thailand kende volgens *The American Journal of Surgery* een ware golf in de jaren zeventig: minstens honderd Thaisen kortwiekten hun ontrouwe echtgenoten en gooiden de penissen het raam uit. De praktijk staat ter plaatse bekend als 'het voeren van de eendjes'. Antropologe Helen Fisher, auteur van *Anatomy of Love*, kent geen andere culturen waar 'de eendjes gevoederd worden'. 'Mijn eerste reactie op het Bobbitt-verhaal was verbazing dat het zo zeldzaam is', zegt ze.

Juist omdat het zo zeldzaam is, ergeren sommige vrouwen zich blauw aan al de aandacht die de Bobbitt-zaak kreeg. 'In 1992 bracht de Senaat een rapport uit met daarin alle politieverlagen over geweld tegen vrouwen, daterend uit één week in september', zo merkt schrijfster Anne Gotlieb op. 'In die willekeurige week werden meer dan tweehonderd vrouwen afgeranseld, verbrand, tegen muren gegooid, verkracht, uit rijdende auto's gesmeten, overreden, met hamers geslagen, gegeseld, neergestoken, gewurgd en beschoten. Dat rapport kreeg nog geen fractie van de aandacht die naar de Bobbitt-affaire ging.' Elke vijftien seconden wordt een vrouw in de Verenigde Staten door haar partner geslagen, zo blijkt uit statistieken. Een vijfde van de vrouwen die na spoedopname onder het mes moeten, zijn slachtoffers van hun mannelijke partners. Slechts zeventien procent van de politierapporten over huiselijk geweld in 1992 betrof gewelddaden van vrouwen tegen mannen. Maar dat cijfer is een grove onderschatting van de werkelijke situatie, meent mevrouw Steinmetz, directrice van een researchinstituut in Indiana en auteur van het boek *The Battered Man Syndrome*. Volgens Steinmetz is huiselijk geweld veel meer een tweerichtingsverkeer dan politiestatistieken doen geloven. 'De meeste mannen die door hun vrouwen mishandeld zijn, zijn de gevangenen van hun machismo', zegt Steinmetz. 'Ze durven geen klacht in te dienen bij de politie uit angst uitgelachen te worden. Ze zeggen liever dat ze zichzelf per ongeluk hebben verwond.'

Florence King, columniste van *The National Review*, vermoedt dat geweld van vrouwen tegen mannen ook minder voorkomt omdat vrouwen over andere wapens beschikken. Volgens haar getuigt de wraak van Lorena van gebrek aan verbeeldingskracht. 'Het is zoveel leuker', zegt King, 'als je het psychologisch doet.'

TOM RONSE

BLOKKEN

Op school lijkt wel iedereen heteroseksueel

VK 26-1

Homoseksuele leerlingen kiezen meestal de veilige strategie: nooit zelf over beginnen en lacherig doen. Op veel scholen bestaan ogenschijnlijk geen homo's en lesbiennes. Drie lespakketten moeten daarin verandering brengen.

BENNIE Roeterdink is 17, zit op een Utrechtse school in vier mavo en wil, na de havo, door naar de sociale academie. Hij bleef een paar maal zitten en is ouder dan zijn klasgenoten. Daardoor heeft hij niet zoveel contact met hen.

Er is nog een reden waarom dat zo is. Op het linnen tasje dat Bennie bij zich heeft staat met grote letters *Ik ook* en in kleine lettertjes: *Lees de Gay Krant*.

Bennie is homoseksueel. Zelf weet hij dat sinds anderhalf jaar zeker. Zijn ouders weten het bijna een jaar. Waarom niet langer? 'Omdat je het eerst zelf héél zeker wilt weten voor je het vertelt, zelfs als je ouders begripvol zijn. Tot die tijd loop je er in je eentje mee rond. Maar misschien was het ook wel omdat het contact niet zo goed was. Zwarte kinderen hebben zwarte ou-

ders. Joodse kinderen hebben joodse ouders. Maar als je homo bent, heb je niemand om je mee te identificeren.'

Op school weten ze het sinds de kerstvakantie. Statistisch kan het niet anders of Bennie is op school de enige niet. Van zijn medescholieren, mag je verwachten, wordt 5 tot 10 procent ook meestal verliefd op mensen van het eigen geslacht. Maar afgaand op het klimaat op school is het net of iedereen er heteroseksueel is - en niet zo'n beetje ook.

'Er is nog één andere jongen op school, daar druipet het nicherige van af. Vroeg ik: ben je homo? Werd-ie heel kwaad. Maar later zag ik 'm op de Homo-Expoeurs. Je ontwikkelt er een antenne voor, je voelt of iemand ook homoseksueel is. Op school zijn er tien, twintig van wie ik dat denk. Maar zo doen ze zich niet voor.'

'Je maakt mee dat juist die mensen nicherig doen om je te pesten. Of schelden. *Vieze flikker, bilmaat, kontneuker*. Of: *nat*. Dat schijnt weer een nieuw woord te zijn. Homo's zijn jongens die geen meisje kunnen krijgen, zo praten ze er over. *Jij hoeft toch geen homo te worden*, zeggen ze dan.'

Die verbale terreur maakt schoolgaan voor Bennie tot een zakelijke kwestie. De school is een plek om tussen half negen en half drie een opleiding te volgen, maar met 'gezellig' of 'op je gemak' heeft het niets te maken. Bennie heeft zijn privéleven nadrukkelijk náást z'n

bestaan als scholier. Bijvoorbeeld bij de bijeenkomsten van De Kringen, de huiskamer-organisatie van homoseksuelen.

Heeft zijn *coming out* hem vrienden gekost? 'Gelukkig niet. Ik ben joods, ik heb een paar ultra-orthodoxe vrienden. Zij waren zelfs de eersten die er geen probleem van maakten. Maar op school, waar ik geen echte vrienden heb, waren de reacties dus niet positief.'

Bennies school, het Spectrum College, is geen uitzondering. Op talloze scholen bestaat homoseksualiteit ogenschijnlijk niet, wordt er in de les nooit over gepraat en buiten de les alleen in negatieve zin. Scholen zijn vaak homo-onvriendelijke instituten.

'Maar negatieve opmerkingen betekenen niet dat men zich afsluit voor informatie', zegt Anne Kersten van de Utrechtse universiteit. Ze legt dezer dagen de laatste hand aan de eerste grote enquête onder scholieren (1800 homo's en hetero's) over homoseksualiteit. 'Zelfs in de gouden tijd voor het homo-onderzoek, de jaren tachtig, zijn scholieren niet onderzocht', zegt ze. De aandacht ging toen naar docenten.

Uit Kerstens enquête stijgt de geur op van afwijzing, isolement en verwarring. Maar achter schelden en pesten gaat volgens Kersten in werkelijkheid behoefte aan informatie schuil. 'Omdat de school onplezierig, vijandig, problematisch is zodra het over homoseksualiteit gaat, kiest ook een hetero-kind voor de veiligste strategie. Er nooit zelf over beginnen. Er lacherig over doen. Bewust zwijgen over je gevoelens. Sociaal wenselijke antwoorden geven.'

'In zo'n atmosfeer weet niemand wat een ander *eigenlijk* denkt. Alle scholieren hebben dus baat bij een opener klimaat. Niet alleen de homoseksuele kinderen.' Andere schoolgaande kinderen uit het gezin hoeven de voorkeur van hun broer of zus dan bijvoorbeeld niet als een vreselijk geheim met zich mee te dragen.

Het COC en de Stichting Leerplanontwikkeling SLO publiceerden vorige week twee brochures die scholen moeten helpen om een homo-emancipatiebeleid op touw te zetten. Een is bedoeld voor basisscholen, een tweede voor het voortgezet onderwijs. In beide gevallen gaat het erom dat leerlingen meekrijgen dat een gezin met een vader, moeder en kinderen niet de enige of

Bennie Roeterdink.

beste leefvorm is.

Aan die lessen zou een kind het besef moeten overhouden dat homoseksualiteit gelijkwaardig is, wat het specifieke ervan is, en dat homoseksualiteit niet in de eerste plaats een probleem is. Een schoolboek 'sociale redzaamheid' dat, van de negen regels over homoseksualiteit er vier besteedt aan schelden en scheldwoorden, bevestigt vooroordelen en bestrijdt ze niet.

Aandacht voor homoseksualiteit in de lessen ligt uiterst gevoelig en is vaak afhankelijk van toeval: een docent die zelf 'zo' is, en die er daarom belang aan hecht dat het onderwerp wordt besproken. Een school kan niet zeggen 'we worden toch al bestookt met lesbrieven' om over homoseksualiteit te zwijgen. Seksualiteit, dus ook die tussen mensen van hetzelfde geslacht, is een van de 'kerndoelen' waaraan aandacht moet worden besteed.

Bennie heeft inmiddels ervaring opgedaan met de wisselvallige benadering die zijn seksuele voorkeur op school krijgt. Een docent Nederlands die hij vertelde dat hij homo is, overlaadde hem met confidenties uit zijn eigen leven: dat hij zowel getrouwd is als homoseksueel, met wie hij *het* deed en hoe vaak.

'Eerst had ik daar nogal moeite

mee. Later nam-ie gas terug. Toen hebben we toch nog een leuke vriendschap opgebouwd. Veel gepraat; dat je ook op die manier homo kunt zijn.'

Een andere docent, maatschappijleer, had er moeite mee een les aan homoseksualiteit te wijden. Deze week trekt hij er toch voor het eerst tijd voor uit, op aandringen van Bennie. 'Ik gaf hem *Glad to be gay*, een kant en klaar lespakket, dat ook uitlegt hoe sommige minderheden tegen homoseksualiteit aankijken.'

'Dat het onder Marokkaanse mannen en Surinaamse vrouwen minder streng verboden is dan bijvoorbeeld bij hindoes. Maar hij dacht dat dat te ingewikkeld zou worden voor m'n klasgenoten. Dus nou ben ik benieuwd. Of het goed gaat, of dat er een chaotische kole-rezooi van komt.'

Esther Hageman

Glad to be gay, lespakket basisschool. Uitgegeven door de afdeling voorlichting gemeente Amsterdam en COC.

Homo/lesbisch emancipatiebeleid op de basisschool. Homo/lesbisch emancipatiebeleid in het voortgezet onderwijs. Verkrijgbaar bij SLO en COC.

PRIM 1-2-94.

Homoseksualiteit en de school

Om voorlichting te geven over aids en seksualiteit kom ik vaak op scholen. Zowel in de klas als op ouderavonden. De meeste scholen hebben tegenwoordig wel seksuele voorlichting op hun programma, maar vaak is dat nog erg 'biologisch'. Op de manier van: hier is het eicelletje en daar gaat het zaadje. Het blijkt toch vrij moeilijk om over vrijen te praten. Over intieme zaken, zoals lust, je lekkere plekje, masturberen, de 'eerste keer' en over homoseksualiteit.

Gemiddeld één op de twintig jongens en meisjes is homo- of lesbisch gericht. Je kunt met zekerheid zeggen dat op iedere school homojongens en lesbische meisjes zitten. Maar die houden hun kiezen meestal stijf op elkaar, want het is niet zonder risico om je homo- of lesbische gevoelens bekend te maken. Het wordt ze ook niet gemakkelijk gemaakt. Er zijn vrij weinig leraren die gevoelens in die richting meedelen. Ruim vier jaar geleden beloofde de minister van WVC dat er wat gedaan zou worden aan de discriminatie van homoseksuele mensen in het onderwijs. Het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen gaf daar ook echt geld voor. Daardoor kon er een werkgroep aan de slag gaan. Die heeft nu twee brochures gemaakt, één voor de basisschool en één voor het voortgezet onderwijs. Vorige maand zijn die overhandigd aan een bobo van Onderwijs. Daarbij werd meteen een conferentie belegd voor mensen uit de onderwijswereld.

Het is niet zo simpel om tegen scholen te zeggen: van nu af aan moet je homovriendelijk worden! Scholen worden toch al bestookt met acties. Ze moeten wat doen aan roken, aan alcohol, aan voeding, aan milieu, aan seksueel misbruik enzovoort. Dus zo'n losse brochure zal niet zoveel veranderen.

Een homovriendelijke manier van werken op school moet onderdeel zijn van een breder pakket 'seksualiteit en relaties'. In de brochure staat langs welke drie lijnen de school zou moeten werken. Allereerst kennis bijbrengen. Gewoon weten dat het geen ziekte is, hoe vaak het voorkomt, dat je het aan de buitenkant niet kunt zien, enzovoort. Daarnaast zorg geven. Dat wil zeggen helpen van leerlingen met problemen over hun zó-zijn. Bij een leerling in moeilijkheden moet er overwogen worden of seksuele voorkeur mee kan spelen. Mentor, klasseleraar en leerlingbegeleider moeten daar aan denken. In de derde plaats de schoolomgeving. Staat er ooit iets over homoseksualiteit in het schoolblad? Hangen er affiches over informatie voor homojongens en lesbische meiden in de school? Zijn hierover boeken in de schoolbibliotheek? Ik denk aan Gerard Reve, Tom Lanoye, Andreas Burnier en Hans Warren. Worden ouders bij die nieuwe aanpak betrokken? Er werd op die conferentie ook uitgebreid gesproken over de *vertrouwenpersoon* op school. Die moet van veel markten thuis zijn. Dus niet alleen homo-seks problemen, maar ook pesten, seksuele intimidatie enzovoort. Er was natuurlijk een *forum*, maar het was onmogelijk om vier leerlingen te vinden voor in dat forum. Uiteindelijk bleek er maar één jongen bereid te zijn.

Op iedere school zouden dit soort affiches moeten hangen, zodat homojongens en lesbische meisjes weten waar ze informatie kunnen krijgen. (Illustratie: COC)

Die zat nog op school en was net met zijn homo-gevoelens voor de dag gekomen. Verder zaten er in het forum twee jongeren die pas kort van school waren en een leraar, die heel open was over zijn homoseksuele voorkeur. Een leraar op een christelijke school. Dat gaf moed. Maar 's middags bloeide de discussie weer stevig op. Moet een homo/lesbische leraar altijd zijn of haar voorkeuren bekend maken? Om daardoor houvast te geven aan leerlingen die ook zo zijn? Een conrector van een school uit Utrecht zei: 'Onze school is echt homo-vriendelijk. Ik denk dat we het goed doen. Bij ons kan een leraar volmondig homo zijn. En er zijn ook leerlingen die zich openlijk homoseksueel noemen. Maar als ik zie hoe weinig leerlingen dat doen, dan denk ik dat we er nog lang niet zijn.'

Unendliche Abschaffung des Schwulenparagrafen

Die Nachfolgeregelung des § 175 / Werden Liebesbeziehungen kriminalisiert?

Berlin (taz) - Seit Dezember 1990 ist die Abschaffung des Schwulenparagrafen 175 beschlossene Sache, nur die Verwirklichung läßt auf sich warten. Derweil macht sich ein 19-jähriger Schwuler aus Wiesbaden weiterhin strafbar, wenn er mit seinem minderjährigen Freund schläft, während in Ostdeutschland das Strafgesetzbuch die Altersgrenze für schwulen Sex bei 16 Jahren zieht.

1992 wurden allein in Nordrhein-Westfalen 23 Männer nach dem Paragraphen 175 verurteilt und 30 weitere ohne Verhängung einer Strafe abgeurteilt, so Volker Beck, Sprecher des Schwulenverbandes in Deutschland (SVD). Er drängt deshalb darauf, die Neuregelung so bald wie möglich zu verabschieden, die Homo- und Heterosexuelle im Strafrecht endlich gleichstellt.

Da sich die Christdemokraten nicht zu einer ersatzlosen Streichung des Paragraphen 175 durchringen konnten, bastelt das Bundesjustizministerium seit drei Jah-

ren an einer „Jugendschutzvorschrift“ für 14- bis 16-jährige Mädchen und Jungen gleich welcher sexuellen Orientierung. Doch auch über den neuesten Formulierungsvorschlag aus dem Hause Leutheusser-Schnarrenberger ist „niemand so recht glücklich“.

„Es ist noch allerlei offen“, so Horst Eylmann (CDU), Vorsitzender des Rechtsausschusses des Bundestages zum Stand der Beratungen. Nach dem Vorschlag, der jetzt auf dem Tisch liegt, sollen sexuelle Handlungen zwischen einem Über-18-Jährigen mit einem Unter-16-Jährigen strafbar sein, wenn eine Zwangslage ausgenutzt wird oder ein Entgelt bzw. „ein vergleichbarer Vorteil“ gewährt wird. Dies kann vom Buch bis zur Wochenendreise so ziemlich alles sein, was in der Anwendung des Gesetzes zu erheblichen Problemen führen würde. In der vagen Form könnte die Vorschrift, die eigentlich Freier von Strichjungen und Pädophile treffen soll, auch Liebesbeziehungen kriminalisier-

ren, was erklärtermaßen nicht Sinn des Gesetzes ist. Wenn beispielsweise ein 19-jähriger einen 15-jährigen zu einer Wochenendtour einlädt und die beiden miteinander im Bett landen, könnte dies zu Ermittlungen führen. Ein Straftatbestand wäre allerdings nur dann erfüllt, „wenn die Einladung ursächlich war für den sexuellen Kontakt“, so Ingrid Steinmeister, die sich als SPD-Fraktionsassistentin mit der Neuregelung befaßt. „Aber wie soll man das nachweisen?“

„Wir stehen vor der Frage, wie wir einigermaßen konkret strafwürdige Fälle erfassen können“, beschreibt Eylmann das Dilemma der Gesetzesmacher. Die Christdemokraten wollen per Strafgesetz verhindern, daß es aufgrund ungleicher Machtverhältnisse zu Sex mit Minderjährigen kommt. „Das versuchen wir abzugrenzen, doch das ist schwierig.“

Strittig ist auch der zweite Absatz des neuen 182ers. Dieser stellt sexuelle Handlungen zwischen Über-21-Jährigen mit Unter-16-jäh-

rigen unter Strafe, wenn „die fehlende Fähigkeit des Opfers zur sexuellen Selbstbestimmung ausgenutzt“ wird. Wenn es nach SPD, FDP und Bündnis90/Die Grünen ginge, könnte auf diesen Teil des Gesetzes ganz verzichtet werden. Vom Begriff der „Unreife“, der in früheren Entwürfen auftauchte, hat sich das Bundesjustizministerium zwar verabschiedet, die politisch korrektere Ersatzformulierung „sexuelle Selbstbestimmung“ wirft in der Praxis allerdings die gleichen Schwierigkeiten auf. Ist eine 15-Jährige, die ein Verhältnis mit einem 30-jährigen hat, womöglich nicht in der Lage, ihre sexuelle Selbstbestimmung auszuüben? Wie soll das definiert werden, und wer will darüber urteilen? Weil dies „ganz schwierig“ sei, befürchtet FDP-Politiker Jörg van Essen, daß mit dieser Regelung Liebesverhältnisse erfaßt werden könnten. Und auch der Jurist Eylmann räumt ein: „Ideal ist es nie, wenn man mit unbestimmten Begriffen arbeiten muß.“

Die Forderung aus Stricher-Selbsthilfegruppen, sexuelle Kontakte zwischen Freiern und Strichern unter 16 Jahren nach der Abschaffung des Paragraphen 175 nicht durch einen Ersatztatbestand zu kriminalisieren, dürften keine Chance haben. Bei einer Anhörung im Oktober vergangenen Jahres schilderten Sozialarbeiter aus Stricherprojekten, daß eine strafrechtliche Verfolgung der Freier die Sozialarbeit mit den Jugendlichen und damit auch die Aidsprävention erschweren. Sie befürchten, daß sich der Strich noch stärker aus der Öffentlichkeit ins Private verlagert. Die Jugendlichen wären für die Sozialarbeiter dann noch schwerer zu erreichen. Das leuchtete den SPD-Abgeordneten zwar ein, sie hielten eine Strafandrohung dennoch für richtig.

„Soziale Probleme können nicht mit dem Strafrecht gelöst werden“, meint dagegen SVD-Sprecher Volker Beck. Statt das Ausnutzen der Zwangslage zu bestrafen, müsse die Zwangslage selbst aufgelöst werden, indem Übernachtungsmöglichkeiten für Stricher geschaffen werden. Dann wären sie nicht mehr darauf angewiesen, einen Freier zu finden, bei dem sie die Nacht verbringen könnten.
Dorothee Winden

TAZ 29.01.94

Milieu

Historische Chance oder Sexualität im Würgegriff?

Sexualneid- kontra Lebenswirklichkeit: Konservative wollen homosexuelle Jugendliche per Gesetz voneinander „schützen“.

zwischen 14 und 16 Jahren als prinzipiell unreif diffamiert. Dabei gilt es als sexualwissenschaftlich gesichert, daß die sexuelle Reife heutzutage früher einsetzt als vor 120 Jahren. Der Tatbestand: „Versprechen oder Gewähren eines Entgelts oder vergleichbaren Vorteils“, würde Prostitution vollends kriminalisieren und damit eine Aids-Prävention unter Strichern so gut wie unmöglich machen. Erpressungen und Gewaltdelikte könnten zunehmen. Für den Sachverständigen Dr. med. Bosinski ist „der Schaden, der mit diesem Referentenentwurf, wenn er denn ein Gesetz werden sollte, angerichtet werden könnte, allemal größer als der in Aussicht genommene Nutzen des Schutzes für Jugendliche“.

Eine sachliche Lösung der Probleme kann nur in der Streichung des § 175 liegen. Die Bundesregierung und Bundestag zustimmen werden, ist auch davon abhängig, ob genügend öffentliches Interesse kundet wird. Es darf nicht vergessen werden, daß die derzeitige politische Behandlung des § 175 eine politische Signalwirkung beinhaltet, die ihre Auswirkungen auf die Verwirklichung zukünftiger schwulen- und lesbepolitischer Forderungen haben wird.

Joschua Schröder,
Bundesarbeitsgemeinschaft
Sexualität und Recht

Aufruf

Die Bundesarbeitsgemeinschaft Sexualität und Recht sowie die Deutsche Aids-Hilfe rufen alle auf, die verbleibenden Wochen bis zur Verabschiedung des Gesetzentwurfes zu nutzen, um allen Einfluß geltend zu machen, die §§ 175, 182 zu streichen. Es muß um die Gewährleistung einer wirklich integrierten, fairen Gleichstellung homosexueller und heterosexueller Handlungen im Strafrecht gehen! Es dürfen nicht ganze Generationen jugendlicher ins sexuelle Mittelalter zurückgedrängt werden!

Es ist wichtig, sich persönlich - besonders bei der Bundesregierung, dem Bundesjustizministerium und bei den Ausschußmitgliedern - für die Schutzaltersgrenze von 14 Jahren für alle einvernehmlichen sexuellen Handlungen einzusetzen.

Schreibt an:

Deutscher Bundestag
Sekretariat des Rechtsausschusses
An alle Ausschußmitglieder
53113 Bonn

Bundesjustizministerium
Fachreferat
Heinemannstr. 6
53175 Bonn

Bundeskanzler
Dr. Helmut Kohl
Adenauerallee 139-141
53113 Bonn

Die BAG Sexualität und Recht dankt für Eure Mitarbeit und bittet Euch um die Kopie der entsprechenden Schreiben für die Dokumentation.

Berlin. In den aktuellen Beratungen des Rechtsausschusses des Deutschen Bundestages zeichnet sich ein gesellschaftspolitischer Skandal ab. Vordringlich soll die längst überfällige Abschaffung des menschenverachtenden, gegen Homosexuelle gerichteten Paragraphen 175 zu mehr Gleichberechtigung führen. Bei näherem Hinsehen entpuppt sich die Gesetzesreform jedoch als Werkzeug zur Verschärfung des veralteten Sexualstrafrechts. Unter dem Vorwand, Jugendliche „schützen“ zu wollen, versuchen konservative Politikerinnen, auch künftig eine Handhabe gegen homosexuelle Menschen aufrechtzuerhalten. So stellt Ingrid Steinmeister (SPD) fest: „Das Anliegen des Ministeriums war es, eine Ersatzvorschrift zu formulieren, die weiterhin eine strafrechtliche Sanktionsmöglichkeit gegen männliche homosexuelle Handlungen mit Jugendlichen bietet. Da eine offene Diskriminierung von Homosexuellen heute nicht mehr opportun ist, mußte eine geschlechtsneutrale Formulierung gefunden werden, von der nun auch heterosexuelle und lesbi-

sche Beziehungen betroffen sind.“

Seit mehr als 120 Jahren gilt für einvernehmliche heterosexuelle Beziehungen mit Jugendlichen die generelle Schutzaltersgrenze von 14 Jahren. Die konservativen Herren und Damen der Regierung wollen diese jetzt generell auf 16 Jahre anheben. Das würde bedeuten, daß in Zukunft mehr als ein Drittel der sexuellen Kontakte junger Menschen strafrechtlich verfolgt werden kann. Damit drohen neue Generationen von GesetzesbrecherInnen heranzuwachsen. Erstmals würden auch einvernehmliche lesbische und heterosexuelle Kontakte von Frauen kriminalisiert werden.

Die beabsichtigte Anhebung der Schutzaltersgrenze steht im krassen Widerspruch zu allen sexualwissenschaftlichen und kriminologischen Erkenntnissen. Sie geht an der tatsächlichen Lebenswirklichkeit jugendlicher Jugendlicher vorbei.

Nur zwei Beispiele: Bei dem in der Jugendschutzvorschrift § 182 vorgesehenen Tatbestandsmerkmal: „Ausnutzen der Unreife junger Menschen“, werden zum ersten Mal Menschen

Britse controverse over discriminatie homo's

TEL 22/1

door Henri van der Zee

LONDEN, zaterdag

Keith is een 19-jarige student aan de Universiteit in Londen. Hij deelt zijn flatje met William, een 25-jarige fotograaf. Op het oog allemaal heel normaal, maar er is een verschil met ons land.

Zowel Keith als William kan voor twee jaar in de gevangenis worden gezet, wanneer de politie er achter komt dat zij een homoseksuele relatie hebben. In Engeland is het namelijk nog steeds verboden voor een man om een seksuele relatie te hebben met een man jonger dan 21 jaar.

Pogingen om dit te veranderen hebben de laatste weken geleid tot felle debatten op televisie en in de kranten. Maar een wetsvoorstel, ingediend door het Conservatieve Lagerhuislid Edwina Currie, waarin wordt voorgesteld deze leeftijd terug te brengen tot 16, of eventueel tot 18 jaar, stuit op groot verzet.

De recente seksschandalen en de campagne van premier John Major om terug te keren tot de „oude beproefde waarden”, zoals huwelijkstrouw en het gezin als hoeksteen van de samenleving hebben veel Lagerhuisleden angstig gemaakt en het is niet uitgesloten dat de kwestie in de ijskast wordt gezet.

Harde klap

Voor homoseksuele actiegroepen zou dit een harde klap zijn. Engeland is volgens een in 27 Europese landen uitgevoerd onderzoek nog steeds het meest discriminerend tegenover 'gays'.

Wat vele Engelsen niet begrijpen, is dat een man op zijn 17e van school mag gaan, kan trouwen, vader worden of soldaat, en met iemand naar bed mag gaan, zolang het maar iemand van het vrouwelijke geslacht is. Is het echter een man dan begaat hij een misdrijf.

Zij die tegen de verlaging van de leeftijd zijn, hebben uiteraard hun argumenten. Zij

vrezen onder andere dat eer jongen van 16 nog niet rijp genoeg is en gevoelig is voor 'kwelijke invloeden'. Maar de ware reden voor het verzet is een nog steeds bestaande 'homofobie' in de Engelse samenleving. „Het is niet natuurlijk”, is een nog vaak gehoorde redenering, ook van Lagerhuisleden.

Het is nog niet zo lang geleden dat Engeland verlost werd van een uit 1885 daterende wet die seks tussen mannen strafbaar maakte. In een wet uit 1967 die relaties tussen mannen — boven de 21 jaar — goedkeurde, werden echter tegelijkertijd een groot aantal beperkende maatregelen opgenomen.

Zo is het ook nu mannen nog verboden seks te bedrijven in een hotelkamer, al is de deur op slot, of in een huis waarin zich andere mensen bevinden. Ook in leger en marine is homoseksualiteit uit den boze.

„We zijn in feite nog steeds tweederangs burgers”, zegt Chris, een 18-jarige student, die enkele maanden geleden — na aan een radio-debat te hebben deelgenomen — door de politie werd opgepakt omdat hij had toegegeven een homoseksuele relatie te hebben.

„Mijn vriend en ik werden twee uur lang verhoord en hoewel er uiteindelijk geen vervolging werd ingesteld, waren we er dagenlang kapot van. Ik gun dat andere jonge jongens niet.”

De campagne voor 16 jaar heeft de steun van de meeste socialistische Lagerhuisleden, onder wie Labour-leider John Smith, en ook van de Britse Medische Raad en het College

van Psychiaters.

Zij wijzen er op dat de wet het nu onder andere onmogelijk maakt minderjarige ho-

moseksuelen een goede voorlichting te geven. Ook zijn homoseksuelen nu uit angst voor de politie niet beschermd tegen eventuele agressie.

Ondanks deze argumenten begint het er op te lijken dat de tegenstanders van een wijziging de strijd zullen winnen. „In het gunstigste geval zal er mogelijk het compromis uit de bus komen om de leeftijd tot

18 omlaag te brengen”, zegt David Starkey van de „Tory Campagne voor homo-gelijkheid”.

„Voor ons, activisten, is dat niet voldoende. Wij willen een einde aan de discriminatie en volkomen gelijkheid met hetero-paren. Als dit niet lukt, zullen we de regering voor het Europese Hof voor Mensenrechten dagen.”

Homoseksualiteit in Brits leger taboe

LONDEN, 22 JAN. De leiding van het Britse leger heeft gisteren gezegd dat homoseksualiteit, overspel en huwelijk tussen officieren en ondergeschikten voortaan niet meer worden getolereerd in de krijgsmacht. In een intern schrijven over nieuwe regels in het leger staat dat terwijl in de maatschappij liberale ontwikkelingen de sociale waarden hebben aangetaast, het leger streeft naar het handhaven van plicht, loyaliteit, zelf-discipline, respect en bezorgdheid voor anderen. In de 'Voorschriften voor Standaard en Discipline' staat dat overspel „de ergste vorm van sociaal wangedrag” is. Ook wordt gewaarschuwd voor seksueel verkeer tussen officieren en de lagere rangen omdat dat een „goed geordende structuur” ondermijnt. In de gedragscode wordt over homoseksualiteit het al eerder ingenomen standpunt herhaald: het is niet aanvaardbaar. Wie op homoseksuele contacten wordt betrapt, zal uit het leger — Groot-Brittannië heeft een beroepsleger — worden verwijderd, zo luiden de voorschriften. Huwelijken tussen personen van verschillende rangen leiden „onvermijdelijk” tot moeilijkheden en worden ten stelligste afgeraden. Het boek met regels bevat ook strenge richtlijnen op het gebied van alcoholgebruik en discriminatie. (Reuter)

Change of policy influenced by HIV trend in under-age sex

Doctors defend homosexual boys

IND 14.01.94

of the state of the law, it's very difficult for the promotion of aspects of sexuality and homosexual behaviour, in particular, to be available to young people. It is hard for schools and it is hard for the homosexual community to provide sound advice about the risk of HIV.

„Homosexual clubs have been very careful to be seen to operate within the laws and only relate to people over the age of 21.

„As we know from the research that the average age for the first sexual experience is under the age of 16 there is a huge gap in which we are not able to provide sound information legally, either from official sources or from the responsible unofficial network of homosexuals.”

When the council discussed the age of consent in 1976 its opinion was that it should be 18 — two years above the age for women — was based on the belief that men had a „slower rate of biological development”. Dr Macara said this has been found to be untrue.

The United Kingdom is the only nation in Europe to set the age of consent for homosexuals at 21; six countries set the limit at 18. In Spain, Malta and the Netherlands 12-year-old boys and girls can have sexual intercourse legally with older partners. It is illegal only if the child makes a complaint later.

CELIA HALL
Medical Editor

DOCTORS' leaders have decided that the age of consent for homosexuals should be reduced from 21 to 16 years old. The Council of the British Medical Association announced yesterday that it had agreed by an „overwhelming majority” to the lower age, reversing a 1976 opinion that the age of consent should be reduced to 18.

Dr Sandy Macara, the council's chairman, said it made its decision based on the „most impressively sound scientific evidence” prepared by the BMA's board of science.

The decision was influenced by the trend towards increased HIV infection and gonorrhoea in under-age men and information that the average age for a first homosexual encounter is 15.7 years.

Dr Macara said the decision was based on two principles of medicine; that the change would not cause personal harm and that it would be beneficial. „It could be of real benefit to patients to remove the present discrimination that exists because it removes the barrier that young men may perceive in seeking from doctors and others advice about their health and medical treatment” he said at a briefing in London yesterday.

Although young men seeking medical help would be treated in confidence their perception was

that they might be exposing themselves to trouble with the law, he said. „The further consideration is whether young people are vulnerable and need protection. In fact, the evidence is that sexual orientation is, in most cases, pretty clear by the age of 12 or 13 and in the very large majority of people by the age of 16.”

Dr Macara said there was adequate protection for vulnerable young people in the Children Act.

Dr Fleur Fisher, head of the BMA's science and ethics section, said: „There is a great deal of concern in the profession, that because

ising the age of consent at 16 rather than the compromise of 18. „Most people are recognising that 18 is not a sensible option. Why change from something which is grossly discriminatory to something which is marginally less discriminatory?” he said.

„I think that argument is getting through.” Mr Smith, a vice-chairman of the Christian Socialist Movement, said that he had yet to come across a Labour MP who opposed any change, nor was there any conflict with colleagues' religious convictions.

„True morality lies in being respectful of the dignity of other individuals,” he said.

Mo Mowlam, Labour's heritage spokeswoman, dismissed the argument that lowering the age of consent to 16 would expose young men to abuse by older partners.

„That is a particularly British view, but the problem of abuse and the age of consent are different issues,” she said. „Abuse must be tackled, but the offences are

PATRICIA WYNN DAVES
Political Correspondent

„I take that view because so much more is gained for the cause of enhanced respect for lesbians and gays by someone of public standing deciding voluntarily to make a statement about themselves, than is achieved by a hundred people dragged out of the closet against their own wishes.”

Tabloid newspapers no longer have such a strong interest in revealing homosexuality as such. But in the continuing „back to basics” morality crisis gay MPs who are married, or who have urged the upholding of traditional family values, are still prime targets, along with anyone who is found to have broken the current age of consent law.

MPs are to be allowed a free vote — probably the week after next — on whether to reduce the age of consent from 21 to 16.

Mr Smith said that the overwhelming majority of the 270 La-

'Outing' condemned amid fears of tabloid disclosures

THE practice of „outing” homosexuals was strongly condemned by a Labour front bench spokesman yesterday, amid renewed fears among Government whips of fresh disclosures in Sunday newspapers.

One senior Conservative has already drawn up a prepared statement of denial, which makes clear his intention to sue for libel in the event of allegations being published.

Supporters of equalisation of the age of consent between homosexuals and heterosexuals are equally concerned, believing that the „outing” of individuals against their wishes will hinder the campaign, now gathering momentum, for a change in the law.

Condemning the practice, Chris Smith, Labour's environmental protection spokesman and the only serving MP to have publicly acknowledged his homosexuality, said: „The decision as to whether to say anything publicly about someone's sexuality is entirely their own decision. Only they can

(Van onze correspondent
Cees van Zweeden)

LONDEN - Hoewel hun politici het seksuele experiment niet schuwen, hebben de meeste Britten een seksleven dat tamelijk traditioneel is. Homoseksualiteit en overspel zijn zeldzaam, zo blijkt uit het grootste onderzoek dat ooit is gedaan naar het intieme leven van de eilandbewoners.

Margaret Thatcher poogde in 1989 het onderzoek te verbieden, omdat „iedereen wel weet dat de Britten seksueel veel vrijer zijn geworden”. Maar nu de doopoeel van de 19.000 ondervraagde Britten is gelicht, blijkt die veronderstelling onjuist.

Slechts een op de 16 mannen en een op de 29 vrouwen heeft ooit een homoseksuele ervaring gehad, die bovendien vaak tot

ONDERZOEK ONDER 19.000 ENGELSEN

Doorsnee-Brit is monogaam en hetero

kussen beperkt bleef. En maar iets meer dan een procent van alle mannen zei in de laatste twaalf maanden een seksuele partner van hetzelfde geslacht te hebben gehad.

Deze uitkomst, die gisteren werd gepubliceerd, leidde onmiddellijk tot heftige reacties van homo-organisaties.

„Stiekeme homoseksuelen zullen hun geaardheid niet gauw toegeven als een volslagen vreemdeling aan-

belt”, zei Peter Tatchell van de organisatie 'OutRage'.

Escapade

Maar Dr. Anne Johnson, een van de leiders van het onderzoek, verdedigde de juistheid van de uitkomst. „Het is niet zo dat onze mensen door de straten liepen en schreeuwden 'Bent u een homo?' De interviews werden gehouden achter gesloten deur en het

woord 'homoseksueel' werd niet eens gebruikt. We vroegen alleen naar seksuele ervaringen met andere mannen of vrouwen”.

Een andere onderzoeker wees erop dat de ondervraagden bovendien een enquêteformulier was gegeven dat later opgestuurd kon worden, in een anonieme en verzegelde enveloppe. De schriftelijke antwoorden weken slechts marginaal af van de mondelinge, aldus de sociologe

Kaye Wellings. Behalve heteroseksueel is de doorsnee-Brit ook monogaam. Slechts een op de acht mannen bleek de laatste vijf jaar het voorbeeld te hebben gevolgd van Tim Yeo, de staatssecretaris die moest aftreden wegens een buitenechtelijke escapade. En het gedrag van staatssecretaris Steve Norris, die er vijf maitresses op nahield, was nog minder exemplarisch - slechts twee procent der mannen liet zich op een even gevarieerd vleeslijk leven voorstaan.

Maar, zoals misschien voorspelbaar was, niet alle Britten voldoen aan het stereotype. Een procent van de mannen in de leeftijdsgroep 45-60 jaar zei in het leven 1100 verschillende bedgenoten (m/v) te hebben gehad. Een Brit gaf zelfs een aantal van 4500 partners op.

Door wetsvoorstel verlaging toegestane contacten naar 16 jaar Brits homo-debat naar hoogtepunt

Door onze correspondent
HIEKE JIPPES

LONDEN, 31 JAN. De familie Sutherland uit Londen heeft twee zoons, één van 16 en één van 19 jaar oud. De ouders voeden hun kinderen verlicht op. Als de oudste van 19 zijn vriendinnetje mee naar huis neemt, maakt mevrouw Sutherland voor het paar één bed op. Maar als Ian, die homoseksueel is, zijn vriendje te logeren heeft, maken mevrouw en meneer Sutherland zich formeel strafbaar aan gelegenheid geven aan illegale praktijken. Homoseksualiteit — voor de Engelse wet alleen iets voor mannen — is in Engeland strafbaar onder de 21 jaar. Dat verhindert de Sutherlands overigens niet ook voor Ian en zijn vriend de kussens nog eens lekker op te schudden.

In Engeland raast het debat over homoseksualiteit, 's lands nationale obsessie, als vanouds naar gepassioneerde hoogten. Aanleiding is een wetsvoorstel van het Conservatieve parlementslid en ex-staatssecretaris van volksgezondheid Edwina Currie die de leeftijd voor homoseksuele contacten met wederzijds goedvinden wil verlagen van 21 naar 16 jaar. Dat is de leeftijd waarop de wet al veel langer homoseksuele contacten toestaat. Lagerhuisleden zullen begin volgende maand naar eigen geweten over het voorstel stemmen.

Er zijn geen partijstandpunten, al hebben alle drie de leiders van de grote partijen hun voorkeur voor verdergaande emancipatie van de homoseksuele medemens meer of minder voorzichtig laten blijken. Het is immers nog maar 25 jaar geleden dat homoseksualiteit, hoewel privé met hartstocht beleden door de maatschappelijke bovenliggers, in Engeland voor de buitenwereld geheel verborgen moest worden gehouden omdat de kans op arrestatie anders reëel was. Het is nog steeds politiek riskant om te liberaal te zijn op dit punt en John Major is al heel ver gegaan door openlijk de acteur Sir Ian McKellan te ontvangen en hem te beloven een welwillend oor te zullen lenen aan de argumenten van homoseksuele en lesbische campagnevoerders.

De pogingen om de discussie zo zakelijk mogelijk te houden zijn inmiddels vertoebeld door twee factoren. In de eerste plaats is er de misère waarin de Tories terecht zijn gekomen na Majors mislukte poging voor een back-to-basics-campagne. Die is ontwaard in een heksenjacht op het gebied van persoonlijke moraliteit. Omdat ook Conservatieven niets menselijks vreemd is, is een aantal prominente partijcollega's van Major daarbij gevoelig door de mand gevallen: buitenechtelijke relaties, financieel bedenkelijke manoeuvres en een opmerkelijke

neiging om de schuld daarvoor bij ieder ander dan zichzelf te zoeken demonstreerden zich pijnlijk.

De grassroots van de partij gaven duidelijk aan dat ze daar hun eigen mening over hebben en een staatssecretaris en een beginnend regeringsfunctionaris moesten uiteindelijk opstappen, alleen omdat de woede bij hun achterban het aanzien van de hele regering in opspraak dreigde te brengen. In die sfeer betonen de nog zittende Conservatieve parlementariërs zich nu fanatieke aanhangers van *family values*, en de vraag is hoeveel er hun nek zullen durven uitsteken voor een zo met vooroordelen omgeven onderwerp als gelijke rechten voor homoseksuelen.

En dan gooide vorige week ook een gezaghebbend onderzoek naar de seksuele gewoonten van de Britten roet in het eten. 'Sexual Behaviour in Britain', een onderzoek onder 19.000 ondervraagden, maakte ogenschijnlijk een eind aan de verzekering van homoseksuele actievoerders door de jaren heen dat 1 op de 10 mannen in dit land homoseksueel is. In plaats daarvan suggereerden de bevindingen dat maar 1 op de 90 mannen homoseksuele neigingen heeft. Op de vraag: 'Hebt u in

queers", brieste het Conservatieve Lagerhuislid Terry Dicks vorige week voor de televisie.

Minder extreem gebekte tegenstanders dan Dicks baseren hun verzet tegen verlaging van de leeftijdsgrens op de angst dat jonge kinderen gecorrumpereerd zullen worden door oudere homoseksuelen op een moment dat ze seksueel nog niet volwassen zijn en dus hun eigenlijke oriëntatie nog niet kennen. Dat argument is ondermijnd door de *British Medical Association*, de maatschappij voor geneeskunde, die zegt dat het erop lijkt dat seksuele oriëntatie in jongens en meisjes al vroeg vastligt en vooraf lijkt te gaan aan seksueel actief gedrag. En het laatste wapen dat tegenstanders gebruiken is onvermijdelijk dat van aids en de verspreiding daarvan door homoseksuelen.

„Je loopt meer kans op infectie door aids van homoseksueel geslachtverkeer dan van dat tussen heteroseksuelen”, zegt Lady Olga Maitland, een prominente anti in de Conservatieve Partij. Zij beweert dat ze tientallen brieven van kiezers uit haar kiesdistrict krijgt die betreuren dat ze zich vroeger, in het leger, hebben laten verleiden tot homoseksuele

relaties is gestegen.

Voorstanders van de verlaging van de leeftijdsgrens zijn niet alleen een aantal prominenten, varierend van Dame Iris Murdoch tot Virgin-topman Richard Branson, maar ook maatschappelijke organisaties die rechtstreeks geconfronteerd worden met de misère waarin jonge homoseksuelen zich vaak bevinden. Een onderzoek in Londen gaf als uitkomst dat 1 op de 5 jonge homoseksuele mannen en vrouwen een poging tot zelfmoord had gedaan, voornamelijk gedreven door een overweldigend gevoel van alleen zijn in een vijandige omgeving. In 1991, het laatste jaar waarover cijfers beschikbaar zijn, zijn er voor de rechtbank nog 213 zaken geweest waarin minderjarigen en hun homoseksuele minnaars met succes zijn vervolgd. In 13 gevallen volgde de gevangenisstraf. En wat de verspreiding van aids betreft: hoe moeten jonge homoseksuelen hulp en voorlichting krijgen inzake veilig vrijen, zolang ze bang moeten zijn dat ze door de politie worden opgepakt als ze voor hun geaardheid uitkomen?

Een aantal actiegroepen voor gelijkberechtiging voor homoseksuelen sponsort nu de klacht van twee homoseksuele vrienden, 24 en 20 jaar oud, voor het Europese Hof voor de Rechten van de Mens in Straatsburg. Will Parry en Hugo Greengalgh werden gearresteerd, nadat zij vorige zomer hadden deelgenomen aan een discussieprogramma op de lokale radio in Exeter. Een van de andere deelnemers, dr. Adrian Rogers, zat er namens het *Conservative Family Institute*. Volgens Greengalgh stond hij staande de discussie in de studio op en zei tegen een eveneens deelnemende politiemans: „Deze mensen hebben juist een strafbaar feit bekend. Inspecteur, doe uw plicht!” De politiemans kon toen niet anders, maar de officier van justitie besloot later wijzelijk de zaak te seponeren wegens gebrek aan bewijs. Stonewall, een groep die Sir Ian McKellan tot zijn leden rekent, heeft de twee nu gevraagd het proces in Straatsburg aan te spannen.

Hoe de stemming in het Lagerhuis zal uitvallen, durft niemand te voorspellen. Maar een veilige veronderstelling lijkt dat er een compromis gevonden zal worden: de leeftijd van 21 gaat omlaag, maar niet tot het niveau waarop heteroseksuelen hun zin mogen volgen. De waarschijnlijke oplossing lijkt die van verlaging tot 18 jaar, de formele leeftijd van meerderjarigheid, zij het dat ja als Britse (beroeps)soldaat al van af je 17de voor je land mag steven.

Tè liberaal zijn is riskant: premier Major is al heel ver gegaan met zijn belofte te luisteren naar homoseksuele en lesbische campagnevoerders.

het afgelopen jaar een homoseksuele partner gehad’, antwoordde althans slechts 1,1 procent van de ondervraagde mannen tussen 16 en 59 jaar oud: „Ja”. Een verdere zes procent meldde „ten minste één homoseksuele ervaring in mijn leven”. Een cliché werd *en passant* wel bevestigd: onder deze respondenten was het percentage dat op kostschool had gezeten proportioneel opvallend hoog: 14 procent.

In feite maakt het cijfer voor de discussie niets uit, maar uiterst rechts greep de uitkomst dankbaar aan om te beweren dat de zedelijkheid van land en regering geperverteerd dreigen te worden door een minime minderheid met niet meer dan een grote mond. De techniek van het homoseksuele liefdesspel wordt daarbij hoog opgespeeld, omdat de *wet buggery* — anale penetratie — verbiedt, ook tussen mannen en vrouwen.

„Dit is een actie van een handvol padvindersleiders en dominees. Dit gaat erom dat je je penis kunt steken op een plaats waar het niet normaal is. Het is een schande dat het woord *gay* door dit soort praktijken ontluisterd wordt. Voor mij zijn het allemaal

activiteiten. Haar argument dat jongens van 16 jaar net zo overtuigd zouden kunnen worden — „Kom op, joh, wat zeur je? Het is toch niet meer illegaal?” — om „de schemerwereld van de homoseksualiteit” te betreden en daarmee beroofd te worden van „een normaal gezinsleven” bracht een lezer van *The Independent* ertoe de krant een open brief te schrijven: „Sir — wilt u alstublieft bij Lady Olga Maitland informeren waar precies de schemerwereld van de homoseksualiteit is gelokaliseerd en ook of daar goede clubs en bars zijn? Hoogachtend, Vaughn Thomas, Londen.”

De Labour-parlementariër die in 1967 het Lagerhuis zover kreeg dat het homoseksuele contacten tussen mannen boven de 21 toestond — over meisjes wordt nergens gesproken omdat niemand koningin Victoria durfde vertellen dat die ook „pervers” konden zijn — is Leo Abse. Hij zegt dat het belangrijkste argument dat de Lagerhuisleden toen uiteindelijk over de streep trok, niet het gehanteerde cijfer van 1 op 10 was, maar de mededeling dat zoveel mannen gehanteerd werden met hun seksuele voorkeur. Ironisch genoeg is die di-

Romeo en ?

Leerlingen van de Londense Kingsmead School mochten onlangs niet naar het befaamde Prokofjev-ballet *Romeo en Julia*. Het stuk was, aldus schoolhoofd Jane Brown, 'schaamteloos heteroseksueel'. Ze had kortingskaartjes kunnen krijgen van het *Royal Opera House*, maar na een gesprek met organisatrice Ingrid Haitink - de dochter van directeur Bernard - zag Brown ervan af. Zolang boeken, films en theaterstukken niet gaan over 'alle vormen van seksualiteit', wilde ze haar leerlingen (maximaal elf jaar) niet opscheppen met uitsluitend vormen van heteroseksuele cultuur.

Deze 'politiek correcte' houding schoot bij Browns schoolraad in het verkeerde keelgat. Het hoofd moest binnen een etmaal haar excuses aanbieden. Brown zei: 'Ik hoop dat er weer een gelegenheid komt *Romeo en Julia* te zien.'

Jane Brown probeert haar leerlingen niet-seksistisch op te voeden. Een vijftienjarige oud-leerling: 'Op een schoolfeestje had ik een bord gemaakt met *Brandweermannen hier parkeren*. Daar moest ik *brandweertlieden* van maken.'

De zaak deed zoveel stof opwaaien dat zelfs premier Major commentaar gaf: 'Politiek correcte ideologie is erg impopulair bij ouders.'

De voorzitter van de schoolraad weigerde commentaar te geven op de seksuele geaardheid van het hoofd. Maar *tabloids* zochten uit dat ze met een vrouw samenwoont. Een buurvrouw: 'Ze lijken me heel aardig.' Het was het vriendelijkste commentaar dat dezer dagen te horen was.

Henk Strabbing

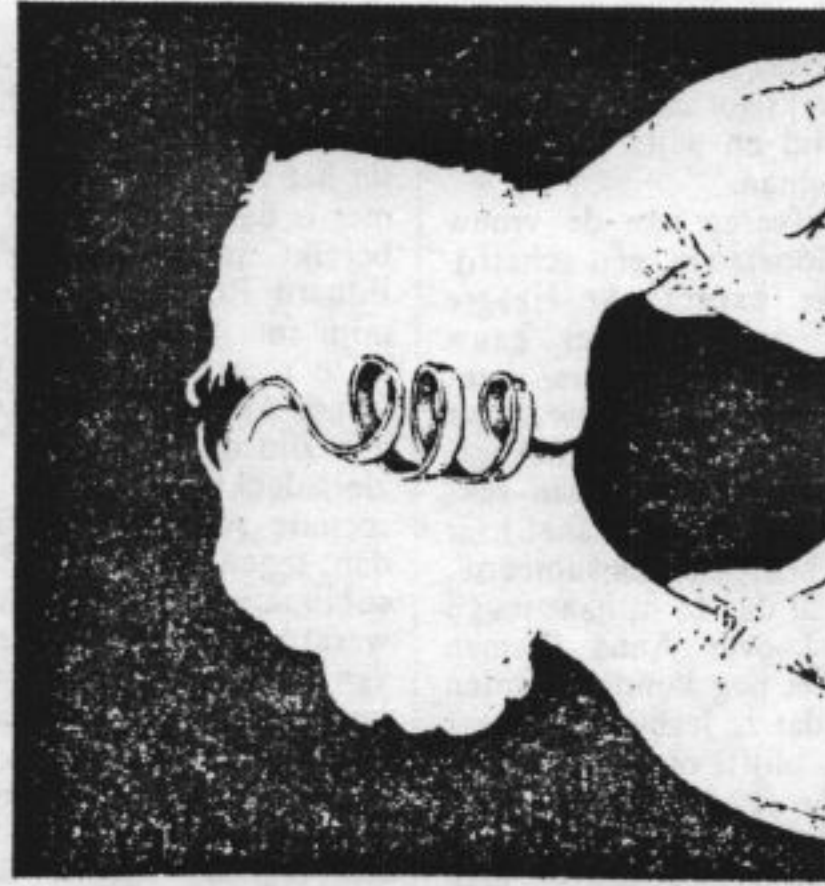
Oprechte liefde, en tegelijk zo gedoemd

Vk 5-2

IN HET HOGE NOORDEN weten ze wel raad met de vorige week in deze rubriek geformuleerde klacht. Zweedse jeugdromans verhalen met de grootste mogelijke vanzelfsprekendheid over seksualiteit. In de voetsporen van Peter Pohl (*Jan, mijn vriend: We noemen hem Anna*) treedt nu Katarina von Bredow, die een complexe, maar ook toegankelijke en op zijn minst opvallende debuutroman heeft geschreven, die, net als de boeken van Pohl, vakkundig door Cora Polet werd vertaald.

Zelden bevatte een jeugdroman zoveel zinderende, zinnenprikkelende passages. Beschrijvingen, door de zestienjarige Amanda, van de lichamelijke prachtheid van één jaar oudere Ludvig, en van de sex die ze, geil en gepassioneerd, met elkaar hebben. Von Bredow neemt, anders dan de meeste auteurs, niet haar toevlucht tot flauwe beeldspraak en ontwijkende formuleringen: 'Mijn handen tastten over zijn lichaam en vonden het stijve lid dat tegen de spijkerbroek drukte en ik pakte hem zo hard vast dat hij een kreet slaakte van opwinding of misschieten van pijn. (...) Toen drong hij in me en alles in mijn leven wat niet Ludvig was verschrompelde tot niets. Maar er schuilt een adder onder het gras, de reden waarom Von Bredows debuutroman in Zweden Ludvig en Amanda zijn broer en zus; hun liefde kan slechts bestaan bij de gratie van geheimhouding en het welwillende oor van één vriendin. Zij wijst broer en zus op hun verantwoordelijkheid en de mogelijke consequenties wanneer 'de verkeerde' met hun liefde op de loep zou gaan. Pas vele jaren later, als haar broer gestorven is, heeft Amanda de kracht haar belofte aan hem in te lossen. Aan dagboekantekeningen schrijft ze, in een samenspel van letterlijk weergegeven dialogen en beschouwende opmerkingen achteraf, het verhaal van hun liefde. Het wordt haar op geloofwaardige wijze in de mond gelegd door Von Bredow en is daarmee een indrukwekkend document geworden.

Zeer overtuigend is de beschrijving van de mate waarin Amanda en Ludvig

Tekening van Joop Bertrams op de omslag van 'Ik en mijn broer'.

Von Bredow beschrijft, in soms heel beklemmende passages, hoe broer en zus vanaf dat moment heen en weer geslingerd worden tussen nogal tegengestelde gevoelens en gedachten. Ze fluisteren liefdevolle woorden, maar drijven elkaar ook tot razernij met niet altijd even onschuldige avontuurtjes. Zoals Ludvigs slecht uitgewerkte, en voor het verhaal niet relevante escapade met een vrouw bij wie hij een kind verwekt. Bovendien weten broer en zus zich geplaatst voor een onoplosbaar dilemma. 'Waar ligt de grens?', vraagt Ludvig. 'Het kan toch geen misdaad zijn je zusster te omhelzen? Ben je een crimineel als je een stijve krijgt als je haar te lang omhelst?' Er zijn periodes van verwijdering en heftige jaloezieën. Tot ze, tijdens een zomervakantie, waarin hun liefde

Jochem, een wat contactgestoorde 4 atheneum-leerling en een talentvol zwemmer, besluit, om zijn schoolkameraden af te troeven, de jonge lerare geschiedenis Amy van Oordt te versieren. Zijn plannetje werkt beter dan hij kon voorzien: wat Jochem en zij voor elkaar voelen blijkt verder te gaan dan een seksuele escapade en Jochem raakt het spoor bijster. Als hij bovendien haar sliep, dat hij als bewijs aan zijn vrienden zou laten zien, verliest, zijn de problemen niet te overzien. Jochem stort, na een confrontatie met zijn kwelgeest Paul (wiens rol onduidelijk blijft), volledig in.

Bohlmeijer legt dat allemaal vrij nadrukkelijk uit, in moraliserende, semi-literaire passages die soms behoorlijk nietszeggend zijn. Slechts twee voorbeelden: 'Ze is het zuiverste zijn, waarin leven en dood één geheel vormen.' En: 'Niets meer kunnen is niets meer hoeven. En uit het niets, waar dus geen plek is voor angst, ontstaat oerkracht.'

Het zijn uitspraken die ook Bohlmeijers boek nogal onleesbaar maken. Dat is jammer. Want achter de filosofieën gaat een helder en interessant gegeven schuil: de met erotische geladenheid beschreven relatie van een leraar en haar leerling, en de reacties van omstanders daarop. Het pleit voor Bohlmeijer dat hij zich nergens - ook niet wanneer Jochem en treffen - als een moralist betoont. Daarmee laat hij zien wat Chambers in zijn jeugdromans op veel indrukwekkender wijze aantoonde: puberliefde is een serieuze zaak en behelst meer dan het simpelweg hebben van, zoals Daan uit *Daan verliest en vertield* het zegt, een stijve charlie.

Het wachten is nu op Nederlandse schrijvers die dat, anders dan de hier besproken auteurs, in een zinderend en geloofwaardig verhaal onder woorden weten te brengen. Komende week geeft een buitenlandse schrijver op deze plaats alvast het goede voorbeeld.

Cornald Maas

Wim Daniëls: Daan verliest en vertield.

Vanaf 14 jaar.
Van Holkema & Warendorf,
f 19,90.
ISBN 90 269 0809 1.

Arno Bohlmeijer: Eerlijk verraad.

Vanaf 14 jaar.
Van Goor, f 24,90.
ISBN 90 00 02954 6.

De hele avond unplugged straight

Vk 2g-1

GOEDE JEUGDROMANS verschijnen monjesmaat. Zeker als het gaat om boeken waarin openhartig gewag wordt gemaakt van voor pubers (het woord dat ze zelf het meest haten) belangwekkende aangelegenheden: onuitgesproken veriefdheden, de eerste zoen en -voor de voortvarenden onder hen - de eerste seksuele ervaring.

De afgelopen jaren schreven onder anderen Aidan Chambers, Peter Pohl, Imme Dros (*De trimbaar*) en Veronica Hazelhoff (*De bijenkoningin*) verhalen waarin seksualiteit op geslaagde wijze aan de orde wordt gesteld. Maar vaker nog verschijnen verhalen waarin seksuele ervaringen zonder enige verbeeldingskracht worden opgetekend - of juist angstvallig worden verzwegen, zodat de lezer het gevoel krijgt dat hij net voor het einde van de voorstelling naar huis wordt gestuurd.

Dat laatste gaat in elk geval niet op voor nieuwe jeugdromans van Wim Daniëls en Arno Bohlmeijer. In hun verhalen, die in overeenkomstige milieus spelen, wordt, en dat is een verdienste, met grote vanzelfsprekendheid over seksualiteit gepraat. Maar de door de auteurs gekozen benadering verschilt nogal.

Daniëls schreef *Daan verliest en vertield*, een logisch vervolg op *Dingen van Daan*, een door de Nederlandse Kinderjury hogelijk gewaardeerde jongerenroman. Zijn tweede boek, een verzameling dagboekantekeningen, handelt opnieuw over de alledaagse en soms nogal onalledaagse belevenissen van een doorsneepeupel.

Daan, die in zijn indexexamenjaar zit, vertelt over het einde van zijn verkering met Jolanda (die hem niet serieus genoeg vindt) en over de nieuwe, schoorvoetend op gang komende relatie met Simone.

Hij voert, met klasnoten, gesprekken over masturbatie, condooms, schoolonderzoeken, een door hem geschreven bijna-hit op de radio, en het aanvankelijk nogal ontwapenende plan van een aantal leerlingen om een bureau voor leraren op te richten. Maar ook alcoholisme en mishandeling spelen, in Simone's levensverhaal, een rol, en als een vriend van Daan bekennt dat hij homo is, denk je: natuurlijk, dat ontbrak er nog aan.

Daniëls heeft zich, zo lijkt het, niet in eerste instantie om een goed verhaal bekommerd. Liever biedt hij een staalkaart van volgens hem voor jongeren interessante aangelegenheden. Hij heeft zijn huiswerk goed gedaan en schudt de actuele muzikale stromingen, flimtrends en kledingmerken uit zijn

moeder en een tirannieke oudste zus, al van kindsaf aan, zoals Amanda het zelf zegt, hopeloos met elkaar verstrengeld zijn. Hun groeiende wederzijdse passie blijft aanvankelijk onuitgesproken. Pas als Ludvig naakt poseert voor Amanda, die kunstschilder wil worden, vallen haar de schellen van de ogen.

Vanzelfsprekende knuifels zijn van dan af beladen. Amanda trekt zich terug, leest boeken over incest en stort zich op een heilloze relatie met een humorloze jongen. Het duurt maanden voor ze, gedreven door wanhoop, een provocerende vraag aan haar broer durft te stellen. Dan pas wordt het haar duidelijk dat de vroegwijze, expressieve Ludvig dezelfde gevoelens koestert. Nadat ze voor de eerste keer met elkaar naar bed zijn gegaan, is het hek van de dam.

Katarina von Bredow beschrijft in *Ik en mijn broer* een volkomen oprechte liefde, 'die zo geweldig was en tegelijk zo gedoemd om vertrap en bezoedeld te worden.' Het is zonneklaar dat Amanda en Ludvig daar geen weerstand tegen kunnen bieden, hun talloze worstelingen en schaamtegevoelens ten spijt. Von Bredow heeft geen behoefte aan moralistische beschouwingen en vervalt ook niet tot een gemakkelij pleidooi. Zij confronteert haar lezers 'slechts' met een prangende vraag: 'Het kan', zegt Amanda ergens, 'toch niet illegaal zijn om verliefd te worden?' Volgens haar vriendin Eva 'schuilt er niets immoreels in dat jullie van elkaar houden'.

Wat de lezer er ook van moge denken: gruwelijker dan hun relatie is in *Ik en mijn broer* in elk geval de reactie van de omstanders. De kwebbelaars die veroordelen zonder te weten of te willen weten, de zogenaamd betrokkenen die elk gesprek uit de weg gaan en daarmee simpelweg ontkennen wat heeft plaatsgevonden.

'Helaas, Amanda', zegt een tante, 'we moeten ervoor zorgen dat we deze trieste geschiedenis vergeten. Nietwaar?' Het openhartige en niets ontziende levensverhaal van Amanda lathartige opvatting gelukkig genadeloos af.

Cornald Maas

Katarina von Bredow: Ik en mijn broer.

Vanaf 15 jaar.
Querido, f 27,50.

Arno Bohlmeijer: Eerlijk verraad.

Vanaf 14 jaar.
Van Goor, f 24,90.
ISBN 90 00 02954 6.

Een verlangen naar knaapjes

Rascha Peper: Rico's vleugels. Uitg. L.J. Veen, 238 blz. Prijs f 34,90.

Vorig jaar februari stond er in de wetenschapsbijlage van deze krant een artikel over het schatrijke, kinderloze Franse echtpaar Martin dat een eigenhandig verzamelde, onbetaalbare schelpencollectie had geschonken aan het Amsterdams Zoologisch museum. Het verhaal was rijk aan dramatische elementen: de miljoenencollectie die geruime tijd bewaard werd in de villa van de Martins op het Filipijnse eiland Cebu liep voortdurend gevaar. Mevrouw Martin is gestorven aan de verwondingen die zij opliep toen een inbreker de verzameling probeerde te bemachtigen. Uiteindelijk is de schat aan het Amsterdamse museum overgedragen.

Het artikel over deze historische intrigeerde de schrijfster Rascha Peper dermate dat zij het levensverhaal van de Martins als uitgangspunt heeft genomen voor haar roman *Rico's vleugels*. Uit haar eerdere boeken, twee verhalenbundels en de roman *Oesters*, spreekt een preoccupatie met allerlei passies, onder andere verzamelwoede, en een sterke neiging tot psychologiseren. Met het verhaal over het bevlogen schelpen verzamelende echtpaar kon ze wat deze thema's betreft alle kanten uit.

In *Rico's vleugels* vertelt Peper het leven van de Martins in grote lijnen na, maar ze heeft haar eigen draai gegeven aan de dramatische kanten ervan. In de fictieve versie van dit levensverhaal gaat niet de vrouw, maar de man ten onder. Hij valt ten prooi aan zijn passie die — zo wordt gaandeweg duidelijk — uiteindelijk niet gericht is

op de schelpen. Dit gegeven heeft Peper verwerkt tot een meeslepende en bij tijd en wijle huiveringwekkende roman.

Met de drijfveren van de vrouw van de hoofdpersoon, een schatrijke, oerlelijke, excentrieke Haagse dame, was de schrijfster gauw klaar: de schelpencollectie dient als een compensatie voor haar kinderloosheid, die weer het gevolg is van haar afkeer van seks waardoor ze het huwelijk met haar man niet heeft 'geconsumeerd'. Uit het detail dat ze in haar jeugd lezingen gaf over Anna Blaman zou eventueel nog kunnen worden opgemaakt dat ze lesbisch is, maar dat laatste blijft onuitgesproken. Eigenlijk heeft Peper zich een beetje te gemakkelijk afgemaakt van deze figuur, die toch de drijvende kracht achter de schelpenverzameling is geweest. Het was de auteur duidelijk te doen om de man, Eduard Rochèl, die zich geen raad weet met zijn verlangen naar knaapjes. Zolang zijn vrouw in de buurt is, kan hij zijn 'afwijking', zoals zij het noemt, in toom houden en leven ze samen voor hun schelpen, net als Albee's echtpaar voor hun tuin. Het verhaal draait om wat er gebeurt als de vrouw een paar dagen weg moet en er een veertienjarige jongen komt helpen de schelpencollectie klaar te maken voor het museum.

De verhaallijn is strak en simpel — misschien te simpel — gehouden om duiding en beschrijving van de grote hartstocht des te beter uit de verf te laten komen. Die opzet is tot op grote hoogte geslaagd, dank zij Peper's vertel- en schrijftalent, dat ook haar vorige boeken kenmerkte.

Vanaf het begin ligt er een doem over de schelpencollectie die onherroepelijk ten onder zal gaan, waarheen zij ook wordt verscheept om de gevaren die haar bedreigen

af te wenden. Maar de vraag wanneer, waarom en hoe het noodlot zich zal voltrekken, houdt de lezer tot het einde toe in spanning. Jammer is dat die spanning niet wordt bereikt in de beschrijving van Eduard Rochèl's psyche, die naar mijn smaak te expliciet is en wat al te rechtstreeks aan Freud ontleend. Als de man gek van verlangen zijn onbevredigde leven overziet, denkt hij aan zijn wereldberoemde schelpencollectie en zegt dan tegen zichzelf: 'Zelden had sublimatie zo doeltreffend gewerkt.' Dit is het oude probleem van Rascha Peper's personages: ze kunnen wel voelen, maar niet hun gedachten onder woorden brengen. In dergelijke freudiaanse termen oordelen mensen die ten prooi zijn aan angstaanjagende driften niet over zichzelf. Zo oordelen de waarnemers, de vertellers, en in die functie is Peper wél in haar element. De alles verterende hartstocht krijgt pas vat op de lezer als de andere personages in de roman er getuige van zijn en er woorden voor proberen te vinden.

Samen met de ingehouden en teder liefdesscènes tussen de oude man en de veertienjarige Rico, behoren de van compassie vervulde passages waarin gepoogd wordt de hartstocht te benoemen tot de hoogtepunten van dit boek. Peper slaagt erin te raken aan dat heimzinnige complex van driften dat alles verteert en alles wegmaait wat voor de voeten komt en uiteindelijk zijn vervulling slechts kan vinden in vernietiging, opheffing en dood. *Rico's vleugels* verklaart de passie niet, maar toont er wel de schoonheid en de grootheid van en het angstaanjagende, ongrijpbare geluk dat in het najagen ervan besloten ligt.

ELSBETH ETTY

Rascha Peper

Rascha Peper over gedoemde hartstochten

Met de jongen zo dicht naast zich verdreef Rochèl alle gedachten aan het bij voorbaat verloren paradijs. Bij de dag leven, bij het uur zelfs, meer was niet mogelijk. Hij wilde niet denken aan morgen of aan volgende week; die tijd lag als een onoverzienbaar, zwart veld voor hem en hij had het gevoel alsof er buiten nu niets meer bestond. Hij kon ook niet aan Cecile denken. Zijn vroegere leven was weggewist, opgeheven, in het niets opgelost en de toekomst interesseerde hem niet. Het tengere jongensgezicht naast hem was het enige dat telde. De matbruine wangen, de wenkbrauwveren, de rechte, zwarte wimpers boven de verlegen weggijkende ogen... Zijn hele bestaan had alleen maar geleid tot dit moment, deze woensdagmiddag aan de Noordzee met deze jongen. Een moment van opheffing en vervulling tegelijk.

UIT: RASCHA PEPER, RICO'S VLEUGELS

Het schatrijke, oudere echtpaar Eduard en Cecile Rochèl heeft een gezamenlijke passie: een kostbare schelpencollectie. Om die schelpen te verzamelen hebben zij jarenlang alle wereldzeeën bevaren en bevestigd. De roman 'Rico's vleugels' van Rascha Peper speelt zich af tijdens de week die het echtpaar doorbrengt in een gehuurd huis aan de Hollandse kust. De schelpencollectie zal worden overgedragen aan een museum en moet geïnventariseerd worden; niet zozeer een administratieve noodzaak, meer een ritueel afscheid.

Het is een vreemd stel, die Rochèls: hij een beminnelijke expeditie met Chinese oogjes, zij rijk van huis uit en 'van een fascinerende lelijkheid: een deftig, Europees soort lelijkheid, dat zich niet voor zichzelf schaamt'. Stukjes bij beetje komt de lezer meer te weten over het kinderloze paar. Zij houdt niet van seks, bleek na de huwelijksvoltrekking, en hem zegt het allemaal ook niet zoveel.

Tot hij op middelbare leeftijd verliefd is geworden op een exotisch jongetje. Eduard is dus pedofiel. Een schandaal in dat verband kostte hem zijn diplomatieke carrière. Cecile, dominant, vastbesloten en op haar manier ook erg aan Eduard gehecht, weet na het incident het huwelijk in stand te houden en alle echtelijke hartstocht naar

de schelpen om te buigen. Op het moment dat de roman begint zijn de Rochèls zo'n twintig jaar verder. Het schandaaltje is vergeten geraakt. Dan wordt Cecile weggeroepen naar het sterfbed van haar zus, in Frankrijk. Bij haar vertrek waarschuwt ze Eddy met klem tegen het eten van schepijs en kersen. Twee levensbedreigende consumpties, volgens Cecile. Die uiteraard haar angst voor werkelijk gevaar maskeren: de erotische aantrekkingskracht van jonge jongens.

Schoolverlater

Als Eduard op zijn beurt dan

ook grapt dat hij 'vanmiddag meteen' ijs met kersen gaat eten, is duidelijk dat er spannende dingen te gebeuren staan. Dat klopt. Het gevaar doemt op in de onschuldige persoon van Ricardo Gabrieli, een loensende schoolverlater van 14 met een Harley-achtig opgetuigde, opgevoerde brommer. Rico wordt ingehuurd om

te helpen met het inpakken van de schelpen. Meer nog dan de bedeesde, beschaafde en al snel tot over zijn oren verliefde Eduard, is het kansarme schoffie in zijn leren jack een figuur dat bijblijft. Zijn vrienden en hij hangen rond in cafetaria's, maken plannen om kraakjes te zetten, scheppen tegen elkaar op, slikken eens een

pilletje speed of handelen erin. Ricardo, kortom, balanceert op de richel van criminaliteit. Rascha Peper tekent Ricardo van buitenaf, door de verliefde ogen van Eduard, en van binnenuit, door rechtstreeks zijn gedachten weer te geven. De jongen begint net seksuele belangstelling te krijgen maar heeft nog geen ervaring met

meisjes. Als hij in de gaten krijgt dat zijn werkgever een oogje op hem heeft, raakt hij compleet in verwarring. Want hij vindt de oude Rochèl tot zijn eigen verbazing prettig gezelschap.

Afkeer

Tegelijk echter heeft hij een stevige afkeer van homoseksualiteit, hoewel hij zich er niet veel concreets bij kan voorstellen. Maar Ricardo is berekend genoeg om de financiële voordelen te zien van een relatie met een rijke oude man. Rascha Peper zet de algehele verwarring van Rico subtiel neer. Dat de jongen iets intenders en trouwhartigs heeft, iets kinderlijks ook wel, geeft de toch al spannende roman extra spanning mee; als lezer wil je niet dat hij moreel en maatschappelijk over de rand glijdt. Doordat Eduard en Ricardo allebei sympathiek zijn, gaan vooroordelen over man-jongenrelaties tijdens het lezen bovendien bijna onmerkbaar aan het schuiven. Stijlistisch is 'Rico's vleugels' veel minder overtuigend. Rascha Peper (van wie eerder twee verhalenbundels en de roman 'Oesters' verschenen)

schrijft heel beeldend, maar soms nogal gekunsteld. Het dramatische slot van de roman wordt ontsierd door een overbodige uitleg betreffende waanzin, wanhoop en passie. Toch is 'Rico's vleugels' warm aanbevolen voor wie geïnteresseerd is in de heftig-tedere relatie tussen een oude man en een jonge jongen. Of in schelpen. Want wat de wonderlijk glanzende voortbrengsels van de oceaan betreft, heeft de schrijfster zich kennelijk grondig gedocumenteerd. Er valt onder de zeespiegel meer te beleven dan een leek bevroedt.

INGE VAN DEN BLINK

Rascha Peper: 'Rico's vleugels', uitgeverij Veen, 238 pag., prijs / 34,90